

SEANCES DU MERCREDI 21 DECEMBRE 1994
 VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 21 DECEMBER 1994

MATIN

SOMMAIRE:

EXCUSES:

Page 699.

INTERPELLATION (Discussion):

Interpellation de M. Vermeiren au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques sur « les incertitudes qui planent sur la réalisation du TGV ».

Orateurs: M. Vermeiren, M. Di Rupo, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques, p. 699.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens pour l'année budgétaire 1995.

Projet de loi contenant le budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1995.

Discussion générale (Reprise). — Infrastructure. — *Orateurs:* MM. Desutter, Lozie, Mme Cahay-André, MM. Bougard, Appeltans, Gevenois, M. Di Rupo, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques, M. Van Hooland, p. 702.

APRES-MIDI

SOMMAIRE:

EXCUSES:

Page 709.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1994-1995
 Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1994-1995

OCHTEND

INHOUDSOPGAVE:

VERONTSCHULDIGD:

Bladzijde 699.

INTERPELLATIE (Bespreking):

Interpellatie van de heer Vermeiren tot de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven over « de onzekerheid nopens de verwezenlijking van de HST ».

Sprekers: de heer Vermeiren, de heer Di Rupo, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, blz. 699.

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1995.

Ontwerp van wet houdende de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1995.

Algemene beraadslaging (Hervatting). — Infrastructuur. — *Sprekers:* de heren Desutter, Lozie, mevrouw Cahay-André, de heren Bougard, Appeltans, Gevenois, de heer Di Rupo, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, de heer Van Hooland, blz. 702.

NAMIDDAG

INHOUDSOPGAVE:

VERONTSCHULDIGD:

Bladzijde 709.

MESSAGES:

Page 709.

Chambre des représentants.

COMMUNICATIONS:

Page 710.

Dépenses en marge du budget.

Commission bancaire et financière.

DEMISSION D'UN SENATEUR:

Page 710.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens pour l'année budgétaire 1995.

Projet de loi contenant le budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1995.

Discussion générale (Reprise). — Classes moyennes. — *Orateur*: M. le Président, p. 710.Agriculture. — *Orateurs*: MM. De Meyer, rapporteur, Maertens, Matthijs, Cuyvers, M. Bourgeois, ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture, p. 710 et p. 718.Services du Premier ministre. — *Orateurs*: MM. Geens, rapporteur, Hatry, M. Dehaene, Premier ministre, p. 715.Coopération au Développement. — *Orateurs*: MM. Ulburghs, Kuijpers, M. Derycke, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, p. 724.Santé publique et Environnement. — *Orateurs*: Mme Cornet d'Elzius, MM. Meesters, Cuyvers, Mme Herzet, M. Santkin, ministre de l'Intégration sociale, de la Santé publique et de l'Environnement, p. 728.

Défense.

Projet de loi fixant pour l'année 1995 le contingent de l'armée.

Orateurs: Mme Tyberghien-Vandenbussche, rapporteur, MM. Vermeiren, Kenzeler, Bougard, M. Pinxten, ministre de la Défense nationale, p. 740.

Discussion et vote des articles du projet de loi fixant pour l'année 1995 le contingent de l'armée, p. 745.

Politique scientifique. — *Orateurs*: Mme Creyf, rapporteur, M. Dehousse, ministre de la Politique scientifique et de l'Infrastructure, p. 746.Prévoyance sociale. — *Orateurs*: M. Pataer, Mme De Galan, ministre des Affaires sociales, p. 749.Emploi et Travail. — *Orateur*: M. le Président, p. 752.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 728.

PROPOSITION (Dépôt):

Page 752.

M. Van Hooland. — Proposition créant une commission parlementaire d'enquête chargée de rechercher une politique structurelle qui constitue une solution durable et efficace à l'insécurité routière dramatique persistant en Belgique.

BOODSCHAPPEN:

Bladzijde 709.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 710.

Uitgaven buiten de begroting.

Commissie voor het bank- en financiewezen

ONTSLAG VAN EEN SENATOR:

Bladzijde 710.

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1995.

Ontwerp van wet houdende de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1995.

Algemene beraadslaging (Hervatting). — Middenstand. — *Spreker*: de Voorzitter, blz. 710.Landbouw. — *Sprekers*: de heren De Meyer, rapporteur, Maertens, Matthijs, Cuyvers, de heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw, blz. 710 en blz. 718.Diensten van de Eerste minister. — *Sprekers*: de heren Geens, rapporteur, Hatry, de heer Dehaene, Eerste minister, blz. 715.Ontwikkelingssamenwerking. — *Sprekers*: de heren Ulburghs, Kuijpers, de heer Derycke, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, blz. 724.Volksgezondheid en Leefmilieu. — *Sprekers*: mevrouw Cornet d'Elzius, de heren Meesters, Cuyvers, mevrouw Herzet, de heer Santkin, minister van Maatschappelijke Integratie, Volksgezondheid en Leefmilieu, blz. 728.

Defensie.

Ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1995.

Sprekers: mevrouw Tyberghien-Vandenbussche, rapporteur, de heren Vermeiren, Kenzeler, Bougard, de heer Pinxten, minister van Landsverdediging, blz. 740.

Beraadslaging en stemming over het ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1995, blz. 745.

Wetenschapsbeleid. — *Sprekers*: mevrouw Creyf, rapporteur, de heer Dehousse, minister van Wetenschapsbeleid en Infrastructuur, blz. 746.Sociale Voorzorg. — *Sprekers*: de heren Pataer, mevrouw De Galan, minister van Sociale Zaken, blz. 749.Tewerkstelling en Arbeid. — *Spreker*: de Voorzitter, blz. 752.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 728.

VOORSTEL (Indiening):

Bladzijde 752.

De heer Van Hooland. — Voorstel tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar een structureel beleid als duurzame en effectieve oplossing voor de aanhoudende dramatische verkeersonveiligheid in België.

SEANCE DU MATIN — OCHTENDVERGADERING

PRESIDENCE DE M. SEEUWS, VICE-PRESIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SEEUWS, ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 50 m.
De vergadering wordt geopend om 10 h 50 m.

EXCUSES — VERONTSCHULDIGD

MM. Bock, pour d'autres devoirs, et De Backer, pour raison de santé, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Bock, wegens andere plichten, en De Backer, om gezondheidsredenen.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

INTERPELLATIE VAN DE HEER VERMEIREN TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN VERKEERSWEZEN EN OVERHEIDSBEDRIJVEN OVER «DE ONZEKERHEID NOPENS DE VERWEZENLIJING VAN DE HST»

INTERPELLATION DE M. VERMEIREN AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES COMMUNICATIONS ET DES ENTREPRISES PUBLIQUES SUR «LES INCERTITUDES QUI PLANENT SUR LA REALISATION DU TGV»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Vermeiren tot de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven over «de onzekerheid nopens de verwezenlijking van de HST».

La parole est à M. Di Rupo, Vice-Premier ministre.

M. Di Rupo, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques. — Monsieur le Président, je prie le Sénat de bien vouloir excuser mon arrivée tardive. Ma charge ministérielle m'imposait d'être présent en un lieu extrêmement important, ce qui m'a empêché de remplir à l'heure prévue mon devoir à l'égard de cette assemblée. Je n'ai malheureusement pas encore le don d'ubiquité; je suis indivisible.

J'espère, monsieur le Président, que vous pourrez accepter mes excuses, tout comme M. Vermeiren.

De Voorzitter. — Het woord is aan de interpellant.

De heer Vermeiren (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, ik heb begrip voor het excuus van de Vice-Eerste minister.

Na een lange periode van stilte lijkt het dossier van de hogesnelheidstrein eindelijk dicht bij een doorbraak te zijn. Wellicht heeft de aankomst te Brussel van de eerste Eurostar-verbinding

met Londen via de Kanaaltunnel daartoe bijgedragen. Wellicht heeft ook de uitval van de Eerste minister naar de Waalse Gewestregering die Regering tot betere inzichten gebracht.

Men ziet opnieuw enig licht in de tunnel, aangezien er nu sprake is van de voltooiing van de HST-lijn Brussel-Parijs in 1997. Alleszins zal deze verbinding met aanzienlijke vertraging tot stand worden gebracht, wat de Belgische Spoorwegen een fikse boete zal kosten. Het eraan verbonden prijskaartje wordt immers geraamd op 4,5 miljard frank. Geen peulschil! Dat geld had zeker nuttig kunnen worden gebruikt om de HST maximaal te benutten.

Het heeft weinig zin terug te komen op alle perikelen rond de HST en op de houding van de Waalse Gewestregering, die erin geslaagd is de werken vele maanden op te houden. Toch kan men niet voorbijgaan aan de onzekerheid over de realisatie van de HST voorbij Brussel. Hoge verwachtingen werden hier gewekt, maar de voltooiing van de HST-verbinding Brussel-Parijs betekent nog niet dat er in de komende jaren veel in huis zal komen van de verbindingen met Duitsland en Nederland. Voor die verbinding met Nederland wordt nu het jaar 2005 geciteerd als streefdatum.

Op de Europese Top in Korfoe in juni van dit jaar werd de verbinding met Keulen nochtans van het etiket «prioritair» voorzien. De Top van Essen heeft het prioritaire karakter van de Belgische HST bevestigd. Van enige extra toelage van de Europese instanties is echter geen sprake. De Belgische Spoorwegen zullen enkel gebruik kunnen maken van bestaande financieringsprogramma's zoals leningen op zeer lange termijn of intrestbonificaties.

Voor het uitvoeren van de werken moet er een nauwkeurig dossier worden voorgelegd met een raming van de totale kosten van het HST-project. Zover staan we echter nog steeds niet. Daarom hebben we een reeks vragen. Hoe zal de HST er in zijn definitieve vorm uitzien? Welke wijzigingen zullen er nog in het oorspronkelijke project worden aangebracht? Welke criteria zullen er bij eventuele wijzigingen worden gehanteerd? Hoever staan de besprekingen met Nederland en Duitsland over het doortrekken van de HST voorbij onze noordelijke en oostelijke grens?

Zeer recent heeft de raad van bestuur van de NMBS besnoeiingen goedgekeurd in de uitgaven voor infrastructuur, omdat er onvoldoende financiële middelen zijn. De post «Infrastructuur» op de begroting wordt met 50 pct. teruggeschoefd. Wat zullen de gevolgen zijn voor de aansluiting van de HST met Nederland en Duitsland?

Het schrappen van een aantal projecten is niet zonder belang voor het Vlaamse Gewest. In het tienjarenplan van de NMBS zouden «alle nieuwe projecten» verdwijnen. Hierbij wordt melding gemaakt van twee verbindingen, de verbinding Zaventem-Antwerpen en de verbinding Zaventem-Luik. Eigenlijk gaat het hier om een verbinding noordwaarts en oostwaarts via het nieuw aangelegde ondergrondse station in het zopas ingewijde luchthavengebouw te Zaventem. De investering in de nieuwe spoorweginfrastructuur, die zou moeten zorgen voor de noodzakelijke aansluitingen tussen trein en vliegtuig, twee openbare vervoermiddelen, wordt hierdoor op de lange baan geschoven. Het bouwen van dit ondergronds station te Zaventem heeft ruim 600 miljoen frank gekost. Het station zal echter niet kunnen worden gebruikt. Nochtans kan men hier niet spreken van nutteloze werken.

Men heeft sterk de indruk dat de financiële verantwoordelijken van de NMBS door hun voorstel tot schrapping van alle nieuwe projecten, de gemakkelijksoplossing hebben gekozen. Zij hebben zeker geen blijk gegeven van verbeelding, noch van enige visie voor de toekomst. De vraag is wie hen de hand heeft vastgehouden.

De Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij Brabant zei in een mededeling aan de pers dat er in het gewestelijk ontwikkelingsplan Brussel sprake is van een tweede HST-station op het Brusselse grondgebied in Brussel-Noord, in plaats van te Schaarbeek zoals vroeger door de NMBS was voorgesteld.

De GOM-Brabant keert zich resoluut tegen deze optie omdat hierdoor alle meerwaarden van de HST-verbindingen binnen Brussel blijven. Dat de aanwezigheid van een halte een positieve invloed uitoefent op de economische ontwikkeling, wordt bewezen in bijvoorbeeld Brussel-Zuid, Rijsel en Lyon. Ik kom daar straks nog op terug.

Gelet op de grote overstapafstand en -tijd voor de luchthavenpassagiers om via conventionele middelen naar de luchthaven door te reizen, is voor de GOM-Brabant de aanwezigheid van een tweede HST-station in Brussel-Noord totaal onaanvaardbaar. In dit geval, zo beklemtoont de GOM-Brabant nog, verliest de luchthaven van Zaventem zonder meer de concurrentieslag met Roissy-Charles de Gaulle en Schiphol inzake het aantrekken van Europese passagiers voor lange afstandsvluchten.

Ik ben het volkomen eens met dit standpunt van de GOM-Brabant. Ook al degenen die iets te maken hebben met het reilen en zeilen van de luchthaven, de vertegenwoordigers van de luchtvaartmaatschappij, de vertegenwoordigers van de Regie der Luchtwezen, de verantwoordelijken van BATC, zijn dezelfde mening toegedaan.

Wanneer de HST-verbinding Brussel-Parijs tot stand komt in 1997, zal de luchthaven van Roissy zich op nauwelijks anderhalf uur van de Belgische hoofdstad bevinden. Wanneer met de traditionele vervoermiddelen, ook met het luchthaventreintje, al spoedig een uur vereist is om van het centrum van Brussel de luchthaven Brussel-Nationaal te bereiken, dan is het evident dat Roissy-Charles de Gaulle een geduchte concurrent zal zijn voor de internationale en overzeese luchtverbindingen. Om zich hiervan rekenschap te geven volstaat het dezer dagen af te stemmen op een Franse televisiezender. Onze Zuiderburen spannen zich duchtig in om de trafiek van andere luchthavens af te snoepen. Hun grote troef is de mogelijkheid om van de TGV rechtstreeks in de luchthaven van Roissy over te stappen in het vliegtuig. Deze complementariteit wordt door een reclamespot dik in de verf gezet. De televisie toont een TGV-stel dat in het ondergrondse station van Roissy in een vliegtuig rijdt. Duidelijker kan het zeker niet! De Fransen verzorgen niet alleen hun promotie voor de TGV, maar ook voor de mogelijkheid tot rechtstreekse aansluitingen die door de Franse luchtvaartmaatschappijen worden verzekerd.

Ik verwijs terloops naar de discussies die wij destijds in de commissie en in de openbare vergadering van de Senaat hebben gevoerd in verband met de noodzakelijke joint venture van Sabena met Air France. Wij hebben toen gewezen op de negatieve gevolgen die het ontbreken van een HST-stopplaats nabij de luchthaven Brussel-Nationaal zou hebben. Veel vlugger dan vermoed, wordt de economische prognose die wij toen hebben gemaakt, bewaarheid.

Zoals men weet, heeft de Koning onlangs, in aanwezigheid van vele prominenten, het nieuwe luchthavengebouw te Zaventem geopend. De Vice-Eerste minister was er de gastheer. Het nieuwe gebouw heeft 21 miljard gekost. Geen peulschil, maar zeker een verantwoorde uitgave om de concurrentie van Parijs en Amsterdam het hoofd te bieden. Er was nood aan een nieuw luchthavengebouw dat beantwoordt aan de Europese ambities van Brussel en dat een bevoorrechte positie bekleedt op het knooppunt van transcontinentale vluchten, zoals de minister zelf beklemtoonde bij de officiële openingsplechtigheid.

Door het landbouwersprotest was de Koning verplicht met de trein naar de nieuwe terminal van Zaventem te komen en de minister trouwens ook. Ze zijn er aangekomen in een station dat nog van 1958 dateert en daar ook de sporen van draagt. De tegenstelling tussen het nieuwe luchthavengebouw en het spoorwegstation van de luchthaven is frappant en zal de Koning ook wel opgevallen zijn. Ik vraag me zelfs af of de minister met vreemde gasten wel van het nieuwe gebouw naar het oude station zou durven wandelen. Nochtans bestaat de mogelijkheid om net zoals in de Parijse luchthaven Roissy een complementariteit te verwezenlijken tussen trein en vliegtuig. Zoals de zaken er nu voor staan, lijkt het echter onwaarschijnlijk dat het moderne HST-station, gepland in het oorspronkelijke tienjarenplan van de NMBS, er in 2005 zal zijn. De Fransen gaan intussen verder met de uitbouw van Roissy zodat ze tegen 2005 een voorsprong van minstens 15 jaar zullen hebben.

Aangezien nu al reizigers uit Europa of andere werelddelen de voorkeur geven aan Parijs of Frankfurt om zich naar de zetel van de Europese Unie te begeven, is het niet denkbeeldig dat ze over een aantal jaren onze luchthaven links laten liggen om zich naar de hoofdstad van Europa te begeven. Kortom als we de plannen verder uitstellen — wat ik vrees — zullen jaren verloren gaan waardoor de Belgische luchtvaartmaatschappij de troeven van haar gunstige ligging zal verspelen. Overigens zal dit niet alleen nadelig zijn voor Sabena, maar ook voor BATC, de maatschappij die zwaar geïnvesteerd heeft om ons land een luchthavengebouw te bieden gericht op de toekomst.

De verwezenlijking van de aansluiting van de luchthaven van Zaventem op het Europees HST-net is beslissend voor de toekomst van onder meer Sabena.

Tijdens de openingsplechtigheid heeft de directeur-generaal van BATC ook gewezen op de noodzaak van de bouw van terminal 2 van de HST in het geheel van de luchthaveninfrastructuur. Ik hoop dat de minister dit alles zal inzien en de NMBS zal vragen af te stappen van de verstarde visie op de toekomst en te investeren in een infrastructuur die de complementariteit tussen de HST en het internationale luchtvervoer verzekert, ook al zal dit een investering van miljarden vergen.

In dit verband wil ik ook wijzen op de belangrijke economische rol van Zaventem voor het land. De regio van Zaventem stelt 125 000 mensen tewerk van wie er 20 000 in de luchthaven werken. De luchthaven is dus een belangrijke bron van tewerkstelling en geeft aanleiding tot veel nevenactiviteiten van Oostende tot Aarlen.

Het komt er echt op aan de mogelijkheden van de luchthaven te benutten zeker als men weet dat er over een paar jaar twintig miljoen reizigers Zaventem zullen aandoen, tegenover 11 miljoen vandaag. Daarenboven is er ook het uitgebreide goederentransport. Kunnen wij een luchthaven met een dergelijke omvang zonder een rechtstreekse verbinding met het HST-net laten?

Mijns inziens is er geen vergelijking mogelijk tussen de aanlegkosten van de HST in Antwerpen en Luik en de economische schade die de belangrijkste groep van Vlaanderen en België zal lijden als gevolg van een kortzichtige beslissing. De beleidsverantwoordelijken van de NMBS geven echter eens te meer blijk van een gebrek aan toekomstvisie. De verbinding van de luchthaven van Zaventem met het HST-net is immers niet zo maar een «nieuw project», maar een enorm belangrijk «economisch project», veel belangrijker alleszins dan de aanleg van de tunnel van Soumagne voorbij Luik in de richting van Keulen.

De ondertunneling van de luchthaven voor de Noord-Zuidverbinding en de verbinding met het nieuwe ondergrondse station is nauwelijks 2 kilometer lang, terwijl de tunnel in Soumagne 7 kilometer lang is.

In de cenakels van de NMBS is men er zich blijkbaar nog niet van bewust dat het transportgebeuren in zijn globaliteit moet worden bekeken. De nog steeds toenemende mobiliteit binnen de nieuwe grenzen van Europa dwingt ons tot een aanpassing van ons spoorwegnet. Zoals dit gedurende eeuwen het geval was, leven wij nog steeds op het kruispunt van de grote verbindingswegen in Europa. Daarom waren wij zo vaak ook het slagveld van Europa.

Zullen wij afzijdig blijven en toelaten dat andere landen ons opzij drummen en ons de voordelen van onze gunstige ligging ontnemen, nu Europa zijn grenzen openwerpt en de samenwerking op het continent een nieuwe dimensie krijgt? Dit gevaar is niet denkbeeldig indien wij niet snel onze infrastructuur aanpassen. Het is de taak van de Regering om de verantwoordelijken van de NMBS op dit gevaar te wijzen.

Met het omvangrijk net van autosnelwegen beschikken wij over een belangrijke troef voor de toekomst, die wij te danken hebben aan de toekomstvisie van enkele politici uit het verleden, niet in het minst aan de onlangs overleden minister van Staat, burggraaf Omer Vanaudenhove die als minister van Openbare Werken en Wederopbouw 40 jaar geleden, ondanks veel tegenkanting, begon met de aanleg van ons autowegennet. Zonder dit net zou ons land de economische boom van de jaren 60 aan zich hebben zien voorbijgaan.

Bijna een halve eeuw later hebben wij opnieuw nood aan een ruimere toekomstvisie. Op de vooravond van de 21e eeuw moeten wij ons spoorwegnet moderniseren en ons vanaf vandaag afstemmen, niet alleen meer op de behoeften van België, maar op die van de gehele Europese Unie. Wij kunnen ons niet langer veroorloven de ontwikkelingen langs de zijlijn te volgen, als wij tenminste de toekomst van de volgende generaties ter harte willen nemen. Daarom pleiten wij voor een spoedige verwezenlijking van de verbinding van de luchthaven met het HST-net, zoals in de oorspronkelijke plannen van de spoorwegen was vooropgesteld. Het schrappen van deze verbinding is onaantvaardbaar en onmogelijk goed te praten.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, men moet ermee ophouden de mensen zand in de ogen te strooien. In de voorbije jaren zijn ettelijke plannen gemaakt, maar er zijn bijna evenveel plannen in de koelkast verdwenen, vernietigd of gewijzigd. Allerlei vergaderingen en hoorzittingen werden er georganiseerd. De huidige Eerste minister en toenmalig minister van Verkeerswezen heeft op verschillende hoorzittingen tussen Leuven en Brussel kunnen vaststellen dat er op diverse plaatsen veel onrust en verzet heerste. De toekomstige burgemeester van Leuven en toenmalig minister van Binnenlandse Zaken verklaarde zelfs dat hij zich op de rails zou leggen, mocht er ooit een TGV komen. Veertien dagen later kwam de minister van Verkeerswezen van diezelfde Regering de burgers meedelen dat die TGV er wel zou komen. Dat allemaal is vijf jaar geleden gebeurd. Korte tijd later verklaarde de huidige Eerste minister dat zeer spoedig een aanvang zou worden genomen met de onteigeningen, maar vandaag melden zich verantwoordelijken van de NMBS bij de gemeentebesturen met nieuwe plannen. Men nodigt de gemeentebesturen uit om een visie te geven over deze plannen, maar terzelfder tijd zegt men hen dat zij eigenlijk niet weten of deze plannen tot iets zullen dienen en of er wel kredieten zullen zijn om de plannen uit te voeren.

Ik heb hier al vaak verwezen naar onze grote luchthavenconcurrent Roissy. In Frankrijk pakt men het TGV-dossier heel anders aan. De commissie voor de Infrastructuur heeft daarover enkele jaren geleden een interessante studie gemaakt. De Franse regering heeft deze problematiek twintig jaar geleden al aangepakt. Er werden regeringscommissarissen ter plekke gestuurd. Het is interessant na te gaan hoe zij goede relaties met de burgers hebben gekweekt, hoe zij de problematiek van de ruimtelijke ordening hebben benaderd en de uiteindelijke plannen voor de TGV hebben gerealiseerd. Het resultaat is dat de TGV de luchthaven van Roissy aandoet. Vanuit Kortrijk, Gent en Brugge vertrekken tal van reizigers naar Rijsel om in Parijs de TGV te nemen.

Er wordt verklaard dat Sabena niet goed draait, dat de luchthaven niet rendabel genoeg is. Terzelfder tijd voert men voor 21 miljard investeringen uit en men vergeet daarbij de toegangswegen voor de luchthaven.

Ik heb groot vertrouwen in minister Di Rupo. Hij is volgens mij een man die weet van aanpakken. Het wordt tijd dat hij dat ook bewijst voor de luchthaven want wij hebben een hopeloze achterstand opgelopen. Dat zijn we niet alleen verplicht aan onze generatie, maar aan de vele generaties die na ons zullen komen. Dit land heeft nood aan een minister van Verkeerswezen die zijn verantwoordelijkheid op zich durft te nemen. (*Applaus.*)

M. le Président. — Chers collègues, M. de Donnée, qui souhaitait intervenir dans cette interpellation, regrette de ne pouvoir le faire en raison du retard que nous avons pris en début de matinée.

Het woord is aan Vice-Eerste minister Di Rupo.

De heer Di Rupo, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven. — Mijnheer de Voorzitter, er wordt beweerd dat het momenteel vrij stil is geworden rond de HST. Gelet op de gebeurtenissen van de jongste weken is die bewering alleszins achterhaald.

Op donderdag 8 december werd een akkoord gesloten tussen de federale overheid, de drie Gewesten en de NMBS. Het volgende werd overeengekomen.

Ten eerste, de noodzakelijke studies voor de realisering van het project zullen voor alle takken worden voortgezet.

Ten tweede, alle nodige vergunningen zullen door de drie Gewesten worden afgeleverd, binnen de termijnen verenigbaar met de totale programmatie van het project. Het Waalse Gewest verbindt zich ertoe alle nodige vergunningen af te leveren voor de realisatie van het traject Antwerp-Aat en voor de inbedrijfneming van de westelijke tak. Het Vlaamse Gewest verbindt zich ertoe onmiddellijk de vergunning af te leveren nodig voor de realisatie van het traject Bierbeek-Hélécine. Teneinde de realisatie van de oostelijke tak te versnellen, zullen de vergunningen voor het traject tussen Brussel en Luik gelijktijdig operationeel worden.

Ten derde, de NMBS zal eveneens gelijktijdig de nodige investeringen doen in de drie Gewesten voor het traject tussen Brussel, Leuven en Luik.

Ten vierde, de definitieve financiële omkadering van het project zal door de NMBS, in overleg met de federale Regering, worden uitgewerkt.

Bij de bespreking van de transeuropese netwerken op de Europese Top in Essen werden de conclusies van de werkgroep-Christophersen goedgekeurd. De financiële steun voor het Belgische HST-project zal de komende maanden verder worden onderzocht.

Op financieel vlak kan de tussenkomst van de EIB worden overwogen in de vorm van steun voor de bonificatie van de intresten of voor het bekomen van directe hulp.

In dat verband kunnen eveneens twee soorten van modaliteiten worden aangehaald die door de Europese Raad in Essen werden vermeld: het toestaan van een langere financieringsduur en van langere periodes van vrijstelling van afschrijving, teneinde een betere chronologische overeenstemming te bereiken met de liquiditeiten waarin de projecten voorzien, en het toekennen van herfinancieringsfaciliteiten aan de banken bij het begin van het project.

De Regering zal vervolgens in samenwerking met de NMBS de definitieve financiële constructie vastleggen.

Met betrekking tot de HST-aansluiting met Nederland werden recent duidelijke afspraken gemaakt tussen de Nederlandse en de Vlaamse Regering. Een gezamenlijke studie zal richtinggevend zijn bij de uiteindelijke tracékeuze.

Wat het nieuw gebouw te Zaventem betreft, kan ik de heer Vermeiren meedelen dat in 1993 150 miljoen werd besteed voor de ruwbouw van het noordelijk deel van het nieuwe ondergrondse station. De ingebruikneming van het ondergrondse treinstation vergt nog bouwwerken, meer bepaald aan het zuidelijk deel van het station, voor de spoortunnel onder de luchthaven en voor de verbinding met de lijn 36, Brussel-Luik. Voor de ruwbouw van

het station heeft de NMBS een algemene offerte-aanvraag uitgeschreven waarvan de einduitslag tegen eind december 1997 bekend zal zijn. Het zuidelijk deel sluit aan op het noordelijk deel van het treinstation. De ruwbouw van dit gedeelte bevindt zich reeds onder de luchthaventerminal.

De bouwvergunning voor de komende ruwbouwwerken, die reeds begin 1994 werd aangevraagd, werd nog niet aan de NMBS afgeleverd.

Volgens de planning zal het ondergronds treinstation in de loop van het jaar 1998 in gebruik worden genomen, waardoor het station met het hele spoorwegnet wordt verbonden. Het zal aldus ook toegankelijk zijn voor de HST-stellen.

Voilà, monsieur le Président, la réponse que je voulais apporter à M. Vermeiren. La vérité a cependant ses droits. Toute la presse a titré que Sa Majesté le Roi et quelques ministres avaient pris le train pour se rendre à Zaventem, alors qu'en fait j'étais le seul membre du Gouvernement à être à bord de ce train.

Quoi qu'il en soit, j'ai pris grand plaisir à effectuer ce parcours d'un quart d'heure à peine, en croisant, notamment sur l'autoroute, un trafic particulièrement dense. Je dois cependant convenir que tout n'est pas parfait. A cet égard, j'ai précisé à la SNCB qu'en attendant la réalisation du raccordement à la ligne TGV, l'amélioration de la ligne Bruxelles Central-Zaventem s'imposait. Par ailleurs, il serait également souhaitable de revoir les conditions de transport d'un point de vue qualitatif. *(Applaudissements.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de interpellant.

De heer Vermeiren (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn antwoord. Allereerst wil ik erop wijzen dat er inderdaad enige geruchten waren over de komst van Zijne Majesteit de Koning en dat wij bij die perikelen van zeer nabij betrokken waren. Wij weten dus waarover het ging.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, ik kan begrijpen dat u zich goed voelt als minister van Verkeerswezen voor wie men in Brussel-Centraal de rode loper uitrolt wanneer hij aankomt, op wie men wacht om de trein te laten vertrekken en voor wie men een andere rode loper uitrolt wanneer hij een kwartier later op de luchthaven aankomt.

M. Di Rupo, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques. — Je me suis même présenté au guichet — où j'ai payé 85 francs un titre de transport en deuxième classe — pour me refaire la main. Croyez-bien que le train ne s'est pas ébranlé dès mon apparition sur le quai... J'ai attendu comme les autres voyageurs et j'ai pu constater dans quelles conditions pouvait s'accomplir ce trajet.

M. Vermeiren (VLD). — Je vous comprends parfaitement, monsieur le Vice-Premier ministre. Cependant, en ce qui me concerne, je n'ai jamais perdu la main.

Ik heb dat treintje zelf zeer vaak genomen, ik kom er vaak mee naar het Parlement, en dat treintje is goed, het wordt alleen niet voldoende gebruikt. Ik zit daar vaak alleen op. Ik betaal geen 85 frank, want wij hebben een abonnement van het Parlement. Daar gaat het echter niet over. De internationale passagier zal niet met zijn koffers op de trein stappen om dan in Brussel te moeten overstappen op een klein treintje en dan nog eens te moeten overstappen op een vliegtuig.

De reclame die we dagelijks op de Franse televisie te zien krijgen, is zeer duidelijk en waarheidsgetrouw. De passagier zal het zich steeds makkelijker gaan maken, deels uit gemakzucht of uit modernisme, maar ook om te vermijden dat hij in de file terechtkomt. Indien openbare instanties en besturen deze passagier voor zich willen winnen, moeten ze hem ten minste evenveel kunnen bieden als de andere maatschappijen. Dat weten wij allemaal.

Het probleem is niet dat ik u daarvan moet overtuigen, mijnheer de Vice-Eerste minister — wij zijn al overtuigd, — maar dat men in België al jaren lang rond de pot draait wanneer het gaat over de aanleg van de HST. Het probleem is dat de ruwbouw op de luchthaven wel af is, dat de ingenieurs van de spoorwegen

plannen blijven maken, maar dat er geen kredieten zijn en dat weten zij. Ook dit jaar staan er geen kredieten voor de HST op uw begroting, maar u zegt wel dat alles tegen 1998 in orde zal zijn.

Straks is het 1995 en we weten dat de plannen niet uitgewerkt zijn, dat er niet onteigend werd en dat de ingenieurs, die zeer plichtsbewust kwalitatief hoogstaand werk verrichten, hun werk steeds weer moeten onderbreken om zich met andere zaken bezig te houden, omdat er geen duidelijke beslissingen werden genomen. Dit komt mede door de invloed vanuit de Gewesten.

Ik wil hierover met u niet polimiseren, want ik ben ervan overtuigd dat u het goed meent, maar ik geef toch een voorbeeld. Men kan geen 600 miljoen uitgeven om de ruwbouw van het ondergronds station in Zaventem af te werken, maar in Bierbeek wordt wel voor 1 miljard kosten gemaakt ter compensatie van de een of andere ondertunneling ver weg in Wallonië. Zo'n soort zaken houdt de hele boel tegen. Het gaat niet over Wallonië, niet over Vlaanderen, niet over Brussel, niet alleen over Zaventem, maar over onze economie, onze toekomst en dat moeten wij begrijpen.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, ik hoop echt dat ik in u voor de toekomst een bondgenoot heb gevonden.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1995

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE ALGEMENE UITGAVENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1995

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1995

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET GENERAL DES DEPENSES POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1995

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Dames en heren, wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1995.

Mesdames, messieurs, nous reprenons l'examen des projets de loi relatifs au budget des Voies et Moyens et au budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1995.

Wij vatten nu de bespreking aan van de sectie Verkeer en Infrastructuur.

Nous abordons maintenant la discussion de la section Communications et Infrastructure.

De rapporteur, de heer Quintelier, verwijst naar zijn verslag. Het woord is aan de heer Desutter.

De heer Desutter (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, bij de bespreking van het ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting — die de CVP-fractie zal goedkeuren — wens ik, bij de behandeling van de sectie Infrastructuur, toch één opmerking te formuleren over het wetsontwerp op de onbemande snelheidscontrole.

De CVP-leden van de commissie voor de Infrastructuur zullen niet meer aan de werkzaamheden van de commissie deelnemen zolang het voormeld wetsontwerp niet op de agenda staat. De besprekingen over de liberalisering van telecommunicatie of andere onderwerpen kunnen heel belangrijk zijn, maar wij dulden geen verder uitstel meer voor dit wetsontwerp dat reeds in oktober 1993, dus meer dan een jaar geleden, in de Kamer werd goedgekeurd.

De minister beloofde trouwens in september dat dit ontwerp vóór het einde van dit jaar goedgekeurd zou zijn. Wij rekenen dan ook op zijn medewerking om dit in de eerste week van de maand januari te realiseren. *(Applaus.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Lozie.

De heer Lozie (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, bij de bespreking van het gedeelte Infrastructuur wens ik toch een drietal punten te behandelen.

Een eerste aspect betreft de NMBS. Tijdens de commissiebespreking bleek duidelijk dat de financiële vooruitzichten voor de NMBS ronduit dramatisch zijn. Tegen 2005 zullen twee derden van de rekorten bij de NMBS veroorzaakt zijn door de relatieve vermindering van overheidssubsidies en een derde door de lasten die verbonden zijn aan het HST-doosier. Daaraan moet nog de rentesneeuwbal worden gekoppeld, die ook binnen de NMBS is ontstaan.

Er zullen dus dringend maatregelen moeten worden getroffen, maar dit mag niet worden overgelaten aan het autonome NMBS-bedrijf. Dit zou alleen maar leiden tot een verdere ontmandeling van de spoorwegen en werkloosheid in de hand werken — een uitstoot van 10 000 werknemers in een eerste fase.

De overheid moet haar «financiële» rol ten aanzien van de NMBS dringend herzien en nieuwe verantwoordelijkheid op zich nemen. Stel u eens voor wat er zou gebeuren indien de overheid besliste de investeringen in weginfrastructuur te bevriezen of in te krimpen? Voor de spoorwegen kan dit blijkbaar wel. Ik pleit dus voor een grondige herziening van dat beleid.

Een tweede aspect is de mobiliteit. Mobiliteit is voor de groenen veel meer dan een economisch gebeuren. Het is ook een sociaal recht. Iedereen moet zich veilig kunnen bewegen en die mobiliteit moet betaalbaar zijn en zoveel mogelijk collectief gebeuren. Het vrachtvervoer over de weg kan niet langer toenemen zonder dat er problemen ontstaan op het vlak van de veiligheid, het milieu en ook van het recht op mobiliteit. België moet in de Europese Unie een pioniersrol spelen om het vrachtvervoer over de weg zoveel mogelijk te beperken. Maatregelen ter verhoging van de veiligheid of het aanleggen van bijkomende wegen kunnen geen echte oplossing brengen. De bedrijven moeten weer zelfs stocks aanleggen in plaats van te werken met voortdurende leveringen «just at time». De stocks moeten terug van de weg naar de terreinen van de bedrijven zelf. Dit is niet alleen noodzakelijk vanuit economisch standpunt, maar ook vanuit het oogpunt van de mobiliteit. Onze economische organisatie op dat gebied moet grondig worden herdacht.

De internationalisering van de economie genereert meer en meer transport. Wij weten vandaag al dat dat op termijn niet langer houdbaar is. Wij moeten zoeken naar een economisch systeem waarin de regio's meer zelfvoorzienend worden.

Concurrentie tussen de verschillende transportmiddelen kan maar indien de reële kosten werkelijk worden aangerekend. Het vrachtvervoer over de weg is vandaag echter veel te goedkoop. Niet alle kosten worden er in rekening gebracht.

De binnenscheepvaart en de spoorwegen zijn uiteraard uitwijkmogelijkheden voor het toenemend vrachtvervoer. Hoewel dit op het ogenblik nog geen beleids optie is van de Regering, wil ik er toch voor waarschuwen dat het een illusie is te denken dat deze twee transportmiddelen de groei van het vrachtvervoer zullen kunnen opvangen indien wij de economie zijn gang laten gaan. Transportbeperkende maatregelen zullen dus ook in die optie onvermijdelijk zijn.

Een derde aspect is de veiligheid. Enkele woorden over de alcohol in het verkeer. Vanmorgen hoorde ik nog op het nieuws dat de Vice-Eerste minister voorstelt de boetes voor overdreven alcoholgebruik door autobestuurders te verminderen. Dit verontrust mij. Sturen en alcohol gaan in geen geval samen. Hierover kan geen compromis worden gesloten. De verlaging van het toegelaten alcoholgehalte tot 0,5 promille was een noodzakelijke maatregel. Ik aanvaard niet dat de boetes hiervoor worden teruggeschroefd onder druk van de openbare opinie. Zou de Regering ook beslissen de belastingen af te schaffen, indien uit een *televoting* blijkt dat de burgers liever geen belastingen meer betalen?

Een laatste element van mijn tussenkomst betreft het rallygebeuren. Dit weekend hebben wij nog maar eens een dramatisch ongeval gehad bij een autorally. Wanneer zal de overheid beseffen dat een auto geen sportvehikel is, maar een mobiliteitsmiddel. Alle verkeersopvoeding is weggegooid geld en moeite voor niets

als rally's nog langer onveilig rijgedrag mogen promoten. Wij dringen aan op een spoedig goedkeuren van ons wetsvoorstel om rally's op de openbare weg te verbieden en ze zo te onttrekken aan de bevoegdheid van de lokale besturen.

Mijnheer de Voorzitter, ik hoop dat er niet nog meer ongevalen moeten gebeuren vooraleer de nodige maatregelen worden genomen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Cahay.

Mme Cahay-André (PSC). — Monsieur le Président, concernant le projet de budget du département de l'Infrastructure, il serait possible de parler de longues heures, tant les matières qu'il contient revêtent une importance sur le plan économique et social. Rassurez-vous, je serai brève. L'excellent rapport de M. Quintelier est à ce point précis et fourni qu'il nous donne une vision globale du département.

La tutelle que le ministre exerce sur les entreprises publiques économiques lui confère, ainsi qu'au Parlement, une responsabilité. Néanmoins, les entreprises ont une autonomie de gestion qui nous écarte de leur fonctionnement interne. Qu'il me soit permis ce jour, dans le contexte budgétaire, d'émettre quelques réflexions sur l'un ou l'autre point qui me préoccupe plus particulièrement.

Je ne vous étonnerai pas, monsieur le Vice-Premier ministre, si j'aborde le problème du TGV, d'abord — c'est normal — parce que je suis liégeoise mais surtout dans une perspective européenne.

Si le TGV ne semble pas être remis en cause, son tracé de Liège à la frontière allemande l'est. Vous avez bien voulu venir à Liège ces derniers jours pour en débattre avec les Liégeois. Ces derniers vous ont d'ailleurs fait part de leur avis unanime. S'il est vrai que, financièrement, la solution préconisée, en l'occurrence le tunnel de Soumagne, s'avère plus lourde, il faudrait néanmoins introduire d'autres paramètres pour en calculer le coût. Vous savez que les chiffres, comme les statistiques, doivent être interprétés.

Je voulais donc, monsieur le Vice-Premier ministre, vous prier une fois encore de vous pencher favorablement sur ce dossier qui, je le rappelle, dépasse largement le cadre liégeois. Croyez aussi que nous ne sommes pas demandeurs de Rolls Royce ni méprisants à l'égard des 2 CV, mais bien soucieux de politique volontariste, futuriste et clairvoyante en ce qui concerne notre avenir économique au carrefour de l'Europe.

Cela ne m'empêchera pas de vous rendre attentif aussi à nos transports publics et à nos lignes intérieures car point n'est besoin de rappeler que nos villes sont asphyxiées et congestionnées, que nous ne pourrions rien résoudre, fût-ce même en doublant nos autoroutes — qui relèvent d'ailleurs des Régions —, ce qui viendrait grossir encore le flux de véhicules vers les centres, que la pollution atmosphérique, les émissions de CO₂, les coûts sociaux des accidents, les coûts matériels, les coûts d'assurances, les problèmes de sécurité, et j'en passe, sont énormes.

Cette brève analyse, que vous connaissez d'ailleurs car vous en avez fait mention dans le débat sur l'eurovignette, doit nous interpeller et je me réjouis que vous ayez accepté de provoquer un grand débat en commission de la Chambre et du Sénat sur la mobilité et les télécommunications — je me réfère à votre courrier du 14 décembre —, tant il est vrai que le transport des marchandises par route a augmenté, en nombre de véhicules, de 52,6 p.c. de 1980 à 1993.

Il faut également s'interroger sur le type de transport — qu'il concerne les personnes ou les marchandises — que nous voulons voir développer dans un avenir proche. Lorsque vous êtes venu à l'aéroport de Liège — en peu de temps, vous nous avez fait deux fois l'honneur de votre visite —, le ministre Grafé a mis l'accent sur l'intermodalité. Si ce mot commence à entrer dans notre vocabulaire, il faut qu'il se concrétise dans les actes. Les transports par air, par eau, par voie ferrée et par route doivent être intégrés, afin de rencontrer au mieux les problèmes d'environnement et de mobilité.

Pour ce faire, monsieur le Vice-Premier ministre, vous devrez mener avec les Régions les concertations nécessaires, et je pense qu'il y a urgence. Des concertations devront aussi se dérouler avec nos voisins européens afin de créer des synergies. Vous savez que

Beek-Maastricht est très proche de Bierset-Liège. Une concurrence effrénée n'est pas de mise. Je pense que ces deux aéroports régionaux doivent s'orienter vers une complémentarité.

Je n'aborderai que brièvement Belgacom. Puisque tout se joue maintenant, je dirai simplement que le monde des technologies de l'information évolue à une vitesse telle que nous sommes contraints à une course contre la montre.

De profondes mutations se profilent et j'aimerais, monsieur le Vice-Premier ministre, que lors de notre prochain débat, nous introduisions toute la problématique du travail à distance. Je citerai Luc de Brabandere, auteur de nombreux livres, qui, depuis près de vingt ans, répète que les télécommunications seront les autoroutes de l'an 2000, et il est l'an 2000 moins 5 !

Monsieur le Vice-Premier ministre, j'aurais voulu aborder d'autres points du budget, je me suis volontairement limitée, même si ce ne sont pas mes seuls centres d'intérêt.

Monsieur le Vice-Premier ministre, nous attendons donc pour le début de 1995 ce débat que vous nous avez annoncé et, dans cette perspective, nous voterons ce projet de budget. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Mesdames, messieurs, la séance est suspendue pendant quelques instants afin de permettre aux orateurs inscrits dans la discussion en cours de nous rejoindre en séance.

Dames en heren, tot mijn spijt ben ik genoodzaakt de vergadering te schorsen tot de sprekers die, gezien de wijziging van de agenda werden opgeroepen, ons komen vervoegen.

De vergadering is geschorst.

La séance est suspendue.

— *De vergadering wordt geschorst om 11 h 45 m.*

La séance est suspendue à 11 h 45 m.

Ze wordt hervat om 12 h 5 m.

Elle est reprise à 12 h 5 m.

De Voorzitter. — De vergadering is hervat.

La séance est reprise.

Nous poursuivons la discussion en cours.

Wij hervatten de aan de gang zijnde bespreking.

La parole est à M. Bougard.

M. Bougard (Ecolo). — Monsieur le Président, dans cette discussion budgétaire concernant l'infrastructure, mon intervention portera sur le problème du chemin de fer et la situation déplorable de la SNCB, qui est l'une des grandes maladies de la politique des transports en Belgique.

Depuis des années, les écologistes tirent la sonnette d'alarme et les craintes de ceux-ci ont malheureusement été confirmées par l'audit externe dont les sombres résultats ont été rendus publics voici quelques semaines.

Les chiffres sont catastrophiques. Vous l'avez d'ailleurs reconnu, monsieur le Vice-Premier ministre. Si nous ne changeons pas notre politique en la matière, d'ici dix ans, la dette de la SNCB sera multipliée par cinq. Les solutions proposées dans l'audit ne sont d'ailleurs pas acceptables, ni socialement ni politiquement. On ne peut en effet consentir à une perte de 10 000 emplois à la SNCB, même si celle-ci devait être compensée par la création d'emplois dans le secteur privé qui presterait des services au bénéfice de la SNCB.

A cet égard, nous connaissons les fantasmes de l'administrateur, M. Schouppe, qui veut créer des *business units*, poursuivre la « filialisation » tous azimuts. Nous connaissons également ses projets de contrats d'études du TGV, filiale Tuc-rail, etc.

Ces fantasmes, monsieur le Vice-Premier ministre, constituent une quasi-privatisation qui ne veut pas dire son nom. Les secteurs les plus rentables seraient en effet confiés au secteur privé et le secteur public devrait se contenter de ce que l'on pourrait considérer comme les « canards boiteux de la SNCB ». Il s'agirait, en quelque sorte, d'une SNCB à deux vitesses.

De telles options, monsieur le Vice-Premier ministre, vont à l'encontre de l'esprit même d'un service public, du développement des transports collectifs et ferroviaires, dont tout le monde reconnaît la nécessité en matière de lutte contre l'effet de serre, et contre la saturation des axes routiers, particulièrement aux heures de pointe.

Financièrement, la SNCB est au bord du gouffre. Cette situation est due, entre autres, au surcoût lié à la construction du TGV. N'en déplaise à certains esprits chagrins, le TGV est un choix du Gouvernement précédent — la même coalition se trouve d'ailleurs au pouvoir aujourd'hui —, choix qui s'est appuyé sur des chiffres délibérément sous-estimés afin de forcer la décision de construction du TGV.

Les investissements concédés pour le TGV l'ont été au détriment du réseau intérieur alors que le transport international, quant à lui, n'est pas reconnu comme service public.

Mais le TGV n'est pas seul en cause, monsieur le Vice-Premier ministre, car les enveloppes qui ont été octroyées à la SNCB par le Gouvernement dans le cadre du contrat de gestion ne suffisent pas pour assurer les investissements de modernisation du réseau intérieur. Ce n'est pas face à un Luxembourgeois qu'il faut chercher à minimiser les problèmes. Je me limiterai à citer comme exemples des carences du réseau intérieur les retards occasionnés notamment sur la ligne 162, le problème de la suppression des lignes rurales et des gares, etc. Vous connaissez tout cela mieux que moi.

Au Sommet d'Essen, on a promis un financement pour la poursuite de la construction du TGV en Belgique. Quels sont les financements précis qu'il convient d'attendre de l'Union européenne et dans quel délai ? L'Union européenne a déjà versé huit milliards de subventions à la SNCB pour la branche est du TGV mais il semble que cet argent ait été utilisé en fait pour la branche ouest.

Monsieur le Vice-Premier ministre, vous avez déclaré que trois milliards provenant du produit de l'eurovignette seraient affectés à la SNCB. En théorie, c'est certainement une bonne chose, mais malheureusement dans la pratique, il semble que ces trois milliards ne seraient pas affectés directement à la SNCB mais serviraient à apurer une partie des dettes de la société. En clair, cela signifie qu'une fois encore le Gouvernement se déchargerait d'une partie de ses obligations au détriment d'interventions directement favorables à sa clientèle.

Vous n'ignorez pas que, conformément à la directive européenne 41-440, le Gouvernement est tenu de reprendre la dette de la SNCB à sa charge. C'est donc à un tour de passe-passe que veut se livrer le Gouvernement alors qu'on pouvait espérer que ces trois milliards provenant des recettes de l'eurovignette seraient utilisés pour améliorer le service ainsi que le réseau qui en a grand besoin, bref, pour augmenter la qualité du transport par rail en général.

Je voudrais maintenant évoquer brièvement la situation des lignes rurales. Cette question suscite énormément d'inquiétudes au sein du personnel roulant, non seulement dans la province du Luxembourg, mais également ailleurs dans le pays. En effet, la province du Luxembourg n'est pas la seule concernée par les risques de suppression des voies rurales. Il est absolument nécessaire d'arrêter cette hémorragie dans les régions rurales, ces suppressions de lignes qui sont pourtant utilisées régulièrement par un grand nombre de navetteurs. Sur ce point, un réel effort est à faire et le Gouvernement doit prendre ses responsabilités.

Lorsqu'on analyse la gestion qui a prévalu à la SNCB au cours des dernières années, on peut se demander s'il ne serait pas nécessaire que l'administrateur actuel et son équipe démissionnent afin de céder la place à une équipe qui irait véritablement dans le sens du relèvement et du soutien au rail et, plus généralement, aux transports en commun. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Appeltans.

De heer Appeltans (VU). — Mijnheer de Voorzitter, in dit hoofdstuk over Verkeer en Infrastructuur zal ik niet ingaan op details, maar wel op de grote problemen.

Een eerste punt betreft de problematiek van de overheidsbedrijven. Nu de staatsbedrijven overheidsbedrijven zijn geworden, kunnen wij wel zeggen dat de controle op de NMBS, De Post, de

Nationale Maatschappij der luchtwegen en Belgacom heel moeilijk is geworden voor het Parlement. Het zijn haast ondoorzichtige bedrijven geworden.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, meent u dat het Parlement nog enige controle kan uitoefenen op wat er gebeurt in dit mastodontbedrijven? Hoever staat het met de privatiseringen van deze overheidsbedrijven? De privatiseringsvoornemens doen mij soms denken aan de processie van Echternach. Vandaag wil men vooruit, morgen gaat men achteruit. Streeft de Regering inderdaad naar een verbetering van de werking van deze bedrijven en wil zij spoed zetten achter de privatisering van de bedrijven die daarvoor in aanmerking komen?

Geregeld vangen wij het gerucht op dat wij ooit de rekening gepresenteerd zullen krijgen van een miljardentegemoetkoming aan de NMBS. In deze begroting vinden wij daar nog geen spoor van terug. Op het ogenblik weten wij dus niet wat ons te wachten staat.

Hoever staat het nu met het pensioendossier van de NMBS? Een aantal jaren geleden bedroeg de jaarlijkse pensioenlast 60 à 70 miljard. Zo'n last wordt onhoudbaar voor de NMBS. Er wordt dan ook gezegd dat de Staat in de komende jaren tientallen miljarden aan de NMBS zal moeten overmaken om de misgelopen situatie inzake de pensioenen recht te trekken. Ook daarvan is niets terug te vinden in deze begroting.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, is dit een loos bericht, of zal de Staat in de toekomst zwaar moeten investeren in de pensioenen van de NMBS?

Wij maken ons ook zorgen over de HST-investeringen. Principieel zijn wij niet tegen de HST gekant, maar wij hebben er wel een aantal voorwaarden aan gekoppeld. Thans zien wij dat dit dossier wordt gecommunautariseerd. Dit is toch al te gek voor een land dat zich moet inschakelen in het Europees gegeven. Voor de Volksunie is het altijd duidelijk geweest dat de uitbouw van de HST de verbetering van de binnenlandse verbindingen niet in de weg mag staan. Wij vrezen dat de uitbouw van internationale netten dit werk onmogelijk zal maken en dus volledig in het nadeel zal uitdraaien van het binnenlands verkeer.

Een tweede vraag behelst de stand van zaken betreffende de Regie der Gebouwen. In de commissie voor de Infrastructuur is reeds meerdere malen gezegd dat de reorganisatie moet leiden tot meer doorzichtigheid en dat er een precieze inventaris moet worden opgemaakt van wat er bestaat. Ook hier merken wij echter bitter weinig vooruitgang. Kan de minister mij hierover nadere uitleg verschaffen?

Een laatste thema dat de Volksunie bijzonder na aan het hart ligt, betreft de verkeersveiligheid. Wij kunnen niet aanvaarden dat er in dit land elk jaar 1 700 mensen de dood vinden in het verkeer. Professor Bauwens heeft becijferd dat dit het land meer dan 250 miljard kost. Maar veel meer dan dat betekent dit ook een onvoorstelbaar leed. Behalve de 1 700 doden zijn er nog eens dubbel zwaargewonden en viermaal zoveel lichtgewonden. Dat geeft stilaan het beeld van een oorlogstoestand die het land elk jaar zonder veel emotie inkasseert en waaraan het slechts sporadisch enige aandacht besteedt. In de commissie voor de Infrastructuur en in andere commissies horen wij wel allerlei oplossingen voorstellen, zoals die van Eerste minister Dehaene over het rijbewijs met strafpunten. Dit voorstel werd vijf jaar geleden in zeven haasten door de senaatscommissie gesleurd, maar daarna in de koelkast opgeborgen.

De goede maatregel om het toegelaten alcoholgehalte in het bloed op 0,5 promille terug te brengen wordt weeral op de helling gezet of zal minder streng worden gecontroleerd. Zo is er ook de eindeloze discussie over de maximumsnelheid van 130 kilometer per uur op de autosnelwegen. Toen ik mij vanochtend vanuit Limburg naar Brussel begaf, in lichte overtreding tegen 130 kilometer per uur, stelde ik vast dat ik daarmee bij het tragere verkeer werd gerekend. Minstens de helft van de voertuigen haalde mij in met snelheden van 140 tot 160 kilometer. Een auto reed zelfs 200 kilometer per uur. Waar zijn wij dan mee bezig? Waarom wij de wetten die wij hier goedkeuren niet doen toepassen? Ik weet wel

dat dit niet tot de bevoegdheid van de minister van Verkeer behoort, maar tot die van de minister van Binnenlandse Zaken. Toch kan ik niet nalaten ook hier de vraag te stellen: wat voor zin hebben onze wetten als zij toch niet worden toegepast en als zij niet kunnen verhinderen dat er elk jaar 1 700 en elk weekend 13 doden op onze wegen vallen? Een dergelijke catastrofe is het land onwaardig en vraagt om een snelle en kordate aanpak. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Gevenois.

M. Gevenois (PS). — Monsieur le Président, mon intention était d'intervenir à propos des dossiers relatifs à la route et au rail mais, afin d'écourter mon intervention, je n'aborderai que le second point.

J'aurais voulu intervenir, comme d'habitude, dans la problématique des chemins de fer, mais il est difficile de discuter d'un projet de budget préparé avant que vous n'ayez eu l'idée de demander un audit sur la société, audit dont les résultats sont tels qu'ils devraient changer les propositions budgétaires. Je ne vous reproche pas d'avoir demandé cet audit, au contraire!

J'ai lu dans la presse que c'était parce que vous n'y voyiez pas très clair dans la situation financière du TGV que vous aviez demandé cet audit. Je crois qu'on peut en dire autant pour beaucoup d'entre nous. Le nombre de questions qui vous sont adressées prouve la non-information de mes collègues. Nous pouvons donc espérer qu'à la suite de cet audit et des trois mois de réflexion que vous avez accordés à la SNCB, nous serons, enfin, mis au courant de la situation exacte. Des modifications devront donc être apportées aux propositions contenues dans ce budget. Je vous fais donc confiance aujourd'hui en attendant les futures modifications.

Je voudrais quand même vous dire que je comprends mal l'application de la loi de 1991 qui a créé la société autonome SNCB. Si, du côté transport des voyageurs, des obligations ont été imposées par l'Etat, permettant d'espérer qu'on maintiendra les services adéquats dans toutes les régions du pays, surtout du côté des plus défavorisées, du côté transport de marchandises, par contre, on peut se poser beaucoup de questions sur la stratégie de gestion de la société.

Un plan décennal a été présenté. En réunion commune Chambre-Sénat, nous en avons discuté. Je puis vous assurer que peu de représentants étaient tout à fait d'accord sur le projet. D'ailleurs, contrairement à ce qui avait été promis, ce plan n'a pas été soumis au vote des Chambres, les risques de refus étant trop grands.

Ensuite, le contrat de gestion a été conclu entre le Gouvernement et la SNCB. Nous n'avons pas été informés et n'avons pu en prendre connaissance qu'en lisant le *Moniteur belge*.

Quant au plan d'entreprise, nous n'avons été informés que par le biais des syndicats qui s'étaient opposés à ce plan. Nous avons donc été absents dans toutes les décisions qui ont été prises. De plus, il ne nous a pas été possible de contrôler l'exécution du plan d'entreprise, année par année.

Par l'article 64 du contrat de gestion, la SNCB est tenue de communiquer à l'Etat le plan d'entreprise de la société pour la période du 1er janvier au 31 décembre de chaque année, au plus tard le 31 octobre de l'année précédente, pour ce qui concerne les tâches du service public. La société a-t-elle remis ce plan annuel l'année passée? Vous l'a-t-elle remis cette année? Nous n'avons en tout cas rien reçu et nous sommes dans l'impossibilité d'exercer notre mission de contrôle des tâches du service public.

En matière de transport de marchandises, la société a la liberté totale d'agir comme elle veut et le ministre n'a même plus de pouvoir de contrôle. Les dirigeants sont donc tentés d'appliquer une logique de rentabilité poussée à l'extrême. Ils réfléchissent plus à la manière d'une entreprise privée qu'à celle d'une entreprise publique. Ils font des choix susceptibles de rapporter de l'argent, quitte à favoriser certains groupes ou certaines régions au détriment d'autres.

La stratégie du transport de marchandises reposait autrefois sur les zones industrielles importantes qui étaient nombreuses dans le pays. Aujourd'hui, la stratégie repose sur l'existence des deux grands ports, Anvers et Zeebrugge. A l'exception de l'axe Erquennes-Montzen, tous les axes de transport convergent vers ces deux centres importants venant d'Allemagne par Liège et du sud par Charleroi et Athus.

Ce qui pouvait sembler logique dans les circonstances présentes a entraîné un ensemble de modifications, particulièrement dans le secteur de l'infrastructure.

Ces modifications créent un déséquilibre dangereux entre Régions et entre Communautés.

Les gares de triage ont été regroupées autour des grands centres entraînant forcément la fermeture de certaines autres.

Les trois ateliers de réparation de voitures devaient être regroupés à Malines. Celui de Cuesmes a été fermé. Celui d'Ostende ne l'est pas et n'est pas en voie de l'être, si j'ai bien lu la réponse qui a été donnée à une question écrite d'un de mes collègues.

Les ateliers de wagons ont été regroupés à Gentbrugge et à Cuesmes, mais celui-ci dépend du premier pour la fourniture des pièces de rechange.

Consultez une carte des lignes ferrées du pays et leurs vitesses permises; vous constaterez que, partant du nord du pays, les 140 kilomètres/heure et 160 kilomètres/heure sont permis sur quasi toutes les lignes. Ce n'est certainement pas le cas au sud: Charleroi-Namur en est encore à du 100 kilomètres/heure, Namur-Liège à 120 kilomètres/heure et la ligne internationale Luxembourg-Namur à du 130 kilomètres/heure avec beaucoup de retard, ce qui pourrait démontrer que cette vitesse est impossible.

A l'exception d'Erquennes, tous les postes frontières ont été fermés du sud de Mouscron jusqu'au grand-duché de Luxembourg, fermant ainsi la porte à toute communication entre la Wallonie et la France.

Il fallait construire une nouvelle gare de marchandises pour accueillir les TGV marchandises en provenance de Londres par le tunnel. Cette gare pouvait être aménagée non loin de Lille, à Courtrai ou à Tournai. Celle-ci aurait pu recevoir cela en compensation des destructions réalisées pour permettre le passage du TGV. Non, on a tout simplement décidé de l'installer à Muizen, près de Malines.

On applique là un système de compensation. Ce qui sera perdu pour les voies maritimes sera récupéré par le TGV. Pour être complet, il faut ajouter qu'il n'y aura pas que les TGV en provenance de ou en partance vers Londres, il y aura aussi ceux qui viendront d'Allemagne.

Sous prétexte d'une rentabilité à obtenir, la société favorise donc des régions et sous-régions au détriment d'autres pour des raisons financières ou communautaires.

Cet ensemble de considérations me conduit à dire que nous sommes en train de construire une société de chemins de fer à deux vitesses: celle de la région du nord du pays qui bénéficie déjà d'un réseau dense et bien équipé, avec des lignes performantes et réunissant toutes les activités commerciales secondaires; et celle de la région du sud du pays avec son sous-équipement dans tous les secteurs.

Je ne puis l'admettre et je crois ne pas être le seul francophone dans ce cas. J'espère donc que l'électrochoc que vous venez de déclencher permettra de rendre à une société publique, qui est encore nationale, le sens de ses responsabilités au profit du pays tout entier.

Je voudrais maintenant vous poser quelques questions plus précises.

Premièrement, je vous avais demandé en commission si les travaux de modernisation et d'électrification de la ligne Quiévrain-Saint-Ghislain seraient terminés à temps — un an plus tard que prévu — pour que la liaison Quiévrain-Mons-Bruxelles puisse être opérationnelle dès le mois de mai 1995. Je n'ai pas reçu de réponse par la voie du rapport. Pouvez-vous m'en donner une aujourd'hui?

Deuxièmement, en ce qui concerne la deuxième liaison entre Mons et Bruxelles que nous réclamons depuis dix ans, je prends note qu'elle ne pourra être envisagée avant 1998. J'aurais préféré que vous me disiez «réalisée» plutôt qu'«envisagée». On peut en effet l'envisager dès maintenant, tous les éléments sont connus. Une étude peut être faite aujourd'hui qui pourrait déboucher sur une certitude.

Au passage, je dois relever que c'est encore une région défavorisée qui doit payer, par des retards de mise en ordre de lignes, pour la réalisation de la ligne TGV de laquelle elle ne tirera aucun profit particulier.

Troisièmement, l'arrêt de l'IC Tournai-Liège à Saint-Ghislain demandé dans cette région depuis plus de dix ans, depuis le début du «cadencement».

Dans votre réponse, communiquée par la SNCB, apparaît la notion de grande ville qui n'existe que dans l'indicateur des chemins de fer alors qu'à l'annexe 2 du contrat de gestion, on trouve les gares à «statut intervilles» et les gares à «statut local».

Saint-Ghislain figure sur la première liste en compagnie de Tournai, Mons, La Louvière, Charleroi, Namur, Huy et Liège. Saint-Ghislain fait exception à la règle.

J'ajoute que la vitesse permise sur cette ligne doit être portée à 160 kilomètres/heure pour servir de ligne de substitution à celle du TGV en cas de panne ou d'incident. Cela ferait gagner du temps.

Sachez enfin que les étudiants en provenance de Tournai doivent aujourd'hui prendre le train de 7 heures 18 à Tournai pour être à Saint-Ghislain à 7 heures 48. Si l'IC de 7 heures 45 s'arrêtait à Saint-Ghislain, ces jeunes gens seraient à temps à l'école en quittant leur foyer une demi-heure plus tard, ce qui serait très apprécié. Je vous demande donc de bien vouloir revoir ce problème que l'on a volontairement créé lors de la mise en route du système de cadencement. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Di Rupo, Vice-Premier ministre.

M. Di Rupo, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques. — Monsieur le Président, je tiens tout d'abord à remercier les membres du Sénat qui sont intervenus dans le cadre de l'examen du budget. Si je disposais du temps nécessaire, je pourrais répondre très longuement sur chacun des points qu'ils ont évoqués. Puisqu'ils connaissent certainement l'ensemble de la problématique, j'évoquerai donc simplement quelques éléments essentiels.

En ce qui concerne les entreprises autonomes, il est exact que la loi de 1991 confère une autonomie telle que le pouvoir de tutelle exercé par le ministre sur les services publics se limite à la vérification de la légalité d'un acte. Le ministre n'intervient pas pour les autres services, le conseil d'administration agissant seul. Telle est la logique de la loi de 1991. Cette loi développe en effet sa propre dynamique, laquelle engendre des effets positifs et négatifs que d'aucuns apprécient ou déplorent.

Je ne répéterai jamais assez que l'audit réalisé sur la SNCB avait pour mission d'examiner les conséquences financières pour l'entreprise si toutes choses restaient égales et si tous les investissements étaient réalisés. Indépendamment de la problématique du personnel, il est apparu que la SNCB était dans l'impossibilité de tout faire tout de suite. Si elle avait agi de la sorte, la SNCB aurait rapidement été confrontée à un endettement catastrophique. Le premier mérite de cet audit est donc d'avoir provoqué l'électrochoc qui a placé chacun devant ses responsabilités. J'attends avec impatience que le conseil d'administration me fasse connaître les actions qu'il compte mener dans les prochaines années.

J'en viens à la participation de l'Etat. Dois-je rappeler que l'Etat intervient pour 75 milliards en faveur de la SNCB? Cette participation est d'ailleurs inscrite dans le budget.

Comme certains l'ont indiqué, la situation des transports de personnes est assez bien précisée, dans le contrat de gestion notamment. Pour ce qui concerne les marchandises, un très grand degré de liberté est laissé au conseil d'administration. Je pense que cet octroi de liberté est vraisemblablement lié au fait que ce secteur

est davantage soumis à la libéralisation des services européens et à la libre concurrence. Le problème est toutefois extrêmement sérieux.

Certains membres ont demandé que le Parlement soit informé du contrat de gestion ou du plan d'entreprise. Je communiquerai évidemment le rapport d'exécution du contrat de gestion en notre possession.

En ce qui concerne le TGV, le Sommet d'Essen a approuvé les lignes de force des conclusions du rapport Christophersen prévoyant des instruments financiers à l'intervention de la Banque européenne d'investissement. Trois types d'instruments sont prévus : un emprunt dont la première échéance est reportée, une garantie de l'Union européenne et une subvention en intérêts. La faculté de disposer de ces instruments permettra l'élaboration d'un plan financier et donnera une impulsion nouvelle au projet de réalisation du TGV, tant au nord qu'à l'est du pays.

J'en arrive à la question relative aux huit milliards accordés à la branche Liège-frontière allemande qui auraient été utilisés à d'autres fins. Les Liégeois qui ont assisté à la conférence du Grand Liège en présence de M. Schouppe savent désormais qu'il n'y a aucun détournement. La décision prise en 1989 a été modifiée pour des raisons concrètes, avec l'accord de la Commission européenne, en 1990. Ce changement a permis à la SNCB d'utiliser les 800 millions par an sur la base de factures qu'elle présentait pour l'ensemble du réseau TGV ; étant entendu qu'il appartient à la SNCB de réaliser l'entièreté du projet de frontière à frontière. Par conséquent, s'il devait y avoir une rupture — impensable, à mes yeux — dans la liaison, la SNCB devrait rembourser les huit milliards en question. Quoi qu'il en soit, nous allons œuvrer pour matérialiser les nouvelles possibilités dégagées à Essen dès que la commission sera opérationnelle, c'est-à-dire dans quelques mois.

Je voudrais aborder à présent de façon très brève le problème du réseau intérieur. J'affirme que le TGV doit être l'occasion d'améliorer les lignes concernées.

Je répondrai aux questions particulières posées par M. Geve-nois. Compte tenu de l'ampleur de ses propositions, j'ai l'intention de le rencontrer afin que nous puissions examiner un certain nombre de solutions.

Je voudrais à présent aborder la question relative au travail à domicile par le biais des systèmes de télécommunication. Ce secteur est indéniablement appelé à connaître une extension importante. Il s'agit d'un élément essentiel dans toute la problématique liée à l'information.

Les études font encore défaut à ce sujet, mais il est évident que cette possibilité est vouée à un développement extraordinaire. A ce stade, la situation est un peu comparable à celle qui prévalait lors de l'apparition de l'informatique, en ce sens qu'il est malaisé d'imaginer toutes les applications futures.

Pour terminer, je voudrais aborder certains éléments de sécurité routière.

Je n'ai nullement l'intention de freiner l'avancement des travaux de la commission de l'Infrastructure en ce qui concerne les projets relatifs, notamment, au contrôle automatique de la vitesse et au placement de caméras aux carrefours. Dès que la commission sera en mesure de mettre ces points à l'ordre du jour, je me tiendrai bien entendu à l'entière disposition des honorables membres pour faire progresser ces dossiers, issus d'une proposition parlementaire.

Avec raison, il a beaucoup été question de mobilité à cette tribune. Nous nous orientons clairement, en la matière, vers la limitation de l'encombrement sur les routes. On ne peut évidemment envisager de construire des autoroutes à six bandes pour accéder au centre des villes : il faudra, au contraire, réduire le nombre de bandes de circulation.

Manifestement, pour toute une série de raisons, les différents groupes représentatifs ne sont pas encore mûrs pour déterminer une orientation commune en matière de mobilité. Notre rôle est d'essayer de provoquer ce type de débat. Je tente, modestement, d'y contribuer. Je n'ai pas la prétention de résoudre ces problèmes mais j'ai soumis ces derniers aux membres des commissions de la Chambre et du Sénat. Il est clair que des décisions importantes, voire radicales, devront être prises en ce qui concerne les routes.

Quant au transport des marchandises, l'intermodalité constitue également un système d'avenir, mais — je lie cette question à celle des amendes — je voudrais attirer l'attention des honorables membres sur un fait qui concerne à la fois la mobilité et la sécurité routière.

Après avoir étudié le sujet pendant de longs mois, je constate qu'une foule de dispositions ont été prises, les unes totalement indépendantes des autres. On a créé un système peu compris par le citoyen, qui n'y voit qu'un aspect purement répressif, sans en saisir la dimension « sécuritaire ». Cette situation est due à une série de raisons : chaque département a sa propre autonomie, chacun a eu sa « bonne petite idée », il a fallu résoudre des problèmes particuliers à un moment donné, ces problèmes ont été abordés par des lois, des arrêtés, des lois-programmes...

En ce qui me concerne, je reste intimement convaincu que nous devrions nous efforcer de mettre au point un contrat avec le citoyen, avec les automobilistes, personnes les plus concernées, même si je n'oublie pas les piétons, les cyclistes et les cyclomoteuristes.

Dans ce contrat, d'une part, l'Etat, la force publique, doit expliquer clairement ce qu'elle veut et pourquoi, et, d'autre part, l'automobiliste doit accepter ces mesures car elles sont raisonnables. Ce n'est pas le cas de certaines mesures actuelles. Par exemple, rouler à la vitesse de cinquante à l'heure dans ma bonne ville de Mons est excessif. Or, cette limitation est en vigueur dans les agglomérations. Rouler à cette vitesse sur le ring de Bruxelles n'a pas de sens non plus, pour une série de raisons liées à l'infrastructure. J'essaie souvent d'expliquer mon point de vue en la matière, mais on m'objecte toutes sortes d'arguments qui me laissent indifférent car je suis persuadé qu'il est possible de mener un dialogue véritable — aboutissant à une acceptation — avec le citoyen.

J'en arrive à présent aux amendes, notamment celles qui punissent l'ivresse au volant. Certains juges se sont d'ailleurs exprimés à ce propos à la télévision.

Il n'est pas question de remettre en cause le taux de 0,5 gramme d'alcool par litre de sang. Je rappelle que cette mesure a été proposée en 1990 par M. Dehaene, ministre des Communications à l'époque. Une loi a été votée en ce sens et mon prédécesseur, M. Coëme, a déposé un projet de loi afin de pouvoir appliquer cette mesure *ad interim*. Par la suite, certaines dispositions techniques ont été prises par le ministre de l'Intérieur et nous en arrivons aujourd'hui à l'application pratique.

Les amendes fixées en 1990 s'établissaient dans une fourchette de l'ordre de 250 à 2 000 francs, si mon souvenir est exact, à une époque où un coefficient de 80 était en vigueur. A la suite de mesures prises par des lois-programmes successives, ce dernier est passé à 200.

Actuellement, la première amende pour une alcoolémie de 0,5 à 0,8 gramme par litre peut atteindre 3 750 à 70 000 francs.

Vous conviendrez avec moi, chers collègues, qu'il est insensé de condamner quelqu'un à payer des dizaines de milliers de francs parce qu'il a bu trois verres de bière. C'est inacceptable.

Le montant maximum des amendes est de 400 000 francs ; cela dépasse l'entendement. Si nous voulons instaurer un dialogue constructif et en arriver à ce que des mesures plus rapides et plus sévères puissent être appliquées et comprises, il faut que celles-ci soient raisonnables, modulées, graduées.

Tel est, en tout cas, le sens de ma démarche. C'est un travail considérable, mais vous savez que chaque fois que quelqu'un essaie d'aller de l'avant, il est accusé de tous les maux de la terre ; il est soit trop laxiste, soit trop répressif. Je ne veux être ni l'un ni l'autre, je veux être un homme de dialogue.

L'Etat a précisément pour mission de dialoguer avec les citoyens et non de les opprimer. L'abaissement du taux d'alcoolémie n'a pas pour but d'empêcher les gens de boire deux ou trois verres de bière, mais de leur faire prendre conscience des dangers de l'alcool au volant et comprendre qu'ils doivent choisir entre boire et conduire. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hooland.

De heer Van Hooland (VU). — Mijnheer de Voorzitter, ik ben het eens met de Vice-Eerste minister wat de dialoog met de burger en de meer effectieve aanpak van de verkeersonveiligheid betreft. Toch had ik graag vernomen wat ons belet om deze dialoog zonder uitstel aan te knopen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Lozie.

De heer Lozie (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, ik juich het initiatief van de CVP toe om de commissie onder druk te zetten inzake de onbemande controles. Ik hoop dat dit niet tot immobilisme van de commissie zal leiden, maar dat er vlug een bespreking zal plaatsvinden.

Wat de dialoog met de burger met betrekking tot de verkeersonveiligheid betreft, wil ik doen opmerken dat veiligheid een collectieve verantwoordelijkheid is van de automobilist, die per definitie een individualist is en een groot belang hecht aan zijn persoonlijke vrijheid.

Ik wens de minister veel succes met zijn poging om een contract te sluiten met de automobilist. Ik vrees echter dat de weg die hij daartoe moet afleggen nog veel langer is dan de wegen waarop hij dagelijks moet aanschuiven.

M. le Président. — La parole est à M. Bougard.

M. Bougard (Ecolo). — Monsieur le Président, j'attends avec impatience un débat au Parlement sur l'avenir de la SNCB.

M. le Président. — Mesdames, messieurs, je vous propose d'interrompre ici nos travaux.

Ik stel voor onze werkzaamheden te onderbreken. (*Instemming.*)

Nous les poursuivrons cet après-midi à 14 heures.

Wij zetten onze werkzaamheden voort vanmiddag om 14 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 12 h 50 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten om 12 h 50 m.*)

SEANCE DE L'APRES-MIDI — NAMIDDAGVERGADERING

PRESIDENCE DE M. SEEUWS, VICE-PRESIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SEEUWS, ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 5 m.
De vergadering wordt geopend om 14 h 5 m.

EXCUSES — VERONTSCHULDIGD

MM. Bock, pour d'autres devoirs, et De Backer, pour raison de santé, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Bock, wegens andere plichten, en De Backer, om gezondheidsredenen.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

BOODSCHAPPEN — MESSAGES

De Voorzitter. — Bij boodschappen van 20 december 1994 zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van die dag werden aangenomen, de ontwerpen van wet:

1° Betreffende het accijnsstelsel van alcoholvrije dranken;

Par messages du 20 décembre 1994, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance de ce jour, les projets de loi:

1° Relative au régime d'accise des boissons non alcoolisées;

2° Betreffende het accijnsstelsel voor koffie;

2° Relative au régime d'accise du café;

3° Tot wijziging van de hypotheekwet van 16 december 1851;

3° Modifiant la loi hypothécaire du 16 décembre 1851;

— Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

Renvoi à la commission des Finances.

4° Tot wijziging, wat de vertegenwoordiging voor de Dienst voor industriële eigendom betreft, van de wet van 28 maart 1984 op de uitvindingsoctrooien.

4° Modifiant la loi du 28 mars 1984 sur les brevets d'invention, en ce qui concerne la représentation devant l'Office de la propriété industrielle.

— Verwezen naar de commissie voor de Economische Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Economie.

Bij boodschappen van 20 december 1994 deelt de Kamer van volksvertegenwoordigers tevens mede dat zij heeft aangenomen, zoals zij haar door de Senaat werden overgezonden:

1° Het ontwerp van wet tot instelling van een communautaire steunregeling voor vervroegde uittreding in de landbouwsector;

Par messages du 20 décembre 1994, la Chambre des représentants fait également connaître qu'elle a adopté, tels qu'ils lui ont été transmis par le Sénat:

1° Le projet de loi instituant un régime communautaire d'aides à la préretraite en agriculture;

2° Het ontwerp van wet betreffende de bijdrage van België tot de tiende wedersamenstelling van de werkmiddelen van de Internationale Ontwikkelingsassociatie;

2° Le projet de loi relative à la contribution de la Belgique à la dixième reconstitution des ressources de l'Association internationale de développement;

3° Het ontwerp van wet houdende sociale en diverse bepalingen;

3° Le projet de loi portant des dispositions sociales et diverses;

4° Het ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 15 december 1970 op de uitoefening van de beroepswerkzaamheden in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen;

4° Le projet de loi modifiant la loi du 15 décembre 1970 sur l'exercice des activités professionnelles dans les petites et moyennes entreprises du commerce et de l'artisanat;

5° Het ontwerp van bijzondere wet tot aanvulling van artikel 92bis, § 4quater, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen;

5° Le projet de loi spéciale complétant l'article 92bis, § 4quater, de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles;

6° Het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag betreffende de toetreding van het koninkrijk Noorwegen, de republiek Oostenrijk, de republiek Finland en het koninkrijk Zweden tot de Europese Unie, van de bijlagen, van de protocollen en van de slotakte, ondertekend te Korfoe op 24 juni 1994;

6° Le projet de loi portant approbation du Traité d'adhésion du royaume de Norvège, de la république d'Autriche, de la république de Finlande et du royaume de Suède à l'Union européenne, des annexes, des protocoles et de l'acte final, signés à Corfou le 24 juin 1994;

7° Het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake het open luchtruim, bijlagen A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K en L, gedaan te Helsinki op 24 maart 1992.

7° Le projet de loi portant approbation du Traité sur le régime « Ciel ouvert », annexes A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K et L, faits à Helsinki le 24 mars 1992.

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

MEDEDELINGEN — COMMUNICATIONS

Uitgaven buiten de begroting — Dépenses en marge du budget

De Voorzitter. — Bij brief van 16 december 1994 zendt de Eerste minister, in uitvoering van artikel 40 van de samengevoegde wetten op de rijkscomptabiliteit, exemplaren over van de beraadslaging nr. 268 door de Ministerraad getroffen betreffende uitgaven gedaan buiten de begroting.

Par lettre du 16 décembre 1994, M. le Premier ministre transmet, en exécution de l'article 40 des lois coordonnées sur la comptabilité de l'Etat, des exemplaires de la délibération n° 268 prise par le Conseil des ministres, relative à des dépenses faites en marge du budget.

— Verwezen naar de commissie voor de Financien.

Renvoi à la commission des Finances.

Commissie voor het bank- en financiewezen

Commission bancaire et financière

De Voorzitter. — Bij brief van 23 november 1994, heeft de voorzitter van de Commissie voor het bank- en financiewezen aan de Voorzitter van de Senaat overgezonden, een exemplaar van het 58e jaarverslag van de Commissie voor het bank- en financiewezen voor het jaar 1993-1994.

Par lettre du 23 novembre 1994, le président de la Commission bancaire et financière a transmis au Président du Sénat, un exemplaire du 58e rapport annuel de la Commission bancaire et financière pour l'année 1993-1994.

— Neergelegd bij de griffie.

Dépôt au greffe.

ONTSLAG VAN EEN SENATOR

DEMISSION D'UN SÉNATEUR

De Voorzitter. — Bij brief van 20 december 1994 heeft de heer Ulburghs, senator voor het arrondissement Hasselt-Tongeren-Maaseik, mij laten weten dat hij met ingang van 1 januari 1995 van zijn mandaat afziet.

Par lettre du 20 décembre 1994, M. Ulburghs, sénateur élu par l'arrondissement de Hasselt-Tongres-Maaseik, m'a fait savoir qu'il renonce à son mandat à partir du 1er janvier 1995.

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1995

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE ALGEMENE UITGAVENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1995

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1995

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET GENERAL DES DEPENSES POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1995

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Dames en heren, wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1995.

Mesdames, messieurs, nous reprenons l'examen des projets de loi relatifs au budget des Voies et Moyens et au budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1995.

Wij vatten de algemene bespreking aan van de sectie Middenstand.

Nous abordons la discussion générale de la section Classes moyennes.

De rapporteur, de heer Vanlerberghe, verwijst naar zijn verslag.

Daar niemand het woord vraagt in de algemene bespreking van de sectie Middenstand, verklaar ik ze voor gesloten.

Personne ne demandant la parole dans la discussion générale de la section Classes moyennes, je la déclare close.

Wij vatten de algemene bespreking aan van de sectie Landbouw.

Nous abordons la discussion générale de la section Agriculture.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer De Meyer (CVP), rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, uit respect voor onze planning zal ik mijn mondeling verslag bijzonder kort houden. Het is overigens de laatste keer dat er een afzonderlijke begroting voor het ministerie van Landbouw wordt opgemaakt, want vanaf volgend jaar wordt deze begroting samengevoegd met die van het ministerie van Middenstand.

In zijn inleiding wees de minister erop dat het ministerie van Landbouw door de gedeeltelijke regionalisering en door de herstructurering grondig is gewijzigd. Door de regionalisering werden er personeel en bevoegdheden van het ministerie van Landbouw en van de Nationale dienst voor afzet van land- en tuinbouwprodukten overgedragen aan de Gewesten. In het Sint-Michielsakkoord werd bepaald dat overleg met de federale overheid verplicht is, indien een Gewest beslissingen overweegt die gevolgen kunnen hebben voor de federale landbouwbevoegdheid.

Het ministerie van Landbouw kreeg een nieuwe verticale organisatievorm en er wordt gestreefd naar een grotere doeltreffendheid van de administratie en een grotere doorzichtigheid en vereenvoudiging van de procedures.

Verder werkt men aan de fusie tussen de ministeries van Landbouw en Middenstand, aangezien zij zich vooral tot eenzelfde doelgroep richten, namelijk de zelfstandigen, van wie de meesten een familiebedrijf of een kleine KMO uitbaten. De taken van het nieuwe ministerie van Landbouw zijn: landbouwbeleid, steunmaatregelen voor de individuele boer, kwaliteit van plantaardige en dierlijke produkten, onderzoek en de verspreiding van de resultaten ervan.

Tijdens de bespreking in de commissie voor de Landbouw en de Middenstand kwam een aantal problemen aan bod. Indien Europa de voedselproductie in het huidige tempo blijft terugschroeven, zullen we al vlug worden geconfronteerd met onderproductie. De Commissie is van oordeel dat Europa op dit gebied zelfvoorzienend moet blijven. De productie moet hierop zijn afgestemd en het is noodzakelijk beperkte voorraden aan te leggen. De evolutie waarbij landbouwgrond definitief aan de sector wordt onttrokken, is onomkeerbaar. De voorkeur gaat uit naar flexibele instrumenten op dit gebied waarmee men tijdig kan inspelen op gewijzigde omstandigheden.

In het kader van de ontwikkeling van de non-foodsector had de Ministerraad reeds eerder zijn goedkeuring gehecht aan de beperking van de accijnzen op biobrandstoffen. Technisch gezien zijn de installaties klaar om de productie te starten zodra de economische omstandigheden gunstig zijn. De kosten van een belastingvrijstelling voor biobrandstoffen dreigen echter hoog op te lopen. De non-foodsector zal grotendeels met fiscale voordelen moeten worden gestimuleerd. De tuinbouwsector doet pogingen om milieuvriendelijke brandstoffen te gebruiken, maar kampt hierbij met kostprijs- en bevoorradingsproblemen.

Op het gebied van het fytosanitair beleid gebeurt de controle op de import van dieren uit derde landen nu op een andere manier, namelijk door de systematische controle van de invoerdocumenten. Om de varkenskoorts te bestrijden moeten we onder andere via het vergunningsbeleid streven naar meer gesloten bedrijven.

Voor de tuinbouwsector wordt momenteel de evolutie van de energieproblematiek onderzocht om na te gaan of een vrijstelling van accijnzen op zware stookolie met een hoog zwavelgehalte voor 1995 mogelijk is.

Volgens de minister is het nog te vroeg om duidelijk te kunnen inschatten welke gevolgen het hervormd gemeenschappelijk landbouwbeleid op het landbouwwinkomen heeft. Momenteel is er in de tuinbouwsector wel een ernstige inkomensdaling ten gevolge van conjuncturele problemen.

Overleg tussen het federaal niveau en het Gewest is noodzakelijk om het beleid op elkaar af te stemmen, de problemen in hun geheel aan te pakken en ervoor te zorgen dat geen tegenstrijdigheden ontstaan. Als voorbeeld kan men de varkenssector aanhalen: hier dient de milieuproblematiek te convergeren met de sanitaire problematiek, ook al ligt de bevoegdheid ter zake op een ander niveau. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Maertens.

De heer Maertens (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, namens de Agalev-fractie dank ik de rapporteur, maar vooral de diensten van de Senaat voor het voortreffelijk commissieverslag.

Zelf moet ik mij excuseren, omdat ik wegens ziekte niet aanwezig kon zijn bij de begrotingsbespreking in de commissie. Dat is ook duidelijk merkbaar in het verslag, aangezien de visserij er niet in wordt vermeld. Maar geen nood, ik zal dat straks ruimschoots rechtzetten, door het visserijbeleid en de begrotingsimplicaties op een grondige wijze te bespreken. Dat is trouwens dringend nodig aangezien ik verneem dat onze visserij de eerstkomende jaren vertegenwoordigd zal worden in de commissies van de Benelux en de Europese Unie door mensen die er weinig of niets van afweten.

Toch zijn er raakpunten: onze vissers hebben met hun Bretoense collega's de zee gemeen en de familie Happart, met de Bretoenen de taal en de vastberadenheid, en dit is toch iets, hoe ver het ook uit elkaar ligt, of hoe weinig relevant het is.

Ik hoop dat *les extrêmes se touchent*. Ik hoop eveneens dat zowel onze vissers als onze «*fouonnais francophone*» elkaar kunnen terugvinden in hun gelijk gericht gevoel van wantrouwen ten opzichte van een al te centralistische aanpak van de plaatsgebonden problematiek. We bekijken dus niet alles negatief, hoewel we eerlijk moeten toegeven dat we van deze situatie behoorlijk zijn geschrokken en ons afvragen in welke taal de gesprekken tussen de vissers en hun afgevaardigden zullen gebeuren. In het visserslatijn misschien? Wellicht geldt hier nochtans de uitdrukking van Voltaire: «*Les préjugés sont les rois du vulgaire*». In elk geval, iets zinlozer kan ik me eigenlijk niet voorstellen. Dat zal de minister ook wel moeten beamen.

Vooraleer de visserij te bespreken, wil ik toch eerst de punten 12 en 13 van het verslag over het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het mestactieplan aanhalen. Het komt mij immers voor dat de vermindering van het aantal landbouwbedrijven en arbeidsplaatsen en het onttrekken van landbouwgrond aan de produktie — en dat gaat over astronomische cijfers — door hen die deze afbraakpolitiek uitwerken, op een zeer goed bestudeerde wijze in de schoenen wordt geschoven van degenen die minimale milieueisen durven te stellen. Als we de cijfers, waarmee zowel inzake het MAP als inzake de Groene Hoofdstructuur wordt gegoocheld, vergelijken met de cijfers uit de GATT, het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de VUT-regeling, dan zien we duidelijk dat hier een hard spel wordt gespeeld, met name de eenvoudige landbouwer opruien tegen zijn natuurlijke bondgenoot, de milieubeschermer. Er is geen actueel voorbeeld van het «*divide et impera*»-principe. Maar het tij is aan het keren. Hoe langer hoe meer boeren zien in, dat niet het milieu, maar de bio-industrie, waar de toppolitici bang voor zijn, hun bestaan bedreigt. Meer en meer landbouwers zien in dat enkel bio-landbouw en beheers-landbouw, gekoppeld aan regionale zelfvoorziening hun inkomens kan waarborgen. Het is dan ook voor vele boeren overduidelijk dat het gebrek aan belangstelling voor deze vorm van landbouw in het beleid, het verslag besteedt er zeven regeltjes aan, in tegenstelling tot de belangstelling voor het GLB of het GATT, gewoon op onwil berust om de zaken te kaderen in een alternatieve lange-afstandspolitiek. En dat zal zich op het terrein heel snel wreken, denk maar aan de erosie- en de slipproblematiek.

Wanneer ik in *Het Visserijblad* van 15 december las dat José Happart plaatsvervangend lid is geworden in de Europese Visserijcommissie, zoals ik zopas aanhaalde, dan werd het mij — en ook alle vissers — voor de zoveelste keer duidelijk dat het beleid geen moer geeft om de visserij, hoe mooi woorden soms ook klinken.

Wat zijn de feiten? Niettegenstaande de grote moeilijkheden van de visserij omvat de begroting slechts 12,9 miljoen, 100 000 frank meer dan vorig jaar.

U zegt altijd dat uw mogelijkheden inzake visserij beperkt zijn, dat de beslissingen vooral genomen worden op Europees en Vlaams niveau, waar zich ook de centen bevinden. Op pagina 3 van het Europees Commissiestuk COM(94) 336 van 17 juli 1994 wordt er echter op gewezen dat de Europese visserij sinds begin 1993 met de grootste crisis kampt sedert het ontstaan van de Gemeenschap. Voor België — met zijn bijzonder kleine vloot — mag dat evenwel geen reden zijn om mee te jengelen. Dit schept immers juist de mogelijkheid om er gemakkelijker dan anderen bovenop te geraken; helaas is nu het omgekeerde het geval.

Zoals de Regering erin is geslaagd de afbraak van de landbouw door de ondertekening van de GATT-Akkoorden voor te bereiden ten voordele van de *big business*, maar ondertussen de schuld hiervan elders legt, zo zal het huidige visserijbeleid helemaal mislukken en de visserij totaal marginaliseren. Het kan allemaal wel goed bedoeld zijn, maar het is en blijft een ramp; het is afbraak, het is onkunde.

Wat staat er in uw visserijbegroting, waarin nog minder kredieten zijn opgenomen dan die waarmee het kleinste rederijtype werkt? Er zijn vijf schamele postjes.

Ten eerste is er zoals elk jaar 100 000 frank voor speciale opdrachten uit te voeren door de dienst voor zeevisserij. «Speciaal materiaal» heet deze post. Een reder verdient meestal zoveel met één reis.

Ten tweede wordt er, zoals elk jaar sinds 1992, 2 miljoen uitgetrokken voor toezicht vanuit de lucht. Men noemt dit «visserij-inspectie». Hierdoor kan er iemand van de Zeevisserijdienst eens per week meevliegen met een BMM-vliegtuigje. Een dure vorm van controle en verre van effectief. De vissers, die daar weinig of geen last van hebben, bekijken dit meewarig met een glimlachje en vragen zich af wanneer men zal beginnen te stimuleren in plaats van alles overmatig te controleren.

Ten derde is er 300 000 frank voor het bijhouden van de boekhouding van de reders om het rendement van de vangsten te kunnen nagaan. Vroeger was dit bedrag kleiner. Het is natuurlijk prettig voor degenen die het karweitje mogen opknappen, maar als ernstige rendementsstudie heeft het niets om het lijf.

Ten vierde is er 3 miljoen — wat een som! — voor het zoeken naar alternatieve oplossingen, dit wil zeggen voor visserij-experimenten om de rendabiliteit van de bedrijven te verbeteren. Dit komt erop neer dat men een paar keer per jaar in zee steekt met een vissersboot om daar de mensen van het Rijksstation even een paar proeven te laten doen met netten of dies meer. Dit leidt soms wel tot resultaten. Ik denk bijvoorbeeld aan de sleepnetten op wielen. Toch is de impact niet zo groot. In uw begroting staat dat dit een nieuwe post is. Vorig jaar was er echter een even groot — ik bedoel even klein — bedrag uitgetrokken voor de verbetering van het materieel aan boord van vaartuigen. In 1993 ging het nog maar om een bedrag van 1,8 miljoen. Het is gewoon hetzelfde snoepje, maar dan in een ander papiertje.

Ten vijfde is de laatste en grootste post de 7,5 miljoen voor de oplossing van het bemanningsprobleem. Er is inderdaad een groot bemanningstekort. Dat lost u al jaren op met een toelage voor bijscholing. Nog een snoepje om de vissertjes zoet te houden. Dat is geen beleid, maar symptoombestrijding. Alleen de verbetering van de sociale en familiale situatie van de vissers kan het tekort verhelpen.

In uw begroting durft u nog te vermelden dat al deze visserij-acties een permanent karakter hebben. Permanent is hier waarschijnlijk bedoeld als «permanent laag» en «permanent hetzelfde» of, met andere woorden, puur conservatisme. Of is dat permanent een spelfout en is het eigenlijk bedoeld als het West-

vlaamse «permanent», het kapsel waarmee dames zich weleens opsmukken? U smukt uw beleid ermee op om er weer vanaf te zijn tot volgend jaar. Dan ziet u wel weer.

Er staat gelukkig nog meer in uw begroting, veel meer dan twee en drie jaar geleden. In 1992 bestond uw visserijbegroting uit 122 woorden; in 1993 uit 128. Althans inzake woordenschat is de begroting van 1995 een hele vooruitgang. Er is ook een bedrag opgenomen van twee miljoen voor het opstellen van een sectorplan voor de zeevisserij. Dat is nieuw. De verordening 3699/93 voorziet in een plan voor de visserij- en aquicultuursector in de periode 1994-1999. De bijstandsaanvraag, te weten het document CRB 1994 — 278 VIP 94.37.7 —, werd al op 25 maart 1994 gepubliceerd, maar toch voorziet u nog eens in twee miljoen voor het opstellen van dit plan. Dat is vreemd? Waartoe moet dat dienen? 1994 is toch niet 1995.

U schrijft in uw beleidsnota dat er begin oktober reeds een akkoord werd bereikt voor de Gewesten ter financiering van acties in het kader van genoemd sectorplan. Het gaat over de verdeling van 25 miljoen! Die fameuze twee miljoen kan volgens mij in 1995 beter worden besteed aan de visserij en niet aan administratiekosten.

Het sectorplan heeft niet zoveel om het lijf wat betreft de mogelijkheden voor de vissers of de reders zelf. Aquicultuur interesseert hen niet, velen zijn er zelfs tegen, en niet alleen om ecologische motieven. In de studie van CLEO-Leuven, uitgevoerd onder de leiding van professor Boddez voor het directoraat-generaal van de EU, lezen wij op bladzijde 44: «Aquaculture conditions are unfavourable in Vlaanderen, which implies that there is no great future ahead of it.» Maar, wie houdt nu nog rekening met studies tenzij ze in zijn kraam passen?

Op andere vlakken is het sectorplan evenmin hoopgevend. Er staat niets concreets in met betrekking tot de aanpassing van de visserij-inspanning. Er worden geen concrete doelstellingen geformuleerd op het vlak van de vernieuwing en modernisering van de vloot. Wel worden inzake bijscholing en verhoging van de veiligheid enkele voorstellen gedaan. Wij vinden in het sectorplan niets concreets met betrekking tot de beschermde mariene zones, iets waar de groenen al jaren voor pleiten.

Over de uitrusting van de havens werden slechts enkele algemene ingeschreven zoals een betere toegankelijkheid, betere losmogelijkheden en meer zorg voor de hygiëne. Die maatregelen moeten er wellicht toe bijdragen dat minder in Nederland wordt gemijnd, maar of dat werkelijk iets zal opbrengen, is nog niet duidelijk. Het sectorplan bevat dus een massa algemeen geformuleerde randverbeteringen die de visserij economisch niet fundamenteel beter omkaderen. Het is eens te meer «kurieren am Symp-tom», de politieke kwaal van het laatste decennium.

De tweede alinea van punt 5 van de beleidsnota betreft de samenwerking met de andere overheden, provincie, Vlaams Gewest, Verkeerswezen en Onderwijs.

Mijnheer de minister, als coördinerend minister zou u daaromtrent een zeer concreet plan moeten kunnen voorleggen. Uw ambtenaren zouden die samenwerking ook vorm moeten geven. En hier wringt het schoentje bijzonder. Over die samenwerking is nog nooit met de commissieleden gediscussieerd. De Dienst zeevisserij werkt de samenwerking met het gewestelijk niveau zelfs tegen, aangezien zij blijk geeft van een totaal gebrek aan interesse. Ik weet dat ik hiermee een bijzonder grote kei in de visput gooi, maar het moet eens worden gezegd. Dat is trouwens de rol van de oppositie want de mensen van het departement zwijgen liever over dit onderwerp om een topambtenaar niet voor de borst te stoten. Ik wens daar niet verder op in te gaan, maar iedereen in de sector is zich bewust van deze vergiftigde erfenis van de federalisering. Daarom doe ik hier tot de minister en zijn ambtenaren een bijzondere oproep tot samenbundeling van alle krachten om de zeevisserij van de ondergang te redden. Vooral de visserijambtenaren moeten zich daarvan bewust zijn.

En om toch wat concreter te zijn; als de visserijambtenaren willen overstappen van het federale niveau dat geen toekomstmogelijkheden meer biedt en over geen centen meer beschikt, naar het Vlaamse niveau dat wel over promotiekansen beschikt, over 200 miljoen beëindigingspremies en straks nog over tientallen miljoenen heropbouwpremies kan beschikken, tenminste als het

sectorplan wordt bijgestuurd en ook andere Europese programma's gelden, dan moeten zij dat ook maar zeggen of schrijven. Want zoals het nu gaat, kan het echt niet verder. De vissers worden er hoe langer hoe meer het slachtoffer van. Laat ons de Vlaamse, de federale en de Europese middelen coördineren en laat de buitendienst Visserij meer open staan voor efficiënte samenwerking zodat hij meer kan stimuleren in plaats van overcontroleren zoals thans het geval is. Want, als de visserij ten onder gaat, dan gaan de ambtenaren van de betrokken dienst mee ten onder. Zij die bijna met pensioen gaan, geven daar wellicht weinig om, maar de anderen zien het zeker anders.

Het laatste punt in de beleidsnota van de minister is het Meerjarig Oriëntatieprogramma 1993-1996. Ere wie ere toekomt, de minister heeft de verdienste op 22 november 1993 voor onze visserij een reddingsvest te hebben bekomen. Of de visserij daarmee echt gered wordt, betwijfel ik. De minister heeft bekomen dat het streefdoel 1996, namelijk 20 914 bruto-ton en 67 857 kilowatt of 92 000 PK ongeveer gelijk werd gesteld met het eindobjectief. Dit is vandaag via de slopingspremies al lang overschreden. De minister heeft de vermindering van de capaciteit met 30 pct. kunnen afwenden en de ondergrens op 200 eenheden kunnen vaststellen. Dat was een goede zaak, maar vandaag reeds één jaar na datum, is dit totaal achterhaald en overschreden.

De groene fractie van het Europees Parlement heeft op 13 december 1993 nochtans in de Visserijcommissie een amendement kunnen afdwingen bij artikel 1, paragraaf 2bis, van de richtlijn C3-0485/93 dat als volgt luidt: «Nochtans kunnen voor de lidstaten, die reeds over een zeer teruggeschroefde vloot beschikken (België), nieuwe ontwikkelingen van de activiteiten overwogen worden.» Hebben wij daarvan in de visserijpolitiek van de voorbije jaren een toepassing gezien? Neen, men heeft dit gewoon niet willen toepassen. Daar is de minister samen met zijn regionale collega verantwoordelijk voor. Daarom doe ik een speciale oproep tot samenwerking die er op dit moment in de diesten niet bestaat.

Ik wil nog enkele cijfers citeren. Vandaag hebben we niet eens meer 200 schepen. We hebben nog slechts 155 schepen met minder dan 750 vissers. Op vier jaar tijd is een kwart van de vissers, die geen werkloosheid kennen, uit de sector verdwenen. Die voeren jaarlijks 32 000 ton vis aan ter waarde van iets meer dan 3 miljard, waarvan volgens de EU-cijfers van vorig jaar bijna 40 pct. van de gekwoteerde vissoorten in buitenlandse havens werd aangevoerd, 78 pct. ervan naar Nederland. Zo ging er 5 100 ton schol naar het buitenland en 7 500 ton naar het binnenland. De cijfers van de Lloydkrant bevestigen die van de groenen, en bewijzen dat de politiek van de EU de visserij doodt. In de eerste negen maanden van 1994 is de aanlanding van vis er met 13 pct. op achteruitgegaan en de besomming met 6 pct. Vorig jaar was dat respectievelijk 7,2 en 3,9 pct. minder. Het gaat dus pijlsnel naar beneden. Een omzet van 3 miljard is fiscaal gezien voor de Staat niet niks, maar 40 pct. ervan naar het buitenland zien gaan, gecombineerd met 10 pct. achteruitgang is wel een serieuze adering.

Mijnheer de minister, toen ik u op 23 december daarover een vraag stelde — nummer 86 — antwoordde u lakoniek: «De Belgische reders zijn vrije ondernemers... In België moet alle vis die in een vissershaven aangevoerd wordt ingevolge gemeentelijke reglementen, over de veiling gaan.» U kaatst de bal dus terug naar gemeenten, reders en vissers, hoewel u had kunnen verhinderen dat het die kant opging, bijvoorbeeld door de Fishlink-affaire op het Vlaamse niveau via het interkabinettenoverleg te bespreken. Er is dus geen samenwerking.

Zoals u weet, bestaat er in Nederland een ander veilingssysteem. De vissers reageerden op hun eigen wijze, wat een normale reactie is voor mensen die willen overleven. Intussen strijkt de federale Regering toch honderden miljoenen aan belastingen op. En het zou nog veel meer kunnen zijn zonder de buitenlandse aanlandingen.

Mijnheer de minister, u geeft slechts een schamele 10 à 12 miljoen terug, niet meer dan een snoepje.

Het probleem is dus onder meer de uitbuiting van onze vissers door de slechte samenwerking tussen de verschillende bestuursniveaus. Daardoor zullen de belastingen, die nog in de honderden miljoenen lopen, snel inkrimpen en dus aan de federale kas ont-

snappen. Als men elkaar bovendien in de feiten, wellicht ongewild, nog tegenwerkt, bijvoorbeeld door de vloot via slopingspremies af te bouwen, vooraleert nieuw- of vernieuwbouw de ondergrens op peil houdt, dan is dit een bijzonder duidelijk bewijs van gebrek aan beleid.

Men moet de vissers niet beschuldigen van zwarte of grijze viscircuits en men moet ze ook niet gaan controleren tot het hun de strot uitkomt. Ze voeren hun eigen beleid, omdat anderen onbekwaam zijn om voor hen een ernstig beleid te voeren.

Zo simpel is dat, mijnheer de minister. En u blijkt die toestand ook nog te aanvaarden, want twee jaar geleden antwoordde u mij naar aanleiding van een interpellatie: «Het is een apart wereldje.»

Beseft u voldoende dat veel vis van buiten de Unie — heel vaak via kloned-yckings voor de neus van onze eigen vissers op illegale wijze weggevisst — aangevoerd wordt naar onze eigen visverwerkende industrie tegen heel lage prijzen. Weet u dat de prijzen waartegen de vis hier verkocht wordt, onder meer afhankelijk zijn van douanetarieven, vastgelegd in verdragen die niet eenzijdig kunnen worden opgezegd, zodat de markt totaal verstoord wordt? U weet toch ook dat de internationale verbintenissen van de Gemeenschap geen mogelijkheid bieden tot herziening van onder meer de invoerrechten voor visserijprodukten uit andere landen.

Daarnaast is er de razendsnelle ontwikkeling van het vervoer — denk maar aan het Transeuropees Netwerk, door de collega's van uw Regering zelf met Europees Commissievoorzitter Delors genegocieerd, waardoor verse vis uit alle delen van de wereld tegen zeer interessante prijzen op onze markten, vooral in warenhuizen, buiten de vismijnen om wordt aangevoerd, onder meer uit de ontwikkelingslanden, die steeds meer hun eigen voedsel onder de neus van eigen hongerende mensen moeten verkopen, om toch maar Europese deviezen binnen te halen. Dat laat Europa zó maar gebeuren: de eigen vissers uit de markt prijzen en tegelijk de ontwikkelingslanden uithongeren! Dát is de GATT, dát is uw Europese visserijpolitiek. Dat is tweemaal betalen om nog te verarmen ook en zo wordt alleen de multinationale handel er rijker van, niet de vissers, noch hier, noch elders.

Sedert 1 januari 1993 kan vis ook ongehinderd door de Europese Economische Ruimte worden vervoerd. Het prijsniveau van de vis daalt, terwijl de aanvoer door de afbouw van de vloot eveneens daalt, en de visverwerkende industrie enkel nog een gegarandeerde aanvoer krijgt tegen gegarandeerd lage prijzen op de wereldmarkt.

Veel rederijen krijgen daardoor minder inkomsten, zien hun schuldenberg stijgen en vragen en krijgen trouwens bijzonder hoge slopingspremies. Dat wordt dit jaar weer zo'n slordige 200 miljoen. Uiteraard kunnen zij die centen elders beter laten renderen. Aan de slopingspremies is geen heropbouwverplichting verbonden. Zó wordt het marktmechanisme van hoe minder vis, hoe hogere prijzen, totaal omgekeerd. Hoe rapper we ons schip verkopen, hoe beter onze investering opbrengt buiten de visserij. De reders zijn geen dwaze zakenmensen, dat weet u ook, maar toch blijven de Belgische politici maar aanmodderen!

De Belgische visserij moet op deze wijze kapot. De voornaamste redenen heb ik reeds gegeven: de huidige verkeerde inschatting door het beleid, en het gebrek aan samenwerking op het terrein om een geïntegreerd reddingsplan te doen slagen, zal op heel korte termijn de visserij in mekaar doen storten. Daarom interpelleerde ik de minister al op 7 januari 1993 over «de desastreuze gevolgen voor mens en milieu door het gebrek aan een Belgisch zeevisserijbeleid». Veel veranderde er sindsdien niet. Het is echter nog niet te laat.

Het MOP stelde nochtans dat een kleinere en vernieuwde vissersvloot wel rendabel zou zijn. België bepaalde een ondergrens, liet maar slopen, maar vernieuwde niet. Nu de vloot snel aan het verminderen is, moet de visverwerkende nijverheid nog meer een beroep doen op de wereldmarkt. Dat legde ik u net uit. De spiraal van de economische afbraak is wellicht niet meer te stoppen. De cijfers zijn overduidelijk: de besomming in de vissers-

havens daalde van 1987 tot 1993 van 3,2 naar 2,3 miljard, terwijl de omzet in de buitenlandse havens in die periode steeg van 266 naar 930 miljoen, dus meer dan drie keer zoveel. Voor 1994 zal dit cijfer zeker boven het miljard liggen. Cijfers bewijzen niet alles, maar men kan er toch uit leren.

Dan zei ik nog niets over de bemanningsproblematiek, waar het ministerie toch 7,5 miljoen in investeert. Vraag is, of dat op de goede wijze gebeurt. Ik wees al op de sociale en familiale omkadering. Er zijn nu al 30 Nederlandse vaartuigen — die bijvoorbeeld in het weekend niet vissen — maar onder Belgische vlag onze quota opvissen voor de Nederlandse markt! Voor deze situatie verwijst u naar uw collega van Verkeer, maar ook hier blijkt u, als coördinerend minister, niet zoveel te presteren. Het is een bijna evenzeer onomkeerbare schipbreuk: als de 40 nieuwe aanvragen voor een slopingspremie in 1995 worden toegekend — wat met de huidige 200 miljoen eigenlijk niet mogelijk is — hebben we straks nog slechts 115 schepen, waarvan dan nog 30 onder Nederlands beheer, en waarvan een derde, zo'n 45-tal, in het buitenland gaan veilen. Dat wil zeggen dat onze vissersvloot eigenlijk niet meer over 200 eenheden — de ondergrens — beschikt, maar amper over 100 eenheden, niet eens meer de helft!

Deze redenering is misschien wat syllogistisch, akkoord, maar ze duidt aan waar we naartoe gaan. Twintig jaar geleden, in 1975, waren er nog 275 schepen dus bijna driemaal meer! Om dit allemaal te verhinderen is het regionaal departement massaal aan het slopen, investeert het federaal departement 10 miljoen en is er nog wat Europees geld hier en daar om de boel weer op te vijzelen via PESCA, FIOP en dies meer. Men zal daar niet in slagen, het wordt enkel een palliatieve omkadering, tenzij u snel, heel snel alle middelen concentreert, onder meer rond ons heropbouwamenagement van 13 december 1993 en de sloping laat stopzetten of tenminste koppelt aan heropbouw!

Met uw collega en partijgenoot Van den Brande de zaak «op het terrein» — en daar druk ik op het terrein — doen slagen, dáár gaat het om. Of blijven het woorden, plannen en programma's, en gelooft u er zelf niet meer in? Een papieren aanpak of een *Realpolitik*? U zal natuurlijk repliceren dat bijna alle middelen en mogelijkheden op het Europees en het regionale niveau liggen.

Akkoord, mijnheer de minister, maar het is uw taak te coördineren. Doe dat dan tenminste, en blijf niet bij de pakken zitten zoals u op 28 september en de twee voorbije dagen op de Visserijraad deed.

Wat is daar gerealiseerd? Niets, behalve dat de TAC's en de quota's ook voor 1995 volgens de traditionele aanpak zullen worden vastgelegd. Daar moeten onze vissers het dan maar weer eens mee doen. De TAC's 1995 voor tong, schol en kabeljauw zijn gisteren gewoon bijgespijkerd. De Spanjaarden houden de Visserijraad gegijzeld. Dit is wel een schoolvoorbeeld van nefaste politiek van de Europese Unie inzake visserij. Het TAC-systeem is het zoveelste voorbeeld van symptoombestrijding. Als u mij zou zeggen: De groenen moeten ons dankbaar zijn dat we de zee niet laten leegvissen, dan moet ik u antwoorden: Waarom schiet u, net als de boeren in hun strijd tegen het mestactieplan, op de verkeerde personen, op de bondgenoten in plaats van op de vijand? U weet net zo goed als ik dat onze vissers met de overbevissing niets te maken hebben. Zij wordt veroorzaakt door de industrievisserij — en die zijn er niet in België — en door het *discards*-systeem. Wie dat aanpakt — en dat is uw taak — zorgt ervoor dat er viermaal meer vis zal zijn dan nu en dat TAC's en quota's niet eens meer hoeven. Daar zit het probleem. Dat kan zo toch niet verder?

Ik citeer enkele officiële cijfers van het ICES: 30 tot 40 pct. van de biomassa van de commerciële vis wordt jaarlijks weggevisst. Dat is te veel om de biomassa op peil te houden. Daarvan wordt vooral door Deense industrievisserij 58,2 pct. ongecontroleerd weggevisst onder meer voor vismeel — waarvan België jaarlijks ongeveer 50 000 ton invoert — en *klone-dyckings* voor fabriekschepen die *fish sticks* produceren. België voert daarvan eveneens grote hoeveelheden in. Onze vissers moeten 40 pct. van de vis teruggooiën als *discards*. In 1991 was dat voor België zelfs nog veel meer. Ik verwijs hiervoor naar het gedrukt stuk 92/423 van de

Europese Commissie, bladzijde 38. Daaruit kunnen we afleiden dat onze vissers jaarlijks hoogstens 10 pct. of minder van de biomassa wegvissen en zo blijft hij wel op peil. Ze worden echter wel, net zoals de kleine boeren voor het mestoverschot, verantwoordelijk gesteld voor de overbevissing. Dat is fundamenteel oneerlijk.

Mijnheer de minister, u zwicht voor de varkensintegratoren, u zwicht voor de industrievisserij in naam van de groei-economie. U bedriegt niet alleen uw kiezers, maar u pleegt op termijn ook broodroof.

Ik knoop weer aan bij de interpellatie die ik begin 1993 tot u heb gericht. Ik heb u toen maar één vraag gesteld, namelijk ons dringend een uitgebreide beleidsnota voor te leggen teneinde de visserijsector en het mariene milieu te redden, vooraleer het te laat is. De heren Loones en Desutter hebben zich toen bij mijn interpellatie aangesloten. De vijf vragen van uw partijgenoot Desutter hebt u positief beantwoord. Maar wat was het resultaat?

Ten eerste, het herstel van de dialoog met de sector is er wél gekomen, maar het is grotendeels bij een dialoog gebleven. Op het terrein komt er niets van in huis.

Ten tweede, de samenwerking met de Vlaamse Executieve is er eveneens gekomen, maar heeft omgekeerd gewerkt. Door het systeem van de Vlaamse slopingspremies is de ondergrens van 200 schepen vandaag tot 150 gezakt! En over de ambtenarij zwijgen we best!

Ten derde, de verdeling van de quota's werd niet aan de producentenorganisaties toevertrouwd. U gaf enkel — onder Europese druk — licenties. De dialoog heeft het wantrouwen van de administratie niet weggenomen!

Ten vierde, het gesprek met Paleokrassas is er uiteraard ook gekomen, en heeft geleid tot het bepalen van de ondergrens op 200. Na twee jaar is deze reeds totaal voorbij gestreefd. Alleen de tonnages is gebleven. De schaalvergroting grijpt net als in de landbouw sluipend om zich heen. Slechts weinigen zien dat gevaar aankomen, maar op termijn zal het ons de das omdoen. Daar druk ik heel speciaal op.

Onze vraag om gewoon een beleidsnota op te stellen is nog altijd niet beantwoord. Wel is er het fameuze schaaamlapje dat «sector-plan 1994-1999» heet. Het visserijdebat in de commissie dat u toen had aangekondigd, heeft nog altijd niet plaats gehad. U had nochtans zelf gezegd — ik citeer uw antwoord op mijn interpellatie —: «We kunnen een beleidsnota opmaken. Dat is namelijk een fundamenteel gegeven om op voort te bouwen.»

Op beide, nota en debat, wachten we nu al twee jaar, precies die twee jaar waarin de visserij aan het verzuipen is gegaan en u geen fundamenteel hebt gelegd om op voort te bouwen. U had toen al een oefje om uw gebrek aan beleidvisie te verdoezelen. U zei toen dat u nog geen debat had kunnen voeren over het gemeenschappelijk visserijbeleid omdat u maar drie weken tijd had. U hebt nu twee jaar de tijd gekregen, maar het debat werd nog steeds niet gevoerd. U houdt ons aan het lijntje. Als voorzitter van de Visserijraad hebt u in het tweede semester van 1993 evenmin een trendbreuk gerealiseerd, hoewel u dat had gekund. Gisteren en eergisteren is er ook weer niets gebeurd. Als we er nog een jaartje bijdoen, is uw mandaat achter de rug!

Wat is er wel gebeurd? Ik heb het nagegaan: er werden zeven verordeningen uitgevaardigd over de controle. Alweer de controle!

Mijnheer de minister, kunt u echt niet wat meer stimulerend in plaats van overcontrolerend werken? Ik herhaal deze kernvraag van mijn begrotingskritiek: kunt u echt niet meer stimulerend in plaats van overcontrolerend werken? U vaardigde verordeningen uit over de TAC's, de FIOP, het evenwicht tussen bestanden en exploitatie voor de periode 1994-1996, de visvergunningen — toch iets nieuws! — oriëntatieprijzen en douanetarieven. Misschien vindt u dat dit toch al heel wat is. Och kom, het is helemaal niet van aard om een trendbreuk te veroorzaken en onze visserij uit het slop te halen. Toch was er net op tijd een belangrijk werk verschenen, dat voor u heel nuttig had kunnen zijn, namelijk *The common Fisheries Policy* van Michael Holden, voormalig hoofd van de beschermingseenheid van het directoraat generaal van de Visserij te Brussel. Deze man was nauw betrokken bij de uitvoe-

ring van het gemeenschappelijk visserijbeleid, na de goedkeuring ervan in 1983. Zijn op ervaring gebaseerde stellingen over het gemeenschappelijk visserijbeleid luiden als volgt.

Ten eerste, het gemeenschappelijk visserijbeleid was niet geïntegreerd, waardoor er altijd een tegenstelling bestond tussen het vlootbeheer en de quota's. Er was geen relatie tussen bescherming, structuur, markten en internationale visserij.

Ten tweede, het gemeenschappelijk visserijbeleid heeft geen specifieke doelstellingen. Wat een kritiek zeg! Geen specifieke doelstellingen. En dit wordt dan een beleid genoemd.

Ten derde, het gemeenschappelijk visserijbeleid heeft als fundamentele basis de biologie en niet de economie. Dit is een weinig realistische basis. Deze bewering is misschien gedurfd voor een groene, maar het is de waarheid.

Ten vierde, het gemeenschappelijk visserijbeleid lijdt onder de politieke compromissen die het hele Europese beslissingsproces verlammen.

Mijnheer de minister, u zou beter moeten weten dan ik, dat de toestand inderdaad heel ernstig is. Uw al te vriendelijke houding ten opzichte van het EU-beleid is op termijn dodelijk voor onze visserij.

Het gevolg is dat het beschermingsbeleid niet is geslaagd en ook niet kan slagen, omdat het als middel werd gebruikt om de politieke problemen omtrent de toegang tot de visgebieden en omtrent de stabiliteit te beantwoorden. U hebt er zelf op gealludeerd toen u in uw antwoord op mijn vraag over Noorwegen en Zweden zei dat «België als goede, misschien té goede leerling van Europa, in 1983 correcte cijfers heeft gegeven over zijn vissersvloot. Andere landen hebben dit niet gedaan en doen dit nog steeds niet».

Wat is er ondertussen gebeurd met betrekking tot het Belgisch visserijbeleid? Naast het feit dat we nog steeds geen beleidsnota hebben, heb ik u in de voorbije twee jaar letterlijk bestookt met meer dan 100 vragen in verband met de visserij. Eén van de laatste, nummer 307, ging over het TAC-systeem, met name de meerjarige TAC's, flexibele TAC's en multi-speciesvissen. En wat was uw standpunt op 28 september 1994? Ik citeer: «Aandringen op grote omzichtigheid. De op het eerste gezicht grotere soepelheid in het beheer van de visbestanden en in het bijzonder het lange-termijn karakter van de TAC's, zou wel eens kunnen omslaan in veelvuldige aanpassingen..., wat alleen maar kan leiden tot verwarring.» Daar hebt u volledig gelijk in, maar dit is geen beleid. Het wijst eerder op een gebrek aan beleid: niets veranderen en alleen zeggen voorzichtig, voorzichtig... Deze houding is een visserijminister onwaardig. Vissers weten van aanpakken. U blijkbaar niet.

Als u mij vraagt wat u dan moet doen, dan antwoord ik u: als u dat na drie jaar nog niet weet, dan geven we u nog drie maanden om dringend de beloofde beleidsnota voor te leggen en het beloofde debat te voeren, anders kan u opstappen. Uw resultaten zijn immers niet zo fraai: in plaats van de ondergrens van 200 schepen, hebben we vandaag nog nauwelijks 169 schepen. Ik herhaal tot in den treure: in 1994 hebben opnieuw 30 vissersvaartuigen een beëindigings- of slopingspremie aangevraagd, waardoor het aantal schepen nu al op een historisch dieptepunt is gekomen en de fatale ondergrens onherroepelijk is overschreden. Is hier sprake geweest van enig coherent beleid met uw regionale collega? Zeker niet!

Ik heb het nog niet gehad over het ecologische aspect van de visserij en over een heropbouwplan voor de sector.

De heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw. — Mijnheer Maertens, indien u deze kritiek in de commissie had geuit, dan had het misschien tot een gesprek kunnen komen. In plaats daarvan komt u uw bezwaren vanop de tribune afdreunen in het bijzijn van mensen die het ingewikkeld probleem van de visserij niet kennen. U probeert daarbij een geloofwaardige indruk te maken. Op die manier kunnen we nooit tot een gesprek komen. Ik aanvaard uw kritiek niet.

De heer Maertens (Agalev). — Mijnheer de minister, wij zullen daar later nog op terugkomen.

Ik zeg u nu al: indien u binnen de drie maanden geen visserijbeleidplan — dus geen Europees sectorplan — maar een eigen Belgisch herstructureringsplan hebt opgemaakt in samenspraak met uw regionale collega en dit aan de commissie ter discussie hebt voorgelegd, dan interpelleer ik u desnoods een halve dag aan één stuk om alle, maar dan ook alle knelpunten van de visserij — zeker ook de ecologische — met u te bespreken.

Deze begroting voor de visserij, deze vijf puntjes van iets meer dan 10 miljoen, zijn niet eens het goedkeuren waard. Deze begroting is enkel een snoepje met een permanent karakter.

Ik geef u een epigram van de Latijnse dichter Ausonius ter overweging: « *Incipe, dimidium facti est coepisse.* » Vrij vertaald: « Goed begonnen is half gewonnen. » Wij wachten dus op uw langbeloofde beleidsnota en op de discussie in de commissie. De Europese Commissie schrijft op pagina 4 van het reeds genoemde stuk (94) 335 duidelijk: « De Commissie meent evenwel dat haar eigen inspanningen om het voortbestaan van de communautaire visserij te verzekeren, ontoereikend zullen zijn zonder de medewerking van de betrokken kringen, gaande van de overheid tot de sector zelf, met inbegrip van de individuele ondernemingen. »

Als onze visserij overleeft, zal het haar eigen verdienste zijn. In elk geval bewijst uw begroting dat u die overleving niet nastreeft, want dan zou ze er helemaal anders uitzien. Indien uw meerderheid deze begroting toch goedkeurt, dan weten we precies wie schuldig is aan de teloorgang van de landbouw en van de visserij.

Om toch op een enigszins kameraadschappelijke manier te eindigen en om u te troosten voor de harde aanpak, bied ik u een « straf » snoepje aan met de naam *Fisherman's Friend*. (Applaus.) (De heer Maertens overhandigt de minister een pakje *Fisherman's Friend*-snoepjes.)

De Voorzitter. — Dames en heren, zoals afgesproken onderbreken wij nu de bespreking van de sectie Landbouw en vatten wij de algemene bespreking aan van de sectie Diensten van de Eerste minister.

Mesdames et messieurs, nous interrompons la discussion de la section Agriculture et nous abordons la discussion générale de la section Services du Premier ministre.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Geens (CVP), rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, bij de bespreking van dit hoofdstuk in de commissie werden een aantal indringende vragen gesteld, die door de Eerste minister uitvoerig werden beantwoord. Vermits iedereen wordt verondersteld te kunnen lezen, verwijs ik naar het schriftelijk verslag dat de weergave is van de commissiewerkzaamheden.

De heer Schiltz (VU). — Kunnen lezen en schrijven is geen voorwaarde om te worden verkozen, collega Geens !

De heer Geens (CVP), rapporteur. — Ik heb gisteren tijdens de algemene bespreking van de begroting een aantal opmerkingen gemaakt en vragen gesteld met betrekking tot de werking van de Regering als dusdanig. De Eerste minister heeft dit wellicht reeds gelezen in het *Beknopt Verslag* en misschien hebben de ministers die gisteren aanwezig waren, hem hier eveneens over gesproken.

De Regering is bij haar besluitvorming dikwijls afhankelijk van adviezen die moeten worden verstrekt door adviescomités. Het beste voorbeeld hiervan is het advies dat over de ecotaks moest worden uitgebracht. Ik stel voor dat wordt bepaald binnen welke termijn het advies moet worden uitgebracht en dat men ervan uitgaat dat indien het advies niet wordt gegeven, het een positief advies is. Dit geldt vanzelfsprekend niet voor het advies van de Inspectie van financiën, want dat is essentieel, maar wel om het advies van allerlei comités. In een democratie kan het toch niet, dat de politieke overheid op die manier wordt verhinderd beslissingen te nemen. Ik vraag me af waarom er dan nog verkiezingen worden gehouden en waarom wij een Parlement en een Regering in stand houden. Men kan het bestuur dan even goed overlaten aan een aantal adviescomités die door niemand werden gemandateerd of die hun mandaat kregen van andere, niet-gemandateerde personen. Ik dring erop aan dat hiervan werk wordt gemaakt, want dat is in het belang van een goede besluitvorming in ons land.

Reeds tijdens vorige vergaderingen hebben wij aangedrongen op een sluitende wetgeving inzake concessieovereenkomsten. Op dat vlak staan wij nog altijd nergens. Hoe meer wij privatiseren, hoe noodzakelijker het wordt een dergelijke wetgeving te hebben. Dit behoort duidelijk tot de bevoegdheid van de Eerste minister, die immers moet instaan voor de wetgeving op de overheidsopdrachten en dus ook op de concessieovereenkomsten.

De heer Mouton, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Mijnheer de Voorzitter, tot zover mijn bondig verslag over de begroting van de Eerste minister. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Hatry.

M. Hatry (PRL). — Monsieur le Président, je remercie M. le Premier ministre de participer personnellement à la discussion du budget de son ministère. Il se devait de donner l'exemple alors qu'il a amené ses ministres à venir eux-mêmes répondre aux questions portant sur les départements dont ils sont responsables. C'est une saine habitude par rapport à l'époque où un seul membre du Gouvernement répondait à toutes les questions posées au cours d'une heure de débat à la Chambre et au Sénat.

Permettez-moi d'abord de m'étonner qu'en dehors de la brève intervention du rapporteur, je serai le seul intervenant dans cette discussion du budget des services du Premier ministre, centre nerveux et vital du Gouvernement. En effet, tout le monde reconnaît aujourd'hui que malgré les délégations de compétences sur le plan international et un fédéralisme de plus en plus réel, c'est bien au sein de l'Exécutif fédéral que se concentre le pouvoir, et particulièrement à la chancellerie du Premier ministre.

Je formulerai quelques observations, qui seront parfois positives, mais aussi des critiques à l'égard de votre budget, monsieur le Premier ministre. Le peu d'intérêt qu'il suscite est peut-être lié à son montant limité — deux milliards de francs — par rapport au budget général de l'Etat, d'autant qu'au-delà de ce montant, vous n'agissez que comme « père porteur » pour des budgets d'autres départements. Ainsi, le budget de la Politique scientifique relève théoriquement de votre département alors que le pouvoir de décision appartient à un autre ministre.

Par ailleurs, nous avons pu constater que vous désirez vous défaire d'une partie importante de votre budget actuel. Votre autorité financière sur votre propre domaine d'activités en sera d'autant plus réduite dans les années à venir. Il me semble que vous manifestez là une volonté de renonciation dont j'aimerais connaître les raisons.

A travers le schéma de la réforme de l'Etat, il appert que dix départements ministériels dits « verticaux » nouveaux ou anciens ont été constitués ou reconstitués. Bien entendu, le Premier ministre conserve certains services. Mais un énorme département de la Fonction publique est apparu, département « horizontal » qui se qualifie lui-même de « département au service des autres », c'est-à-dire de servant des dix départements « verticaux ». Puisque vous vous êtes dépouillé de la plupart de vos compétences, ce nouveau département ne sera-t-il pas plutôt une servante-maîtresse dans la mesure où toute décision en matière d'organisation, de personnel, passera par lui ?

Même si, après la réforme de l'Etat, d'autres collègues occupent la fonction de Vice-Premier ministre, le véritable Vice-Premier ministre, celui qui aura tout à dire, risque d'être le titulaire de ce département de la Fonction publique. Autrefois, c'était le cas de ministres du Budget qui continuaient à faire obstacle à la réalisation de mesures pourtant acceptées en Conseil des ministres.

N'est-ce donc pas une erreur de votre part, monsieur le Premier ministre, de vous dépouiller d'une partie importante de vos fonctions et de votre budget et de confier celle-ci à un ministre, un *primus inter pares*, qui sera cependant un Vice-Premier ministre plus important que tous les autres, en tout cas en ce qui concerne la gestion de l'Etat et de la Fonction publique ?

En lisant le rapport, j'ai constaté avec une certaine ironie que vos services se démenaient pour obtenir la compatibilité des systèmes informatiques des différents ministères de l'Etat. Ce problème se pose à l'intérieur même de certains départements. Je pense, par

exemple, au ministère des Finances, qui n'est jusqu'à présent pas parvenu à établir la compatibilité des ordinateurs utilisés au niveau de la fiscalité directe et de ceux utilisés en matière de fiscalité indirecte, ce qui rend impossible certaines formes de contrôle.

Je me permets d'attirer l'attention du Premier ministre sur le fait que voici quelques années, à l'époque où IBM occupait une position dominante dans le domaine de l'informatique, même en Europe, un avertissement et une menace de procès ayant été notifiés à cette compagnie par la Commission européenne pour qu'elle rende ses systèmes informatiques compatibles avec ceux de ses concurrents, ce fut fait dans un délai de six mois. Pour atteindre ce résultat, IBM a dû scinder le software du hardware. La société IBM n'est pourtant pas plus importante que l'Etat belge en termes de moyens et de pouvoir de décision. Dès lors, comment est-il possible qu'une telle incongruité existe encore au niveau des structures informatiques de l'Etat belge? Je vous laisse le soin de répondre à cette question. Pour ma part, j'en suis incapable.

Troisièmement, à chaque débat sur le budget des Services du Premier ministre, la même accusation est formulée par l'opposition, à savoir que le Premier ministre abuse de façon continue de ses services d'information, en particulier d'Inbel, pour faire passer la parole gouvernementale. Ces critiques sont réitérées, quel que soit le parti — socialiste ou libéral — qui siège dans l'opposition.

Le vôtre, monsieur le Premier ministre, n'a plus appartenu à l'opposition depuis 1958!

En d'autres termes, monsieur le Premier ministre, on vous attribue le comportement de Bismarck qui avait son «*Schlangenfonds*» lui permettant de diffuser par des journalistes payés toutes sortes d'informations «*méphitiques*» pour influencer l'opinion publique.

En l'occurrence, la situation est beaucoup moins grave que cela. Mais ne serait-il pas souhaitable que, sur la base du rapport annuel d'Inbel, le Premier ministre accepte de consacrer un débat à la politique d'information du Gouvernement, plutôt que de laisser perdurer ces suspicions, ces rumeurs, ces critiques qui sont formulées chaque année? Vous pouvez reprendre tous les rapports concernant votre budget depuis dix ans, c'est le même reproche que l'on vous adresse. On peut désarmer celui-ci en acceptant le débat une fois l'an, et pas seulement à l'occasion de la discussion du budget où notre temps est mesuré.

Vous nous avez entretenu du Comité supérieur de contrôle lors du débat concernant le budget de l'année dernière, peut-être même de l'année précédente. Vos idées en la matière ne me choquent pas.

Effectivement, la dissociation de la fonction administrative et de la fonction répressive constitue une mesure positive, selon moi. Vous souhaitez confier la première au futur ministre chargé de la Fonction publique et la seconde au parquet.

Mais pourquoi la mise en œuvre n'est-elle pas plus rapide? Je suppose que vous avez eu cette idée dès votre entrée en fonction. Vous connaissant, vous l'avez certainement étudiée immédiatement. J'ai pourtant le sentiment que vous terminerez votre premier mandat, dans un an environ, sans avoir réussi à procéder à cette transformation en l'espace de quatre ans. Cette attitude ne correspond pas, me semble-t-il, au profil de l'homme d'action dont vous voulez donner l'image. Mise à part l'opposition, qui ne dispose pratiquement que du pouvoir de la parole, quelles sont les autres forces qui font obstacle à cette transformation, laquelle, en soi, n'est pas mauvaise et évite une confusion toujours extrêmement pénible, en tout cas pour les personnes suspectées d'actes non compatibles avec leur fonction?

Mon observation suivante rejoint les propos de M. Geens. Lorsque mes collègues, MM. de Donnée et Foret, ont déposé une excellente proposition de loi rédigée sur la base d'analyses faites dans des services d'études au Parlement belge et au Parlement européen, vous avez donné un certain *lip service* à cette idée et vous avez reconnu qu'il y avait matière à légiférer. Depuis, cette proposition de loi a voyagé entre la commission et la sous-commission des Finances et les Services du Premier ministre et semble avoir été reléguée aux oubliettes.

En effet, lors de la dernière réunion de la commission des Finances, M. Geens proposait la création d'un nouveau sous-groupe de travail, ce que j'ai refusé en tant que rapporteur de la proposition.

J'aimerais savoir, monsieur le Premier ministre, si vous êtes favorable à une formule, même amendée, de cette proposition de loi. Je pense, en effet, que ses deux auteurs seraient ouverts à tout amendement valable qui transformerait cette proposition de loi en droit positif. De votre part, nous l'accepterions certainement. Par contre, il est intolérable qu'une initiative bien rédigée et reconnue par tout le monde comme opportune ne connaisse qu'un sort misérable semblable à celui qui serait réservé à la proposition la plus farfelue qui serait déposée par le parlementaire le plus éloigné de la réalité.

Le point suivant concerne le Centre international de presse, auquel un passage a été consacré dans le rapport établi à la suite d'un débat que nous avons tenu à ce sujet. En ce moment, la Belgique ne jouit pas d'une appréciation positive à l'étranger.

En ce qui concerne les investissements privés, entre 1957 et 1974, notre pays a vécu un véritable roman d'amour avec les investisseurs étrangers. Je n'en veux pour preuve que le pourcentage massif des investissements américains, allemands et autres effectués en Belgique. Ce pourcentage était beaucoup plus important que la part représentée par la Belgique dans le produit national de l'ensemble de l'Union européenne.

A l'heure actuelle, par contre, la Belgique n'attire plus les investisseurs. Ce problème ne relève pas uniquement des efforts tentés par les ministres des Affaires économiques, des Finances et de l'Emploi et du Travail. Un concept global doit prédominer.

Je voudrais attirer votre attention sur les rapports annuels qui influencent le monde industriel et qui sont proposés au Forum de Davos avec l'aide de l'IMD de Lausanne. D'après 370 critères, l'attractivité des pays industrialisés est classée en 8 rubriques. Le rapport de 1994 se termine par un classement très médiocre pour la Belgique. En effet, en 1993, nous sommes passés de la dixième à la vingt et unième place sur quarante et une.

Bien entendu, tout cela est assez subjectif. Mais le plus dramatique est que le critère relatif à l'attractivité de la politique gouvernementale en tant que stimulant de la compétitivité place la Belgique non pas à la vingt et unième place — position moyenne qu'elle occupe en ce qui concerne l'ensemble de ses performances en général — mais bien à la trente-huitième place sur quarante et une. Pour les pays industrialisés importants membres de l'Union européenne, seule l'Italie nous suit à la trente-neuvième place, et on peut le comprendre au vu de ce qui s'y passe actuellement.

Au cours du débat, il avait notamment été question d'Inbel. Le Premier ministre ne devrait-il pas s'efforcer de redresser globalement la situation, peut-être avec une *task force* qui rassemblerait ses principaux ministres? Il conviendrait de développer une image moins désastreuse de notre pays à l'étranger. Je ne crois pas que cela incombe à chaque ministre à titre individuel. C'est un problème global qu'il faut régler au plus vite.

J'en viens à deux problèmes pour lesquels le Premier ministre nous a renvoyés à des éléments de la note de politique générale du ministère de l'Intérieur. J'ai effectué cette démarche mais la lecture des textes ne me donne pas satisfaction. J'avais plus particulièrement demandé des éclaircissements sur la fonction du Secrétariat permanent de recrutement. Un passage assez concis figure dans le rapport. Les pages 75 et 76 de la note de politique générale du ministère consacrées au SPR ne donnent pas plus de détails. Je me pose la question de savoir si le SPR ne pourrait pas étendre son rayonnement en jouant un rôle plus large vis-à-vis de l'ensemble de la fonction publique qui est particulièrement riche en Belgique puisque nous comptons quelque 900 000 agents. Au sens strict, le SPR ne travaille que pour les ministères qui représentent entre 80 et 90 000 personnes, nombre dont il faut encore soustraire les agents des ministères des Régions et Communautés qui ont leurs propres procédures et qui ne sont plus contraintes de recourir au SPR. La fonction de ce dernier ne m'apparaît donc pas clairement. Quels sont ses tâches, ses clients réels et potentiels? Peut-être serait-il opportun de revenir sur cette question en 1995 par le biais d'une interpellation.

Une autre question que j'avais posée n'avait trouvé qu'une réponse très partielle dans le rapport fait par le ministère de l'Intérieur et de la Fonction publique en ce qui concerne le recrutement prévu en 1995. Comme l'a dit le Premier ministre, cette réponse figure aux pages 88 et 89 de la note de politique générale.

Toutefois, elle ne comprend que des règles sans aucun objectif. Ces règles sont les suivantes : « En octobre 1994, le ministre de la Fonction publique soumettra au conseil » — je suppose que cela a été fait — « un projet d'arrêté royal relatif au recrutement d'agents statutaires pour 1995, suivant les règles énoncées ci-après.

A. Chaque service public est autorisé à recruter dans un grade de recrutement à concurrence du nombre d'agents qui quittent définitivement le service en 1995, de manière à maintenir l'effectif existant, à condition qu'il y ait un emploi vacant, que le recrutement ait lieu dans le niveau de l'agent qui quitte le service ou dans un niveau supérieur dans le cadre d'une requalification. Les nouveaux cadres se caractérisent en effet par la présence d'un plus grand nombre d'emplois de niveau 1, 2 plus et 2. Cette requalification se réalisera de façon progressive à mesure que des fonctionnaires de niveau 3 et 4 quitteront le service.

B. Les recrutements sont automatiques pour les niveaux 1, 2 plus et 2 à condition que le visa de l'Inspection des finances ou du commissaire du Gouvernement soit obtenu.

C. Le blocage des recrutements est maintenu pour les niveaux 3 et 4 jusqu'à la fin de l'année 1996, sauf en cas d'autorisation expresse de recrutement obtenue auprès du ministre de la Fonction publique, après avis de la Commission consultative des recrutements sélectifs et après accord du ministre du Budget. Le blocage des recrutements pour les niveaux 3 et 4 dans les services continus des établissements pénitentiaires et de la protection civile est cependant levé.

D. En ce qui concerne les emplois prévus au cadre résultant de la conversion de postes contractuels, le recrutement est automatique, quel que soit le niveau, à condition que le visa de l'Inspection des finances ou du commissaire du Gouvernement soit obtenu. Il s'agira de vérifier s'il a été mis fin à l'occupation de l'agent contractuel sur le poste transformé.

E. Pour les comblements du cadre en dehors des points précédents et pour autant que les moyens budgétaires soient prévus, le visa de l'Inspection des finances ou du commissaire du Gouvernement suffit. Dans ce cas, ni un arrêté royal ni la délibération en conseil ne seront nécessaires. Les dossiers relatifs aux autorisations de recrutement pour 1995 de contractuels pour des besoins exceptionnels et temporaires seront introduits auprès du ministre de la Fonction publique avant le 20 septembre 1994, de sorte que le conseil puisse prendre une décision en la matière en octobre 1994.

Je ne veux pas discuter du bien-fondé de l'ensemble de ces règles. J'aimerais néanmoins poser une question au Premier ministre. Comment peut-il être certain que les règles énumérées ne se traduiront pas, entre le 1er janvier 1995 et le 1er janvier 1996, par une majoration d'effectifs de 10 000 unités ? Dans ce cas, l'objectif poursuivi par le Gouvernement, qui est — je pense — d'aboutir à un sérieux dégraissage de la Fonction publique en utilisant des fonctionnaires plus compétents et mieux payés, sera-t-il réalisé ?

On établit très souvent des règles à défaut de fixer des objectifs. La lecture de ces règles me donne précisément le sentiment que l'objectif fait défaut. Le Premier ministre pourrait-il dès lors me dire comment le Gouvernement s'est fixé un objectif ? Evidemment, l'interdiction brutale de tout recrutement constitue une mesure radicale. Cette mesure intenable a néanmoins toujours été atténuée, même dans les régimes de blocage généralisé. En effet, après quelques mois, les fonctions rotatives — gardiens de prison ou informaticiens — font notamment l'objet du débouchage par le secteur privé.

Par conséquent, le blocage intégral ne peut pas être maintenu. Néanmoins, en l'absence d'objectif et lorsque la gestion des règles est laissée aux soins de chaque département, les surprises risquent de surgir après un certain temps. 1995 sera par ailleurs une année électorale.

Par conséquent, monsieur le Premier ministre, comme on le voit malheureusement trop souvent, la tentation de faire des heureux sera très grande.

Enfin, je vous avais posé quelques questions concernant les primes syndicales. Vous m'avez évidemment répondu. J'avoue que j'ai découvert avec surprise le tableau annexe au rapport que j'ai actuellement sous les yeux. De 1977 à 1987, la prime syndicale

n'a pas changé. Elle s'élevait à 700 francs. Brusquement, elle est ensuite passée à 800 francs, à 900 francs et à 1 000 francs. En 1991, elle s'élevait à 1 300 francs et en 1993 à 1 500 francs. Où cette ascension s'arrêtera-t-elle ?

De heer Geens (CVP), rapporteur. — Mag ik u iets vragen ter verduidelijking, mijnheer Hatry ? Begint de grafiek die u toont met basis nul ?

De heer Hatry (PRL). — De vakbondspremie bedroeg 700 frank in 1977, dat is zo gebleven tot 1986; in 1987 was het 800 frank, in 1988 900 frank, in 1989 1 000 frank, in 1990 1 300 frank en in 1992 was het 1 500 frank.

De heer Geens (CVP), rapporteur. — Dit blijkt niet helemaal duidelijk wanneer u de grafiek toont, mijnheer Hatry.

De heer Hatry (PRL). — Ik heb die grafiek niet opgesteld, mijnheer Geens, hij is opgenomen in uw verslag. Als het document fout wordt voorgesteld, dan ligt het bij de rapporteur.

Il est quand même extraordinaire que la prime syndicale passe de 800 francs à 1 500 francs au moment où d'importants efforts sont entrepris en vue de réaliser des restrictions budgétaires devant permettre à notre pays de s'intégrer à la troisième phase de l'Union économique et monétaire, objectif auquel tous les Belges de bon sens devraient se rallier. Je ne puis que redire ma stupéfaction à la lecture de ces chiffres. Dans la période délicate que nous traversons, les sacrifices touchent l'ensemble de la population excepté les membres syndiqués de la fonction publique...

Mes propos vous paraissent peut-être excessifs, monsieur le Premier ministre, mais le rôle de l'opposition est de souligner les points litigieux — et dans ce cas-ci même choquants — contenus dans le rapport.

Quoi qu'il en soit, le Gouvernement doit s'appliquer à poursuivre dans la direction d'une restructuration efficace de l'Etat fédéral, dorénavant composé de dix départements dynamiques employant des fonctionnaires en nombre nécessairement réduit mais plus qualifiés et mieux rétribués. Contrairement à une idée reçue, les Etats nationaux continuent à jouer un rôle primordial. A l'échelon de la Communauté européenne, les Etats disposant d'une administration performante exercent une influence prépondérante; l'exemple de certains pays voisins le démontre à suffisance. Par conséquent, dans l'hypothèse où vous parviendriez à réorganiser la fonction publique de manière adéquate, vous conforteriez par la même occasion la position de la Belgique au sein de l'Europe unie.

De Voorzitter. — Het woord is aan de Eerste minister.

De heer Dehaene, Eerste minister. — Mijnheer de Voorzitter, in de eerste plaats dank ik de rapporteur voor zijn uitstekend verslag. Ik dank tevens de heer Hatry voor de interesse die hij toont voor mijn begroting. Hij moet zich volgend jaar echter niet verplicht voelen, dit opnieuw te doen, want ik apprecieer een goede bespreking in de commissie, zodat ik niet alles hoeft te herhalen in de openbare vergadering.

De suggestie van de heer Geens in verband met de adviezen lijkt mij zinvol. Ik heb dit trouwens zelf reeds overwogen ten aanzien van de Raad van State. Het is inderdaad een drukingsmiddel om adviezen te hebben, ook al is het systeem niet altijd op dezelfde, rigide manier toe te passen.

J'en viens à l'intervention de M. Hatry.

Quant au fait que le 16 rue de la Loi constituerait le centre du pouvoir, pour l'avoir fréquenté pendant des années et y exercer mes fonctions depuis plus de deux ans, je n'en suis pas si certain. De toute façon, si c'était vrai, cela prouverait que pouvoir et budget important sont parfois deux éléments bien distincts. En effet, dans certains départements disposant de budgets considérables, le ministre a très peu de pouvoir en ce qui concerne leur utilisation.

Je conçois les services de la chancellerie comme un centre de coordination et d'impulsion. Je n'ai jamais approuvé les suggestions contenues dans la plupart des mémorandums paraissant en début de législature, dans lesquels certains groupes de pression jugent la matière dont ils sont responsables — la famille,

l'environnement, etc. — comme étant tellement importante qu'elle nécessite la présence d'un secrétaire d'Etat attaché au cabinet du Premier ministre. Considérer qu'une matière est importante à partir du moment où cette condition est remplie ne constitue pas une bonne approche. Les services qui, sur la base de cette philosophie, ont été attachés, par le passé, aux Services du Premier ministre devraient, à mon sens, être « déplacés » de façon à pouvoir faire l'objet d'un contrôle réel. Je pense notamment au SPR.

Deux départements sont actuellement très importants en raison de leur structure horizontale : le budget et la Fonction publique. Pour ma part je préfère travailler avec quelques ministres qui dirigent un département à structure horizontale mais qui ont un certain souci de la politique générale au lieu d'être confronté à des ministres uniquement préoccupés de leur propre secteur. Le fait que les ministres de la Fonction publique, du Budget et des Finances contrôlent les finances de l'Etat en bonne collaboration avec le Premier ministre constitue une bonne approche. Il ne me semble pas souhaitable que chaque ministre se concentre uniquement sur son propre département, de crainte que ses collègues ne s'immiscent dans ses affaires. Ce n'est d'ailleurs certainement pas la bonne méthode pour assainir les finances publiques.

M. Hatry a abordé un certain nombre de problèmes ponctuels, notamment celui de l'incompatibilité entre les ordinateurs qui impliquerait la détermination d'une politique en matière d'informatique.

Vous avez comparé l'Etat à IBM, monsieur Hatry. C'est très aimable de votre part mais, si j'ai l'impression qu'IBM a raté la deuxième révolution informatique, je suis, par contre, certain que l'Etat, pour sa part, a raté la première... Le problème de l'incompatibilité entre les ordinateurs est dû au fait qu'il a fallu beaucoup de temps, à l'échelon de l'Etat, pour comprendre la bureautique et l'informatique. Ce retard est en voie de résorption, notamment au sein du département des Finances, mais pose quand même un problème par rapport à l'évolution de ce domaine dans le secteur privé.

Je partage plus ou moins la même opinion que vous en ce qui concerne la politique d'information. Vos suggestions seront notamment prises en compte dans le cadre des mesures tendant à limiter les dépenses électorales : nous avons organisé un certain contrôle portant sur les campagnes d'information, que je défends par ailleurs. Un Gouvernement doit avoir une politique de l'information mais celle-ci doit pouvoir être expliquée. Si j'avais les moyens et les pouvoirs dont disposait Bismarck, je me sentirais probablement plus à l'aise.

En ce qui concerne la politique du comité de contrôle, même si j'ai fortement insisté pour obtenir un résultat rapide, je ne suis pas certain de l'obtenir sous cette législature car cette matière relève d'un grand nombre de services. Par ailleurs, les efforts que vous réalisez pour traiter une matière de ce type sont généralement mal interprétés. Vous êtes immédiatement suspecté de vouloir éliminer l'instrument de contrôle.

J'ai effectivement lancé un certain nombre d'idées, mais j'avance prudemment et, même s'il n'est pas voté sous cette législature, je ne désespère pas de pouvoir déposer un projet de loi en la matière.

En ce qui concerne la proposition relative aux concessions de services, je me tiens à la disposition de la commission pour en discuter. Je n'ai jamais prétendu être un spécialiste dans ce domaine et me rallie donc aisément à l'avis que m'ont donné récemment des experts en la matière.

Pour terminer, j'en arrive à la Fonction publique. J'estime que le Secrétariat permanent de recrutement fait du bon travail. Un certain nombre de services ont recours à lui et les pouvoirs décentralisés, même s'ils n'y sont pas obligés, feraient bien de faire appel à ses services.

Ce département n'a rien à envier à d'importants grands services du personnel du secteur privé. Je crois d'ailleurs savoir que certaines entreprises n'hésitent pas à venir consulter le SPR et à le prendre pour modèle pour l'organisation de leurs examens.

Quant à la politique de la Fonction publique, nous introduisons dans ce secteur, dès 1995, une véritable « révolution ». Les cadres seront « flexibilisés » et dorénavant désignés pour une période d'un an, soit la durée de vie d'un budget.

Une plus grande liberté sera laissée aux départements en matière de recrutement de personnel, ce qui suppose évidemment que le secrétaire général et son directeur général du personnel disposent d'une véritable politique de recrutement. Ce n'est pas le cas aujourd'hui. Ce changement exigera également une certaine reconversion du département qui devra être plus responsabilisé. *(Applaudissements.)*

M. le Président. — La parole est à M. Hatry.

M. Hatry (PRL). — Monsieur le Président, je remercie le Premier ministre pour sa réponse circonstanciée. Il n'y a qu'une seule question à laquelle je n'ai pas obtenu de réponse : celle qui concernait les primes syndicales.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale de la section Services du Premier ministre, je la déclare close.

Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene bespreking van de sectie Diensten van de Eerste minister verklaar ik ze voor gesloten.

Nous reprenons la discussion de la section Agriculture.

Wij vatten de bespreking aan van de sectie Landbouw.

Het woord is aan de heer Matthijs.

De heer Matthijs (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, namens de CVP-fractie wil ik enkele beschouwingen geven bij de begroting van Landbouw voor 1995.

In vergelijking met de aangepaste begroting van 1994 zal het departement van Landbouw ruim 1,3 miljard minder uitgeven in 1995. De opgelegde budgettaire discipline wordt in de verschillende programma's en sectoren strikt aangehouden. De regionalisering en de herstructurering van het ministerie van Landbouw naderen stilaan hun eindpunt. De nieuwe structuren komen op kruissnelheid.

De CVP bevestigt het vertrouwen in de minister van Landbouw en steunt ten volle de genomen opties in de begroting van Landbouw voor volgend jaar.

Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om bij een viertal facetten van het landbouwbeleid en van deze begroting stil te staan.

Ten eerste, is er het overleg met de Gewesten.

Als gevolg van het Sint-Michielsakkoord is overleg tussen de federale en de regionale overheid verplicht als een Gewest beslissingen overweegt die gevolgen kunnen hebben voor de federale landbouwbevoegdheid. Dit overleg moet in de toekomst meer gestructureerd en intenser verlopen. Concordantie tussen het regionaal en het federaal niveau is absoluut noodzakelijk.

In de Vlaamse land- en tuinbouwsector heerst de indruk, dat op het niveau van het Vlaamse Gewest heel wat maatregelen genomen zijn die niet structuurverbeterend zijn, zelfs als structuurvernietigend overkomen. Daarenboven scheppen ze een grote rechtsonzekerheid. Dit werkt verlamdend op de bedrijfsvoering. Voorbeelden zijn bekend : de Vlarew-wetgeving en het MAP.

De CVP-fractie vraagt een aanpassing en een intensivering van het bilaterale overleg met het Vlaamse Gewest om het federale en het gewestelijke beleid op elkaar af te stemmen en ervoor te zorgen dat er niet tegenstrijdig wordt gewerkt. In dit kader werden in de commissie voor de Landbouw voorstellen gedaan tot de zogenaamde inbreiding van de varkenssector, een operatie die in de toekomst noodzakelijk is en die zowel sanitaire als milieuvoorwaarden zal hebben.

Dit brengt mij bij een tweede belangrijk beleidsdomein, het dierengezondheidsbeleid.

De CVP-fractie stelt vast dat de dierenziektenbestrijding succesvol is geweest. De resultaten van de bestrijding van de runderbrucellose en -leucose tonen dit aan. Daarentegen blijft de

klassieke varkenskoorts haar tol eisen. De fractie steunt het voorstel van de minister om een ernstige studie over de herstructurering van de varkenssector te laten uitvoeren. Een groot probleem is de invoer van biggen uit bepaalde Europese landen, gezien het sterk geregionaliseerd landbouwbeleid voor onder andere de dierenziektenbestrijding. Verscherpte controlemaatregelen moeten worden behouden om een nieuwe catastrofe in de sector te voorkomen.

De gedifferentieerde bijdrage aan het Fonds voor de gezondheid en de productie van dieren moet eveneens behouden worden. Ook de accreditatie van de laboratoria voor veeziektebestrijding of van het Nationaal Instituut voor diergeneeskundig onderzoek — NIDO — krijgt nog steeds onze aandacht.

Ten derde, heb ik enkele bedenkingen bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

De minister heeft bij de bespreking van deze begroting nogmaals het economisch belang van de landbouw benadrukt, evenals het belang van de landbouw voor de plaatsgebonden tewerkstelling en voor de ontwikkeling van het platteland.

Europa moet zelfvoorzienend blijven, de productie moet daarop afgestemd blijven en beperkte stocks zijn noodzakelijk.

Het bijna afgelopen jaar was het tweede jaar van toepassing van het hervormd gemeenschappelijk landbouwbeleid — GLB — voor akkerbouwgewassen, zuivel, rundsvlees en tabak. Deze hervorming bracht eveneens een pakket van begeleidende maatregelen mee: de vervroegde uittredingsregeling, de herbebossings- en milieumaatregelen. De CVP-fractie wil nog eens het belang van de goedgekeurde « vervroegde uittredingsregeling » benadrukken.

In het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid wil de fractie de verdere uitbouw en de ontwikkeling van de non-foodsector beklemtonen, dit omwille van macro-economische, maar evenzeer omwille van sociale en ecologische motieven. Nieuwe produktierichtingen moeten worden ontwikkeld om een heropbloei in de hand te werken van het economisch potentieel en de tewerkstelling op het platteland. Die worden bedreigd door de braaklegging van grote oppervlakten cultuurgrond in het kader van het hervormde Europese landbouwbeleid.

Op Europees niveau moet elk initiatief dat gunstig is voor de ontwikkeling van de afzetmogelijkheden van non-food worden gesteund. Als voorbeeld hiervan bepleiten we de goedkeuring van de Scrivener-richtlijn die een beperking voorstelt van de accijnzen op biobrandstoffen. De fractie rekent hierbij op de Europese reflex en de inbreng van de minister van Landbouw.

Tot slot, eveneens in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, is er het delicate probleem van de melkquota en meer specifiek de houding van Italië.

Het staat onze melkveehouders, die correct de geldende voorschriften toepassen, tegen de borst dat de Italianen zich blijven verzetten tegen een toepassing van de melkquotaregelingen. Ons land bestempelt die houding als onaanvaardbaar en eist dat de gemaakte afspraken in de Europese Unie voor alle landen gelden. De CVP-fractie steunt dan ook de minister van Landbouw in zijn verzet tegen de onrechtmatigheden en zijn strijd om tot een oplossing van dit reeds tien jaar durend probleem te komen. Dreigementen van de Italiaanse regering om de EU-begroting niet goed te keuren als de bevoorrechte situatie afgebouwd wordt, zijn onaanvaardbaar. Dergelijke toestanden zijn ten opzichte van onze producenten niet verdedigbaar. Wij rekenen erop dat de houding van ons land in dit dossier consequent wordt aangehouden.

De CVP-fractie hoopt dat het departement met deze voorstellen en opmerkingen rekening zal houden en zal de uitvoering van de begroting dan ook volledig steunen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cuyvers.

De heer Cuyvers (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, de groenen vinden om allerlei redenen voor België het behoud van de grondgebonden landbouw enorm belangrijk. De zekerheid inzake bevoorrading in voedingsmiddelen moet bewaard blijven. Daarom ook moet Europa zelfvoorzienend blijven. De afbouw van de werkgelegenheid in de sector moet zo klein mogelijk worden gehouden en het kwantitatief en kwalitatief behoud van

de open ruimte moet grotendeels het werk van de boer zijn. De milieubeschermers hebben geen enkele moeite om de verdiensten van de landbouwers te erkennen. Boeren en groenen zijn, alleszins in de *long run*, bondgenoten in plaats van gezwoeren vijanden. We pleiten ervoor dat de uitstoot van landbouwgronden zou worden beperkt tot de uitbreiding van de natuurgebieden waar nog altijd beheerslandbouw mogelijk zal blijven. Wij betreuren dat tijdens de bespreking van de vervroegde uittreding — VUT — de meerderheid, zowel in de Kamer als in de Senaat, ons amendement dienaangaande heeft verworpen.

Maar ja, de milieubeschermers en het MAP met alle zonden van Israël beladen, is veel gemakkelijker dan de ware schuldigen aanpakken, namelijk de GATT en de ruimtehonger van de hardere sectoren, zijnde als externe factoren de woonuitbreidingsgebieden, de verkeerswegen en industrieterreinen en als interne bezwarende factor de melkkwotaregeling die de oudere boer aanspoort vlugger met pensioen te gaan — hij heeft toch een spaarpot, namelijk zijn koeien — en de jongere boer opzadelt met een schuldenlast voortvloeiende uit de aankoop van melkkoeien.

De groenen verzetten zich tegen de evoluties in de landbouw die funest zijn voor het milieu en de boerenstiel. Zo betreuren wij dat de *set aside*-regeling is verzwaakt en dat de boeren op de braakgelegde gronden gewassen voor biobrandstoffen en voor industriële grondstoffen mogen telen. Voor de landbouwer geeft deze teelt van biobrandstoffen wel een extra inkomen, maar voor de Belgische belastingbetaler wordt dit een onbetaalbaar iets. De minister heeft dit overigens toegegeven bij de bespreking in de senaatscommissie. Dat de uitbreiding van de noodzakelijke natuurgebieden door deze culturen wordt afgeremd, is een ramp voor de natuur. Overigens toont een ecobalans aan dat de energiewinst die men uit deze culturen haalt werkelijk minimaal is vergeleken met de milieubelasting.

Dan zijn er nog een aantal probleembrandstoffen die om een ecologisch verantwoorde oplossing schreeuwen. In de commissie hebben we terecht aandacht besteed aan het gebruik van stookolie met een hoog zwavelgehalte. Om de verzuring tegen te gaan, moet het gebruik van deze brandstof zo vlug mogelijk worden vermindert, los van de vraag of de petroleumnijverheid die probleembrandstof in voldoende hoeveelheden kan leveren. De verzuring is niet alleen een ware ramp voor de kwaliteit van het milieu in het algemeen, maar ook voor de gebruikers, en voor de serrist en zijn branders die door deze brandstof vlug verslijten. Stookolie met een hoog zwavelgehalte is schijnbaar goedkoop, maar in feite echt duur.

Mijnheer de minister, u hebt aangekondigd dat u over een degelijk rapport beschikt over het gebruik van die brandstof. Zult u de leden van de commissie daarvan een kopie sturen? Tijdens de bespreking in de commissie hebt u gesteld dat de Regering eind december zal beslissen of de vrijstelling voor de accijnzen op dergelijke brandstof, tot 1995 kan worden verlengd. Graag verneem ik de beslissing van de Regering dienaangaande.

Ik wil, het ook nog hebben over het misbruik van hormonen in ons land. Uit een enquête van *Test Aankoop* blijkt dat ons land koploper is in het gebruik van clembuterol en anabolica. De negatieve gevolgen van deze producten voor de volksgezondheid zijn bewezen.

Mijnheer de minister, wanneer zult u er met uw collega van Volksgezondheid voor zorgen dat wij via een grondige reorganisatie van de veeteeltsector en een betere controle van de slachthuizen aan de consument vlees leveren zonder ook maar enig verboden produkt, zoals dat in Denemarken al gebeurt? Het is onduidelijk dat vetmesters zich rijk maken ten koste van de volksgezondheid. Wij betreuren vandaag des te meer dat het amendement dat wij bij de bespreking van de wet op de hormonen van 1985 hadden ingediend, niet is aanvaard. Dit amendement had inderdaad een scherpere aanpak van clembuterol mogelijk gemaakt. We zullen dit amendement opnieuw in de vorm van een voorstel van wet indienen.

Gelukkig is het gebruik van BST op een betere manier aangepakt in de Europese Raad van ministers en werd het Europees verbod op het gebruik van deze produkten verlengd. Daardoor is een aanslag op de volksgezondheid vermeden of althans uitgesteld. Toch vrezen wij dat de nieuwe GATT-regeling op dat stuk opnieuw heel wat roet in het eten kan gooien.

Ik wil hier nog een ander thema behandelen waaraan wij tijdens de commissiebesprekingen aandacht hebben geschonken, namelijk dat van het dierenwelzijn. Tijdens het beluisteren van de korte uiteenzetting van de heer Matthijs is mij opgevallen dat de CVP wel spreekt over dierengezondheid, maar de term dierenwelzijn blijkbaar nog moet ontdekken. Men kan zeggen *what's in a name*? In dit geval dekken deze twee verschillende vlaggen ook twee totaal verschillende ladingen. Wij vrezen dat de aanpak van de CVP neerkomt op het veiligstellen van het rendement van de bio-industrie. Daarbij moet dan natuurlijk rekening worden gehouden met alle parameters die dat rendement negatief kunnen beïnvloeden, zoals de temperatuur waaraan dieren kunnen worden blootgesteld, het vochtigheidsgehalte of de juiste verhouding tussen krachtvoeder en ruwvoeder. Een dier wordt uiteindelijk beschouwd als een organisme, als een machine waarin men zo weinig mogelijk instopt om er zoveel mogelijk uit te halen. Dat is volgens ons de inhoud van het begrip dierengezondheid of sanitaire zorg. Dierenwelzijn daarentegen gaat van heel andere premissen uit. Daar ziet men in se niet zo een groot verschil tussen dieren en mensen, heeft men meer oog voor wat wij gemeenschappelijk hebben en komt men vanuit een antropocentrische visie en uit respect voor het werk van de Schepper tot de conclusie, dat de dieren meer bescherming verdienen. Dat is het grote verschil tussen de termen dierenwelzijn en dierengezondheid.

Steeds weer zijn het alleen de groenen, mijnheer de minister, die vanuit deze overtuiging dit onderdeel van uw bevoegdheid ter sprake brengen en daarover een reeks specifieke vragen stellen. De jongste tijd gaan er in de kringen van dierenbeschermers meer en meer stemmen op die pleiten voor de overheveling van de bevoegdheid over dierenwelzijn van uw ministerie naar dat van uw collega van Volksgezondheid en Leefmilieu. Ook ik ben meer en meer geneigd deze denkrichting te volgen, aangezien ik tot nu toe op mijn vragen en pleidooien van u slechts teleurstellende antwoorden heb gekregen.

Tijdens de bespreking in de commissie heb ik nog begrip getoond voor het feit dat u op mijn blijkbaar onverwachte vragen niet onmiddellijk kon antwoorden, in de hoop dat dit dan wel via een bijlage aan het verslag zou gebeuren. Dat bleek eens te meer niet het geval. Daarom zie ik mij verplicht die vragen nogmaals woordelijk te herhalen.

Kunt u mij een overzicht geven van de evolutie gedurende de jongste vijf jaar van de totale uitgaven en het personeel dat werd ingezet voor de bevordering van het dierenwelzijn? Hebt u financiële middelen ingezet en, zo ja, welke voor onderzoek naar en de ontwikkeling van veehouderijssystemen die zowel met het dierenwelzijn als met het economisch rendement rekening houden? Op 24 november hebt u mij gezegd dat het beantwoorden van deze vraag een zeer gedetailleerde analyse van uw eigen begroting vergt. Is deze analyse op vandaag 21 december eindelijk gemaakt? Uzelf hebt één maand en uw voorgangers meerdere jaren gehad om aan de weet te komen welk gedeelte van uw begroting aan dierenwelzijn in de strikte betekenis van het woord wordt besteed. Ik zal uw antwoorden met zeer veel aandacht beluisteren.

Mijnheer de minister, op het deelterrein van de bescherming van proefdieren scoort uw collega van Volksgezondheid veel beter door zijn recent verbod op het gebruik van de LD-50 test. U maakt veel te weinig gebruik van «uw eigen mogelijkheden op dit terrein». In verband met de oprichting van het Deontologisch Comité voor de bescherming van proefdieren en voor de beperking van dierproeven tot het strikte minimum, willen de groenen bij u «de lastige luis in de pels» spelen. Daarom stel ik u de volgende specifieke vragen.

Wanneer is het besluit voor de benoeming van de leden van het Deontologisch Comité verschenen in het *Belgisch Staatsblad* of wanneer zal het verschijnen? In de commissie hebt u gezegd dat dit besluit klaar lag voor publikatie. Wij zijn nu een maand verder, dus ik veronderstel dat u daar voldoende tijd voor gehad hebt. De Romeinen zegden wel: «*festina lente*» of «haast u langzaam», maar een goed Vlaams spreekwoord zegt: «Doet alles op zijn tijd.» Die tijd is gekomen.

Ten tweede, hebt u uw collega's van de Regering kunnen overhalen om toelating te geven voor de aanwerving van extra personeel om de laboratoria te controleren inzake het gebruik van proefdieren? In de commissie zei u immers dat u daarvoor geen

personeel hebt alhoewel de controlemogelijkheid in de wet van 14 augustus 1986 was ingeschreven. Wanneer wordt dat personeel aangeworven?

Vanuit de zorg voor het terugdringen van vermijdbaar dierenleed, voor het verminderen van het gesol met dieren over lange afstanden, en voor het verhogen van het inkomen van de boer — in die zin kunnen de groenen het eens zijn met het samengaan van dierenwelzijn en economisch rendement — pleiten de groenen voor de spoedige veralgemening van de gesloten varkenshouderij. De sanitaire voordelen en de voordelen op het vlak van milieu en dierenwelzijn liggen voor de hand. De jaarlijks weerkerende en geldverslindende afslachtingen van massa's biggen en mestvarkens ter bestrijding van de klassieke varkenspest zijn daarvoor een krachtig financieel argument. Uit het antwoord op een schriftelijke vraag van mij blijkt, dat er vorige jaar meer dan 700 000 varkens zijn afgeslacht, voor een totaal bedrag van ruim 2 miljard frank. Eigenlijk subsidieert men door die zee aan dierenleed de veevoederindustrie die het dierenleed op haar beurt dan weer verder zet. Varkens worden afgeslacht omdat ze varkenskoorst hebben. Ze worden omgezet in veevoeder dat aan de varkens wordt gegeven, die op hun beurt dan weer varkenspest kunnen krijgen.

De groenen betreuren in het algemeen dat de bescherming van het vee ondergeschikt wordt gemaakt aan de winsten van de bio-industrie. Deze bewering wordt op een schrijnende wijze geïllustreerd door de financiële steun van 7 miljoen — waarvan 40 pct. afkomstig van de Europese Unie — voor de foie gras-industrie.

Over die steun moet ik nog een tragisch detail vermelden, namelijk dat zij illegaal was zo lang het koninklijk besluit dat een uitzondering toestaat op artikel 36 — die het gedwongen voeden eigenlijk strafbaar stelt — niet was uitgevaardigd. Men is nooit vlug geweest op het vlak van de uitvaardiging van koninklijke besluiten ter uitvoering van de wet van 14 augustus 1986, maar het is wel kras dat dit koninklijk besluit pas werd uitgevaardigd na een klacht van een dierenbeschermingsorganisatie tegen verschillende foie gras-producenten.

We kunnen nog heel wat andere aspecten aansnijden waaruit blijkt dat de dierenbescherming nog niet voldoende is ontwikkeld. We zullen dit nu niet doen, maar wel tijdens de bespreking in openbare vergadering van het ontwerp van wet tot aanpassing van de wet van 14 augustus 1986 ter bescherming van het dierenwelzijn.

Mijnheer de Voorzitter, tot besluit kondig ik u nu al aan dat de groenen, na de 250 amendementen die zij in de commissie al hadden ingediend, nog een dertigtal amendementen zullen indienen in openbare vergadering. Ik meen dat wij daarmee voldoende aantonen dat de nieuwe aanpassing van de wet van 14 augustus 1986 voor de groenen nog niet ver genoeg gaat en dat de CVP, of de huidige Regering, de notie «dierenwelzijn» nog moet ontdekken. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Bourgeois.

De heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw. — Mijnheer de Voorzitter, het einde van de toespraak van de heer Cuyvers is natuurlijk niet zo hoopgevend. Het is niet zo prettig om als nieuwjaarsgeschenk meer dan 30 amendementen te ontvangen op een wetsontwerp dat in de commissie zeer uitgebreid werd besproken en waar een grote meerderheid van de commissieleden achterstond.

Mijnheer Cuyvers, u moet uiteraard doen wat u niet laten kunt, maar ik vraag mij toch wel af of dit de meest positieve bijdrage is tot een zeer belangrijk wetsontwerp.

Allereerst wil ik nu de rapporteur, de heer De Meyer, danken voor het goede verslag dat hij van de begrotingsbesprekingen heeft gemaakt en dat als basis kon dienen voor de bespreking van vandaag. Ik dank ook alle sprekers voor hun inbreng. De ene heeft met wat meer verve gesproken dan de andere, maar dat is de parlementaire traditie. Ik mag mij door hen echter niet te veel laten meeslepen, maar moet met beide benen op de grond blijven, zodat ik de nodige correcte antwoorden kan geven.

Ik wil speciaal de heer Matthijs danken, omdat hij heeft gewezen op de positieve punten van het beleid, dat voor een groot deel wordt uitgestippeld in samenspraak met u allen, leden van Senaat en Kamer, niet alleen tijdens de jaarlijkse begrotingsbeperking, maar vooral ook in de wekelijkse commissievergaderingen. Tijdens deze vergaderingen kunnen de leden met hun inbreng een belangrijke invloed uitoefenen op de opinie niet alleen van de minister, maar ook van de leden van zijn departement.

Hoewel er niet zoveel aandacht aan werd besteed, wil ik mijn antwoord toch beginnen met iets wat ik beschouw als het meest positieve punt van het beleid dat ik tot nu toe heb kunnen voeren. Ik bedoel hiermee de grote structurele hervorming van mijn administratie die nu haar eindfase heeft bereikt. Indien ik iets romantischer gestemd zou zijn — maar daar is weinig aanleiding toe —, zou ik zeggen dat ik er bijna in geslaagd ben een soort jeugddroom te verwezenlijken, waarvan ik nooit had gedacht dat ik ertoe zou kunnen bijdragen.

Ik heb destijds in Gent aan de universiteit les gekregen in administratief recht en begrotingsrecht van professor De Ridder en ik herinner mij nog dat hij ons uitlegde dat wij moesten komen tot een zeer grote vereenvoudiging van de staatsstructuren. Er waren te veel departementen en parastatalen en dat moest veel eenvoudiger. De mensen moesten een beter direct contact hebben met de besturen. De koninklijke besluiten zijn nu verschenen, zoals u hebt kunnen lezen, en wij zijn er dan ook in geslaagd in een relatief korte periode de administratie gedeeltelijk te herstructureren.

De departementen van Landbouw en van Middenstand worden gefusioneerd. Het gaat hier om een echte fusie en wij mogen dan ook zeggen dat er eigenlijk een departement wordt afgeschaft. Ook drie parastatalen worden ontbonden, namelijk de Nationale Zuiveldienst, de Nationale Dienst voor afzet van land- en tuinbouwproducten en het IWONL. De Belgische Dienst voor bedrijfsleven en landbouw — (BDBL) — werd omgevormd tot het Belgisch Interventie- en Restitutiebureau — (BIRB) — voortaan onder de uitsluitende voogdij van de minister van Landbouw. Deze diensten worden als het ware geïntegreerd in het nieuwe departement.

Dit is een heel belangrijke, verregaande hervorming. De nieuwe structuur van het departement behelst niet alleen het samenvoegen van een aantal diensten, maar ook de administratieve structuren zullen meer toegankelijk worden. De rechtsonderhorige die te maken krijgt met het departement Landbouw of Middenstand, bijvoorbeeld aangaande het sociaal statuut van de zelfstandige, zal directe contacten kunnen hebben met de desbetreffende algemene directies, die vanaf 1 januari 1995 operationeel worden.

Mijnheer Matthijs, inzake de melkquota-problematiek met Italië, wens ik u toch mee te delen dat België tot de vier landen uit de Europese Unie behoorde die onafgebroken een eensgezind standpunt hebben ingenomen en die zich hebben verzet tegen die Italiaanse operatie. De landbouwers zijn sinds 1984 verplicht de Europese quotareglementering strikt na te leven. Indien zij de reglementering niet respecteren kunnen ze zware sancties oplopen.

Italië, dat van bij het begin tot de Europese Unie behoort, heeft zich van die reglementen niets aangetrokken. Van mijn Italiaanse collega heb ik vernomen dat pas vorig jaar de wettelijke bepalingen in dit verband door het Italiaanse parlement werden aangenomen. Het is betreurenswaardig dat er in Europees verband dergelijke, slechte compromissen worden gesloten.

Mijnheer Cuyvers, u meent dat de landbouwsector noodzakelijk blijft, dat apprecieer ik. Ik meen inderdaad dat de landbouwsector onontbeerlijk is voor de leefbaarheid van een land. Er kunnen daar uiteraard nadelen aan verbonden zijn, maar het is heel moeilijk één sector te vernoemen waaraan geen negatieve randaspecten gekoppeld zijn. Wij moeten geen sectoren afschaffen omwille van bijkomende negatieve elementen, maar we moeten wel trachten het karakter ervan te verbeteren door die problemen op te lossen.

U hebt een duidelijk standpunt ingenomen betreffende de varkensteelt en dat verheugt me. Ik heb daarover een beleidsnota uitgewerkt en die aan mijn collega's uit de Vlaamse Regering

bezorgd. Ik kan evenwel mijn beleidsnota niet uitvoeren omdat dit moet gebeuren in samenwerking met de verantwoordelijke ministers uit de Vlaamse Regering. De sanitaire documenten en certificaten moeten immers corresponderen met de milieu-certificaten en -documenten en met de exploitatievergunningen van de Vlaamse Gemeenschap. Ik ben ervan overtuigd dat het voor de sector zeer belangrijk is om integraal te kunnen samenwerken.

Wij zetten de differentiatiepolitiek in de varkensteelt voort. Gisteren nog heb ik aan mijn Vlaamse collega's een ontwerp ter zake voorgelegd. Wij hopen aldus te komen tot volledig gesloten, of tenminste gedeeltelijk gesloten, varkensbedrijven die in het laatste geval een gesloten kring vormen. Indien nodig zullen wij dit alleen doen, maar ik hoop dat wij hiervoor kunnen samenwerken met de andere beleidsniveaus. Dat zal tot de beste oplossingen leiden.

Ik wil ook even ingaan op het gemeenschappelijk landbouwbeleid, waarover enkele opmerkingen werden gemaakt. Ik kan u alvast meedelen dat de Kamer gisteren het ontwerp op de vervroegde uittredingsregeling heeft goedgekeurd. Op vraag van de Senaat wordt de wet van kracht op 1 januari. Ik hoop tijdig de uitvoeringsmaatregelen te kunnen nemen, zodat wij zo vlug mogelijk het behandelen van de aanvragen kunnen starten.

Ik wil een korte evaluatie maken van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Integeningstelling met wat algemeen werd beweerd, zijn de uitgaven na de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid vorig jaar gedaald met meer dan 10 pct. Dit mag toch eens worden gezegd. Men verwijt de Europese landbouwmachine immers altijd geldverslindend te zijn. Nu bewijzen de cijfers dat wij de uitgaven kunnen beheersen.

Er was vroeger kritiek op de voorraden in de zuivelsector, de graansector en de vleessector. Dat was een argument tegen het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Na nog geen twee jaar hervormd gemeenschappelijk landbouwbeleid hebben wij reeds concrete resultaten op dat vlak. De graanvoorraad is op de helft teruggevallen. De stocks in de vleessector zijn op één jaar tijd tot op een vierde teruggevallen. In de zuivelsector is er thans een evenwicht tussen productie en verbruik. Een van de doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid is dus bereikt.

Voor de boeren heeft dit ook concrete gevolgen. Zo kon de Europese Raad van ministers beslissen de melkquota dit jaar en volgend jaar niet te verminderen. Door de gunstige situatie in de akkerbouwsector konden wij de verplichte oppervlakte voor braakligging verminderen van 15 tot 12 pct. De sector mag weten dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het Europees landbouwbeleid in het algemeen, waarover zoveel twijfel wordt gezaaid, een goed werkend instrument is, waarmee wij geleidelijk aan de beoogde doelstellingen zullen kunnen bereiken.

Ook ik ben ten eerste bekommerd om de non-foodsector in de landbouw, mijnheer Matthijs. Dit is een moeilijke sector. Er wordt in de Unie ook weinig onderzoek op dat terrein gedaan.

De teelt van koolzaad en andere oliehoudende gewassen ten behoeve van de bio-dieselproductie is belangrijk, hoewel het in België niet om zo grote oppervlakten gaat. In het Waalse landsdeel is de vraag ernaar echter zeer groot. Er lopen ook experimenten op dat vlak.

Uit inlichtingen die ik van mijn collega's krijg leid ik af dat men in andere landen zoals Oostenrijk en Frankrijk veel verder staat en dat daar voor de teelt van koolzaad met de bedoeling biodiesel te fabriceren, meer dan 50 000 hectaren worden verbouwd. Deze landen zien in die productie een alternatief voor verdwijnende gewassen. Voor België is niet alles negatief. Wij hebben praktisch twee derde van het Europese quotum inuline toegewezen gekregen. Dat zal ons toelaten om de verdwijnende traditionele teelt van chicoreiwortelen opnieuw te stimuleren. Inuline is een alternatief product dat in de medische wetenschap en in de geneeskunde wordt gebruikt. Het is een zoetstof zonder suikergehalte. Het is in onze wereld «die slank wil worden» een product met toekomst. Wij mogen tot 15 000 hectaren verbouwen, wat niet onbelangrijk is.

Zo kom ik tot de vragen van de heren Maertens en Cuyvers.

Mijnheer Maertens, ik weet dat u zeer bekommerd bent om het visserijbeleid. Ik had uw uiteenzetting liever gehoord in de commissie dan hier in openbare vergadering, waar wij niet, zoals in de commissie, tot een echt gesprek kunnen komen. U moet niet zeggen dat u geen kans hebt gekregen om tot een gesprek te komen. De beleidsnota en de begroting werden in de commissie besproken. U weet dat ik in de commissie een gesprek nog nooit heb afgewezen en dat ik niet beter vraag dan daar ten gronde op de problemen te kunnen ingaan.

Ik maak een onderscheid tussen de toon van uw uiteenzetting en de inhoud ervan. De toon was bijna gewelddadig. U hebt alleen politieke bedoelingen, alleszins niet de bedoeling om tot beslissingen te komen. Ik zou u echter tekort doen indien ik de inhoud van uw uiteenzetting gelijk stel met de toon ervan. U hebt immers gezegd dat wij belangrijke stappen vooruit hebben gedaan en dat er reeds zeer veel werd gerealiseerd. U hebt het misschien niet zo bedoeld, maar ik heb het zo begrepen. U hebt gezegd dat ik het gesprek met de sector dat totaal onbestaande was op gang heb gebracht. U hebt ook gezegd dat ik het gesprek met de Europese Commissie opnieuw op gang heb gebracht en dat er inderdaad positieve resultaten zijn, onder meer op het vlak van de omvang van onze visserijvloot. U hebt ook gezegd dat ik binnenkort een beleidsnota zal indienen. Straks zal ik u uitleggen waarom dat momenteel nog niet het geval is. U hebt ook gezegd dat ik het gesprek met de regio's op gang heb gebracht. Ik durf bijna zeggen dat ik de regio's verplicht heb om tot een gesprek te komen. Pas na het Sint-Michielsakkoord konden wij hen daartoe verplichten.

Mijnheer Maertens, wanneer men een beleidsnota wil opmaken, dan moet men een basis hebben waarop het beleid kan worden gebouwd. Toen ik verantwoordelijkheid werd voor Visserij dreigden wij zonder vloot te vallen omdat deze tegen 1996 met 30 pct. moest worden verminderd. Ik reken het tot mijn verdienste dat ik van de Europese Commissie bekomen heb, dat de Belgische vissersvloot op het peil van 1992 mag worden behouden en tot 1996 niet moet worden afgebouwd. Dit is een element van het meerjarenprogramma en van de toekomstige beleidsnota. Dit jaar hebben wij de hele tijd gewerkt aan het zogenaamde sectorplan. Daarvoor was er overleg nodig met het Vlaamse Gewest, maar dat was niet gemakkelijk. Toch hebben wij een resultaat geboekt. Dit overleg heeft zo lang geduurd dat ik pas twee maanden geleden het sectorplan aan de Europese Commissie heb kunnen voorleggen, terwijl andere landen dit al veel vroeger hadden gedaan. Dit sectorplan zal dus de basis zijn voor het uit te werken beleidsplan.

De heer Maertens noemt het sectorplan een schaamlapje. Zo iets komt altijd goed over, omdat het bij de toehoorders meteen voor enige afleiding zorgt. Ik zou het sectorplan geen schaamlapje durven noemen. Het gaat tenslotte over 920 miljoen voor de periode 1994-1999. De verdeling tussen Vlaanderen, Wallonië en het federaal niveau is respectievelijk 90 pct., 5 pct. en nog eens 5 pct. Alvorens een beleidsplan op te stellen moesten we over een sectorplan beschikken dat als het ware de tweede pijler is van het beleid. Overigens moest ik voor dit sectorplan overleg plegen met mijn Vlaamse collega daar 90 pct. van de middelen tot de bevoegdheidssfeer van het Vlaamse Gewest behoort. Ik heb de beleidsnota zeker niet opgegeven.

Dan wil ik nog iets zeggen over de quota. De heer Maertens heeft mij verweten dat die quotaregeling ook maar een klusje was. Gelukkig heeft hij mij meteen gewapend voor het antwoord, door het cijfer van 23 000 ton tong te vermelden. Ik heb een dag en een nacht gediscussieerd om dit cijfer van 23 000 ton op te drijven tot 30 000 ton. Ik ben daar onder meer in geslaagd dank zij de medewerking van mijn Nederlandse collega's. Om een visserijbeleid te voeren moet er een zee zijn — en die zal nog niet zo vlug droog lopen — maar ook een vloot en vis. De jaarlijkse strijd om TAC's en visquota zijn dan ook belangrijke elementen in de Belgische visserijnijverheid. Deze quota hebben we verworven samen met een aantal andere elementen, zodat we kunnen beginnen aan het uitstippelen van een beleid.

Een ander element voor het beleid is het visserijonderwijs. Nog maar sedert een paar maanden hebben wij met minister Van den Bossche van de Vlaamse Gemeenschap en in samenwerking met

het provinciaal bestuur een oplossing uitgewerkt. Dit onderwijs is zeer belangrijk voor de recrutering en vormt als het ware een andere pijler van het beleid.

De samenwerking verloopt echter niet zo gemakkelijk als de heer Maertens het voorstelt. Zo heb ik nog mijn toevlucht moeten nemen tot de Raad van State omdat over het ministerieel besluit van de Vlaamse Gemeenschap van 13 juli 1994 gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 15 oktober 1994, geen overleg heeft plaatsgevonden; en ik ben ervan overtuigd dat deze materie onder mijn bevoegdheid ressorteert.

Ik kan u alleen maar zeggen dat het in de eerste fase van de staatshervorming niet altijd even gemakkelijk verloopt. Ik hoop echter dat na de eerste kleine incidenten iedereen er meer op uit zal zijn om moeilijkheden te vermijden. Nu wij alle fundamenteën voor een goed beleid in handen hebben, zal ik er alleszins zelf voor blijven ijveren om tot een gesprek te komen. Na uw interpellatie van vorig jaar dacht ik dat dit vrij gemakkelijk zou lukken, maar ondertussen is mij duidelijk geworden dat daarvoor veel meer inspanningen nodig zijn. Ik reken echter op alle leden van Kamer en Senaat en van de Vlaamse Raad om dit gesprek te bevorderen.

De vragen van de heer Cuyvers heb ik gedeeltelijk reeds beantwoord. Ik wil hem vooral nog duidelijk maken dat, zolang de gewijzigde wet op het dierenwelzijn niet is goedgekeurd, op een aantal punten geen vooruitgang mogelijk is. Deze toestand zal waarschijnlijk nog enkele maanden aanslepen, aangezien het ontwerp zowel door de Kamer als door de Senaat nog moet worden behandeld. Ik vrees trouwens dat oeverloze discussies nog voor vertraging kunnen zorgen. Zolang kan ik echter geen koninklijke besluiten uitvaardigen of zelfs maar beginnen opstellen.

De heer Cuyvers heeft mij over het dierenwelzijn reeds herhaaldelijk geïnterpelleerd. Hij weet dus zelf maar al te goed dat de wet op verschillende punten nog moet worden aangepast. Hij weet ook dat de experimenten op dieren ook mij zeer sterk bezighouden. Op het ogenblik ben ik overigens druk bezig met het opmaken van een inventaris van alle laboratoria in het land en met een onderzoek naar wat die precies uitrichten en in welke mate zij behouden moeten blijven.

Het koninklijk besluit over de samenstelling van het Deontologisch Comité is door mij reeds ondertekend en is in het *Belgisch Staatsblad*, gepubliceerd op 22 november 1994. Het comité zal begin volgend jaar voor de eerste maal effectief bijeenkomen en zijn opdrachten uit mijn handen in ontvangst nemen. De door de minister van Justitie aangestelde voorzitter heeft reeds een gesprek met mij aangevraagd en zal dat in de eerstkomende dagen ook krijgen. Ik zal hem daarbij heel precies informeren over zijn opdrachten en over wat de Regering van hem verwacht.

De heer Cuyvers heeft terloops ook de problematiek van het dierentransport aangeraakt. Aan de hand van dit voorbeeld wil ik even schetsen, dat de zaken meestal veel ingewikkelder in mekaar zitten dan hij vermoedt. De jongste twee maanden heb ik samen met het Duitse voorzitterschap al het mogelijke gedaan om tot een ordelijke regeling van het dierentransport over de Europese wegen te komen. Ook tijdens de jongste zitting van de Europese Raad van ministers zijn wij hierover echter niet tot een compleet besluit kunnen komen. Dit tot grote ontgoocheling of zelfs demotivatie van het Duitse voorzitterschap. In de beslissing die wij dan nog hebben kunnen forceren, zijn geen elementen opgenomen in verband met de duur van het transport. Dat is te betreuren. Vermits wij er niet in slagen om deze problematiek met een gekwalificeerde meerderheid volledig te reglementeren, heb ik aan de Commissie voorgesteld een infrastructuurprogramma uit te werken om langs de Europese wegen in rustplaatsen voor het dierentransport te voorzien. Het Duitse voorzitterschap heeft mijn voorstel dan opgenomen in de tekst die in de eerstkomende weken of maanden zal worden besproken. Ik heb aangehaald dat men ons met deze werkwijze later niet kan verwijten dat we niet voor de nodige infrastructuur hebben gezorgd. Deze maatregel zal een belangrijke stap vooruit betekenen.

Mijnheer Cuyvers, ik wens hiermee aan te tonen dat wij diervriendelijker zijn dan u denkt. U hebt het voortdurend gemunt op het departement Landbouw. U beweert zelfs dat dit gerust kan worden afgeschaft. Ik moet u nochtans zeggen dat dit departement zich wel degelijk inzet voor het dierenwelzijn.

De heer Kuijpers (VU). — Mijnheer de minister, wij hebben zelfs de leeuw gekozen als nationaal symbool. Kan het nog dier-vriendelijker?

De heer Bourgeois, minister van Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw. — Mijnheer Kuijpers, kunt u die Vlaamse leeuw dan zomaar laten wapperen in de wind? Bent u zo zeker van dat dit dier niet lijdt? Dat druist ook in tegen de notie dierenwelzijn.

De heer Kuijpers (VU). — U weet toch dat ze die leeuw gedurende meer dan 160 jaar de tanden hebben uitgetrokken.

De heer Bourgeois, minister van Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw. — Mijnheer Kuijpers, we moeten voorzichtig zijn, het is nu niet het ogenblik om nog meer communautaire rellen uit te lokken.

De heer Cuyvers heeft vragen gesteld over de uitgaven van de jongste vijf jaar. Ik kan daar *hic et nunc* niet op antwoorden. Het zal heel wat werk vragen om alle gegevens daarover te verzamelen. We zullen u dit antwoord echter bezorgen. Ik kan u nu al zeggen dat in de sector CITES 1 miljoen wordt besteed.

Er blijft mij dan nog te antwoorden op de vraag in verband met de zware stookolie. De jongste twee jaar werd er aan de land- en tuinbouwsector vrijstelling van accijnzen gegeven voor het gebruik van zware stookolie. Voor de Regering ging het hier om een overgangperiode. Het is de bedoeling over te stappen op een meer milieuvriendelijke stookolie. De door de Regering aange-stelde werkgroep heeft in dat verband een voorstel geformuleerd, dat morgen tijdens de Ministerraad zal worden besproken. Wij zullen morgen beslissen of wij al dan niet een verlenging van de huidige regeling zullen toestaan. De werkgroep stelt voor nog alleen vrijstelling van accijnzen te verlenen voor zwavelarme stookolie. Men is nu in staat om stookolie met minder dan 1 pct. zwavel te produceren.

Ik dank de heer Cuyvers voor zijn bijdrage in het debat. De heer Maertens is een echte specialist op het gebied van de zeevisserij. Hij beklemtoonde dat er nog slechts één jaar overblijft om tot daden over te gaan. Misschien staat hij hier over een jaar zelf wel als minister van Landbouw. Ik ben ervan overtuigd dat tegen die tijd de visserij volledig gered zal zijn.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Maertens.

De heer Maertens (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor de manier waarop hij mij in het Latijn aanspreekt als «Michael». Hierop kan ik enkel repliceren met de woorden: «*Carissime agriculturae piscatorumque minister*». Het is waarschijnlijk beter om niet in die zin voort te gaan.

Mijnheer de minister, ik heb uw antwoord aandachtig beluisterd. Het was immers precies mijn bedoeling het belang van de visserij te beklemtonen en een antwoord te krijgen op de vraag naar het beleidsplan. U hebt intussen uiteengezet dat een beleidsplan niet zonder problemen tot stand komt. Ik neem dit graag aan, maar ik verwacht dat in de loop van de komende maanden hiervan werk wordt gemaakt.

U verwijst naar het moeilijk overleg met het Vlaamse Gewest en u zegt welke de redenen hiervoor zijn. Het is toch jammer dat Vlamingen, en dan nog mensen van dezelfde partij, het elkaar vaak zo moeilijk maken.

Wat het sectorplan betreft, dat ik volgens u een schaaamlapje van 920 miljoen heb genoemd, hebben wij elkaar blijkbaar niet goed begrepen. Ik beweer immers dat dit bedrag niet integraal afkomstig is uit uw budget. Ik pleit ervoor dat er vanuit het federaal budget meer dan 12 miljoen aan de visserij wordt besteed. Want dat is het schaaamlapje ten opzichte van 920 miljoen.

U hebt erop gewezen dat ik de voorbije twee jaar ruim de gelegenheid heb gehad om vragen te stellen over het visserijbeleid. Ik heb duidelijk gezegd dat ik ziek was op het ogenblik dat de begrotingsbesprekingen in de commissie werden gevoerd. Voorts werd tijdens de vele besprekingen in de commissie het woord «visserij» nooit door u vernoemd. Natuurlijk had ik elke kans kunnen aangrijpen om te informeren naar de beleidsnota. Ik had echter

voldoende vertrouwen in u en wilde u niet constant lastig vallen. Ik ben mij er immers van bewust dat het een moeilijke materie is. Ik zal niet om de haverklap komen vragen of de beleidsnota al klaar is, maar ik verwacht dat u zich aan uw belofte houdt. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cuyvers.

De heer Cuyvers (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister uiteraard voor zijn antwoord, hoewel ik het niet eens ben met zijn zienswijze.

De minister heeft gesproken over het akkoord met het Vlaamse Gewest in verband met de differentiatieheffing. Graag had ik hierover iets meer uitleg gekregen. Betekent dit dat de integratoren per varken meer zullen moeten betalen dan de echte familiale bedrijven?

Mijnheer de minister, ik wijs erop dat ik niet verantwoordelijk ben voor de vertraging bij de uitvoering van uw wetsontwerpen. Agalev noch Ecolo kan worden verweten tot tweemaal toe razend uit de commissievergadering te zijn weggelopen, omdat er een alternatieve meerderheid was met betrekking tot twee punten. Andere partijen zijn hiervoor verantwoordelijk, met name de CVP. Deze incidenten hebben tot gevolg gehad dat de commissie in de loop van een maand twee keer niet is samengekomen. De waarheid mag worden gezegd.

U beweert dat u uw uiterste best doet om de laboratoriumdieren beter te inventariseren. U weet net zo goed als ik dat België een verplichting op zich heeft genomen in het kader van de Conventie voor de bescherming van proefdieren, die in 1986 werd ondertekend en in 1989 door het Parlement werd geratificeerd. Vijf jaar later beschikken we nog steeds niet over een inventaris. Op dit vlak staan wij nog nergens. Janssens Farmaceutica doet meer inspanningen om de laboratoriumdieren te beschermen dan de minister van Landbouw. Ik ben mij ervan bewust dat dit een krasse uitspraak is, maar ik ben in staat hiervoor de bewijzen te leveren.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Matthijs.

De heer Matthijs (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, ik wil nog even ingaan op wat de heer Cuyvers heeft gezegd. Ik heb bepaalde delen van zijn uiteenzetting geapprecieerd, maar met andere aspecten van zijn redenering heb ik moeite.

Mijnheer Cuyvers, wanneer ik pleit voor de bevordering van de diergezondheid, verwijt u mij een gebrek aan eerbied voor het dierenwelzijn. Ik denk echter dat gezondheid zowel voor mens als dier één van de belangrijkste elementen is die bijdragen tot het welzijn van mens en dier.

Dan zijn er de proefdieren. Ik heb jarenlang in laboratoria onderzoek met proefdieren gedaan. Indien de vele onderzoekers die werken voor het welzijn en de bestrijding van ziekten bij mens en dier zouden horen wat u hier nu hebt gezegd, dan zouden zij perplex staan. Er zijn inderdaad af en toe misbruiken, maar daarom moet u nog niet staan roepen en schreeuwen op controle, want 98 pct. van deze mensen doen hun werk correct en met respect voor mens en dier.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cuyvers.

De heer Cuyvers (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, ik heb niet gezegd dat niet een aantal mensen hun best doen om het aantal proefdieren te beperken en hen met de nodige zachtheid aan te pakken. Ik ken mevrouw Vera Rogiers van de VUB en ik respecteer haar. Ik ken en respecteer ook de inspanningen van Paul Janssens. Ik heb alleen gezegd, dat de minister van Landbouw de verplichtingen van de internationale conventie inzake de bescherming van proefdieren niet nakomt. Wij hebben deze conventie in 1986 ondertekend en in 1989 geratificeerd. *Pacta sunt servanda*, zegt men wel eens. Ik denk niet dat men mij kan verwijten dat ik geen eerbied heb voor onderzoekers. Ik vraag alleen ook eerbied voor dieren die eveneens hun gevoelens en hun rechten hebben. Dat is alles.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Bourgeois.

De heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw. — Mijnheer de Voorzitter, ik denk dat de heer Cuyvers mij niet goed heeft begrepen. Ik heb erop gewezen dat wij werken aan een verdere differentiatie. Ik heb mijn plannen in die richting reeds aan de Vlaamse Regering bekendgemaakt, maar er is daarover nog geen akkoord gesloten. Belangrijk is wel dat ik het overleg op gang heb gebracht. Met de programmawet die onlangs werd goedgekeurd, heb ik een zeer belangrijke verbetering aangebracht. In de wet op de begrotingsfondsen heb ik een artikel ingebracht dat bepaalt dat de koninklijke besluiten die de bijdragen vastleggen, vervallen zijn indien ze niet binnen twaalf maanden door het Parlement zijn goedgekeurd. In de toekomst zal er dus in elk geval meer inspraak zijn in de werking en het beleid van deze fondsen.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion de la section Agriculture, je la déclare close.

Daar niemand meer het woord vraagt in de bespreking van de sectie Landbouw, verklaar ik haar voor gesloten.

Nous passons maintenant à la discussion de la section Coopération au Développement.

Wij vatten nu de bespreking aan van de sectie Ontwikkelingssamenwerking.

De rapporteur, mevrouw Verhoeven, verwijst naar haar verslag.

Het woord is aan de heer Ulburghs.

De heer Ulburghs (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, allereerst feliciteer ik mevrouw Verhoeven met haar degelijk en deskundig verslag. Ik heb het gelezen. Ik zal proberen de sprekers die in de commissie reeds uitvoerig het woord hebben gevoerd, niet te herhalen. Ik was wel aanwezig tijdens de debatten in de commissie, maar jammer genoeg kreeg ik niet de kans het woord te voeren, omdat er reeds te veel sprekers waren ingeschreven. Er werd mij wel verzekerd dat ik tijdens de plenaire vergadering wel deze kans zou krijgen. Ik had dan ook graag enige, mijns inziens belangrijke, accenten gelegd.

Ik blijf ervan overtuigd dat de Belgische ontwikkelingsamenwerking zich vooral moet toespitsen op Centraal en Zuidelijk Afrika. Deze landen worden een beetje gemarginaliseerd. Bepaalde politici en instanties hebben Afrika opgegeven, omdat het continent sterk achteruitgaat. Zwart Afrika moet gesteund worden. Het beleefd een zeer moeilijke periode. Het kent burgeroorlogen, hongersnood, ontreding. Het leek er een bepaald moment op dat zwart Afrika met uitsterven werd bedreigd en aan zijn lot werd overgelaten.

Toch zijn er hoopvolle tekenen voor dit zwaar getroffen continent. De samenwerking van vroegere aartsvijanden, zowel in Zuid-Afrika — ik denk hierbij aan Nelson Mandela en De Klerk — als in Mozambique, kunnen model staan voor andere landen, niet alleen in de derde wereld maar ook bij ons, waar het zo moeilijk is om gemeenschappen te doen samenwerken.

Het is belangrijk dat vooral de zwarte bevolking in Zuid-Afrika, meer bepaald in de grote voorsteden zoals Soweto beseft dat de merkwaaardige democratisering ook zichtbare resultaten op middellange termijn geeft.

Ter gelegenheid van de verkiezingen in Zuid-Afrika kreeg ik de gelegenheid om samen met de heer Luc Dhoore Soweto te bezoeken. Het gebrek aan huisvesting is schrijnend en de tegenstelling tussen de bittere armoede in Soweto en de skyline in Johannesburg is hemeltergend. Er moet daar absoluut iets gebeuren. Ik stel dan ook voor dat het Belgisch ontwikkelingsbeleid een significant — zij het beperkt — huisvestingsproject zou uitbouwen in Soweto. Dit project zou gekoppeld worden aan opleidingsinitiatieven die zich zouden toespitsen op aangepaste en vervolmaakte technologieën van beproefde, inlandse ervaringen.

Ook in Mozambique is een hoopvolle democratisering op gang gekomen. Het land dat betrekkelijk welvarend was en een zekere sociale ontwikkeling kende zit compleet aan de grond. De twaalf jaar durende burgeroorlog eiste immers een miljoen doden en vier miljoen mensen zijn op de vlucht. Vijf miljoen van de vijftien

miljoen inwoners zijn in dit land omgekomen of op de vlucht. Een maand geleden waren we aanwezig als waarnemers op de eerste democratische verkiezingen. Wij zijn van mening dat de heropbouw moet beginnen op het platteland. In het binnenland waren haast alle dienstencentra vernietigd en de dorpen totaal aan hun lot overgelaten. In de provincie Nampula zou de Belgische ontwikkelingssamenwerking een klein dienstencentrum Murrupula, gelegen diep in de brousse kunnen herstellen. Dit centrum is namelijk helemaal door brand verwoest. Een dergelijk centrum kan immers een hele regio doen herleven omdat er een gezondheidscentrum, scholen en de administratie kan worden in ondergebracht. Bovendien kan het als voorbeeld fungeren voor de provincie en voor het hele land.

De democratisering in Zaïre is een absolute prioriteit. Deze ontwikkeling kan echter niet tot stand komen zonder een infrastructuur van democratie en samenwerking. Zolang een autoritair en corrupt Mobutu-regime niet bereid is controle toe te laten op de Nationale Bank en op het leger, lijkt iedere hulp nutteloos. Het parlement, gecontroleerd door Mobutu overweegt nu de oprichting van een nationaal electoraal comité.

Om al deze redenen is elk overleg met dit regime uit den boze. De regering-Kengo, die volgens u en de vorige minister van Buitenlandse Zaken, moet worden beoordeeld op haar daden, regeert bij de gratie van Mobutu. Zij is als het ware door hem gegijzeld en is dus geen onderhandelingspartner die kan worden beoordeeld op zijn daden.

De ontvangst van de heer Kengo door de Belgische Regering wordt in Zaïre beschouwd als een legitimatie van het Mobutu-regime. Dit kan een uitstel betekenen van het democratiseringsproces en van de ontvoogding van de in de Zaïrese *société civile* zo talrijk aanwezige vernieuwende krachten. Ik verbleef driemaal gedurende geruime tijd in Zaïre, de laatste keer ter gelegenheid van de bijeenkomst van de *Conseil national souverain*. Ik had er contact met enkele parlementsleden en vertegenwoordigers van politieke, sociale en religieuze organisaties.

In afwachting dat het tij keert, moeten wij onze samenwerking toespitsen op kleinschalige en eerlijke projecten van inlandse NGO's.

Onze hulp moet vooral gaan naar de uitbouw van basisvoorzieningen, zoals huisvesting, landbouw en gezondheidszorg, en naar de opleiding in deze drie sectoren. In samenwerking met basisgemeenschappen die zich autonoom opstellen, kunnen ook media-projecten worden uitgewerkt. Ik denk aan vrije regionale radio's en TV-stations, die de communicatie en de vorming kunnen bevorderen. Thans heeft het regime immers het monopolie op de media die er nog resten. Ook de christelijke basisgemeenschappen bieden een belangrijke bijdrage tot ontwikkeling en democratisering. Wij moeten dan ook kleinschalige projecten in deze gemeenschappen steunen. Het is immers niet toevallig dat het Zaïrese leger op 16 januari 1992 de *marche des chrétiens* met l'abbé Mpundu, die onlangs nog de vredesprijs kreeg van Pax Christi, in bloed smoorde. Bij deze pacifistische optocht vielen zestig doden. Op 6 december jongstleden werden bisschoppen, priesters en gelovigen in Bukavu diep beledigd en geslagen door strijdkrachten van Mobutu. In de internationale pers verschenen hierover uitvoerige artikelen.

De heer Swaelen, voorzitter, treedt als voorzitter op

Het Belgische ontwikkelingsbeleid moet zo vlug als enigszins mogelijk is, de organisatie van democratische verkiezingen in Zaïre steunen. Het moet steun verlenen aan de bewustmakingsprojecten van de *société civile*. Premier Tshisekedi en zijn minister van Communicatie Lambert Mende hebben aan de Belgische Regering een concreet plan voorgelegd voor de organisatie van democratische verkiezingen. Zij voegden er zelfs een begroting bij. Ik heb geregeld contact met Zaïre-specialisten. Zij begrijpen niet waarom de Belgische Regering steeds beweert dat premier Tshisekedi niet met een ontwikkelingsplan naar voren komt. Die Zaïre-specialisten hebben documenten waaruit blijkt dat Tshisekedi wel zo'n plan heeft.

Ik heb ook gehoord dat de Belgische Regering beweert dat Zaïre te groot is om echte democratische verkiezingen te organiseren. Is dat juist? Welnu, ik ben nog niet zo lang geleden in Mozambique geweest. Dat is ook een groot land dat totaal aan de

grond zit. De verkiezingen in Mozambique verliepen echter uiterst efficiënt. Ik stond er werkelijk verstomd van. Ik ben in 28 dorpen in de brousse geweest die verstoken zijn van elk communicatiemiddel.

Wij stellen voor dat het departement van Ontwikkelings-samenwerking degelijke steun verleent aan organisaties zoals AWEPA, dat in Zuid-Afrika, Malawi en Mozambique zijn degelijkheid bewezen heeft en dat bereid is zijn actieradius uit te breiden naar Centraal Afrika.

AWEPA staat onder de gedreven leiding van Jan Nico Scholten en van onze landgenoot Luc Dhooze. Het wordt in ons land gesteund door parlementsleden van alle partijen. Wij zijn bereid het democratiseringsproces in de betrokken landen te stimuleren en op te volgen. Het is belangrijk dat een dergelijk initiatief, dat in geen geval inmenging in de Zairese politiek nastreeft, degelijk wordt gesteund.

Mijnheer de Voorzitter, ik ben bereid om na afloop van mijn politiek mandaat verder mee te werken met AWEPA om bij te dragen tot de uitbouw in Afrika van een eerlijk kader dat rust en vrede kan brengen.

Graag beveel ik de staatssecretaris een ontwikkelingsproject aan in de bezette gebieden in het Midden-Oosten, namelijk in de Gazastreek. Palestina is aangewezen op handel met het buitenland. De enige mogelijkheid om naar buiten te treden behalve via Israël en Jordanië, is de haven van Gaza. De huidige vissershaven kan perfect worden uitgebouwd tot een diepzeehaven waardoor de uitvoer en de invoer kan worden gestimuleerd, wat de ontwikkeling van de streek ten goede komt. België, met zijn moderne havens, beschikt over de nodige *know how* om de Palestijnen op dit terrein op een efficiënte wijze te helpen.

Tot daar, mijnheer de Voorzitter, enkele bedenkingen in verband met de prioriteiten van het Belgisch ontwikkelingsbeleid. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Kuipers.

De heer Kuipers (VU). — Mijnheer de Voorzitter, ook ik wens — naar aanleiding van zijn laatste tussenkomst — de heer Ulburghs geluk. Ik heb met hem jarenlang samengewerkt, niet alleen hier maar ook in het Europees Parlement. « *Partir c'est mourir un peu.* » Vriendschap overstijgt partijgrenzen en wijst naar veel meer in het leven. Deze gedachte brengt mij tot het leven van een jeugdvriend, Pater Scheutist Fons Stessel, die voor enkele dagen in Guatemala werd vermoord. Hij had hier kunnen staan en ik had ginder kunnen zijn. Zo relatief zijn verhoudingen. Hij is de volgende in de reeks van Vlaamse Scheutisten die in Midden-Amerika de dood vonden. Ik denk hier onder meer aan Capiou, Serge Berten en Walter Voordeckers. In vele ontwikkelingslanden stierven velen van de besten onzer broeders als martelaar. In Ruanda tijdens de jongste dramatische maanden waren het er meer dan honderd. Ik ben zo vrij, uit recente brieven van Fons Stessel enkele passages voor te lezen, omdat die veel meer zeggen over Guatemala dan gelijk welke beschrijving: « De verdwijningen en de politieke moorden kennen ongehoorde hoogtepunten. Jullie hebben daar in het Belgiëkske geen idee van. Ondertussen steunen België, Europa en de Verenigde Staten maar flink Guatemala, of er nu bloed hangt aan de commerce met Guatemala is niet belangrijk... »

De heer Mouton, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Dan volgen de ronkende namen van onze partijen. « Mij lijkt het dat zowat alle politieke partijen bereid zijn om commerce te doen... »

Dan heb ik nog een tweede brief: « ... De verkiezingscampagne draait op volle toeren. Hier wordt in de plaats van kalk veel bloed gebruikt. Er wordt flink vermoord, gefolterd en geïntimideerd. Een van de presidentskandidaten is een oud-generaal, dictator die duizenden Indianen vermoordde. Volgens de wet kan hij geen kandidaat meer zijn. Maar die man weert zich als een duivel en dat zou wel eens op een staatsgreep kunnen uitdraaien. Ik kreeg al verwittiging om het kalmptje aan te doen tijdens mijn preken en tijdens het organiseren van de pastorale groepen. Huurmoorde-naars zijn hier alle dagen actief... »

Dan lees ik nog uit een derde brief: « ... Weer een doodsbedreiging. Zou ik nu zo van de aardbol moeten verdwijnen? Eigenlijk til ik er niet zo zwaar meer aan om op korte termijn aan de overkant te gaan kijken, omdat ik er echt van overtuigd ben dat het daar stukken beter moet zijn, maar het moet toch niet geforceerd worden! En ondertussen doen wij ons best om hier stilaan van een klein stukje aarde een beetje hemel te maken. »

Volgende brief: « ... Vorige week kreeg ik de lieve raad voorzichtig te zijn bij het preken, want er waren 'activiteiten' voorzien voor de volgende dagen. Een paar uur geleden vloegen er weer twee verzetscentra de lucht in. Uiterst rechts geïnspireerd en gesteund door de dictatuur van het leger, terroriseert met bomaanslagen en verdwijningen de hele maatschappij hier. Leger en 'christelijke democratie' willen de staat van beleg uitvaardigen en dan kunnen zij opnieuw alle vergaderingen controleren. »

Deze brieven weerspiegelen beter dan wat we over de algemene verslechterende situatie in Guatemala zouden kunnen zeggen. Ter plaatse in Guatemala hebben wij vastgesteld dat de rechten van geen enkele Indianengemeenschap worden gerespecteerd.

Mijnheer de minister, zouden wij met de regeringen van Latijns-Amerika naar aanleiding van de vele moorden, inzonderheid deze van Fons Stessel, geen afspraken kunnen maken ten minste voor de bescherming van onze mensen die er aan ontwikkelings-samenwerking doen? Het kan toch niet dat wij diplomatie en handel drijven met Guatemala, met Latijns-Amerika, terwijl de doodseskaders ongenadig doorgaan met het uitmoorden van de besten onzer broeders en velen die ginds tot de meer ontwikkelden behoren.

Ten tweede wil ik het hebben over Ruanda. De problemen van Ruanda overstijgen de grenzen van het land en kunnen volgens mij alleen maar worden opgelost in het kader van de Grote-Merenpolitiek en op basis van de Arusha-akkoorden en de toepassing van Lomé IV.

Terloops wil ik er op wijzen dat massamoorden en verdwijningen van de voorbije maanden nog gedurende ongeveer een halve eeuw sporen zullen nalaten. Nog twee of drie generaties zullen de Ruandezen er onder te lijden hebben. Dat moeten wij goed beseffen. Meer dan ooit moeten wij er dus controle ten aanzien van de mensenrechten uitvoeren en de aangepaste akkoorden doen uitvoeren. Wij moeten daarop ten volle voorbereid zijn. In België is het vijftig jaar na de oorlog nog altijd niet mogelijk om die bladzijde uit de geschiedenis om te draaien. Het is hier nog altijd niet mogelijk de rol van de heer De Foy en zijn staatsveiligheid, om het lot van de 5 000 mensen die op 10 en 11 mei 1940 werden weggevoerd, grondig door te lichten. Deze mensen waren heus niet allen Vlaams-nationalisten! Maar keren we terug naar Ruanda, naar de Grote Meren.

Ik pleit naast een regionale aanpak in het kader van de Conventie van Lomé IV voor een grotere eensgezindheid in de Europese houding. Met daarenboven een grotere controle.

Om het kader te schetsen, wil ik er even op ingaan met betrekking tot Kigali in Ruanda en N'Djamena in Tsjaad. Tsjaad is één van de meest gefailleerde landen. Deze Staat is gewoonweg bankroet. Het kan dat? Ik geef enkele sprekende cijfers om dat te illustreren. Op de begroting van 1994 was er voor telefoon en fax met betrekking tot het presidentschap 25 miljoen CFA uitgetrokken. Eind mei was daarvoor reeds 194 miljoen uitgegeven. Om het leger aan het nodige water en elektriciteit te helpen was voor hetzelfde jaar 25 miljoen CFA op de begroting ingeschreven. Vijf maanden later is daarvoor 164 miljoen uitgegeven!

Hoe dit concreet allemaal te werk gaat, wil ik met enkele rekeningen illustreren. Ik heb hier een bevel van de president aan Coton-Tchad, een staatsbedrijf dat met de hulp en het geld van de Lomé-Conventie werkt en dat wij via het systeem van de prijsafspraken subsidiëren. Ik lees het volgende uit het bevelschrift: « Monsieur le directeur général de la Coton-Tchad, j'ai l'honneur de vous demander de bien vouloir débiter, pour le compte de la Présidence de la république, la somme de 120 millions de francs CFA. Cette somme sera déduite sur le montant total de la contribution de votre société au titre d'impôts. »

Dezelfde primitieve plunderboekhouding vind ik in talrijke andere documenten terug. Het komt erop neer dat de president van Tsjaad simpelweg beveelt dat hij een bepaald bedrag nodig heeft en dat het dan ook aan hem wordt gestort.

Zo heb ik hier een document waarmee het leger « 106 fûts d'huile, 50 cartons d'huile, 25 cartons de savon » uit de staatsvoorraad kan halen om te verkopen in wat daar de « kolonelswinkels » worden genoemd.

Een gelijkaardig bundeltje als dit over Tsjad zou ik gemakkelijk ook over Ruanda of over Burundi kunnen samenstellen. Dit toont dat er toch iets fundamenteels schort aan de controle van onze ontwikkelingssamenwerking. Schulden groeien immers niet aan de bomen. Wij zetten binnen de Lomé-Akkoorden met Westers geld de Sysmin, de Stabex, enzovoorts op en terzelfdertijd worden de mensen daar door een militair dictatoriaal regime gepluimd. De Wereldbank en Europa moeten dan technici ter plaatse houden om orde op zaken te stellen. Wij kunnen onmogelijk deze plundertoeestand verder laten groeien. Met de ene Franse hand collaboreren en met de andere ontwikkelingshulp geven, is onmogelijk.

Idem voor Ruanda. Ik heb destijds reeds aangetoond hoe er grote geldsommen via de Akazu uit Ruanda zijn weggevoerd. Waar zijn die naartoe? De *Banque de Lyon* weet daar meer over.

Ik heb met vele vragen geluisterd naar de uiteenzetting van de heer Ulburghs die voorstellen doet in verband met nieuwe investeringen in Afrika. Ik kijk met bewondering naar de goede projecten van het ABOS en de NGO's, maar ik bevraag met grote nadruk de plundereconomie en de Afrikaanse roesproduktenkring.

Ik vraag de minister te onderzoeken hoe de drugs, de roesprodukten, die worden geteeld in de Afrikaanse gouden driehoek tussen Bukavu en Kigali — het kleine Ruandese woud — terecht komen in Europa en in de Verenigde Staten. Eén van de dealers zit op het ogenblik in Vorst gevangen. Men meldt mij dat de opbrengst — de zwarte dollars — teruggaat naar N'Djamena en via Pakistani naar Kigali. Wij weten hoe de zwarte dollars er in witte CFA worden omgezet. Zo komen ze terug in het normale circuit.

Aan dergelijke situatie moet een einde komen. De hele Afrikaanse problematiek vanuit een vertederende caritatieve instelling benaderen is vertekend. Wij hebben de gelegenheid gehad om vele vragen te stellen tijdens de interessante commissiebespreking en u beantwoordde ze positief. Ik meen dat de minister de plicht heeft om de bezorgdheden van deze vergadering op het Europese forum te verdedigen. Ik denk er dan vooral aan, het respect voor ieder volk te eisen onder meer met een sluitende financiële controle, *no money without responsibility*. Ik wens dit nog eens extra te onderstrepen.

Mijn derde deel in deze begrotingsbespreking heeft betrekking op het internationale jaar van de inheemse volkeren. Hoe zit het met de opvolging der werkzaamheden van de stuurgroep belast met de coördinatie van de acties? Graag had ik vernomen wat wij — in overleg met de Europese partners — kunnen doen om het recht op zelfbestuur en erkenning van de inheemse volkeren die leven binnen de staatsgrenzen van de EU-partners, namelijk Frans-Guyana, Frans-Polynesië, Samiland, Groenland enzovoort, op te eisen.

Ten vierde ik kan dit betoog niet besluiten zonder te hebben gesproken over de netwerken die zich bezighouden met mensenhandel. Ik verwijs ook naar mijn verschillende parlementaire vragen en interpellaties in dat verband.

Wat gebeurt er in dit verband voor de ontradingsprogramma's in de Filipijnen, in Nigeria, in West-Afrika, dat ook een demografische bom in zich draagt. De eerste veroordelingen in verband met de mensenhandel zijn nu uitgesproken. Maar ik stel vast dat de aanvoer van mensen naar Brussel en Antwerpen onverminderd voortgaat. Dat bewijst dat de ontrading ter plaatse moet gebeuren.

Mijn vijfde bemerking betreft de wereldvoedselveiligheid. Sedert oktober 1993 bundelden 26 Vlaamse NGO's hun acties rond dit probleem en ze bezorgden op 15 augustus 1994 hun eisenbundel aan de Regering. Welke concrete maatregelen werden er op dat vlak genomen? Hoe zal de staatssecretaris optreden om aan de Europese Commissie het coherentieverslag met betrekking tot de voedselzekerheid te laten voorleggen, zoals reeds in 1992 in de Raad van ministers was gevraagd?

Ten zesde heb ik nog een opmerking over de wapenhandel. Aangezien daarover nagenoeg alles al gezegd is, kan ik mij beperken tot het probleem van de mijnen. Tijdens de voorbije dertig jaar zouden er ongeveer 100 miljoen mijnen op de wereldbol zijn neergelegd. Welke concrete afspraken worden er gemaakt met de ontwikkelingslanden in verband met het verbod van aankoop, vervoer en plaatsing van mijnen? Welke concrete stappen worden er gedaan ter voorbereiding van de VN-herzieningsconferentie van 1995 ten opzichte van het wapenverdrag van 1980. Tenslotte — en het klinkt misschien vreemd dat te horen van een oppositielid — wens ik toch mijn voldoening uit te spreken over de werking van de diensten van de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking. De schriftelijke vragen en voorstellen worden efficiënt beantwoord. Na 25 jaar dienst kan ik dienaangaande vergelijkingen maken. Bovendien kan uw diensten geen pretentie worden verweten. Ik ervaar dat ik als lid van de oppositie geregeld toegang heb gehad tot de bronnen van de meerderheid. Dit is zeer democratisch en dus waardevol. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Derycke.

De heer Derycke, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, in de eerste plaats dank ik de leden van de Senaat voor hun medewerking die er in het voorbije jaar toe heeft geleid dat wij samen heel wat werk hebben verzet.

Mijnheer Kuijpers, uw woorden van dank hebben mij plezier gedaan. Als politici zijn wij dit immers niet meer gewend. Op mijn beurt waardeer ik de positieve manier waarop de senatoren aan de debatten hebben deelgenomen.

De commissie voor de Ontwikkelingssamenwerking van de Senaat heeft dit jaar veel bereikt en is erin geslaagd een politieke dialoog over ontwikkelingssamenwerking op gang te brengen. In het verleden werd er misschien te veel over projecten gesproken. Ontwikkelingssamenwerking heeft inderdaad een uitermate politiek karakter gekregen, wat het beleid geenszins vergemakkelijkt.

De heer Kuijpers had het over de bescheidenheid van ons kabinet. De realiteit dwingt iedereen tot bescheidenheid, ook het Parlement.

Ik dank de heer Ulburghs voor zijn jarenlange inzet voor ontwikkelingssamenwerking vanuit een gedreven idealisme en een besef van solidariteit, ondanks alles nog altijd de ultieme ratio in ontwikkelingssamenwerking.

De heer Ulburghs vertolkt de politieke ideologie die aan de basis ligt van de ontwikkelingssamenwerking. Hij heeft gepleit voor een doorgedreven aandacht voor Afrika. Deze aandacht is ook mijn grote bekommernis. Het is de wil van het Belgisch Parlement om de aandacht voor Afrika niet te laten verzwakken. Wij mogen de situatie niet verkeerd interpreteren. Er zijn inderdaad nog redenen tot optimisme wat Afrika betreft. Wij zien de zaken ongetwijfeld te negatief omdat wij voortdurend worden geconfronteerd met de toestand in Centraal-Afrika.

De evolutie in de rest van Afrika is inderdaad positief en dat moeten wij durven toegeven. Er is gewezen op Zuid-Afrika, Mozambique en zovele andere landen, onder andere in West-Afrika, waar de zaken bepaald beter gaan.

Ik denk alleen dat we iets geduldiger moeten zijn en moeten beseffen dat het bij ons ook lang heeft geduurd alvorens we onze maatschappij goed hadden geordend. In verhouding tot ons BNP is België het land dat het meest ontwikkelingsgeld naar Afrika stuurt. Ik ben daar fier op en ik weet dat we daarmee tegen de stroom ingaan.

Ik denk echter dat dit onze morele plicht is. Als waarschuwing aan het adres van u, parlementsleden, die toch enige invloed hebben op en contacten hebben met de NGO's, wil ik er op wijzen dat ik de vlucht van de NGO's uit Afrika ten zeerste betreurt. Zij trekken naar andere continenten waar weliswaar ook hulp nodig is, maar ik dacht toch niet dat Latijns-Amerika de prioriteit is. Afrika is dat wel. Men mag de Regering en het Parlement niet om de oren slaan en ervan beschuldigen, dat zij te weinig doen, terwijl tegelijkertijd moet worden vastgesteld dat de NGO's, die toch met 75 pct. overheidsgeld werken, Afrika verlaten. Ik heb het daarover ook al met de verantwoordelijken gehad.

Een tweede groot probleem met Afrika is dat van de communicatie. We moeten de communicatie over Afrika absoluut beter organiseren. De publieke opinie denkt dat het met Afrika eigenlijk gedaan is en dat is niet correct. Wij moeten allen samen, ook met de NGO's, dit communicatieprobleem aanpakken. Op de actie die wij met ABOS hebben opgestart om 30 journalisten uit het Zuiden naar België uit te nodigen, komt een zeer goede reactie vanwege de publieke opinie. Dit is een eerste stap in de goede richting.

In Zuid-Afrika werken wij alleen voor de armsten, voor de zwarte bevolking. Wij zijn actief op het gebied van gezondheidszorg en beroepsonderwijs. Ik hoop dat ook de Vlaamse Regering daar iets kan doen. De Vlaamse Regering praat echter veel, maar heeft niet altijd de nodige centen.

De heer De Batselier heeft aangekondigd iets te willen doen aan het huisvestingsprobleem en ik wil hem daarbij natuurlijk niet voor de voeten lopen. Ik wil op dit vlak wel met hem samenwerken. Wij moeten de handen in elkaar slaan en elkaar in Zuid-Afrika niet beconcurreren. Daarvoor zijn de problemen te gigantisch.

Ik ben samen met u optimistisch over Mozambique. Overigens hebben wij daar met AWEPA samengewerkt, waarvoor ik zeer veel waardering heb. Misschien zou AWEPA in een later stadium van de democratisering in Zaïre zijn diensten kunnen aanbieden.

Over Zaïre ben ik echter bezorgd. We moeten blijven praten en ik wil ook blijven praten met de regering-Kengo. Communicatie is essentieel voor de politiek. Ik hoop ook nog altijd op Tshisekedi. Ik zou willen dat hij wat meer alert was in de politiek, maar spijtig genoeg is dat niet het geval. Ik ben echter vooral bezorgd om het Zaïrese volk. Wij trachten met onze hulp voor Zaïre naast de regering te werken en zeker naast de president en zijn omgeving. Met hem willen wij niets te maken hebben.

U mag mij niet verkeerd begrijpen, wij willen een dialoog met Zaïre. Wij willen de humanitaire hulp ook op een structurele manier uitbouwen, met Zaïrese en Belgische NGO's, met kerkgenootschappen, omdat die vaak zeer goed werk leveren, met de civiele maatschappij, maar vraag mij niet in de huidige omstandigheden structurele hulp te bieden aan de regering of de president. Het Parlement zou dit nooit aanvaarden en ik wil dit voorlopig ook niet zolang daar geen orde op zaken is gesteld. Wij moeten blijven geloven in de dialoog. Hoe de democratisering evolueert, zullen we wel zien.

Wij moeten ons ook niet voor de zoveelste keer inlaten met de Zaïrese politiek. Na dertig jaar dekolonisatie moeten de Zaïrezen het ultieme politieke woord krijgen. Wij zullen evenwel met die civiele maatschappij blijven werken, er worden daar trouwens gigantische bedragen voor uitgetrokken. België is zelfs het enige land dat bilaterale hulp heeft geboden. Dank zij de Belgische hulp is de situatie op medisch vlak nog niet helemaal rampzalig. Het is evenwel voor België niet mogelijk heel Zaïre « op de schouders te dragen ».

Betreffende de situatie in Palestina kan ik meedelen dat ik vanmiddag een belangrijke overeenkomst heb getekend met IFAD en de Palestijnen, voor een gigantisch ontwikkelingsprogramma in Gaza en Jericho. Met dit project zullen in enkele jaren tijd 14 000 gezinnen worden geholpen. Wij zijn ook bezig met de bouw van scholen; ik hoop overigens dat de Belgische politiek daarmee bewijst dit moeilijke en delicate vredesproces voor de Israëliërs en voor de Palestijnen daadwerkelijk te steunen.

Er wordt in dit verband immers enorm veel gezegd en beloofd, maar jammer genoeg doen er weinig landen iets aan. Ik wil mij in geen geval tot die categorie rekenen, daarom voer ik doelbewust een dergelijke politiek. Ik ben ervan overtuigd dat de economische evolutie, het kansen geven aan de inwoners uit die streek, de enige manier is om het politieke klimaat waarop zij zo lang hebben gewacht te stabiliseren. De Israëliëten en de Palestijnen hebben een heel moedige houding aangenomen in dit uitermate moeilijke conflict. Jammer genoeg kunnen wij niet hetzelfde zeggen over Zaïre, Ruanda en Burundi.

Mijnheer Kuipers, aangaande de situatie in Guatemala wens ik samen met u een ereloot te brengen aan de heer Stessels. Wij kunnen alleen maar eerbied hebben voor mensen die op een volkomen vrijwillige basis, gedreven door hun idealisme, zaken willen verwezenlijken in een aardse gevaarlijke situatie.

De toestand verslechtert zienderogen in Guatemala. België verleent aan dit land quasi geen officiële hulp omdat ik het politiek onverantwoord vind met dit regime te werken, maar er wordt wel veel NGO-hulp verstrekt. Ik wil dit blijven steunen.

Centraal-Amerika blijft een kruidvat en een bron van voortduurende ellende voor de bevolking. Ik hoop dat wij via de NGO-hulp in dit gebied kunnen blijven werken, maar wij moeten de limieten kennen van ons vermogen tot ingrijpen in Centraal-Amerika.

U hebt terecht gewezen op de toestand in Ruanda en Tsjaad en op de corruptie in Afrika. Ons land heeft met het regime van N'Djamena niets te maken, maar ik zal uw boodschap en uw documenten overmaken aan de Unie die wel via Lomé, Stabex en Sysmin met dit land heeft te maken.

Ik ben het ook eens met uw analyse aangaande het probleem van Ruanda, De Grote Meren en de regionale politiek. België heeft die gebieden trouwens opgenomen in het concept om de vicieuze cirkel te doorbreken. Voor het gebied van De Grote Meren zullen er evenwel heel wat voorwaarden moeten worden vervuld, er zal een goed beheer moeten zijn en er zullen voldoende mensen aanwezig moeten zijn die hun taak aankunnen. Ik vrees evenwel dat dit na de vreselijke drama's die zich daar hebben afgespeeld nog een tijd zal kunnen duren.

U hebt terecht verwezen naar de nasleep van de Tweede Wereldoorlog. Ik vrees inderdaad dat er ook in Ruanda vele jaren nodig zullen zijn om de verschrikkelijke gebeurtenissen enigszins te kunnen vergeten.

De Belgische Regering is de enige regering die een initiatief durft te nemen. Ik hoop dat zij hiermee voldoet aan een morele en etische verplichting tegenover de ellende in dat land. Ik ben dan ook verheugd te kunnen meedelen, dat onze demarche bij de Wereldbank voor de vrijmaking van financiële middelen voor Ruanda gunstig is verlopen.

Drugs, wapenhandel en mensenhandel zijn inderdaad elementen van corruptie bij bepaalde Afrikaanse regimes. De hele internationale gemeenschap moet ter zake voor eigen deur vegen. Wij kunnen echter ook zelf veel doen. Dat is ook één van de taken van de interministeriële werkgroep voor ontwikkelingssamenwerking. In die werkgroep kunnen wij, bijvoorbeeld, onze minister van Landsverdediging wijzen op de impact die het kan hebben als wij onze eigen interventiepolitiek in het buitenland eens bekijken.

Wij trachten op dezelfde manier te werk te gaan in verband met de voedselveiligheid. Over dit probleem had er een zeer goede uitwisseling plaats tussen de Regering en de NGO's, die een stevige basis kan zijn voor een verdere samenwerking. Dit wil niet zeggen dat er zo nu en dan geen harde meningsverschillen kunnen zijn. Wij moeten het niet altijd volkomen eens zijn, maar wij kunnen andere accenten leggen. Voedselveiligheid blijft volgend jaar een belangrijk thema voor de NGO's. Wij kunnen aan deze problematiek hard werken met het Belgisch Overlevingsfonds, dat nu opnieuw goed draait, en met onder andere het IFAD.

Ik ben het met u eens dat de politieke strijd nog helemaal niet gestreden is. Er moet nog enorm veel gedaan worden op het niveau van de Europese Unie. Mocht de Unie ter zake een coherent beleid voeren, dan zouden wij een ongelooflijke invloed kunnen hebben op de situatie van de voedselzekerheid in Afrika.

Tot daar, mijnheer de Voorzitter, enkele beschouwingen bij de uiteenzetting van de twee sprekers. Er rest mij nog mevrouw Verhoeven te danken voor het voortreffelijke verslag. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Kuipers.

De heer Kuipers (VU). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de staatssecretaris voor zijn goede antwoord en voor zijn antwoorden in de commissie.

Ik wil toch nog even terugkomen op één punt. Ik vraag de Regering een initiatief te nemen om onze landgenoten in Guatemala te beschermen. In dat land lopen roofmoorden en politieke moorden door doodseskaders door elkaar. Nu is er de moord op Fons Stessel. Dit kan niet zo blijven voortgaan.

Ik wil daar niet emotioneel over doen omdat hij toevallig een schoolgenoot van mij is. Indien er een van onze collega's, of ex-collega's overlijdt, dan wijden wij daar, zeer terecht, een lang « in memoriam » aan. Daarom wil ik er bij de Regering op aandringen om ook een initiatief te nemen om onze landgenoten die in dat land, maar ook elders in de wereld, actief zijn, beter te beschermen en om na deze moord, samen met de Europese Unie, een protest te laten horen dat beklijft. Ik wil de staatssecretaris op geen enkel vlak de verantwoordelijkheid geven, maar ik meen dat de Regering moet optreden. (*Applaus.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion de la section Coopération au Développement, je la déclare close.

Daar niemand meer het woord vraagt in de bespreking van de sectie Ontwikkelingssamenwerking, verklaar ik ze voor gesloten.

ORDRE DES TRAVAUX

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

M. le Président. — Chers collègues, je vous propose d'ajouter deux interpellations à l'ordre du jour de la séance de demain, jeudi 22 décembre 1994 :

1. Interpellatie van de heer Ulburghs tot de Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over « de dramatische situatie in Kosovo »;

2. Interpellation de M. Benker au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques et au ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique sur « le non-respect de la loi du 7 juillet 1994 relative aux dépenses électorales ».

Ces interpellations seront développées après les votes qui auront lieu l'après-midi.

Le Sénat est-il d'accord sur cet ordre des travaux?

Is de Senaat het eens met deze regeling van de werkzaamheden? (*Instemming.*)

Il en est donc ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

REPRISE DE LA DISCUSSION

HERVATTING VAN DE BESPREKING

M. le Président. — Nous reprenons la discussion en cours et passons à l'examen de la section Santé publique et Environnement.

Wij hervatten de aan de gang zijnde bespreking. Wij vatten nu de bespreking aan over de sectie Volksgezondheid en Leefmilieu.

De heer De Meyer, rapporteur, verwijst naar zijn verslag.

La parole est à Mme Cornet d'Elzuis.

Mme Cornet d'Elzuis (PRL). — Monsieur le Président, je formulerai simplement quelques remarques quant à la partie Santé publique de cette section du budget.

Dans votre note de politique générale, monsieur le ministre, lorsque vous parlez de l'homéopathie, alors que le pharmacien aurait le devoir de donner des produits de substitution, c'est-à-dire des produits blancs, on envisage le remboursement de produits homéopathiques alors qu'ils n'ont nullement fait preuve d'efficacité, si ce n'est un effet « placebo ». Quel coût supplémentaire encore pour la sécurité sociale!

En ce qui concerne les hôpitaux, dans le système de financement actuel, les recettes d'exploitation proviennent essentiellement des moyens financiers inscrits au budget, du prix des journées forfaitaires, de la vente des spécialités pharmaceutiques et de l'intervention personnelle des patients.

Ces recettes sont, en grande partie, encore actuellement caractérisées par le financement de l'acte lui-même, sans prise en compte de l'efficacité de la prise en charge du malade.

Les instruments nécessaires à la mise en place d'une réforme fondée sur les pathologies existent mais ils sont dispersés dans diverses instances rendant leur utilisation incomplète. De plus, le Gouvernement veut modifier le règlement de sortie des patients.

La plupart des finances hospitalières sont dans le rouge. L'Etat est maintenant en train d'instaurer une diminution des indemnités pour hospitalisation; cette mesure va représenter, en réalité, une diminution des recettes de l'ordre de 500 millions de francs. Il faut bien constater que l'on a déjà détruit les services de radiologie et de laboratoire qui permettaient la survie des entités.

Par ailleurs, le projet de diminuer les lits d'hôpitaux de 5 000 unités dans le cadre d'un plan quinquennal est un summum. Ces lits ont été créés pour casser une grève des médecins, mais on a oublié, à l'époque, le coût de la maintenance. De plus, de fusion en fusion, le personnel restant est débordé; les préavis pleuvent, les faillites se multiplient, comme à l'Institut Gailly à la une de l'information ces derniers jours.

Après les états généraux en Flandre, les médecins généralistes ont exprimé leur « ras le bol » devant les codes à barres, l'accréditation et surtout la paperasserie de plus en plus folle, qui les accablent. L'accréditation n'est-elle pas un moyen envisagé par les mutuelles pour limiter le nombre de praticiens à plus ou moins 15 000 médecins ayant un accord préférentiel avec celles-ci? La question est posée.

Il faut limiter le rôle des mutuelles. Elles sont, à la fois, organismes assureurs et prestataires de soins. Leurs frais administratifs se montent maintenant à 24 milliards de francs, pour 4 000 employés. Ce chiffre peut être comparé aux 19 milliards nécessaires au remboursement d'honoraires des 15 000 médecins généralistes. En fait, le problème de base est l'absence de numéros clausus dans le cadre des études de médecine. Il faut combattre la pléthore de médecins; c'est indispensable sur le plan budgétaire.

Le problème de la fidélisation des patients est, en réalité, un faux problème. 75 p.c. de ceux-ci sont fidèles à leur généraliste, les autres étant des « papillons », mais aussi des gens qui déménagent, qui changent de lieu de travail, etc. Le PRL estime que toute modification du système des soins de santé doit impérativement garantir le libre choix du médecin, la liberté thérapeutique, les principes fondamentaux d'éthique et la responsabilité sur lesquels se fondent une médecine libérale ainsi que la protection de la vie privée. La plupart des mesures prises par le Gouvernement ont un effet inverse de celui escompté.

Le même phénomène s'est produit dans les laboratoires d'analyses ambulatoires, où, sous prétexte de supprimer les laboratoires commerciaux, l'Etat est parvenu à éliminer tous les petits laboratoires privés avec, en cascade, le personnel y employé et les firmes les fournissant. Le Gouvernement s'est-il intéressé au nombre de laboratoires encore en fonction après 1988, depuis l'introduction de la ristourne obligatoire par les laboratoires à l'INAMI, exigée par tranches pour 1994 et 1995? A titre d'exemple, un des plus gros laboratoires a organisé une faillite pour ne pas devoir payer une somme proche du milliard... Le personnel repris a diminué de moitié et tout le cadre syndical a été mis dehors.

Le même phénomène s'observe, encore, dans les firmes de produits de laboratoire où sur trois représentants, un pour la Flandre, un pour Bruxelles, un pour la Wallonie, il n'en reste qu'un — souvent, d'ailleurs, le néerlandophone —, corollaire de la diminution importante du nombre de laboratoires.

Avec l'arrêté royal du 12 novembre 1993, le Gouvernement a imposé en plus de la ristourne, l'obligation d'avoir au moins deux biologistes par laboratoire, alors que ceux-ci sont exsangues. Cette mesure favorise de nouveau les grandes entités, le tout sous couvert de qualité. Je m'étonne d'ailleurs du peu de réactions du côté flamand car c'est principalement en Flandre que de petites entités rendaient encore de nombreux services à la population locale.

D'une manière générale, après avoir insisté sur la valeur du médecin de famille, il faudrait que le Gouvernement explique pourquoi, après avoir limité — ou retiré — la liberté diagnostique à ceux-ci, il limite maintenant la liberté thérapeutique avec les produits de substitution.

Les budgets étant de plus en plus mauvais, d'année en année, nous nous dirigeons vers le système anglais où, au-delà d'un certain âge, on n'a plus droit à la dialyse, aux greffes, etc. Il conviendrait, par conséquent, de mesurer l'ampleur des travaux colossaux inutiles et de voir si la population ne préférerait pas un environnement moins saccagé et un médecin mieux financé.

Il faut revaloriser l'acte intellectuel et conserver un système de soins de santé efficace et accessible à tous.

On parle constamment d'une amélioration de qualité de la médecine; or, dans la pratique, on assiste à une baisse constante de celle-ci et à un nivellement par le bas.

Je voudrais maintenant dire quelques mots sur la toxicomanie et les drogues en général.

Effleurant le problème en commission, monsieur le ministre, vous avez dit que la toxicomanie était, avant tout, un problème de santé publique.

Il est donc plus qu'urgent que le Gouvernement mène une action énergique en cette matière.

La toxicomanie fait de plus en plus de ravages dans notre pays; les jeunes — les très jeunes même — y goûtent. Le nombre de toxicomanes est en constante progression.

Il faut développer, en cette matière, une politique cohérente se situant à tous les échelons: fédéral, communautaire, régional, etc.

Comment? En luttant contre la criminalité et la délinquance liées à la substitution de drogues. En aidant les toxicomanes à se réinsérer socialement et professionnellement, en essayant aussi de les aider à améliorer leur santé psychique et physique et à enrayer la propagation du virus du Sida.

Le Gouvernement n'a pas, me semble-t-il, la volonté souhaitable de développer une politique efficace dans ce domaine. Gérer la sécurité sociale et les soins de santé sont des problèmes très difficiles; le Gouvernement en est incapable, il faut bien le constater. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Je n'ai pas voulu vous interrompre, madame, mais je tiens à vous faire remarquer que toutes les questions que vous avez posées — hormis celle qui concerne la problématique de la toxicomanie — relèvent de la compétence non du ministre de la Santé publique, mais de Mme De Galan, ministre des Affaires sociales.

M. De Croo (VLD). — Mme De Galan n'est pas en séance. A défaut de grives...

M. le Président. — Rassurez-vous, monsieur De Croo. Elle sera parmi nous tout à l'heure.

M. Santkin, ministre de l'Intégration sociale, de la Santé publique et de l'Environnement. — Mme De Galan a été prévenue et nous rejoindra bientôt; nos travaux ont progressé plus rapidement que prévu. J'ai pris note des questions qui lui ont été adressées.

M. le Président. — La parole est à M. Meesters.

M. Meesters (Ecolo). — Monsieur le Président, je vais peut-être mélanger également certaines compétences mais, comme mon intervention sera brève, que tous ces éléments sont liés et que cette matière vous tient à cœur, monsieur le ministre, je pense que ce n'est pas trop grave...

De nombreuses orientations mises en œuvre par le Gouvernement nous semblent dignes d'intérêt. Par exemple, la création d'un Institut du médicament retient toute notre attention. Nous souhaitons un bel avenir à cette institution.

De même, les mesures — à l'étude ou déjà réalisées — relatives à l'aide médicale urgente, au système des codes à barres appliqué aux ordonnances, à la reconversion des lits V en lits SP, etc., contiennent des éléments positifs.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1994-1995
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1994-1995

D'autres projets actuellement à l'étude ou en voie de réalisation comme le *peer review*, l'accréditation, le numerus clausus médical, l'hospitalisation de jour, la réforme de la médecine générale ou l'échelonnement pourraient avoir un apport intéressant, hormis la fidélisation qui est déjà pratiquement une situation de fait.

Permettez-moi, monsieur le ministre, de passer brièvement en revue les dernières orientations du Gouvernement.

Tout d'abord, le *peer review* ou contrôle professionnel des praticiens dans un même milieu, est une pratique en vigueur depuis de nombreuses années dans les hôpitaux où les spécialistes travaillent en équipe et où chacun a un regard sur le travail de son collègue. Ce contrôle entraîne automatiquement un échange d'idées fréquent — voire une sorte de recyclage permanent — entre les plus jeunes et les plus âgés.

Par ailleurs, les congrès fréquemment organisés dans les différentes spécialités et en médecine générale sont autant d'occasions d'échanger les différents points de vues sur la pratique professionnelle.

Au niveau du médecin généraliste, il faut bien le reconnaître, le *peer review* est beaucoup plus difficile à mettre en pratique. Au total, cette innovation bien pensée au départ ne générera probablement pas un rendement sanitaire important.

Il en va de même en ce qui concerne l'accréditation. L'idée en soi n'est pas sans intérêt mais, je le répète, il existe déjà tant de cycles de formation et de perfectionnement dans toutes les spécialités et en médecine générale qu'y ajouter une autre forme de perfectionnement ne donnerait pas de grands résultats.

L'accréditation est très coûteuse et très compliquée à mettre en place. En outre, n'aura-t-elle pas un effet pervers sur l'activité des sociétés savantes? Il existe déjà tellement de réunions scientifiques et, puisque les médecins ne peuvent assister à tout, il y aura obligatoirement des pertes quelque part.

En matière de numerus médical, la situation de la Belgique est étrange. Il y a pléthore de médecins, d'hôpitaux, de paramédicaux, de pharmaciens et de techniciens — dont les opticiens et les techniciens dentaires —, d'où une dérive de plus en plus importante aboutissant finalement à des surcoûts. Par exemple, la Belgique est le pays d'Europe où les lunettes sont les plus chères.

De la même manière, lorsque des praticiens d'une même spécialité sont trop nombreux, il y a un risque de surconsommation et il me semble que c'est le cas dans notre pays. C'est la même chose pour les généralistes.

Une autre idée mise en avant par le Gouvernement est celle de l'hospitalisation de jour.

Je pense que le rendement sanitaire de cette mesure ne devrait pas être extraordinaire. Certains auront tôt fait de la contourner pour en tirer des revenus. Un glissement probable est à prévoir. Des examens ambulatoires — comme l'urographie — seront rapidement déviés sur la voie de l'hospitalisation de jour. Effectivement, un examen de ce type bouscule un peu le patient et il est tentant de songer dans ce cas à une hospitalisation courte. Dès lors, les économies prévisibles à ce moment seraient très restreintes.

Vous savez certainement, comme moi, monsieur le ministre, que des événements importants se passent actuellement dans le domaine de la médecine générale. Partout les généralistes se groupent, et c'est particulièrement frappant dans la région francophone du pays où de nombreuses associations poussent comme des champignons. On saisit toute l'importance de ce mouvement lorsqu'on observe ces réunions dans diverses villes. L'assistance y est impressionnante par le nombre de médecins présents et par l'intensité de leurs revendications, sans oublier la tension extrême du climat qui y est pratiquement explosif. Il arrive que les propos tenus par ces collègues soient un peu schématiques et un peu excessifs, mais il faut accepter le fait du malaise profond de la médecine générale, qui conduit parfois à certains débordements de langage.

Chose tout à fait frappante et que je tiens à souligner, les organisations médicales traditionnelles, comme l'Ordre des médecins, l'Absym, les syndicats médicaux, sont catégoriquement contestées par ces nouveaux généralistes, surtout au niveau de leur représentativité qui est récusée, je pense de bon droit. Ces associations réclament donc avant toute chose des élections afin de désigner des porte-parole légitimes.

Pour l'instant, la situation est défavorable, trop tendue. Il serait opportun que ces généralistes fassent un effort pour clarifier leurs besoins, comme il est nécessaire qu'ils soient entendus, et ce au-delà de leur actuelle représentativité traditionnelle.

Une autre idée mise en avant, celle de l'échelonnement, est un problème difficile, aux retombées complexes. Idéalement, le généraliste devrait avoir une autre formation que celle qui est la sienne. En effet, s'il est formé par nos universités dans une orientation fort scientifique, on pourrait même dire scientifique exhaustive, il est beaucoup moins bien formé en pratique tout à fait courante. Or pour échelonner, il faut que le premier contact du patient avec la médecine, en l'occurrence avec le jeune généraliste, soit un contact où la compétence est très présente ce qui, pour l'instant, n'est pas évident, compte tenu du type de formation. En effet, en sortant de l'université, on a bénéficié d'une bonne formation théorique, mais la pratique est laissée à l'autoformation, après la sortie de l'université. C'est réellement préoccupant dans la perspective d'un éventuel échelonnement dont l'efficacité n'a d'ailleurs pas encore été scientifiquement étudiée. Je veux bien y croire, mais je veux d'abord des preuves. Ce n'est pas que je sois pour ou contre. Je n'ai pas d'avis, mais j'estime qu'il faut d'abord étudier la question.

Monsieur le ministre, permettez-moi de fournir un témoignage quelque peu personnel. Durant mes dernières années hospitalières, en tant que chirurgien pratiquant depuis plus de trente ans, j'ai pu observer de jeunes stagiaires travailler à la garde. Ce qui m'a le plus frappé, c'est la tendance des stagiaires à s'isoler dans un bureau, le nez plongé dans les radiographies et les examens spécialisés, pendant que le patient reste seul dans le box. Et lorsqu'on examine le contenu du dossier avant l'étude des examens spécialisés, on découvre des observations souvent courtes, avec une anamnèse courte et un examen clinique court, pour ne pas dire lacunaire. C'est à ce niveau-là que les formations universitaires et post-universitaires devraient être revues.

Mon affirmation selon laquelle l'enseignement médical universitaire doit être ajusté se situe dans la perspective de l'avis de Mme De Galan lorsqu'elle affirme que le généraliste est confronté aujourd'hui à de nouvelles problématiques. Comment le médecin généraliste doit-il réagir aujourd'hui devant un problème de drogue, un problème d'exclusion, un problème d'ordre familial, une question d'orientation scolaire, des difficultés psychiques, un cas d'éthylisme? Car telle est bien la demande des familles en matière de médecine générale. A ce propos le terme « médecin de famille » me paraît recouvrir plus adéquatement la réalité que les termes « médecin traitant » ou « médecin généraliste ».

Avant de construire une philosophie de la dispensation des soins, ceci nous amène au préalable, capital, de la définition des besoins de la population qui peuvent être satisfaits par le médecin de famille.

Après ces critiques pondérées, voici les propositions qui me semblent positives.

Une solution simple et efficace est à trouver dans les maisons médicales. En effet, le travail en équipe permanente avec des échanges d'expériences aboutit à assurer une formation permanente. C'est un lieu de recyclage naturel et constant. D'autres aspects de ces maisons médicales sont fort intéressants. Ainsi la maison médicale de Tournai a publié un travail de recherche portant sur ses activités. Celui-ci met à jour l'économie d'hospitalisation qu'engendre ce genre de médecine en plus de l'économie dans la pratique courante.

Le nombre de maisons médicales dans la partie francophone de notre pays devrait être augmenté.

L'initiative positive mais déjà ancienne du Gouvernement des *folia pharmaceutica*, véritables guides de l'emploi des médicaments, pourrait être poussée plus loin.

Ne pourrait-on pas, monsieur le ministre, envisager de créer des feuillets faisant état d'un échelonnement des examens techniques et cliniques?

Une technique consiste à bombarder les patients d'exams fort coûteux dont seulement une faible partie fournira des renseignements, le reste des examens étant faits en pure perte. Les médecins doivent avoir notre confiance mais perdre cette déplorable habitude.

Une approche plus radicale peut être envisagée. Elle consiste à discuter avec les médecins généralistes — comme ceux-ci le réclament, non sans raison je pense — de la revalorisation de l'acte intellectuel. C'est en effet une erreur d'accepter l'amenuisement de ce dernier au profit de l'examen technique.

Mais si, comme il convient de le faire, l'acte intellectuel est revalorisé dans une mesure considérable, un dérapage risque de se produire, à savoir que les choses restent en l'état et que les revenus des médecins augmentent sans plus. Une pratique, courante dans d'autres pays, consisterait à limiter la moyenne des consultations journalières faites par les généralistes à la moyenne nationale. Par exemple, si cette moyenne était de l'ordre de vingt consultations par jour, le médecin qui se limiterait à ce chiffre serait davantage remboursé que celui qui en effectuerait trente. Cette mesure aurait pour but de freiner la tendance à la surconsommation et entraînerait un effet positif en matière de pratique médicale, laquelle serait plus approfondie. Autre avantage: du travail serait fourni aux jeunes médecins, une partie de la clientèle des généralistes établis se déplaçant vers leurs jeunes collègues.

J'évoquerai à présent les hôpitaux ainsi qu'un problème central important. Généralement les gens sont hospitalisés parce qu'ils sont malades ou doivent subir une intervention, mais parallèlement, un phénomène de « surhospitalisation » existe aussi. En effet, il peut arriver, lorsqu'une série d'exams est demandée, que le jour où le plus important d'entre eux, le scanner par exemple, doit être effectué, l'appareil adéquat n'est pas disponible. Le patient doit donc attendre un certain temps pour que l'appareil soit libre, car il est suremployé pour des examens inutiles. Le patient reste ainsi à l'hôpital deux ou trois semaines et, dans ce cas, on parle d'hospitalisation de confort.

Cette situation sera jugée tout à fait répréhensible, mais l'est-elle vraiment? Souvent, les personnes qui acceptent une hospitalisation de confort sont de condition très modeste, ont eu une vie très dure et à la fin de leur existence, souvent solitaire, trouvent quelque plaisir à être pouponnées à l'hôpital. Cette situation ne doit donc pas être condamnée trop radicalement.

D'autres mesures ne doivent-elles pas être envisagées, particulièrement en amont, afin d'améliorer le quotidien de ces pauvres gens? Il faut garder à l'esprit que l'économie d'une journée inutile d'hospitalisation dans un service général donne lieu aujourd'hui à une économie de 6 000 francs, ce qui n'est pas négligeable.

Dernière remarque: nous connaissons, monsieur le ministre, des personnes âgées, la plupart du temps atteintes du cancer, qui ont besoin d'un traitement chronique coûteux et qui, aujourd'hui, en 1994, renoncent à le poursuivre parce qu'elles n'ont pas les moyens d'en assumer les frais. Il s'agit là d'un signal d'alarme qui devrait inciter à une réflexion approfondie.

Pour terminer, je citerai une personne dont le nom m'échappe mais qui a dit avec beaucoup de raison: « La pauvreté, ça coûte très cher. » (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cuyvers.

De heer Cuyvers (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, ik wil mij alvast bij minister Santkin verontschuldigen voor het geval ik in mijn uiteenzetting thema's zou aanraken die eerder tot de bevoegdheid van zijn collega De Galan behoren. Wat mijn precieze vragen betreft, zal ik mijn uiterste best doen om zijn bevoegdheidsterrein niet te buiten te gaan.

Wat het hoofdstuk Maatschappelijke Emancipatie betreft, waarschuwen Agalev en Ecolo voor een gevaarlijke tendens waarbij de problematiek van de stijging van de uitgaven voor het bestaansminimum meer en meer door een communautaire bril wordt bekeken. Dit kan een sterk vertekend beeld van de realiteit opleveren en tot nodeloze spanningen leiden tussen Vlaanderen,

Wallonië en Brussel. Dergelijke spanningen zijn te vermijden, aangezien zij de dijk die ons beschermt tegen het wassend getij van de duale samenleving, nodeloos onder druk zetten.

De stijging van de uitgaven doet zich, spijtig genoeg overigens, in de drie Gewesten voor en wordt veroorzaakt door macro-economische structurele redenen. De periode van volledige tewerkstelling ligt al zeer lang achter ons. Meer en meer moet de samenleving de problemen oplossen, die voortkomen uit een voortdurende hoge graad van jeugdwerkloosheid en van langdurige werkloosheid. Tijdens de bespreking in de commissie heeft de minister medegedeeld dat aan de Vereniging van steden en gemeenten de opdracht werd gegeven, om een meer verfijnd onderzoek over kansarmoede uit te voeren. Graag vernam ik tegen welke datum dit onderzoek moet worden afgewerkt.

Wat de vluchtelingenproblematiek betreft, werd ik na de bespreking in de commissie geconfronteerd met drie vragen die daar niet werden behandeld. Ik wil ze aan de minister doorgeven, ook al vallen ze niet helemaal binnen zijn bevoegdheid als minister van Volksgezondheid.

In welke mate slaagt de Europese Unie en ons land in het bijzonder erin om de politieke, economische en sociale toestand in de landen van herkomst zo te verbeteren dat de stroom van politieke of economische vluchtelingen aan de bron gevoelig afneemt? Ons land levert heel wat inspanningen om bijvoorbeeld de Sikhs te overtuigen niet naar ons land te emigreren. Gebeurt dit ontraden ook systematisch in andere landen? Maken wij ons daarbij niet al te gemakkelijk af van de schrijnende problematiek door gewoonweg een ontradringsstrategie te voeren?

Sommige OCMW's weigeren het bestaansminimum uit te keren aan vluchtelingen die nog niet volledig uitgeprocedeerd zijn en wier asielaanvraag nog niet is afgewezen. Die mensen krijgen dan de raad om bij de arbeidsrechtbank beroep aan te tekenen tegen het weigeren van de uitkering. Kan dit zo maar? Is deze houding te verzoenen met de taak van het OCMW om steun te verlenen aan mensen in nood? Wat zal de minister of zijn collega De Galan ondernemen tegen de OCMW's die vluchtelingen steun weigeren in de hoop dat zij het land zullen hebben verlaten voordat de arbeidsrechtbank het OCMW ertoe verplicht heeft, de steun uit te keren?

Hebben wij humanitair gesproken wel het recht om uitgeprocedeerde vluchtelingen naar hun land terug te zenden, als het vermoeden zeer groot is dat we deze mensen rechtstreeks naar de hel, zoniet naar de dood sturen? Ik werd met die problematiek persoonlijk geconfronteerd toen ik mij met een groep parlementariërs in de periode van 2 tot 12 december ter plaatse in India wilde informeren over het lot van de teruggestuurde Sikhs in de Punjab en toen onze inreisvisa voor dat land werden ingetrokken. Er zijn ons meerdere gevallen bekend van Sikhs die na een gedwongen terugkeer werden gechanteerd en zelfs gedood.

Mijnheer de minister, ik zal het nu uitgebreid hebben over een ander aspect van onze samenleving dat mij echt zorgen baart, namelijk de problematiek van de bio-ethische vraagstukken die rijzen ten gevolge van de high tech op het gebied van de ondersteuning van de menselijke voortplanting door medische technieken.

Door de technologische mogelijkheden van de jongste twintig jaar worden wij geconfronteerd met tal van bio-ethische vragen in verband met de rol van de geneesheer, niet alleen bij het ethisch verantwoorde einde van een mensenleven, maar ook bij het ethisch verantwoord begin ervan. Niet alleen de groenen zijn dus van oordeel dat niet alles wat kan, ook zomaar mag en dat de hele samenleving daar dan maar voor moet betalen.

Er gaan meer en meer stemmen op om de wildgroei van de medisch geassisteerde voortplanting aan banden te leggen. Het sterftecijfer van de pasgeborenen is in België onrustwekkend hoog ten gevolge van de explosie van meerlingen veroorzaakt door de ongebreidelde vlucht van de *in vitro* fertilisatietechnieken. Een op tweëndertig pasgeborenen in ons land is het resultaat van dergelijke fertilisatietechnieken.

Volgens de groenen moet de *in vitro* fertilisatietechniek nu, ongeveer twintig jaar na de geboorte van de eerste proefbuisbaby, Louisa Brown, in haar totaliteit beperkt worden tot een gering aantal kwalitatief hoogstaande fertiliteitscentra die wel actief mogen blijven, maar dan binnen de krijtlijnen getrokken door de

samenleving. Het is in het belang van iedereen dat een dergelijk kader spoedig tot stand komt. Daarover moet er een open maatschappelijk debat worden gevoerd, gestimuleerd door de Raad voor bio-ethiek. Het moet een definitief karakter krijgen door de goedkeuring in het Parlement van een nationale of internationale conventie in verband met de bio-ethiek. Sommige vooraanstaande deskundigen op het gebied van *in vitro* fertilisatie en medisch geassisteerde voortplanting pleiten nu al voor een moratorium van twee jaar op bepaalde bevruchtingstechnieken, ten einde de maatschappelijke consequenties ervan beter te kunnen inschatten. Ik denk bijvoorbeeld aan de techniek van cellulaire plasmatische injectie van één zaadcel, terwijl men in normale gevallen minstens één miljoen zaadcellen nodig heeft om een bevruchting te realiseren.

Deze problemen zou men volgend jaar kunnen regelen in een wet houdende sociale en diverse bepalingen, onder de hoofding «Afrempen van de wildgroei aan fertiliteitsinstellingen», maar de groenen geven de voorkeur aan een wet ad hoc.

Een ander ethisch probleem waartoe de recente medische technologie aanleiding heeft gegeven, is onder meer de verspreiding van diagnostische kits. Hiermee kan een groeiende reeks ernstige genetische afwijkingen die vroeg of laat aanleiding zullen geven tot een ziekte, met zekerheid worden opgespoord. Meestal gaat het om ziekten waarvoor nu nog geen therapie bestaat. De vraag rijst of wij de dragers van een genetische afwijking moeten toelaten om dergelijke kennis te verwerven. Daarnaast bestaat nog het groeiend gevaar van aantasting van de privacy en dus ook van de kansen op integratie in de samenleving, niet alleen van de onderzochte persoon zelf, maar ook van de familieleden in dalende en zelfs in stijgende lijn. Dit betekent dat ook het privéleven van de kinderen, de ouders, de broers en zusters van de drager ernstig wordt bedreigd.

Deze mogelijkheden doen het oude spook van de eugenetica opnieuw opduiken. Daarenboven trekken zij het recht op anonimiteit van de donor van de zaadcel en van de eicel bij embryodonatie in twijfel. Hierdoor ontstaat het risico dat de fertilisatieklinieken niet genoeg donoren zullen hebben en onvoldoende kunnen inspelen op de soms gewettigde vraag om hulp bij voortplanting.

Er moet een reglementering komen tegen de inplanting van te veel embryo's door sommige gynaecologen, die zonder deel uit te maken van een fertiliteitsteam, toch ook *in vitro* fertilisatie willen toepassen omdat het veel financieel voordeel oplevert. Het is onaanvaardbaar dat centra voor *in vitro* fertilisatie de opdracht krijgen van een gynaecoloog om een aantal overtollige embryo's te verwijderen. Er is dringend nood aan een wettelijke bepaling voor deze problematiek. Er moet duidelijk worden omschreven wat er met de overtollige embryo's mag of moet gebeuren.

Voorts rijzen er netelige vragen met betrekking tot de notie ouderschap. Aangezien thans door de techniek van de *in vitro* fertilisatie embryo's kunnen worden ingeplant — al of niet tegen betaling — in leenmoeders, rijst de juridisch-ethische vraag wie de werkelijke moeder is. Vroeger was het eenvoudig: de moeder was degene uit wie het kind werd geboren. Nu is het niet meer zo eenvoudig. De biologische, de sociale en de genetische moeder zijn niet meer noodzakelijk dezelfde vrouw. Is de moeder de leverancierster van de eicel via eiceldonatie, de leenmoeder die het kind zal baren of de opdrachtgeefster die het hele proces betaalt?

Het probleem of men alleen aan stabiele heteroseksuele koppels *in vitro* fertilisatie mag toestaan, dan wel of een lesbische vrouw ook in aanmerking komt, of het aantal keren dat men een beroep kan doen op deze technieken mits terugbetaling van een gedeelte van het bedrag, is onbelangrijk in vergelijking met de hierboven geschetste problematiek. Dit neemt niet weg dat achter dit «kleine» probleem vaak een zee van menselijk leed schuilt.

Daarnaast rijst ook het probleem dat grootmoeders in de menopauze nog kunnen bevallen, waarbij de bevruchte eicel eventueel afkomstig is van een eierstok van een gestorven kleinkind. Ik vraag mij af wat de visie is van de kinderen, die op dergelijke manier worden verwekt, op familiebanden en op welke manier zij deze visie verwerken. Een ethische reflexie hierover en een politiek maatschappelijke normering van al deze en nog andere high-tech mogelijkheden is volgens de groenen absoluut noodzakelijk.

Daarom vraag ik met aandrang of het raadgevend Comité voor de bio-ethiek nog deze legislatuur — en ik weet dat we politiek gezien nog maar zes maanden de tijd hebben — operationeel zal zijn, want anders gaan we echt de gevaarlijke richting uit. Volgens ons is dit niet alleen een dringende zaak, maar ook een haalbare termijn, als het echt moet, en het moet echt. In de senaatscommissie zijn we bezig met de bespreking van dit samenwerkingssakkoord, dat reeds in de Kamer en de deelparlementen werd behandeld, en op 11 januari 1995 zal erover worden gestemd in de verenigde commissies voor de Justitie en de Volksgezondheid en het Leefmilieu.

Ik wil nog kort ingaan op de erkenning van alternatieve geneesheren. We kunnen onmogelijk deze erkenning blijven weigeren aan echt gespecialiseerde alternatieve dokters met een ernstige wetenschappelijke opleiding tot chiropractor, manueel therapeut, osteopaat en homeopaat, te meer daar nu reeds een aantal klassiek geschoolde artsen zich bijvoorbeeld osteopaat of chiropractor noemen zonder enige degelijke opleiding in deze disciplines. Zodra zij hun medische titel hebben behaald, geldt voor hen immers de therapievrijheid. Eigenlijk klopt dit echter niet, want dit geeft niet voldoende garanties dat de geneesheer in kwestie over de nodige capaciteiten beschikt. Dat hij klassiek geschoold is, garandeert niet dat hij zich de principes van de alternatieve geneeskunde echt heeft eigen gemaakt. Deze mensen kunnen mijns inziens ook instaan voor een degelijke opleiding. Ik pleit hier niet voor de erkenning van charlatans, maar wel voor een degelijke normering. Steeds meer patiënten doen immers in het volste vertrouwen op deze mensen een beroep. Misschien zouden we door meer een beroep te doen op dergelijke niet ingrijpende technieken — meestal gaat het om manuele therapieën — regelmatig kunnen besparen en zeer goede resultaten kunnen bereiken.

Agalev en Ecolo zijn voorstander van een dergelijke regeling van het probleem van de « plethora », omdat wij bekommerd zijn om de kwaliteit van de volksgezondheid. Elke arts en elke kinesist moet een voldoende aantal patiënten kunnen verzorgen, moet kunnen beschikken over een bepaalde « kritische massa », om het maar eens oneerbiedig uit te drukken, om zijn kennis en vaardigheid op peil te kunnen houden en om op een menswaardige manier zijn brood te kunnen verdienen. Wij pleiten er echter niet voor dat een regeling van het probleem de toegang tot medische beroepen voor een tijdje volkomen blokkeert. Een regeling, die ook behoort tot de bevoegdheid over het onderwijs, wat dan weer een geregionaliseerde materie is, mag volgens ons niet leiden tot verschillende toegangsvoorwaarden in de verschillende landsdelen. Dit veronderstelt dat er, eventueel op initiatief van de nationale minister van Volksgezondheid, overleg komt over de voorwaarden die men in het onderwijs aan kinesisten en artsen zal stellen. Anders loopt men het risico dat mensen aan shopping gaan doen en daar studeren, waar de voorwaarden het minst hard zijn. Dat moeten we vermijden in het belang van de volksgezondheid.

De groenen blijven pleiten voor een wettelijke regeling waarmee de prijs van de geneesmiddelen in de hand wordt gehouden. Er werd een Instituut voor geneesmiddelen aangekondigd en dat kan inderdaad gunstige adviezen geven, maar dan moeten er nog altijd knopen worden doorgehakt en dat is niet de taak van een adviescomité, maar van de politici. Dat moeten wij dus doen. Soms gebeurt dit op de goede manier, soms ook niet. De adviescomités kunnen volgens ons geen knopen doorhakken, dit moet gebeuren door de politici.

Ik vind het bijvoorbeeld heel positief dat de minister de vergoeding voor bloed en bloedderivaten van het Rode Kruis met 15 pct. heeft verhoogd. Dit was absoluut nodig om de kwaliteit — waarvoor België gekend is — op peil te houden.

Ook de afschaffing van de LD-50 test was een goede daad. De minister van Volksgezondheid heeft meer gedaan voor het dierenwelzijn dan zijn collega van Landbouw. Het verheugt mij dat het koninklijk besluit inzake de afschaffing van de LD-50 test eindelijk verschenen is in het *Belgisch Staatsblad* en dat er vanaf 1 januari 1995 minder proefdieren zullen « sneuvelen » voor de geneesmiddelenindustrie.

De oplossing voor de problematiek van het voorschrijfgedrag van methadon aan drugsverslaafden vind ik minder goed. De drugsverslaafde wordt als een zieke beschouwd en in het kader

van de therapievrijheid kan een arts methadon voorschrijven. Zonder het te weten en zonder het te willen werd evenwel een pervers neveneffect gecreëerd. Artsen beginnen met goede bedoelingen methadon voor te schrijven aan drugsverslaafden, zonder dat ze echter kennis hebben van de specifieke wereld van de drugsverslaafden. Eigenlijk zouden de artsen dergelijke middelen slechts mogen voorschrijven op het moment dat de drugsverslaafden opgevangen kunnen worden door personen die verbonden zijn aan een centrum voor drugsverslaving. Op die manier zouden de artsen niet blootgesteld worden aan chantage.

Er bereiken ons immers berichten van op het terrein dat artsen worden gehanteerd om steeds grotere dosissen voor te schrijven, zonder dat zij er zekerheid over hebben of de drugsgebruiker een afkickingsprogramma volgt en of hij de methadon niet mengt met andere producten. Het voorschrijfgedrag moet dus kritisch worden benaderd.

Mijnheer de minister, u moet ook verder snoeien in de totale uitgaven voor geneesmiddelen. Het beperken van de uitgaven van het RIZIV voor geneesmiddelen kan niet langer gebeuren door het remgeld periodiek te verhogen. Nu al kopen vooral de zwakkere lagen van de bevolking gewoon minder medicamenten dan hun arts voorschrijft, in plaats van aan hun arts goedkopere, maar even efficiënte medicamenten te vragen. Uiteindelijk zijn zijzelf en de volksgezondheid daar het eerste slachtoffer van.

De prijs van niet-efficiënte geneesmiddelen kan nog stijgen. De Regering moet echter vooral durven te snoeien in de winstmarges van effectieve geneesmiddelen, zeker van de nieuwe, ook al kan dit op verzet stuiten van de minister van Economische Zaken, die de problematiek anders benadert, en van de farmaceutische sector.

Wij zijn ook verwonderd dat na de verlenging van de duurtijd van het octrooi op de geneesmiddelen van 20 tot 25 jaar en na de aangekondigde initiatieven om de periode voor het verkrijgen van een octrooi gevoelig in te korten, de Regering er niet in slaagt de goedkoopste geneesmiddelen met de grootste efficiëntie te doen voorschrijven, met andere — oneerbiedige — woorden de beste koop voor geneesmiddelen te promoten.

Wat de homeopathische geneesmiddelen betreft, moet u in overleg met de betrokken sectoren een koninklijk besluit uitvaardigen dat de richtlijn over die geneesmiddelen zo implimenteert, dat de homeopathische sector geen handicaps wordt opgelegd én dat de garanties voor de volksgezondheid behouden blijven. Op een tribune is dit natuurlijk gemakkelijk gezegd. In de praktijk is het moeilijker te realiseren. Toch hebben wij geen andere keuze.

De groenen betreuren dat de Dienst eetwareninspectie nog niet zo sterk is uitgebouwd, dat ze de kwaliteit van onze eetwaren voldoende kan inspecteren. De publieke opinie wil steeds meer dat er een strengere beperking komt op toevoegingen aan voedsel, zoals kleurstoffen, smaakstoffen, oplosmiddelen en bewaarmiddelen. Nu consumeert de Belg per jaar gemiddeld meer dan 65 kilogram van dergelijk spul, terwijl er nog veel te weinig betrouwbare gegevens zijn over de eventuele synergetische effecten van al die producten. Wanneer zal de Dienst eetwareninspectie voldoende personeel en middelen hebben om zijn taak degelijk te kunnen vervullen?

Ik wil ook nog iets zeggen over de preventie in de gezondheidszorg. U zult opwerpen dat dit een geregionaliseerde materie is. Dat is niet helemaal waar. Ook u hebt enige bevoegdheid ter zake. U kunt op dit vlak iets meer doen dan wat u nu doet. Wij vinden dat u in samenspraak met uw collega van Economische Zaken en eventueel met uw collega van Landbouw de voedingssector moet verplichten te vermelden indien een deel of het geheel van het aangeboden voedsel bestaat uit genetisch gemanipuleerde producten. U kunt er ook nog op aandringen dergelijke maatregelen uit te vaardigen in Europees verband, nu de GATT ons dit nog niet uitdrukkelijk verbiedt. Wij zijn er wel gelukkig mee dat de beslissing over het gebruik van BST-hormonen in de Europese Unie met een paar jaar is uitgesteld.

Als verwoed tegenstander van tabaksreclame betreuren de groenen dat u in het kader van de strijd tegen de nadelige gevolgen van het roken nog altijd geen totaal verbod op die reclame heeft uitgevaardigd. Dit is helemaal uw verantwoordelijkheid, mijnheer de minister.

Nochtans leidt een dergelijk verbod al vlug tot een dalende sigarettenverkoop. In Canada ging die in twee jaar tijd met 15 pct. achteruit. In Noorwegen was het resultaat even spectaculair. In 15 jaar tijd viel het percentage jonge rokers er terug van 44 pct. naar 28 pct. Door de gestegen accijnzen op tabakswaren en de gedeeltelijke beperking van de tabaksreclame is het aantal rokers bij ons reeds gedaald van 40 pct. in 1982 tot 25 pct. in 1993. Indien we de doelstelling van de Wereldgezondheidsorganisatie willen halen, namelijk een reductie van de rokers tot 20 pct. van de bevolking tegen het jaar 2000, zijn bijkomende maatregelen nodig. Verder unilateraal de accijnzen verhogen is moeilijk geworden, aangezien dit aanleiding geeft tot meer fiscale fraude en de bonus van het invoeren van dergelijke rookwaren uit het buitenland met minder accijnzen, steeds groter wordt. Wanneer gaat dat absolute verbod op tabaksreclame worden ingevoerd? Eén van uw voorgangers op het departement van Volksgezondheid en Leefmilieu heeft dat reeds in 1992 aangekondigd.

Zo kom ik tot de verantwoordelijkheid van de minister op het vlak van het leefmilieu. Hij heeft op mijn vraag in de commissie beloofd dat de leden van de commissie voor de Volksgezondheid en Leefmilieu van de Kamer en van de Senaat zullen worden uitgenodigd op de conferenties en de colloquia die voor volgend jaar worden gepland door de Nationale Raad voor duurzame ontwikkeling. Graag krijgen wij die lijst van activiteiten voldoende lang op voorhand, zodat zoveel mogelijk leden aanwezig kunnen zijn. Zullen ook de milieu-NGO's worden uitgenodigd?

De Regering heeft in haar regeringsverklaring al aangekondigd dat er een ecologische kaderwet voor producten komt. Kan de minister ons beloven dat deze zeer belangrijke kaderwet nog tijdens de huidige legislatuur, dus volgend jaar zal worden besproken in de bevoegde commissies?

Ook op Europees niveau kan men beginnen te werken, want men beschikt nu over een lijst van gevaarlijke afvalstoffen.

De ondertekening van het Verdrag op de bescherming van de biodiversiteit is één van de resultaten van de Unced-vergadering van Rio in 1992. Deze conventie zal pas van kracht worden indien ze geratificeerd is door dertig landen. Hoeveel landen hebben nu reeds deze conventie geratificeerd? Zullen België en de Gemeenschappen de biodiversiteitsconventie volgend jaar ratificeren? Welke initiatieven heeft ons land genomen om van die conventie een beter instrument te maken voor het behoud van de rijkdom aan levensvormen op onze aarde?

Uit krantenartikels van vandaag blijkt dat het volgens de NASA als een paal boven water staat dat een aantal producten de ozonlaag aantasten, onder meer de CFK's en de HCFK's. Ik haal dit aan om aan te tonen dat wij ons meer en meer zullen moeten laten leiden door het voorzorgsprincipe. De wetenschappers geven signalen, waaruit blijkt dat zij vermoeden dat er iets aan de hand is met bepaalde producten en dat het gebruik ervan moet worden beperkt vooraleer hun schadelijkheid onomstotelijk vaststaat. Het probleem bij dergelijke zaken is het « naaijlingseffect ». Wanneer een petroleumtanker het gevaar loopt een ramp te veroorzaken, geeft een goede kapitein toch ook correcties door aan de bemanning vooraleer de aanvaring plaatsvindt, liefst drie kilometer voor de fatale plaats, anders komen zijn instructies te laat. Gevaarlijke producten moeten zo vlug mogelijk uit de circulatie worden gehaald, ook al zijn er aanpassingsproblemen.

Een andere vraag is of we het gebruik van rotswol niet moeten beperken. Het kankerverwekkend effect van deze isolatiestof zou niet te wijten zijn aan de chemische structuur van de stof, maar wel aan de fysische eigenschappen ervan, namelijk aan het feit dat het zich uitsplitst in zeer kleine deeltjes. Zoals ik al zei, kunnen we op gebied van volksgezondheid beter het voorzorgsprincipe hanteren.

Een andere conventie die mij na aan het hart ligt, is het Verdrag tot bescherming van het klimaat. Ons land heeft als tweede mogendheid dit verdrag in Rio ondertekend. Dit is voor mij een historische gebeurtenis. Naast het Verdrag van Wenen tot bescherming van de ozonlaag — dat levensnoodzakelijk schild tegen een grote dosis ultravioletstralen — vormt het Verdrag van Rio de tweede mondiale verzekeringspolis.

Vanuit het voorzorgsprincipe moet dit klimaatverdrag ons beschermen tegen de rampen die de mensheid en alle ecosystemen bedreigen indien de gemiddelde temperatuur van de aarde te vlug zou stijgen. Dit extra broeikaseffect wordt veroorzaakt door onze ongebreidelde energieverkwisting. We veroorzaken zo een bijkomende massale uitstoot van CO₂ die in de vorm van zuurstof opgeslagen zat in de natuurlijke reservoirs, namelijk in de fossiele brandstoffen, in de wouden en in de oceanen. Deze uitstoot zal waarschijnlijk volgens de deskundigen van het *Intergovernmental Panel on Climate Change* aanleiding geven tot een drastische verstoring van ons klimaat in een tijdspanne van één mensenleven. De verstoring zal zo vlug gaan dat de ecosystemen zich niet kunnen aanpassen. Dat wil zeggen dat de mensheid in haar voortbestaan bedreigd is.

Om dit gevaar tegen te gaan, willen de groenen alles op alles zetten om dit verdrag in werking te laten treden. Dit kan pas als minimaal vijftig landen het hebben geratificeerd. Vandaar de vraag hoeveel landen dit verdrag al bekrachtigd hebben. De ratificatie is ook de voorwaarde om als volwaardig lid aanwezig te kunnen zijn op de zeer belangrijke opvolgingsconferentie volgend voorjaar in Berlijn.

Toen we dit klimaatsverdrag als tweede land ondertekenden, hebben we heel wat krediet verworven. Gelukkig heeft de Senaat dit verdrag al geratificeerd. Het zal vandaag geratificeerd worden door de Kamer, maar dan moet het nog geratificeerd worden door de parlementen van de Gemeenschappen. Ik hoop dat we de deadline zullen halen. Als we die niet halen, dan zal dat zeker niet de schuld van de groenen zijn. Ik hoop in elk geval dat we als volwaardig lid in Berlijn aanwezig kunnen zijn, zoniet zullen we het eerder verworven krediet verspelen.

Eerste minister Dehaene heeft in Rio beloofd dat wij tegen het jaar 2000 de CO₂-uitstoot, vergeleken met de emissie van het referentiejaar 1990, met 5 pct. zullen verminderen. Om dit engagement te kunnen waarmaken, is een CO₂-taks op fossiele energie een onmisbaar instrument. De voorbije twintig jaar en de ervaring van twee oliecrisisen hebben aangetoond dat alleen hoge energieprijzen tot een rationeler energiegebruik aanzetten. De poging om in het kielzog van Rio een energietaks op mondiaal niveau in te voeren is spijtig genoeg mislukt. Ook op Europees niveau komt er geen verplichte energietaks. Gelukkig kunnen wij op het niveau van onze buurlanden en belangrijkste handelspartners overgaan tot de invoering van een facultatieve energietaks. De vraag is hoe groot de kans is dat we volgend jaar zo'n facultatieve CO₂-taks kunnen opleggen. Waarvoor zullen de geïnde taken gebruikt worden? We betreuen wel dat de energiedimensie terzijde wordt geschoven. Onder druk van Frankrijk zal er immers geen taks geheven kunnen worden op elektriciteit verwerkt door kerncentrales.

Als groenen betreuen wij dat de Europese Raad van ministers onder druk van de autolobby ervan heeft afgezien om het verbruik van benzine te beperken tot een maximum van 5 liter per 100 kilometer. Wij missen zo een hefboom om te komen tot een duurzame samenleving en tot een gevoelige reductie van de uitstoot door wagens. Dit betekent dat wij geplaagd blijven door zomersmog en dat niet alleen het leefmilieu, maar ook de volksgezondheid de rekening zullen moeten blijven betalen. Ik hoop dat de auto-industrie alsnog haar verantwoordelijkheid opneemt en zelf een gevoelige beperking van het benzineverbruik in de hand zal werken.

Niet alleen het gebruik van fossiele energievormen bedreigt het voortbestaan van de mensheid, als we die blijven verkwisten...

De heer Vandenbergh (CVP). — U bent wel erg pessimistisch, mijnheer Cuyvers.

De heer Cuyvers (Agalev). — Integendeel, mijnheer Vandenbergh, indien ik pessimistisch was, dan zou ik zeggen « je m'en fous, après moi le déluge ». Nu tracht ik de Senaat van de ernst van de toestand te overtuigen, met de zekerheid dat wij het getij inderdaad kunnen doen keren. Ik roep geen gevaren op vanuit een of ander masochisme, maar om ze samen aan te pakken.

Ook de kernenergie vormt voor de mensheid een ernstige bedreiging. Onmiddellijk na de ramp van Tsjernobyl pleitte ons land voor betere beleidsinstrumenten. Voor de sturing van het

gebruik van kernenergie werd het Federaal Agentschap voor nucleaire controle aangekondigd. Wanneer zal dit agentschap operationeel worden en wanneer zullen de verantwoordelijken aangewezen zijn? Voor een adequate meting van de radioactiviteit werd een nieuw meetsysteem aangekondigd, namelijk Telerad. Kan de minister de verzekering geven dat Telerad nog deze legislatuur volledig operationeel zal zijn? Hoeveel meetposten zijn er nu al actief? Ik was aanwezig bij de installatie van de eerste meettoestellen van Telerad, waarbij de ministers Smet en De Galan als meters optraden. Ik zou ook graag aanwezig zijn bij de installatie van het laatste Teleradtoestel.

De bescherming van de Noordzee is een ander zorgenkind van de Belgische groenen. In het verleden had ons land de triestige reputatie het « dirty little child of Europe » te zijn omwille van ons zeer groot aandeel per hoofd aan de vervuiling van de Noordzee. In het kader van de derde Noordzeeconferentie hebben we ons geëngageerd tot een reductie met 50 pct. en soms meer van onder meer zware metalen, PCB's, PAC's, nitraten en fosfaten. De vervaldatum van dit engagement, namelijk 1 januari 1995, staat voor de deur. *Pacta servanda sunt*.

Internationale akkoorden die wij ondertekenen en ratificeren, moeten wij ook honoreren en naleven. Zullen wij onze reductieengagementen voor alle stoffen kunnen waarmaken? Ik vrees dat dit onder meer voor stikstofverbindingen niet het geval zal zijn. Klopt dit? Ik verneem dat dit overigens de reden is waarom wij andere internationale conventies in verband met het verbruik van stikstof in opwaartse zin willen herzien. Als oeverstaat heeft ons land ook de verplichting op zich genomen om langs een deel van de Noordzee te patrouilleren, onder meer vanuit de lucht, om sluiklozingen tegen te gaan.

In het kader van het Akkoord van Bonn is ons land samen met Groot-Brittannië en Nederland verantwoordelijk voor de bewaking van het deel van de Noordzee dat bestaat uit het estuarium van de Schelde en de monding van de Theems. In het verleden slaagden we er niet altijd in deze opdracht naar behoren uit te voeren. Beschikken wij nu, samen met Groot-Brittannië en Nederland, wel over de nodige maatregelen?

De heer Vandenberghe (CVP). — Mijnheer Cuyvers, in de zaak van de euthanasie verdedigt u het standpunt van het medebeschikingsrecht.

In verband met het roken duwt u in de richting van een verbod. Moeten wij dan een samenleving creëren waarin alles toegelaten is behalve het roken?

De heer Cuyvers (Agalev). — Ik pleit niet voor een verbod op tabakswaaren. Dat is de zwaarste flater die de Verenigde Staten in verband met alcohol hebben begaan. Ik wil de maffia niet nog eens extra winstmarges bezorgen. Wij wensen degenen die proberen te stoppen met roken een steuntje in de rug te geven. Er kunnen voor ons nog altijd tabakswaaren worden verkocht, maar wij proberen het roken af te remmen. Ik meen dat ik voldoende heb aangetoond dat Agalev toch nog genuanceerder kan denken dan u met uw vraag wilt suggereren.

M. le Président. — La parole est à Mme Herzet.

Mme Herzet (PRL). — Monsieur le Président, je vous remercie pour la courtoisie avec laquelle vous m'autorisez à intervenir maintenant sur différents points du budget des Voies et Moyens qui me tiennent à cœur. Je remercie également le ministre Santkin qui a bien voulu accepter d'écouter mes remarques pour les transmettre à ses collègues.

J'évoquerai tout d'abord rapidement un problème qui relève de ses compétences: la politique des handicapés. Je tiens à souligner la diligence avec laquelle il a réglé le problème du paiement des arriérés et a raccourci très sensiblement le délai d'instruction des dossiers en matière d'allocations. Je lui en sais gré.

J'en viens à présent aux points qui concernent les départements gérés par ses collègues.

Un budget, c'est important. Il reflète le Gouvernement en place. Il traduit en programmes et en chiffres ses options fondamentales idéologiques, économiques, sociales —, ses orientations et ses perspectives d'avenir.

A un an de la prochaine échéance électorale, c'est en grande partie sur le sérieux, la crédibilité et la réalisation de ce budget — sans oublier sa cohérence politique — que ce Gouvernement sera jugé. Or, sur tous les plans, le budget que l'Etat fédéral nous présente est extrêmement décevant, sans pour autant être indolore.

Il en est particulièrement ainsi en ce qui concerne le budget de l'Emploi et du Travail ainsi que celui de la Prévoyance sociale. Afin de simplifier les choses et puisque ces deux budgets s'interpénètrent sur plusieurs points, mes remarques porteront sur l'un et l'autre au cours d'une unique intervention.

Le problème de l'emploi dans ses composantes économiques, sociales et surtout humaines, nous interpelle tous. Il doit transcender les clivages de partis, de classes et d'intérêts personnels. C'est un des défis de l'an 2000 que nous devons tous relever en appliquant une stratégie diversifiée et coordonnée, c'est-à-dire en instaurant un ensemble de mesures favorables au maintien et à la création de l'emploi pour l'année budgétaire 1995.

Le budget du ministre de l'Emploi et du Travail est important et je citerai à titre principal: 181 milliards de francs pour le chômage, 54 milliards de francs pour les prépensions, 7 milliards de francs pour l'interruption de carrière, 12,5 milliards de francs pour les droits de tirage des Régions, 10 milliards de francs pour les programmes de mise au travail et 1,8 milliard de francs pour le congé-éducation.

Est-on certain qu'il y a adéquation entre la hauteur de ces montants et les résultats obtenus? Moi pas.

Dans la note de politique générale, Mme la ministre de l'Emploi et du Travail dit que ses objectifs fondamentaux ont été et restent notamment l'amélioration de l'emploi et l'instauration des conditions de travail optimales.

Cet objectif est certes louable, ambitieux et impératif, mais il demeure un vœu pieux. En effet, 6 000 faillites ont été déclarées au cours des onze premiers mois de l'année. Les capitaux perdus s'élèvent à un milliard de francs, les emplois perdus à 1 700. Est-ce là vraiment une amélioration de l'emploi?

Rappelons aussi qu'en Belgique, nous avons un taux de chômage de 14,3 p.c. contre 12,7 p.c. en France et 7,6 p.c. aux Pays-Bas.

Le nombre d'allocataires dans le secteur du chômage approche le million. Un million d'allocataires sur une population active de 3,5 millions! Il est évident que, de conjoncturel, le chômage devient, hélas, de plus en plus structurel.

Tout le monde s'accorde sur un point: il n'y aura pas de miracle, une partie de ce chômage ne sera plus jamais résorbée et cette situation risque, à terme, d'induire une véritable scission entre actifs et non-actifs, ce qui entraîne toutes les conséquences sociales, économiques et politiques que l'on peut imaginer et craindre. Une première conséquence est que les actifs acceptent de moins en moins l'inactivité « injustifiée », à leurs yeux, des uns et que les autres s'installent de plus en plus dans cette inactivité, même si elle leur est imposée, même s'ils la subissent ou la ressentent comme une injustice.

Peut-être est-il temps d'admettre aussi que l'importance du travail au noir — qui totalise l'équivalent de 300 000 emplois à temps plein dans notre pays — s'explique pour une large part par le manque d'incitants au travail provoqué par le faible écart existant entre l'allocation de remplacement et la rémunération d'un emploi?

Selon la ministre, le budget est basé sur une prévision de la croissance économique de 2,6 p.c. à 3,1 p.c. selon les sources. Le Bureau du Plan est nettement moins optimiste. Entre 1994 et 1998, il s'attend encore à une augmentation de la population active de 40 000 unités, laquelle perturbera considérablement l'équilibre du marché du travail. Toujours selon le Bureau du Plan, on estime que de plus de 550 000 chômeurs, on passera à 543 000 en 1998 malgré les années de forte croissance à venir, ce qui traduit l'échec patent du plan global. Quant aux créations d'emplois, elles sont estimées à 50 000. Malgré les mesures prises pour résorber le chômage, la situation est moins favorable qu'il ne paraît. Le plan d'embauche des jeunes se réalise au détriment des plus âgés; l'effet d'éviction est considérable. Les employeurs n'hésitent pas à licen-

cier des travailleurs qui ont un statut important pour embaucher des travailleurs dans le cadre du plan d'accompagnement et du plan d'embauche. On peut donc parler ici de réelle déception. Quant à l'instauration de conditions de travail optimales, le meilleur exemple n'est certes pas la politique appliquée dans les ALE même si, au départ, l'idée de base n'était pas à rejeter. Je soutiens en effet toute initiative qui permettrait à la fois de satisfaire toute une série de besoins de la société actuellement non couverts — en améliorant, de ce fait, le cadre de vie de tous — tout en permettant aux chômeurs, hors du secteur concurrentiel, de réintégrer le tissu social, de valoriser leurs compétences et de se valoriser, d'acquérir, le cas échéant, de nouvelles qualifications qui leur permettraient, à terme, de retrouver un emploi. Donc, politique ALE critiquée parce que critiquable et surtout extrêmement maladroite! De nombreuses communes refusent tout simplement de les mettre en place et une évaluation sera, de ce fait, impossible à réaliser.

S'il est exact que 410 communes ont accepté de créer une agence de ce type, c'est avec de telles réserves que la plupart changent, de leur propre initiative, la réglementation initiale en refusant l'exécution des mesures décidées par le Gouvernement!

Enfin, que de questions posées, que d'insatisfactions quant au contrôle de droits de tirage, à la discrimination réelle en ce qui concerne le travail à temps partiel et certains plans pour l'emploi, au congé-éducation, à la multiplicité désordonnée des initiatives prises et des financements des différents systèmes, à l'efficacité de la réelle mise en pratique du plan d'accompagnement des chômeurs, à l'accueil des enfants...

A mon sens, le projet de budget de l'Emploi et du Travail n'apporte aucune réponse satisfaisante à toutes ces interrogations. Il manque de courage et d'inventivité et ne nous permettra pas de gagner la bataille pour l'emploi.

Autre défi important de demain: sauver la sécurité sociale souvent menacée de faillite. Le projet de budget que nous présente le ministre des Affaires sociales prétend répondre à cet objectif. Il n'est, dit-elle, ni un pari hypothétique ni une opération de «cosmétique budgétaire», mais bien le moyen de garantir l'équilibre financier de la sécurité sociale et donc de préserver un niveau élevé de protection sociale.

Un système de soins de santé efficace et accessible à tous est également notre souci majeur mais nous divergeons quant aux moyens et aux mesures concrètes à mettre en place pour y parvenir.

Le budget actuel de la sécurité sociale est de 1 600 milliards. Avec un tel montant, comment ne parvient-on pas à assurer une véritable protection sociale, sélective et solidaire?

Sur le plan du financement, le système court au désastre... Selon le Bureau du Plan, pour 2010, le déficit de la sécurité sociale s'élèverait à 3,5 p.c. du PNB, en 2030, à 5,8 p.c. et 5,9 p.c. en 2040.

Dans vingt-cinq ans, il faudra donc 60 p.c. du salaire brut pour l'alimenter! Aujourd'hui déjà, son déficit n'est comblé, par le Gouvernement, qu'au prix d'artifices budgétaires, d'augmentations de recettes substantielles et de mesures structurelles en dépenses relativement importantes. Augmentation des provisions des charges patronales... Est-ce un moyen de promouvoir l'emploi? Qu'en est-il également de l'augmentation des cotisations personnelles, des nouveaux impôts affectés au financement de la sécurité sociale...?

Afin d'élargir la base de financement de la sécurité sociale, le Gouvernement a donc introduit la notion de financement alternatif, qu'il se propose de poursuivre.

Le financement alternatif signifie que, plutôt que d'augmenter la part des cotisations sociales, le Gouvernement accroît les recettes fiscales et en affecte plus de 80 milliards à la sécurité sociale. Cette mesure introduit une discrimination entre les citoyens car, si tous sont égaux devant l'impôt, ils ne bénéficient pas tous du même régime en matière de soins de santé.

Permettez-moi au passage de rappeler simplement que toutes ces nouvelles augmentations de taxes et d'impôts ainsi que les nouveaux prélèvements additionnels ont été instaurés, par diverses dispositions légales et arrêtés royaux, en moins d'un an, dans un laps de temps qui s'étend de juillet 1993 à mars 1994, et repré-

sentent un montant estimé, pour 1995, à quelque 100 milliards de francs. De nouveaux impôts, taxes et cotisations pour un montant de 100 milliards de francs qui, ajoutés à la subvention de l'Etat, représentent un financement par l'impôt, à charge du contribuable, de quelque 331 milliards de francs sur une base annuelle!

Moins de cotisations sociales, oui, mais plus d'impôts...

Pour ce Gouvernement, le seul moyen d'équilibrer un budget est d'augmenter les recettes en les faisant payer par les citoyens!

L'équilibre budgétaire de la sécurité sociale est également menacé par l'importance des droits dérivés. Ceux-ci sont attribués, gratuitement, sans être couverts par un financement spécifique. Or, dans une période où l'on impose des réductions drastiques à plusieurs catégories de droits directs, il est assez surprenant de constater que les droits dérivés ne font l'objet d'aucun examen critique des responsables politiques!

Toujours au sujet du financement, j'ai des inquiétudes en ce qui concerne l'avenir du secteur des allocations familiales et je rejoins régulièrement, sur ce point, plusieurs de mes collègues.

Le Fonds des équipements et des services collectifs est couvert par une partie du financement, à la suite du projet d'accord interprofessionnel entre les partenaires sociaux. En 1995 et dans les années suivantes, est-on certain que ce fonds pourra encore garantir toutes les initiatives de garde d'enfants?

A défaut, de nombreux services devront fermer. Les conséquences en seront très graves, non seulement pour les familles concernées, mais également sur le plan de l'emploi.

Le financement de la sécurité sociale sera toujours insuffisant, tant que l'on n'aura pas la volonté politique et le courage de s'attaquer aux mécanismes en place, qui génèrent gaspillages, dépenses injustifiées et, parfois, injustices.

Un débat approfondi sur la réforme de la sécurité sociale s'impose immédiatement. Le temps des demi-mesures est dépassé. Cette réforme devra intégrer la problématique financière dans une vision positive et sélective des prestations sociales et rencontrer un objectif prioritaire: mieux protéger les défavorisés.

Aujourd'hui, plus que jamais, la sécurité sociale doit assurer à toutes les personnes et à toutes les familles un système de soins de santé accessible à tous. Ce n'est pas le cas! Nous assistons à une véritable régression sociale, pour les personnes âgées, notamment, qui rencontrent des difficultés financières pour se procurer les médicaments coûteux.

Cette situation est inacceptable aussi pour les familles les moins favorisées, qui doivent de plus en plus souvent se passer de soins préventifs ou curatifs. Pour certains, le choix se pose: se soigner ou manger! Le forfait d'admission de 1 000 francs en cas d'hospitalisation en est un exemple frappant. Je suis membre du CPAS de ma commune et puis vous assurez de la véracité de mes propos.

Les mesures adoptées récemment dans le domaine des soins de santé en vue de maîtriser les dépenses pèsent donc lourdement sur le budget des familles.

Je pense notamment à la majoration des tickets modérateurs, à la limitation de certains remboursements, à l'augmentation du prix des médicaments...

Je tiens aussi à vous répéter ici tout le mal que je pense de l'introduction des codes à barres. C'est un acte de méfiance très mal ressenti par les médecins et par la population. Il sera inefficace parce que répressif. Il risque de générer des conséquences graves pour le patient. Loin de favoriser une amélioration qualitative de la prescription médicale, il participe au contraire aux atteintes répétées au secret médical et à la vie privée.

Beaucoup de médecins sont déçus, découragés, surtout les plus jeunes. De plus, l'instauration d'un numerus clausus est urgente et indispensable, sous peine de conséquences graves, il appartient à ce Gouvernement de rassembler tous les acteurs concernés par le problème et de coordonner une politique en la matière. Enfin, il est indispensable de revaloriser l'acte intellectuel en médecine générale car, actuellement, la prestation intellectuelle ne paie pas! Pour que le médecin gagne sa vie, surtout les jeunes, il doit poser des actes techniques, d'où tendance à la surconsommation d'actes et, par conséquent, déficit de l'INAMI.

Je viens d'apprendre, ce matin, que l'accord médico-mutuelliste concernant l'indexation des honoraires des médecins qui ont accepté de suivre une formation n'a pas été ratifié! Puis-je vous demander à quel jeu vous jouez? Qui veut-on flouer, tromper, abuser? Cela n'est vraiment pas sérieux!

Revenons au régime proprement dit. Malgré toutes les mesures citées plus haut, le régime des soins de santé reste caractérisé, lui aussi, par un déficit structurel.

Permettez-moi enfin de dire ma frustration quant au peu d'importance accordée dans votre présentation du budget et à la volonté du Gouvernement «de renforcer l'offre de soins et de programmes thérapeutiques à l'attention des usagers de drogue». Deux lignes, sans plus! C'est pourtant un fléau grave aux conséquences dramatiques que l'on connaît et en constante progression; je considère qu'il appartient à l'Etat fédéral d'assurer, ici aussi, une coordination indispensable de tous les niveaux de pouvoir pour mener à bien une politique cohérente dans ce domaine.

Je voudrais terminer mon intervention par une réflexion qui concerne les deux ministres. A de multiples reprises, elles ont souligné pour s'en plaindre les interférences, nombreuses, entre le niveau fédéral et les Régions et les Communautés.

Pour l'emploi, je citerai à titre d'exemple le contrôle des droits dérivés des Régions et le Fonds pour l'accueil des enfants.

Pour la sécurité sociale, je citerai: le numerus clausus, les maisons de repos et la détermination des normes, l'assurance autonomie et la rééducation fonctionnelle.

Toutes deux constatent et regrettent que l'on essaye de «refédéraliser» les dépenses et que l'Etat fédéral n'ait plus la compétence décisionnelle nécessaire!

Puis-je simplement leur faire remarquer que c'est leur Gouvernement qui a voulu cette mauvaise réforme de l'Etat et qu'elles l'ont votée! A elles maintenant de l'assumer.

En conclusion, les deux budgets que nous avons examinés en commission des Affaires sociales sont entièrement décevants.

Ils ne soulèvent ni enthousiasme ni espoir. Ils ne rendent la confiance ni aux travailleurs ni aux chômeurs. L'inquiétude reste totale dans la population quant à l'avenir des pensions et de la qualité des soins de santé.

Ils ne témoignent d'aucune créativité, imagination, volonté et courage. Disraeli a dit: «Pour qu'une société survive, il faut qu'elle rêve...»

A cause de ce Gouvernement, il n'y a plus, hélas, de rêve belge! (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer voor een motie van orde.

De heer Pataer (SP) (motie van orde). — Mijnheer de Voorzitter, ik signaleer bij motie van orde dat wij met een vrij absurde situatie worden geconfronteerd.

Het grootste gedeelte van de uiteenzetting van mevrouw Herzet is gericht tot een minister die op het ogenblik niet aanwezig is. Een mondelinge vraag, die vooraf aan de minister wordt megedeeld, kan eventueel wel door een andere minister worden beantwoord.

Wat hier gebeurt, tart alle verbeelding. Minister De Galan zal de gestelde vragen onmogelijk kunnen beantwoorden aangezien minister Santkin niet over voldoende tijd beschikt om aan zijn collega verslag uit te brengen van de uiteenzetting van mevrouw Herzet. Dit gaat werkelijk te ver.

M. le Président. — La parole est à M. Santkin, ministre.

M. Santkin, ministre de l'Intégration sociale, de la Santé publique et de l'Environnement. — Monsieur le Président, je répondrai tout d'abord à l'intervention pertinente de M. Pataer, mais la vérité a ses droits.

J'ai écouté avec attention l'intervention de Mme Herzet et j'ai pris note de ses nombreuses questions et critiques. Si elle est intervenue à ce moment de la discussion et dans les termes qu'elle a utilisés, c'est avec mon accord.

La vie parlementaire est ce qu'elle est, mais je tiens à préciser que ma réponse n'était pas prévue à cette heure-ci, tandis que celle de Mme De Galan était programmée à 20 heures. Compte tenu du fait que l'agenda des ministres et des hommes politiques en général est souvent très chargé, il se fait que Mme De Galan a saisi l'occasion pour tenir en ce moment une réunion de travail fort importante pour le traitement de ses dossiers. Cela explique son absence, mais je précise que je suis en contact avec elle et que j'ai pu lui signaler que de nombreuses questions lui étaient adressées. Etant donné que je prends note de ces questions, j'ai déjà pu lui en transmettre certaines et je lui communiquerai également celles posées par Mme Herzet. Je ne doute pas que tout à l'heure, Mme De Galan viendra répondre à cette tribune aux questions qui lui sont adressées.

Je voudrais à présent remercier Mme Herzet pour le *satisfecit*, pour la bonne cote attribuée au titulaire du département en ce qui concerne le paiement des arriérés d'allocations pour handicapés ainsi que l'accélération dans le traitement des dossiers. Je vous remercie, madame, non seulement parce que c'est la vérité, mais aussi parce que vous le dites. Cela mérite d'être souligné parce que, dans ce pays, on a malheureusement tendance à mettre en évidence ce qui ne va pas et à oublier très rapidement ce qui va bien.

Votre remarque est d'autant plus positive, madame, que vous ne faites pas partie de la majorité à laquelle j'appartiens. Cela revalorise aussi le travail parlementaire et le climat qui règne dans nos assemblées. La vérité a ses droits: quand c'est mal, c'est mal, quand c'est bien, c'est bien. Ce n'est pas une question de clivage politique, aussi, je vous remercie, madame. J'ai été particulièrement attentif à vos propos et ce que j'ai entendu me conforte dans l'opinion que j'ai déjà eu l'occasion d'exprimer en différents endroits.

Vous avez fait allusion, madame, à la réforme des institutions. Je suis parmi ceux qui l'ont votée, ce dont je ne rougis pas, parce que sur le fond, globalement, je persiste à dire que cette réforme était nécessaire.

Cependant, il est des matières, notamment celle dont je suis en partie titulaire, qui auraient mérité une réflexion plus approfondie. En effet, on s'en est encore rendu compte aujourd'hui, les limites de compétence entre les différents titulaires, non seulement au niveau fédéral mais aussi à d'autres niveaux de pouvoir, sont parfois si difficiles à distinguer dans la pratique quotidienne, qu'il est malaisé de trouver un fil conducteur dans les différentes instances compétentes. C'est encore plus difficile lorsqu'on a la prétention, qui ne me semble pas démesurée, de tenter de mener dans ce pays une politique cohérente en matière de santé publique.

Etant arrivé tardivement à la tête de mon département au cours de cette législature, je ne peux que faire part de mes remarques et espérer qu'elles seront prises en considération pour les législatures à venir. Je souhaite que ma modeste expérience et surtout les critiques et les propositions formulées par d'autres contribueront à corriger le tir et à rendre possible une politique plus cohérente.

J'en viens maintenant aux questions précises qui me sont posées et je rappelle que Mme De Galan répondra personnellement aux questions qui lui sont destinées. Quant aux questions sur la politique de l'emploi, Mme Miet Smet aura sans doute l'occasion d'y répondre.

Mme Cornet d'Elzies a abordé le volet relatif à l'homéopathie. Mon opinion n'a pas varié sur ce point. Elle a fait allusion à l'effet placebo. Mon éducation a fait de moi un homme raisonnable. Je ne peux marquer mon accord sur la dénomination d'un produit qui lui attribue des vertus qu'il n'a pas. Par ailleurs, je n'accepterai pas qu'une personne n'ayant pas les qualités pour pratiquer la médecine tente de se faire passer pour un médecin.

J'ai la volonté cependant de traduire dans la législation belge ce qui a été prévu par les directives européennes au sujet des spécialités homéopathiques. Mais je ne saisis pas cette opportunité pour «révolutionner» la situation de l'homéopathie en Belgique. A ma connaissance, il n'existe pas d'action judiciaire intentée pour mettre en accusation des traitements homéopathiques.

La problématique de la toxicomanie constitue un débat difficile qui exige une coordination entre les différentes instances compétentes selon les différents niveaux d'intervention: le préventif, le

curatif, le répressif. La prévention ne relève plus des compétences fédérales et je m'incline. Le curatif, par contre, s'inscrit tout à fait dans mes responsabilités. Je réponds ainsi par la même occasion à M. Cuyvers.

Ma position reste inchangée: je me suis placé sur un terrain thérapeutique. Je considère que le toxicomane doit avant tout être traité comme n'importe quelle autre personne atteinte d'une affection quelconque. Si ma position avait été différente, je n'aurais pu demander la tenue d'une conférence du consensus, laquelle a été organisée à Gand et a fait couler beaucoup d'encre. Je persiste à dire que j'ai apporté ma petite pierre à l'élaboration de cet édifice. J'ai sorti le dossier du seul domaine judiciaire. Les opposants à ma démarche font en effet allusion à cet aspect judiciaire. Selon eux, ce n'est pas parce que j'ai organisé cette conférence qui a débouché sur un consensus que la législation en matière judiciaire n'existe plus.

Cette législation fait allusion à l'usage abusif de la méthadone. Les participants à cette conférence qui étaient des scientifiques — donc, pour d'aucuns, beaucoup moins suspects que nous — et qui ont un titre mérité sont arrivés à un consensus. Cet élément objectif doit être pris en considération, rassurera le corps médical et sera utile au niveau du monde judiciaire puisque, lorsqu'un dossier était déposé devant un parquet, le procureur devait désigner un expert afin de vérifier la légalité de la pratique. Or, il m'a été signalé au plus haut niveau qu'avant la tenue de la conférence, les participants ne pouvaient bénéficier de ce type de support scientifique. Ils devaient faire appel à de simples experts. Un consensus s'est cependant dégagé qui ne met pas un terme à la problématique mais qui aidera néanmoins à aborder ce dossier de façon beaucoup plus objective. Par ailleurs, il permettra de relancer le débat au niveau du Parlement.

J'ai été interpellé au sein de cet hémicycle en la matière à diverses reprises. Je tiens compte des avis émis y compris de ceux des auteurs des propositions. La possibilité de légiférer n'en est pas pour autant éliminée. Un des porte-parole les plus éminents, M. Lallemand, a dit que nous continuerions à discuter mais que nous devions en prendre le temps. Cela signifie également que l'initiative parlementaire reste entière et que la pierre à l'édifice dont j'ai parlé tout à l'heure aidera les décideurs confrontés au vide juridique.

Les personnes qui ont participé à la réflexion sur le traitement de substitution par la méthadone ont fait œuvre utile. Cela ne doit pas empêcher une réflexion globale sur la toxicomanie. Conformément aux souhaits du Conseil des ministres, j'ai demandé la réunion d'une conférence interministérielle. Les travaux préparatoires ont été engagés. Nous avons la volonté d'aboutir à un consensus ou plus exactement à une coordination de démarches entre les différents pouvoirs concernés. Les résultats reposeront évidemment aussi sur une collaboration entre les différents intervenants.

Je n'ai pas la prétention de croire que la réunion de Gand résoudra la totalité du problème. Ce n'était d'ailleurs pas son but, mais la comparaison avec d'autres pays est assez révélatrice. La France est souvent citée en exemple, mais en matière de politique de santé, je ne pense pas, si l'on excepte le Conseil national de bioéthique auquel il a été fait allusion tout à l'heure, que nous soyons en retard par rapport à ce pays, surtout si l'on considère l'intensité de la problématique de la méthadone en France.

M. Meesters a abordé deux points particulièrement intéressants.

Tout d'abord l'Institut du médicament. J'ai eu l'occasion de le dire en d'autres lieux et particulièrement en commission, la création et la mise en place d'un Institut du médicament est au nombre de mes priorités et plus particulièrement pour deux raisons précises qui n'éliminent d'ailleurs pas les autres.

La première est qu'il faut absolument que notre pays conserve sa place dans le domaine du médicament et plus particulièrement en matière de recherche, d'application scientifique, de transposition. Notre pays compte des spécialistes qui soutiennent la comparaison avec tous les autres. Nous devons conserver cette

valeur, d'autant qu'au vu des problèmes que nous connaissons actuellement, il a été décidé, au niveau européen, d'instaurer une Agence du médicament.

J'en viens à la seconde raison. Vous connaissez sans doute, monsieur Meesters, le problème posé par le délai qui s'écoule entre la demande d'enregistrement et la décision positive ou négative qui en découle. Les délais en vigueur dans notre pays sont trop importants. En toute humilité, j'ai tenté de faire en sorte que ces délais soient réduits. Malheureusement, le résultat n'est pas concluant et je le regrette. La mise en place d'un Institut du médicament suppose le concours de spécialistes disponibles. L'utilisation du mot « disponible » ne constitue pas une critique à l'égard des personnes qui effectuent actuellement ce travail. Ceux qui seront chargés de cette tâche devront apporter beaucoup plus rapidement une réponse aux demandes formulées. Cet objectif constitue pour moi une priorité politique. Je l'ai fait savoir à travers les textes que j'ai déposés. J'espère recueillir tous les feux verts politiques nécessaires à la mise en place de cet Institut du médicament dans le courant du premier semestre de l'année prochaine.

Je maintiens ma position en ce qui concerne la substitution, monsieur Meesters. Je n'ai en effet reçu aucun élément nouveau susceptible de me faire changer d'avis. J'ai dit que ma religion n'était pas faite à ce sujet. J'essaie donc de ne pas dépasser le cadre légal qui est le nôtre. Chacun à son rôle: le médecin prescrit, le pharmacien lit les ordonnances et délivre le produit. Le système auquel vous faites allusion dépasse la problématique des médicaments génériques et va au-delà de notre cadre légal. Nous y avons réfléchi. Un habillage juridique est prêt. Je ne suis toutefois pas convaincu de l'issue.

J'en viens à un autre élément qui ne relève pas directement de ma responsabilité. Vous savez que chaque prise de décision implique une réflexion sur l'aspect budgétaire. Il est évident qu'un objectif budgétaire est sous-jacent à la problématique de la substitution. Comme vous, j'ai entendu les différents exposés qui ont été présentés en commission par des experts beaucoup plus compétents que nous en la matière. Il ressort que la fourchette des économies qui pourraient être enregistrées serait assez large. La fourchette qui nous a été présentée ressemble à l'image d'un certain parti politique qui avait la prétention de balayer la totalité de l'hémicycle de gauche à droite. Ce parti n'est pas parvenu à atteindre son objectif. Je ne suis pas certain que l'objectif maximaliste en matière de gains budgétaires sera atteint. Je souhaite donc prendre un maximum de garanties avant de m'engager dans une voie incertaine.

Bien qu'elle ne relève pas de mes compétences, je me suis exprimé à propos de l'accréditation. Pourquoi? Parce que l'objectif d'amélioration de la qualité des soins dont le département de la Santé publique est responsable est connexe à cette problématique. J'ai rencontré des médecins de terrain, tant en Flandre qu'en Wallonie. Ils m'ont convaincu que la qualité des soins devait être replacée dans le cadre de la Santé publique.

Cet avis me conforte dans l'idée qu'il y a un combat politique à mener sur ce plan, car la réalité d'aujourd'hui est bien différente. Aussi, convient-il de réaffirmer au quotidien l'existence de la notion de santé publique, faute de quoi on aurait tendance à l'oublier. J'ai la ferme conviction que la qualité des soins relève avant tout de mon département, l'accréditation n'étant finalement sans doute pas le meilleur système. Je ferais plutôt confiance au travail expérimental entrepris sur le terrain par les détenteurs d'un savoir pratique, les responsables s'exerçant au niveau le plus concret. Cependant, cet avis n'engage que moi, la matière n'étant pas directement de mon ressort.

La formation est un autre aspect de cette singulière problématique. Je m'incline volontiers devant la communautarisation de l'enseignement. Néanmoins, je conserve le droit d'exiger des formations de qualité et je n'ai pas hésité à en user dans le dossier des kinésithérapeutes. Il serait logique qu'il en aille de même dans le dossier délicat — voire explosif — des médecins généralistes. Nous avons été contraints en cette matière de transposer dans notre législation une directive européenne relative à

l'organisation des stages, non sans avoir recueilli un certain nombre d'avis autorisés. Ainsi, j'ai rencontré à deux reprises les recteurs d'université, soucieux de préserver leur prérogatives académiques. Sur ce point, j'ai pu les rassurer. Mais, dans ce secteur sensible touchant à la santé des personnes, j'attache une énorme importance, aux recyclages, les médecins devant normalement suivre de près l'évolution de leur discipline.

J'en arrive à présent à la position des médecins généralistes face à la toxicomanie. Je n'ai jamais émis l'idée, monsieur Meesters, qu'il fallait contraindre tous les médecins indistinctement à assumer la prise en charge des victimes de ce fléau. Nombre d'entre eux n'y sont d'ailleurs pas préparés. Il est nécessaire, je le répète, que ces médecins, qui accomplissent en quelque sorte un apostolat, puissent s'appuyer, s'ils en ressentent le besoin, sur une structure pluridisciplinaire. Je maintiens cette thèse, même si mes propos ont pu paraître, à un certain moment, parcellaires par rapport au cadre général.

En ce qui concerne *Folia Pharmaceutica*, monsieur Meesters, je vous remercie de souligner la qualité de cette démarche, dont je ne suis pas l'instigateur. Elle peut apporter une aide importante et réelle.

Vous avez fait allusion aux nombreux examens pratiqués avant et après les interventions. Vous prêchez un convaincu et nous prendrons sous peu des initiatives en la matière. Il a, tout à l'heure, été question d'une conférence de consensus concernant la problématique de la méthadone. Nous avions pris la même décision pour le problème de l'albumine et aurons également recours à cette méthode dans le cas qui nous occupe.

En effet, de nombreux échos négatifs me parviennent quant à la batterie d'examen que l'on fait subir aux patients dès leur entrée à l'hôpital et avant leur sortie, alors qu'en général, leur problème est bien ciblé. Ils n'en connaissent pas toujours très bien la cause et les subissent avec réticence. En effet, après une opération, on aspire à une certaine tranquillité. En outre, on s'interroge au sujet du coût de ces examens. La réalité de leur utilité présente également un intérêt par rapport au budget de l'Etat.

Des personnes exerçant le même métier que vous, monsieur Meesters, m'ont donc alerté à ce sujet. Nous avons, je le répète, la volonté de mettre en place une conférence de consensus afin de dégager une sorte de code de bonne conduite en la matière.

Les généralistes, monsieur Meesters, affirment qu'il faut revaloriser la médecine de première ligne. La plupart d'entre eux, ainsi que la majorité des responsables des facultés universitaires, considèrent qu'il convient de revoir quelque peu le cursus universitaire des futurs médecins, pas tellement au niveau scientifique, mais sur le plan humain et social ainsi que des relations et du dialogue avec le patient. Des décisions doivent être prises en la matière et je fais à cet égard confiance aux responsables des universités puisqu'ils m'ont exprimé leur souhait d'œuvrer en ce sens.

M. Cuyvers a évoqué la problématique des minimexés, que je connais bien et au sujet de laquelle je me suis exprimé en commission. Nous avons demandé qu'une enquête soit effectuée, à l'initiative de l'Union des villes et des communes. Les conclusions nous seront transmises début 1995. Nous connaissons alors les raisons essentielles expliquant l'augmentation du nombre de minimexés et pourrions rapidement déterminer ce qu'il y a lieu, éventuellement, de faire.

Je recevrai aussi très prochainement le rapport qui avait été demandé à la Fondation Roi Baudouin et à ATD-Quart monde. La rédaction des conclusions a posé quelques petits problèmes. J'avais en effet demandé que les priorités soient bien ciblées et que des pistes soient proposées pour rencontrer les problèmes existants. C'est ce qui a donné lieu à certaines réticences, parce que tous les rédacteurs ne partageaient pas mon sentiment.

En tout cas, monsieur Cuyvers, vous savez comme moi que les conclusions de ce rapport sont en quelque sorte, si j'ose dire, un secret de polichinelle. On sait où sont les problèmes, mais encore faut-il avoir la volonté politique de les rencontrer. Non seulement nous avons cette volonté, mais le projet de loi auquel je viens de faire allusion est prêt et j'aurai le plaisir de le défendre en commission l'an prochain. Il sera soumis à l'Union des villes et des communes et à d'autres institutions pour y apporter d'éventuelles corrections finales.

En ce qui me concerne, je peux raccourcir le délai et alléger la procédure, pour autant que j'obtienne le soutien de la majorité pour m'accompagner dans cette voie, et je compte sur vous à cet égard.

Un autre dossier difficile concerne les réfugiés politiques et la presse a fait récemment écho à d'autres aspects que ceux que vous venez d'évoquer. Je tiens à vous dire que, comme la plupart des parlementaires de ce pays, lorsqu'on touche aux droits de l'homme, je ne puis rester inactif. Inutile de vous dire que la photographie parue à la une du journal *Le Soir* m'a plus qu'interpellé.

En cette année de cinquantième anniversaire de la libération de la Belgique et des camps, tout humaniste devait réagir. Par conséquent, j'ai demandé des explications. Je les ai obtenues et il sera répondu point par point aux différentes critiques formulées. Les manquements éventuels seront sanctionnés comme ils le méritent. En tout cas, je ne puis accepter le parallèle qui a été établi entre les centres d'accueil et les prisons.

La Belgique n'était manifestement pas préparée à la problématique des candidats réfugiés politiques. Nous ne disposions pas des moyens humains, matériels et budgétaires suffisants pour y faire face. Nous avons donc, par corrections successives, essayé de rencontrer les difficultés. Il faut reconnaître que le système fonctionne mieux à l'heure actuelle, mais je n'accepte toutefois pas que l'on dise que si cela va mieux c'est parce que la Belgique est en retrait par rapport à ses obligations en matière de droits de l'homme.

Ce n'est pas vrai ! S'il en était ainsi, je m'insurgerais. Nous en sommes arrivés à donner un premier avis beaucoup plus rapidement en ce qui concerne la recevabilité des dossiers. Je m'inscris bien sûr dans le cadre légal qui nous permet d'accepter ou non des candidats réfugiés politiques. Sur le plan humain, il est quand même beaucoup plus positif de pouvoir dire rapidement à quelqu'un qui vient dans notre pays en espérant pouvoir y être accueilli comme candidat-réfugié politique qu'il ne réunit pas les conditions, plutôt que d'attendre trois ou quatre ans pour lui signifier que tel n'est pas le cas et qu'il doit rentrer chez lui. Maintenant, cela n'arrive plus. Mais que l'on nous reproche de ne plus respecter les droits de l'homme, je ne puis l'accepter, à moins que l'on m'apporte des preuves bien individualisées. A ce moment-là, en tant que ministre fédéral et en tant qu'humaniste, je tirerai les conclusions qui s'imposent.

Je voudrais dire à M. Cuyvers qu'on ne peut pas tout ramener à un budget et aux chiffres. Pour l'année 1995, nous avons encore prévu en la matière une inscription budgétaire de 4 milliards 374 millions, montant appréciable. Lors du contrôle budgétaire, je me suis battu pour défendre ce poste, tout comme je me suis battu pour les minimexés. Cela n'a pas été évident, mais je rappelle que pour ces derniers, nous avons obtenu une augmentation de l'ordre de 45 p.c.

Que se passe-t-il au niveau des CPAS ? Monsieur Cuyvers, dans les CPAS comme dans d'autres institutions, certaines personnes ne sont pas à leur place. C'est d'ailleurs également vrai en politique. Mais je voudrais souligner qu'on ne gère pas un CPAS comme un guichet quelconque. Le dicton « Avant l'heure, ce n'est pas l'heure, après l'heure, c'est trop tard » n'est pas d'application en cette matière. Il est vrai que les procédures sont trop lourdes, et nous allons essayer de les alléger.

Reste alors le fameux plan de répartition qui est attendu depuis un certain temps et qui est maintenant annoncé de manière très ferme par mon collègue que je soutiens, M. Vande Lanotte. Ce plan n'est pas simple à mettre en place, mais il faut le mettre en œuvre car il serait tout à fait incorrect de maintenir la situation actuelle où des communes et des villes honorent leurs engagements et leurs obligations, tandis que d'autres ne le font pas. De plus, il est grand temps de mettre fin au système actuel qui permet à des milliers de personnes, de se retrouver dans la nature avec tout ce que cela suppose.

Ces personnes ne sont répertoriées nulle part. Le registre d'attente a notamment pour fonction de les inscrire, volontairement, pour qu'elles puissent être rattachées à un CPAS. Nous nous sommes engagés à le faire mais nous avons rencontré des problèmes d'intendance, notamment sur le plan informatique.

Sur ce point, la volonté politique est réelle, elle a d'ailleurs été réaffirmée ces derniers jours. Ce plan de répartition doit absolument être appliqué dans les délais les plus brefs.

Vous avez évoqué, monsieur Cuyvers, la problématique de la bioéthique qui m'interpelle au plus haut point. Dans cette matière, nous partageons certains points de vue.

Le comité national consultatif de bioéthique doit rapidement être mis en place. Je ne pense pas qu'on puisse me faire un mauvais procès à ce sujet. Nous avons besoin de ce comité car un grand nombre de problématiques méritent d'être examinées rapidement pour permettre aux hommes politiques de s'appuyer sur un avis objectif et scientifique éclairé avant de s'engager dans l'une ou l'autre voie législative. Un tel comité, qui existe en France depuis dix ans, à la satisfaction générale, n'aura qu'une compétence consultative d'avis; il devra aider le pouvoir législatif sans se substituer à lui. Comme vous, je plaide pour son installation rapide.

J'en viens aux médecines alternatives.

Concernant l'homéopathie, je n'assimile pas à des charlatans les médecins qui utilisent la thérapie homéopathique pour soigner leurs patients. Par contre, je ne suis pas du tout certain de la compétence de tous ceux qui pratiquent une médecine alternative. Une législation précise organise les conditions d'accès à la profession, c'est dans ce cadre que je m'inscris, monsieur Meesters.

Par ailleurs, l'Université de Liège m'a accusé d'avoir allongé de deux ans les études de médecine et d'avoir introduit subrepticement un *numerus clausus*. Ces deux accusations sont fausses. Cependant, l'excès de médecins, épinglé par les statistiques, m'interpelle en tant que titulaire du département de la Santé publique. La pléthore de médecins peut effectivement, déboucher sur une qualité de services amoindrie; c'est pourquoi j'ai desiré être présent à la table des négociations. En effet, un médecin qui a peu de patients a tendance à perdre la main. La qualité des soins qu'il preste risque donc d'en souffrir. A cet égard, une réflexion doit être entamée.

Instaurer un *numerus clausus* à la fin des études serait tout à fait inélégant à l'égard de ceux qui ont consenti des efforts intellectuels et financiers pour arriver au terme de leurs études.

M. Swaelen, président, prend la présidence de l'assemblée

Comme vous, je suis heureux des mesures prises en matière de prix du sang. Une fois de plus, le dialogue a fait ses preuves. Tant du côté de la Croix-Rouge que de celui des décideurs politiques, nous étions conscients de l'importance du dossier que nous avons abordé sur la base de données objectives. Je tiens à féliciter tous les participants qui ont œuvré à la prise de ces décisions.

En ce qui concerne la DL 50, je me réjouis des mesures qui ont été prises, bien que je les estime insuffisantes. Je tenterai de poursuivre dans cette voie en prenant des dispositions complémentaires, mais il convient de donner du temps au temps.

En ce qui concerne la méthadone, j'ajouterai simplement que ce type de traitement doit être suivi de près. La toxicomanie existe parce que des gens vendent de la drogue. Sur ce point, la conférence interministérielle à laquelle j'ai fait allusion reste d'actualité. Le mal doit être combattu à la racine. Je considère donc que les vendeurs de drogue sont des grands criminels à l'égard desquels nous devons nous doter des moyens de lutte. Mais sur ce point, des mesures doivent être prises sur le plan international et la solidarité s'impose à ce niveau.

En ce qui concerne les additifs, je vous dirai, monsieur Cuyvers, que mon département traite de nombreuses matières et n'a pu mener des actions dans tous les domaines. C'est le cas, en particulier, du secteur des denrées alimentaires. Nous ne disposons pas des effectifs nécessaires pour mener à bien notre travail. Comme je l'ai dit dans mon exposé introductif au budget 1995, j'ai besoin d'un nombre supplémentaire d'inspecteurs pour effectuer un minimum de contrôles et rencontrer les problèmes auxquels vous avez fait allusion.

En matière d'additifs, j'ai déjà répondu à une interpellation développée par Mme Dardenne. J'avais notamment répondu que, de plus en plus, tout passe par des décisions à prendre au niveau européen.

Monsieur le Président, permettez-moi d'ouvrir brièvement une parenthèse. Parmi les nombreuses découvertes que j'ai faites depuis mon entrée en fonction figure le Conseil des ministres européen. Je ne ferai pas ici un discours pour vanter les mérites de ce type d'assemblée.

En ce qui concerne les additifs, domaine incontestablement de ma compétence, je n'ai jamais été appelé pour en discuter au niveau européen. Assez étrangement, cette question a été traitée au niveau du marché intérieur. Il est pour le moins étonnant que le ministre de la Santé publique ne soit pas amené à discuter de cette question qui concerne pourtant la santé de la population. C'est une des bizarreries parmi d'autres du Conseil des ministres européen. J'ai déjà eu l'occasion de signaler cet état de choses. La réponse que j'avais apportée à Mme Dardenne s'appuyait sur des éléments scientifiques, sur des recherches qui m'ont été communiquées par les services compétents en la matière.

J'en viens au tabac, problème qui fait quelque peu figure de monstre du Loch Ness. Un intervenant a évoqué la prise de position radicale de la ministre qui m'a précédé au département. La Belgique n'a pas changé d'avis et je l'ai rappelé lors d'un Conseil des ministres de la Santé publique européen. Toutefois, notre pays fait preuve de pragmatisme. Si les deux tendances continuent à s'opposer de manière intransigeante, l'évolution sera impossible. J'ai plaidé pour que des concessions soient faites de part et d'autre. J'espère que ce sera le cas demain puisque ce point figure à l'ordre du jour du Conseil des ministres.

Je le répète, ce ne sont pas des mesures unilatérales au niveau de notre pays qui pourront faire progresser le dossier. Au contraire, cela nous compliquerait sérieusement la tâche.

J'en viens à l'environnement. Il est vrai, monsieur Cuyvers, que nombre de conventions et de traités sont signés. Ceux-ci doivent être ratifiés par les parlementaires, ce qui suppose des délais à l'égard desquels je ne peux rien. De plus, le parcours est un peu plus long dans notre pays puisque plusieurs assemblées sont concernées.

J'en viens aux normes de produits. Vous avez peut-être lu les résultats de l'étude éco-bilan, monsieur Cuyvers. J'ai déclaré qu'elle me servirait d'appui pour la rédaction de mon projet en ce qui concerne les normes de produits. Ce dossier figure parmi mes priorités. En principe, cette question sera débattue au cours du premier semestre de l'année prochaine. Mon texte est pratiquement prêt.

Venons-en à présent à la Conférence de Rio et au CO₂. Comme M. Hatry n'est pas là, il ne pourra pas me rappeler son incrédulité à l'égard des travaux de cette conférence. Lors d'une précédente réunion, il avait souligné que les scientifiques ne s'accordaient pas sur la question de l'effet de serre.

M. Vermeiren (VLD). — Monsieur le ministre, puis-je vous faire remarquer, à la décharge de M. Hatry momentanément absent, que la journée des parlementaires de cette assemblée a été marquée par de longues attentes dues à l'absence de certains ministres? Ceci peut peut-être expliquer cela.

M. Santkin, ministre de l'Intégration sociale, de la Santé publique et de l'Environnement. — J'essaie de répondre aux questions qui m'ont été posées, monsieur Vermeiren. Je ne critique absolument pas M. Hatry.

Cela étant, je rappelle que le plan belge concernant le CO₂ a été présenté et défendu au niveau européen. Les 5 p.c. de réduction à atteindre d'ici l'an 2000 — par rapport à 1990 — sont toujours d'application. Bien entendu, dans le contexte européen, « c'est une autre paire de manches ». Vous devez néanmoins reconnaître que la Belgique a pris les devants. Elle maintient sa position et mènera sa politique à bien. Vous savez très bien que, depuis le début, nous avons toujours dit que le fruit de cette taxe servirait à mener les politiques — régionales également — et à financer la sécurité sociale de façon alternative.

Comme je l'ai dit lors de ma réponse à une interpellation développée par M. Pataer, je déplore que nous ayons perdu du temps en ce qui concerne l'agence nucléaire. J'ai fait savoir mon mécontentement et j'ai pris les mesures qui s'imposaient. Je ferai en sorte que les lois puissent entrer en application le plus rapidement

possible. Je me tiendrai d'ailleurs à votre disposition pour faire le point sur l'état d'avancement dès le début de l'an prochain. Il est néanmoins évident que la mise en place a créé quelques problèmes.

Enfin, vous aurez constaté mon intérêt pour la mer du Nord à travers mon exposé introductif au budget 1995. Des mesures et des renforcements de mesures existantes ont en effet été décidés. La surveillance de la mer du Nord reste une priorité à part entière que je partage avec mon collègue, M. Dehousse. Notre engagement en la matière n'est certes pas moindre que les années précédentes. Durant les prochaines semaines vous constaterez que je vais prendre une initiative complémentaire qui rencontrera d'ailleurs les souhaits déjà exprimés par M. Maertens à l'occasion d'une interpellation.

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de bespreking van de sectie Volksgezondheid en Leefmilieu, verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion de la section Santé publique et Environnement, je la déclare close.

Wij vatten de bespreking aan van de sectie Landsverdediging.

Nous abordons la discussion de la section Défense.

Het woord is aan de rapporteur.

Mevrouw Tyberghien-Vandenbussche (CVP), rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, het moet vreemd zijn voor de minister de bespreking van de begroting, die door een andere minister opge maakt is, te moeten volgen en zo nodig die begroting zelfs te moeten verdedigen. Daarom wil ik als rapporteur beginnen met een summier overzicht van de bespreking van de begroting in de commissie. Misschien is het ook positief dat zijn eerste optreden als minister van Landsverdediging in de Senaat samenvalt met de bespreking van de begroting van Landsverdediging. De begroting trekt immers de lijnen waarbinnen het beleid zich kan bewegen en geeft derhalve een totaal overzicht van de enveloppe.

Het is nu het vierde jaar dat de begroting van Landsverdediging onder het plafond blijft van 98 miljard. Dat is uniek. Zij bedraagt namelijk 97,772 miljoen. Dit bedrag moet dit jaar nog wel worden aangevuld met 1,350 miljard ontvangsten voor prestaties voor derden. De voornaamste uitgavenposten zijn personeel, meer dan 58 miljard, en de werkingskosten, meer dan 22 miljard. Er blijft dan nog 16,5 miljard over voor investeringen. De begroting voorziet in een verhoging van circa 1,018 miljard voor personeelsuitgaven en infrastructuur.

Ondanks de vermindering van het militair personeelsbestand met 1 441 eenheden, stijgen de personeelskosten met 566 miljoen ten gevolge van de indexering van de loonstaten en van de revalorisatie van het bezoldigingsstatuut van de militairen.

De reorganisatie van het leger brengt ook mee dat er een aanzienlijke daling is van het burgerpersoneel, die echter wel wordt gecompenseerd door een interne mobiliteit van 797 militairen. De humanitaire operaties kosten 748 miljoen aan personeelsuitgaven en 252 miljoen aan werkingskosten.

De terugtrekking van de troepen uit Duitsland gaat gepaard met een verhoging van de uitgaven voor infrastructuur met 1,344 miljard, bedrag dat vooral aan werken en renovaties wordt besteed. De afschaffing van de dienstplicht brengt ook kosten mee. 905 miljoen gaat naar een aantal diensten die thans door privé-ondernemingen worden uitgevoerd.

Minister Delcroix had zich ertoe geëngageerd het investeringsplan op middellange termijn, goedgekeurd in juli 1993, te actualiseren.

Ondanks de diepgaande herstructurering van het leger en het investeringsplan, blijft ook de begroting van 1995 helemaal binnen de krijtlijnen die inzake begrotingen in 1993 door de Regering werden uitgetekend. De begroting werd in de commissie dan ook met 11 tegen 4 stemmen goedgekeurd.

Het is natuurlijk jammer, mijnheer de minister, dat u de bespreking in de commissie niet zelf kon meemaken. Er werd een interessante *round-up* gemaakt van de vele terreinen van het beleid. Er werd een boeiend debat gevoerd over de internationale politiek van de NAVO en de WEU. Er werd ook gesproken over

de Europese defensie. Vooral interessant was de discussie over de actuele stand van zaken in de herstructurering van de verschillende machten in het leger, die ons een kijk gaf op de ontwikkeling en de problemen eigen aan deze hervorming. De huisvesting is een belangrijk onderdeel van de infrastructuur. Ook de investeringen, de uitrusting en de verkoop van legermateriaal kwamen uitvoerig aan bod.

In de herstructurering van de strijdkrachten gaat naast de materiële besommingen, de aandacht vooral uit naar het statuut van de militair. De afvloeiingen, de aanwervingen en de opleiding werden doorgelicht evenals de inschakeling bij activiteiten buiten de krijgsmacht.

Ik wil hier, in persoonlijke naam, even één van de kleinste personeelscategorieën in het licht plaatsen, namelijk de ontmi jners. Als onze informatie juist is, zou de voorgestelde actualisering van hun vergoeding alleen een koppeling aan de index inhouden. Het zou veel eerlijker zijn een vergoeding volgens de verantwoordelijkheid in te voeren. Is er reeds een voorstel van premie voor de ploeg ontmi jners die binnenkort in de ontmantelingsinstallatie van chemische munitie zal tewerkgesteld worden? Hun opleiding liep reeds ten einde en de werken vorderen volgens schema.

Ook de ploeg redder-duikers wacht nog steeds op zijn definitief statuut, ondanks de belofte van de voorganger van de minister die zich in zee zou laten droppen als dit de voorbije zomer niet in orde zou zijn.

Het statuut van de loadmaster en de stewards is daaraan gekoppeld. Het dossier zou reeds op 17 augustus 1994 voorgelegd zijn aan de inspecteur van Financiën. In het huidige statuut behoren de loadmaster en de stewards tot het tijdelijk varend personeel zonder dat voor hen in de mogelijkheid is voorzien om over te stappen naar het gebrevetteerd varend personeel. Gezien de polyvalente inzet van de groep, is het verzoek zeer gewettigd.

De vraag van de redder-duikers om opgewaardeerd te worden tot het niveau van hun collega's boordmechaniekers, werd door de vorige minister in overweging genomen. De eerste voorontwerpen ter zake waren ontgoochelend aangezien het brevet cabinepersoneel wel binnen het bestaand statuut van gebrevetteerd varend personeel wordt gecreeërd, maar de voordelen ervan niet zouden worden toegepast. Er zou uitdrukkelijk vermeld zijn dat de loopbaanpremie, de luchtvaarttoelage en de andere voordelen niet zouden worden toegekend aan het cabinepersoneel. De redder-duikers vragen reeds tien jaar om met een exclusief brevet redder-duiker, te worden opgenomen bij het cabinepersoneel, net zoals de onderofficieren-boordmechaniekers. Nu het einde van de onderhandelingen in zicht is, komt er plots een nieuwe minister op het departement van Landsverdediging. Daarom vestig ik hier in het bijzonder de aandacht op deze dossiers.

Mijnheer de minister van Landsverdediging, u ontsnapt misschien wel aan de dropping in zee, maar de verwachting van de betrokkenen dat hun situatie eindelijk wordt geregeld, mag u zeker niet laten verdrinken in de overvloed van dossiers die u ongetwijfeld wordt voorgelegd.

Mijnheer de Voorzitter, dit was een persoonlijke noot die ik aan het verslag dat ik hier namens de commissie heb uitgebracht, wou toevoegen. Het zal degenen die mij kennen niet verbazen. Niemand zal ook ontkennen dat de hoop die in de nieuwe minister wordt gesteld, zeer groot is. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vermeiren.

De heer Vermeiren (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, sta me toe zeer officieel vanaf dit spreekgestoelte de nieuwe minister van Landsverdediging van harte te feliciteren met zijn aanstelling en hem de steun toe te zeggen van onze fractie. In de zeven jaar dat ik mij, op verzoek van mijn fractievoorzitter, met defensie-aangelegenheden bezighoud, heb ik helaas al drie ministers van Landsverdediging « versleten ». Ik hoop in elk geval met de nieuwe minister op een opbouwende manier te kunnen samenwerken.

Zonder de pretentie te hebben iets te willen ontmi jnen — ik begreif me inderdaad niet op het pad van mevrouw Tyberghien die ik overigens feliciteer voor haar uitstekend verslag — stel ik vast, dat al degenen die met veel interesse en inzet een aantal defensie-

dossiers hebben gevolgd, bijvoorbeeld dat van de Mirages, van de *up-dating*, van de F-16's, het statuut van de redder-duikers enz. op hun honger zijn gebleven.

Met andere woorden, wij hebben hier de jongste zeven à acht jaar via interpellaties, vragen en uiteenzettingen allerhande problemen aangekaart, en erop gewezen dat bepaalde situaties zouden uitdraaien op catastrofes, wat nadien ook is gebeurd. De wil om positief samen te werken met de minister van Landsverdediging was aanwezig, maar de respons bleef nogal eens uit.

Toen de heer Delcroix aantrad als minister van Landsverdediging hadden wij de indruk dat het plan dat wij in alle bescheidenheid hadden opgesteld met de nieuwe minister zou kunnen worden uitgevoerd. We waren ervan overtuigd dat onze ideeën voor een stuk gelijk liepen met die van de minister en dat er een trendbreuk zou komen in de organisatie van het leger.

Tussen 1987 en begin van 1990 vierde de compensatiepolitiek hoogtij. In die jaren zijn er ook heel wat vergissingen begaan waarvoor wij hadden gewaarschuwd. Nadien werden deze vergissingen ook door alle fracties in het Parlement aangeklaagd.

Legerbestellingen baseren op compensaties voor een of andere regio is zeer nefast voor Defensie. Het wordt echt tijd dat we komaf maken met deze politiek. Hoewel velen deze idee verkondigen, stel ik vast dat nog niet iedereen overtuigd is van de noodzaak. Toch moeten we van die compensaties af, al was het maar omdat het budget zo is ingekrompen, zodanig zelfs dat er nog nauwelijks voldoende is om het personeel te betalen.

Ik verontschuldig mij dat ik vandaag niet uitgebreid het woord zal voeren, maar ik wil niet in herhaling vallen met het uitstekende verslag van de goede besprekingen die wij ook nu weer in de commissie hebben kunnen voeren. Ook de minister zou dan wellicht niet anders kunnen, dan de antwoorden te herhalen die in dit verslag zijn opgenomen.

Toch zijn er een paar zaken die wat meer respons verdienen dan zij tot nu toe hebben gekregen en ook wat meer uitleg vergen dan in de uitstekende verslagen van de heer Debremaeker en van mevrouw Tyberghien wordt verstrekt.

De minister gaat mijn inziens al te licht over de schadeclaims die het gevolg zijn van ons vertrek uit Duitsland. Die schadeclaims zouden ten laste zijn van de gebruikers van de woningen, namelijk de militairen, maar het definitieve oordeel daarover zou pas later worden geveld. Men heeft ook gesteld dat er een bonus zou overblijven, maar ik voorspel dat wij ons moeten voorbereiden op zeer grote schadeclaims. Ook de beschadiging aan het milieu en de daaruit voortvloeiende schadeclaims in Duitsland kunnen niet zomaar worden weggevaagd. Nochtans vind ik daarover niets terug in de begroting. Wij zullen daar in de eerstkomende maanden zeker meer aandacht aan moeten besteden.

Ik heb daarstraks reeds gezegd dat wij in het verleden meermaals gewag hebben gemaakt van de *updating* van onze vliegtuigen, meer speciaal van de Mirages. Uit het verslag blijkt spijtig genoeg dat onze voorspellingen volledig worden bewaarheid. Zelfs in 1995 moeten wij nog herstellingen uitvoeren om de vliegtuigen daarna met verlies te verkopen. Het is werkelijk hemeltergend dat wij, hoewel iedereen dat zag aankomen, verschillende miljarden hebben verloren omwille van de compensatiepolitiek, miljarden die wij overigens broodnodig hadden voor de technische *updating* van heel onze defensie.

Wat de F-16 betreft, hebben wij reeds gewezen op de grote schade tengevolge van het uitstel van de beslissingen en van het zich vastklampen aan systemen die beneden onze zuidergrens hun degelijkheid zouden hebben bewezen, maar die bij ons volkomen nutteloos bleken. Op bladzijde 5 van het verslag is er sprake van royalties die zouden voortspruiten uit de verkoop van de F-16 vliegtuigen. Hoe staat het nu precies met deze verkoop? Met wie zijn er reeds contacten gelegd? Wat is de vraagprijs voor die F-16's? Welke oplossing heeft men hier in petto voor de onmiddellijke toekomst?

Ik ben er mij ten volle van bewust dat de minister nog niet de tijd heeft gehad om zich voldoende in het defensiedossier in te werken en daarom wil ik hem niet vragen naar zijn visie over het defensiebeleid. Toch wil ik er sterk op aandringen dat wij inzake

investeringen en inzake de hele defensiepolitiek zeer spoedig en in een geest van samenwerking een sereen debat daarover zouden voeren.

Wij weten dat het huidige budget niet houdbaar is. Een personeelskost van 60 pct. van het totale budget, ondanks een vermindering van het personeel, is een te zware last. Een investering tegen een rente van 15,25 pct. om ons leger technisch op peil te brengen, is niet meer mogelijk. De vorige minister van Defensie had het voornemen ter zake nieuwe voorstellen uit te werken. Dit gebeurt best zo vlug mogelijk.

Ik dring er dan ook op aan om in de commissie zo spoedig mogelijk een breed en sereen debat te voeren om tot een vergelijk te komen. Daarvoor moeten wij echter kunnen beschikken over een realistische inventaris van de verschillende herstructureringsplannen, Charlier I, II, Guy Coëme I, enz. Tijdens een debat in de Koninklijke Militaire School heb ik vastgesteld dat het onbegrip van de militairen groot is. We mogen niet naast elkaar blijven praten. Ik denk niet dat er nog mensen te vinden zijn die ruimere kredieten voor Defensie eisen.

De plannen inzake personeelsafbouw die wij hadden voorgesteld, gingen nog veel verder. Ik heb de minister zoëven gefeliciteerd met zijn benoeming. Eén ding is zeker, namelijk dat zijn opvolger een grote puinhoop zal vinden. Dat is niet zozeer te wijten aan politieke fouten die zouden zijn begaan, maar veeleer aan de complexiteit van de taak die men op zich heeft genomen. Een leger herstructureren is niet niks, zekert niet in de huidige internationale context. Bovendien moet er rekening worden gehouden met de verschillende mentaliteiten bij lucht- zee- en landmacht. De pseudo oplossingen die men voorstelt zoals overplaatsingen naar andere openbare besturen, mobiliteit enz., zijn weliswaar goede principes die wij kunnen steunen, maar men gaat overhaast te werk en de direct betrokkenen hebben niet genoeg inspraak.

Er wacht de huidige en toekomstige minister van Defensie nog een zware taak. Onze internationale verplichtingen tegenover de UNO, de Westeuropese Unie en de NAVO verplichten de parlementsleden erover te waken dat er een degelijk defensiesysteem wordt uitgebouwd. Wij hebben geen al te beste reputatie in het buitenland. Hoe groot mijn sympathie voor Willy Claes ook is, zijn benoeming tot secretaris-generaal van de NAVO heeft hieraan niets kunnen veranderen.

Afgezien van de noodzakelijke discussie over het voortbestaan van de WEU en de NAVO en over de Europese pijlers, kunnen wij geen echt gesprek voeren met onze partners indien wij geen degelijk defensief apparaat uitbouwen.

De politiek die wij voorstellen is het organiseren van een beperkt leger met hoogtechnologische middelen. Om dit te realiseren, moeten er dringend onderhandelingen worden gevoerd. Ik hoop dat dit binnenkort mogelijk zal zijn.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Kenzeler.

De heer Kenzeler (SP). — Mijnheer de Voorzitter, aangezien we de nieuwe minister van Landsverdediging nog niet hebben kunnen ontmoeten in de commissie voor de Defensie, wil ik hem bij deze gelegenheid van harte feliciteren met zijn benoeming tot minister van landsverdediging in opvolging van zijn partijgenoot Leo Delcroix.

Tevens feliciteer ik mevrouw Tyberghien voor haar uitstekend verslag.

Onmiddellijk na zijn aantreden heeft de minister verklaard dat hij het beleid van zijn voorganger tot de eerstvolgende verkiezingen zal voortzetten.

Deze uitgavenbegroting van Landsverdediging, waarbij het weliswaar vooral over cijfers gaat, is van groot belang voor de mensen die deel uitmaken van de krijgsmacht.

Bij het aantreden van de vorige minister van Landsverdediging en bij de beslissing tot opschorting van de militaire dienstplicht en tot vermindering van het beroepsleger tot 45 000 eenheden in het kader van de herstructurering van de krijgsmacht, hebben wij verklaard de sociale belangen van de weddetrekkende militairen steeds te zullen verdedigen.

Nu, bijna drie jaar later, is deze taak nog niet af. Integendeel, de terugtrekking uit Duitsland, de vermindering van het aantal eenheden en de aanpassingen ten gevolge van de afschaffing van de militaire dienstplicht, hebben bij de militairen op het terrein een sfeer van ontevredenheid gecreëerd die voortvloeit uit onzekerheid.

Daar de krijgsmacht momenteel heeft af te rekenen met een sterke vermindering van het aantal militairen, moeten de overblijvende en hoofdzakelijk weddetrekkende militairen opdraaien voor het bijkomende werk. Hierdoor is een nieuwe vorm van sociaal onrecht ontstaan. Vooral de militairen die tot de laagste categorieën behoren, worden hiermee geconfronteerd. Een richtlijn van de generale staf van 1993 met betrekking tot de 38-urige werkweek, wordt in 1994 nog steeds niet nageleefd.

Deze uitzichtloze situatie is de oorzaak van vele wantoestanden in kazernes en basissen.

Naast hun eigenlijke functie moeten de militairen veel meer dan vroeger instaan voor de beveiliging van de kwartieren en voor het onderhoud van de militaire installaties. Nochtans werd er eerder beloofd dat de militaire installaties elektronisch zouden worden beveiligd en door burgerpersoneel zouden worden onderhouden. Plaatselijke chefs, daarin gesteund door hogere militaire autoriteiten, misbruiken de bestaande reglementering om het personeel net zo lang te laten werken als ze noodzakelijk achten. Intensieve oefeningen in de eigen kazerne zijn meer regel dan uitzondering. Hiervan zijn vele voorbeelden te geven, meer bepaald de 210e compagnie logistiek paracommando, gekazerneerd in Leuven-Heverlee, met 5 dagen intensieve training en een intensieve week van 5 tot 9 december jongstleden, de kwartieren Ambiorix, Sysle-Damme, Evere en het kamp van Leopoldsborg. Hieraan kunnen nog voorbeelden worden toegevoegd. Nochtans stipte generaal-majoor Schellekens, de kabinetchef van de minister aan, dat dit wel is toegestaan, maar dat uitbreiding ervan aanleiding kan geven tot misbruiken. Bovendien brengen deze oefeningen een budgettaire meerkost met zich en mogen oefeningen van langere duur enkel worden gehouden indien zij tot doel hebben het personeel een gevechtstraining te geven.

De heer Vermeiren (VLD). — Een kabinetchef spreekt wel namens de minister.

De heer Kenzeler (SP). — Inderdaad. Hij stipte ook aan dat de stafchef van het krijgsmachtdeel hierop een uitzondering mag toestaan.

Met een tijdige aanwerving van voldoende vrijwilligers op korte termijn had de werkoverlast wellicht voorkomen kunnen worden. Op dit gebied moet echter duidelijkheid worden geschapen, zodat inderdaad voldoende mensen kunnen worden aangeworven. In een uitgave van *Vox* kon men lezen dat een vrijwilliger op korte termijn als begeleiding van zijn terugkeer naar het burgerleven na maximum 5 jaar dienst op het einde van zijn dienstperiode 1 tot 3 maanden vrijstelling van dienst krijgt om op eigen kosten een bijkomende vorming te volgen. Na een minimumdienst van 3 jaar zou tevens een begeleidingspremie van drie tot zes maal de laatste maandwedge worden uitgekeerd.

De voorganger van de minister antwoordde op een interpellatie van de heer De Bremeaeker dat hij het nut van zo'n vertrekpremie voor vrijwilligers korte termijn niet inziet. Hij zag meer heil in een systeem waarbij het departement de jonge recruten vanaf hun indiensttreding begeleidt en bijschoolt. Hij was van oordeel dat men na enkele jaren bij het leger geen financieel afscheidsgeschenk moet krijgen, omdat men bijgeschoold wordt en zo op de arbeidsmarkt terecht kan.

Ik zou nog meer voorbeelden kunnen aanhalen die zorgen voor ontevredenheid bij de weddetrekkende militairen. Op al deze gebieden is duidelijkheid ten zeerste gewenst. Mag ik de minister dan ook verzoeken zich in de tijd die hem nog rest in te zetten om de ontevredenheid naar tevredenheid om te buigen, zodat de krijgsmacht terug een gemeenschap wordt met een ideale werksfeer, waar iedereen zich goed voelt bij de uitoefening van zijn job?

M. le Président. — La parole est à M. Bougard.

M. Bougard (Ecolo). — Monsieur le Président, tout d'abord, je tiens à m'associer — ainsi que mon groupe — aux félicitations adressées par mes collègues à M. le ministre pour sa nomination au poste de ministre de la Défense.

Il est très malaisé d'aborder les problèmes de l'armée car nous avons vécu, ces quatre dernières années, un véritable chambardelement dans ce domaine. Cette situation a entraîné, pour les militaires, des difficultés sur le plan social et économique, notamment dans le cadre de Réforbel.

Il est certainement trop tôt pour établir un bilan de cette réforme des forces armées, entamée voici à peine deux ans. Elle était impérative, de même que le gel du budget de la Défense, étant donné la nouvelle situation géopolitique issue de l'écroulement des démocraties populaires et de la chute du Mur.

Toutefois, la réforme commencée par votre prédécesseur, monsieur le ministre, est encore trop linéaire. Elle pouvait en effet, en fonction de la situation internationale, être beaucoup plus profonde. Nous avions d'ailleurs fait des propositions en ce sens.

Il faut se demander de quel type d'armée nous avons besoin et pour quels types de missions.

Nous nous rendons compte — il est important de le souligner à l'occasion de la dernière discussion budgétaire de cette législature — que les principales menaces pesant sur notre sécurité, sur nos valeurs démocratiques et sur le respect des droits de l'homme sont loin de revêtir un caractère militaire. Je ne prétends pas qu'il n'existe aucune menace de cet ordre, mais les principaux dangers sont d'une autre nature: les disparités sociales, l'exclusion, la marginalisation, la montée des nationalismes, de la xénophobie et des mafias en tous genres.

Il est exact que l'instabilité de plus en plus inquiétante qui règne dans l'ex-URSS et dans diverses ex-démocraties populaires trouve surtout ses racines dans le désarroi et la misère grandissante de la population. Celle-ci — ce point est très important — ne sait plus à quel homme providentiel se vouer et à quelle idéologie se raccrocher. Cette population ne croit plus à l'aide des pays nantis qui ont tant promis mais peu agi.

L'état de délabrement dans lequel se trouvent certaines installations militaires — surtout nucléaires — de l'ex-URSS représente également une menace pour la sécurité du continent européen. L'anarchie qui règne dans ces armées favorise les trafics d'armes et certains courants nationalistes qui le radicalisent vers des affrontements armés interethniques.

La dégradation de la situation à l'Est nécessite avant tout des réponses d'ordre politique, économique et social. Les écologistes restent convaincus que, pour atteindre ce but et assurer la sécurité en Europe, il convient non seulement de développer une aide économique à l'égard de ces pays mais également de transformer la CSCE en organisation de sécurité régionale, ce qu'elle n'est pas jusqu'à présent. Si le Sommet de la CSCE à Budapest ne fut pas, il faut le reconnaître, un succès en ce qui concerne le règlement du conflit bosniaque, les fonds dont cette organisation dispose sont tout à fait insuffisants. Son budget ne représente qu'une infime fraction du budget de l'OTAN et, en ce qui concerne la CSCE, votre prédécesseur a parlé, lors de la discussion en commission, de rôle complémentaire par rapport aux autres institutions que sont l'UEO, l'OTAN et l'Eurocorps, et c'est à ce niveau que nos points de vues divergent de la vision du ministre.

Il me semble important de répéter les craintes exprimées par Agalev et Ecolo à l'égard de l'Eurocorps et de l'UEO. Si, comme l'affirmait votre prédécesseur, l'époque des armées strictement nationales est révolue en Europe, nous voyons malgré tout se profiler à l'horizon l'ébauche d'une armée européenne qui se limiterait aux pays de l'Union. Il s'agit en quelque sorte d'un bras armé d'une Europe sécuritaire qui risque de se transformer en instrument de domination économique à l'égard des pays périphériques, notamment les pays d'Europe centrale et orientale. Ce n'est certainement pas cette Europe que les écologistes souhaitent.

Les organisations que je viens de citer ne remettent évidemment pas en cause la dissuasion nucléaire, ce qui est inacceptable pour nous, étant donné que l'Europe n'a nullement besoin de cette dissuasion et que, dans l'état actuel des choses, elle est dépassée.

Les ventes du matériel militaire posent une série de questions, monsieur le ministre, et, lors de la discussion du budget administratif en commission de la Chambre, votre prédécesseur déclarait que les ventes de petit matériel ont permis de recueillir 471 millions de francs. J'aimerais vous poser quelques questions à ce sujet.

En quoi consiste ce petit matériel ? Où et à qui a-t-il été vendu ? Les acquéreurs étaient-ils belges ou étrangers ? Comprend-il également des armes ?

J'en arrive au problème évoqué tout à l'heure par M. Vermeiren, à savoir la vente de Mirages.

Certains ont été vendus au Chili et, toujours selon votre prédécesseur, ces ventes auraient rapporté 1 600 millions de francs.

Le Chili est actuellement en voie de démocratisation, mais il n'est pas le seul client. Voici un an, le ministre de la Défense nationale envisageait d'ailleurs deux solutions.

Tout d'abord une vente d'Etat à Etat mais, dans ce cas, une série de problèmes se posent quant à l'honorabilité de certains pays qui violent les droits de l'homme et qui pourraient servir de transit vers d'autres destinations douteuses, voire achalander certains mafias.

La deuxième solution envisageait le rachat par les constructeurs, ce qui posait alors le problème de la revente de ces armes qui pourraient se retrouver dans des mains douteuses ou maffieuses.

En ce qui concerne leur vente éventuelle à d'autres pays, j'aimerais savoir de quels pays il s'agit. Puisque la Turquie fait partie de l'OTAN, des tractations sont-elles en cours avec ce pays ? Vous n'ignorez pas les problèmes énormes qui se posent en Turquie en matière des droits de l'homme et au niveau de la persécution de la minorité kurde.

En ce qui concerne les missions extérieures, l'armée belge participe depuis quelques années à des missions de maintien ou d'imposition de la paix, généralement sous l'égide de l'ONU. Les résultats de ces opérations onusiennes n'ont pas été à la mesure des espoirs nés au lendemain de la chute du mur de Berlin. Ces échecs ne sont certainement pas dus à la qualité de nos militaires, je tiens à le dire, mais à divers facteurs organisationnels de la politique budgétaire et de la politique de l'ONU. Bien sûr, la lourdeur bureaucratique de l'ONU et ses difficultés budgétaires ne contribuent pas à son efficacité. De plus, les différents Etats qui engagent leurs troupes dans des missions onusiennes n'ont pas toujours la même perception de leurs intérêts stratégiques et économiques. Les règles d'engagement sont souvent trop floues ou ne répondent pas aux réalités de la situation sur le terrain des opérations, comme l'a démontré l'exemple type du Rwanda. Citons encore le manque de coordination entre les différentes unités engagées, ce qui les rend parfois pratiquement inopérantes.

J'ai fait allusion à l'exemple du Rwanda, mais je rappelle aussi celui de l'ex-Yougoslavie. Ils illustrent à suffisance les carences et l'échec de certaines missions militaires de l'ONU. Dans le cas du Rwanda, les « gesticulations » de l'ONU ont permis le génocide et, dans une moindre mesure, la mort de dix Casques bleus belges, victimes de la stratégie des extrémistes hutus.

Autre constatation : selon les militaires belges eux-mêmes, ils ne sont pas suffisamment préparés à affronter ce genre de mission onusienne : manque de préparation psychologique, manque de formation en droit humanitaire et en droit de la guerre. Je crains que la formation de six mois prévue pour les volontaires à court terme ne soit largement insuffisante.

Monsieur le ministre, je voudrais savoir s'il y a eu des changements depuis le drame rwandais et la décision d'une formation accrue pour les futurs Casques bleus dans le cadre des missions extérieures.

Je voudrais vous interroger également, toujours concernant le drame rwandais, à propos de l'enquête de l'auditorat militaire sur les circonstances de la mort de dix Casques bleus belges. Les devoirs d'enquête sont terminés en Belgique, mais les enquêteurs devraient pouvoir se rendre à Kigali, au Zaïre, et éventuellement au Ghana, afin d'y interroger des témoins. Le département de la Défense nationale est-il disposé à faciliter le déplacement de ces

enquêteurs ? Lors de sa visite à Bruxelles, M. Kagame avait d'ailleurs déclaré en commission qu'il était disposé à accueillir une telle commission d'enquête au Rwanda même.

Vous n'ignorez pas, monsieur le ministre, que les familles des militaires assassinés souhaitent que la lumière soit faite aussi rapidement que possible sur les responsabilités de ces assassinats et demandent que les responsables rwandais soient aussi poursuivis.

Un mot aussi à propos de la coopération militaire. La Belgique entretenait surtout ce type de coopération avec le Rwanda. Un budget d'un peu plus de 200 millions était d'ailleurs inscrit pour cette coopération et j'aimerais savoir ce qu'il en adviendra. En effet, la coopération militaire a été suspendue. Cependant, à l'époque des événements, des stagiaires militaires rwandais étaient toujours dans nos écoles militaires. Que sont-ils devenus ? Sont-ils toujours en stage, sont-ils retournés au Rwanda ou sont-ils partis vers d'autres destinations ?

Avant les événements du Rwanda, votre prédécesseur était favorable à une reprise de la coopération militaire avec le Burundi. Quelle est à ce sujet la position actuelle du Gouvernement ? Une demande précise du gouvernement burundais pour l'envoi de formateurs militaires afin d'instruire la police burundaise semble avoir été repoussée par le Gouvernement belge, officiellement pour des raisons budgétaires. Cependant, dix jours après ce refus, la Défense nationale a envoyé trente policiers militaires pour encadrer la nouvelle police haïtienne. C'est certainement très généreux de soutenir la nouvelle démocratie haïtienne, mais je tiens à rappeler que nous avons avec le Burundi de nombreux liens historiques. Ce pays vit des événements dramatiques, qui mériteraient un engagement plus clair de la Belgique, particulièrement en matière de sécurité, pour laquelle il est demandeur. Cela confirme l'importance d'une formation des policiers.

Certaines questions concernent la vente de terrains militaires. Durant l'année écoulée, votre prédécesseur a fait beaucoup de promesses concernant la vente de certains domaines de la Défense nationale. Vous n'ignorez pas que certains terrains militaires constituent de véritables réserves naturelles. Je citerai à titre d'exemple les cas de Lombardsijde et Zedelgem. Le ministre avait clairement opté en faveur d'une destination de zone verte pour nombre de ces terrains qui représentent une immense richesse en flore et en faune. Votre prédécesseur avait invité ses collègues régionaux à prendre des dispositions dans ce sens et à étudier les éventuelles modifications des plans de secteur. Ces derniers mois, nous n'avons plus reçu de nouvelles de ces dossiers et les informations fournies par votre cabinet ou votre administration aux organisations de protection de la nature sont contradictoires.

Il serait intéressant de disposer d'une liste des domaines déjà vendus et de leurs affectations, ainsi que de connaître l'identité des acheteurs et le montant des ventes.

Votre prédécesseur a déclaré en commission que peu de terrains avaient été vendus jusqu'à présent mais il semblerait que de nombreuses personnes ou sociétés se soient portées acquéreuses.

Quelles sont les mesures prises pour éviter que certains terrains n'aboutissent entre les mains de spéculateurs ? Il serait nécessaire de réaliser ces ventes dans la plus grande transparence.

Un problème nous tient particulièrement à cœur, à savoir l'insuffisance des prérogatives de la commission de la Défense nationale. Les parlementaires membres de celle-ci ont souvent été et sont encore considérés comme des « presse-boutons ». Il est important que le Parlement puisse exercer un contrôle direct sur l'utilisation de l'outil militaire, bien qu'aucun soupçon n'existe à l'égard des militaires eux-mêmes. A cet effet, la révision de certains articles de la Constitution serait nécessaire. Un contrôle accru pourrait toutefois être exercé par le biais de la commission de la Défense nationale, dont certains pouvoirs pourraient être élargis, à l'image de ce qui se fait à la commission de la Défense aux Etats-Unis.

Nous mènerons ce combat pour assurer un contrôle accru sur l'outil militaire durant les derniers mois de cette législature, mais également sous la prochaine législature. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Er zijn geen sprekers meer ingeschreven in de bespreking van de sectie Defensie.

Il n'y a plus d'orateurs inscrits dans la discussion de la section Défense.

Alvorens te luisteren naar het antwoord van de minister, zullen wij het ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1995 behandelen.

ONTWERP VAN WET TOT VASTSTELLING VAN DE LEGERSTERKTE VOOR HET JAAR 1995

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI FIXANT POUR L'ANNEE 1995 LE CONTINGENT DE L'ARMEE

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1995.

Nous abordons l'examen du projet de loi fixant pour l'année 1995 le contingent de l'armée.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De heer Dewulf, rapporteur, verwijst naar zijn verslag.

Het woord is aan de heer Vermeiren.

De heer Vermeiren (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, de VLD-fractie zal het legercontingent voor 1995 niet goedkeuren. Dit kan, gelet op onze stellingname van de voorbije jaren, onlogisch lijken. Ik verwijs echter naar de discussie in commissie waarbij ik de discriminatie tussen de miliciens heb aangeklaagd.

Mijnheer de minister, u hebt intussen ook gereageerd op mijn uitspraken ter zake in de pers. Uw antwoord stemt niet helemaal overeen met dat van uw voorganger. Deze laatste heeft in de commissie voor de Defensie verklaard, dat hij abrupt komaf wou maken met de dienstplicht. Enkele dagen voordien had hij in een interview met een VTM-journalist onderstreept, dat hij er werk van zou maken.

Mijnheer de minister, ik heb intussen uit persberichten geleerd dat u geenszins « abrupt » te werk wil gaan, tenzij u straks doet opmerken dat u zoals uw voorganger, toch abrupt komaf zal maken met de geschetste discriminatoire situatie die niet verder kan duren en het defensie-apparaat nog verder ontregelt.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Pinxten.

De heer Pinxten, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de Voorzitter, allereerst bedank ik hartelijk al degenen die mij naar aanleiding van mijn aantreden als minister van Landsverdediging hebben gefeliciteerd.

Ik wil ook de rapporteur bedanken voor haar *bird's eye view*, op de begroting en neem nota van haar bezorgdheid voor het probleem van het statuut van de redder-duikers.

Het dossier werd overgezonden naar de departementen Ambtenarenzaken en Begroting en zal wellicht voor de betrokkenen een positieve afloop kennen.

Ik ga graag in op de uitnodiging van de heer Vermeiren om intensief samen te werken met de parlementsleden. Ik ben er overigens van overtuigd dat ik van de leden van de commissie voor de Defensie — die hier trouwens in de meerderheid zijn — een en ander kan opsteken, onder andere op technisch vlak.

Er werden vragen gesteld over de compensatiepolitiek. Ik wijs erop dat de onderzoekscommissie voor de legeraankopen van de Kamer morgen een standpunt over het laatste hoofdstuk van haar conclusies zal innemen. Het is mijn bedoeling om met dat standpunt werkelijk rekening te houden bij de uitstippeling van mijn beleid. Ik zal daarover uiteraard overleg moeten plegen met mijn collega van Economische Zaken. In ieder geval kan mijns inziens een minister het zich niet veroorloven om zo maar de conclusies van een onderzoekscommissie naast zich neer te leggen. Ik zal dat dus ook niet doen.

Op pagina 4 van het verslag staat kort iets over de schadeclaims die Duitsland vordert. Het actief van de Belgische Staat in Duitsland wordt op 2 miljard frank geraamd. Over de schadeclaims wordt kwartier per kwartier onderhandeld met de Duitse autoriteiten. Normaal gezien is de eindafrekening van dit dossier gepland na 1997-1998.

Er werden hier ook enkele opmerkingen geformuleerd over de royalty's bij de verkoop van F-16-vliegtuigen. Die vloeien terug naar het ministerie van Economische Zaken in toepassing van de bepalingen van de overeenkomst tussen de Staat en de NMKN. Ik kan op het ogenblik echter niets zeggen of er bedragen zijn of hoe groot ze zijn.

Er moest een *updating* gebeuren van de Mirages om twee redenen, enerzijds omdat er een overeenkomst was en er dus een schadevergoeding zou moeten worden betaald als die niet werd nageleefd en anderzijds om de Mirages verkoopbaar te houden.

Er werd hier ook beweerd dat het debat over de legerhervorming belangrijk was. Ik vind het een hele krachttoer dat men er vier jaar na elkaar in is geslaagd het budget van Landsverdediging op 90 miljard te bevriezen.

Op pagina 9 van het verslag vindt u een kort overzicht van de evolutie van de drie grote uitgavencategorieën: personeel, werking en investering. Tussen 1992 en 1998 is er een verschuiving met 2 pct. voor de personeelsuitgaven, meer bepaald een stijging van 56 naar 58 pct. De investeringsuitgaven blijven min of meer stationair, de meeruitgave voor het personeel wordt gecompenseerd door een minderuitgave voor de werking.

Als laatste reactie op de uiteenzetting van de heer Vermeiren, wens ik toch nog heel even terug te komen op de verkoop van de F-16-toestellen. Er blijken weinig kandidaten te zijn. Het *end user-certificate* zou een knelpunt zijn. Immers, wanneer er een koper opdaagt, dan moet hij bij een eventuele verkoop de instemming krijgen van de Amerikanen. De landen die tot hier toe geïnteresseerd waren, kregen dit *end user-certificate* niet. De verkoopprijs van de toestellen schommelt rond de 200 miljoen.

Mijnheer Kenzler, bij mijn aantreden heb ik inderdaad niet veel verklaringen afgelegd, maar in de enige verklaring die ik wel heb afgelegd, heb ik meegedeeld dat het mij evident leek dat de continuïteit zou worden verzekerd op het departement Landsverdediging. Dit is nogal evident, aangezien de meerderheid en de Regering dezelfde zijn gebleven. Bovendien kom ik uit dezelfde partij en zelfs uit dezelfde provincie als mijn voorganger.

De vrijwilligers korte termijn krijgen contracten van twee jaar, die driemaal met één jaar verlengbaar zijn. Wij hebben de limiet juist op 25 jaar gesteld om de kansen op de arbeidsmarkt van die vrijwilligers later niet te hypothekeren. Wij hebben dus oog gehad voor het probleem dat u aanraakt.

De 38-urenweek is uiteraard ook van toepassing in het leger. Wanneer die 38 uur overschreden worden, kunnen de overuren worden gecompenseerd of worden zij uitbetaald.

In sommige kwartieren zou men misbruik maken van oefeningen buiten de diensturen om militairen overuren te laten presteren. Dit is natuurlijk niet correct. Er is vanuit het kabinet van Landsverdediging een nota vertrokken naar alle kwartieren en de generale staf om hierop te wijzen. De mogelijkheid om oefeningen te houden buiten de gangbare diensturen, moet uiteraard behouden blijven.

Op de begroting is 904 miljoen ingeschreven voor de bewaking en het onderhoud van de kwartieren. Dat bedrag zal de volgende jaren worden opgetrokken tot 1,8 miljard. De militairen zullen dan van een aantal diensten die zij nu nog vervullen, kunnen worden vrijgesteld.

J'en viens à présent à l'intervention de M. Bougard, lequel m'a littéralement bombardé de questions. Je ferai de mon mieux pour répondre à toutes les interrogations que vous avez formulées, monsieur Bougard.

Vous avez plaidé pour une réforme plus profonde en matière militaire. Nous aurons certainement l'occasion de débattre de cette question. Cependant, vous admettez certainement, que depuis 1989, la situation a changé en Europe. Au début, nous

avons connu une certaine euphorie mais, par la suite, des craintes se sont manifestées quant à une certaine instabilité, surtout au niveau de la Russie et des républiques de l'ex-URSS.

Vous avez signalé que les menaces ne sont pas uniquement d'ordre militaire et vous avez tout à fait raison. Cependant, la compétence du ministre de la Défense se limite aux matières militaires.

Vous avez également parlé du CSCE. Comme vous le savez certainement, les décisions ne peuvent être prises qu'à l'unanimité au sein de cet organisme, ce qui peut poser de nombreux problèmes. La situation est à peu près semblable au niveau de l'Union européenne pour ce qui concerne, par exemple, les matières fiscales.

Les ventes de petit matériel ont rapporté 471 millions de recettes jusqu'à présent. Je ne suis pas en mesure de vous dire s'il comprend également des armes, mais je vous communiquerai les informations utiles en la matière par écrit.

Vous m'avez également demandé quels étaient les acquéreurs de ce matériel. Ces derniers jours, j'ai signé certains accords portant sur des ventes de biens à des hôpitaux, des mouvements de jeunesse ou d'autres catégories encore. Sur ce point également, je vous répondrai plus précisément par écrit.

Par ailleurs, nous avons vendu des Mirages au Chili, mais je ne suis pas en mesure de vous fournir dans l'immédiat des renseignements concernant des ventes à la Turquie. J'en viens à présent à la formation des Casques bleus. Dans ce domaine, il semble que la Belgique se situe à un bon niveau. Mardi dernier, une réunion a eu lieu à La Haye avec les chefs d'état-major d'une quinzaine de pays qui ont délégué des troupes en Bosnie et en ex-Yougoslavie. De cette réunion, il ressort que les militaires belges se trouvant en ex-Yougoslavie ont reçu une bonne formation militaire. Certains problèmes se sont parfois posés pour d'autres pays en la matière, mais pas au niveau de la Belgique.

Vous avez évoqué l'enquête concernant la mort des dix paracommandos belges. J'ai reçu aujourd'hui un communiqué provenant du porte-parole du ministère des Affaires étrangères, selon lequel l'auditeur militaire Nicolas Van Winsen, qui enquête sur la mort des dix Casques bleus belges, s'envolera jeudi, à destination de Kigali, pour poursuivre son enquête sur place. Par ailleurs, le communiqué précise que M. Van Winsen a reçu l'assurance de la pleine coopération des autorités rwandaises. L'enquête suit donc son cours en la matière.

Une de vos questions était plutôt de nature politique et concernait le Burundi. Sur ce point, je dois consulter mon collègue des Affaires étrangères.

Je me propose de vous faire parvenir une liste des ventes de terrains militaires qui auraient déjà été réalisées en vous précisant, le cas échéant, la destination des terrains vendus. Cependant, la destination constitue un problème complexe, car différentes affectations peuvent être attribuées aux terrains, selon l'usage auquel on les destine. Ce problème doit donc faire l'objet d'une discussion avec les Régions.

Enfin, vous plaidez pour qu'un contrôle plus important soit exercé par les commissions de la Défense de la Chambre et du Sénat sur la politique menée par le département de la Défense. Cette position ne me dérange pas du tout en tant que parlementaire. Je précise néanmoins que ce contrôle accru doit aller de pair avec un accroissement des responsabilités de la commission, ce qui implique qu'en cas d'incident, cette dernière doit également en assumer la responsabilité et non plus seulement le ministre ou le Gouvernement.

Mijnheer de Voorzitter, hiermee, heb ik naar best vermogen, en naar ik hoop in voldoende mate, geantwoord op de algemene en meer concrete vragen die mij tijdens het debat werden gesteld. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vermeiren.

De heer Vermeiren (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn uitvoerig antwoord, al heeft hij niet gereageerd op mijn concrete vraag of hij bereid is om in de volgende

maanden een inventaris op te maken van de herstructureringen in de jongste drie jaar. Sommigen, onder meer de heer Bougard, vinden dat te vroeg. Ik meen echter dat deze inventaris beantwoordt aan een noodzaak. Hij kan, zoals in het verleden is gebeurd voor andere zaken, samen met de stafchefs worden besproken zodat wij met kennis van zaken de nodige beslissingen voor de toekomst kunnen nemen. Dat kan alleen maar goed zijn voor alle partijen.

In het bijzonder onthoud ik wat de minister op het einde van zijn antwoord heeft gezegd, namelijk dat hij bereid is de commissie voor de Defensie te laten functioneren, volgens het model van de Verenigde Staten waar het commissiewerk veel belangrijker is en de commissie grotere verantwoordelijkheden heeft. Inzake defensie en inzake buitenlands beleid moet een consensuspolitiek worden gevoerd. Maar beslissingen nemen en openbaar maken houdt ook het nemen van verantwoordelijkheden in. Een nieuwe politiek voeren, gestoeld op Amerikaans model, is een nieuwheid.

M. le Président. — La parole est à M. Bougard.

M. Bougard (Ecolo). — Monsieur le Président, je remercie le ministre pour ses réponses. Je suis désolé de l'avoir assailli de questions, mais de nombreux problèmes sont apparus lors de la dernière discussion budgétaire de la législature. J'apprécie son intention de me fournir les réponses par écrit.

Je signale que je n'ai pas reçu de réponse à propos de la coopération militaire avec le Rwanda ni sur le sort des stagiaires rwandais qui se trouvaient ici en Belgique.

Je retiens également, de manière positive, la dernière réflexion du ministre qui avait trait aux pouvoirs accrus de la commission de la Défense, lesquels engendrent une augmentation des responsabilités.

J'espère que nous pourrions faire un excellent travail ensemble dans les mois qui restent.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Pinxten.

De heer Pinxten, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de Voorzitter, het is altijd goed om duidelijk te zijn. Ik blijf bij mijn standpunt dat een goede samenwerking tussen de Regering, de minister van Landsverdediging, het Parlement en de commissie voor de Defensie zeer belangrijk is. Ik heb echter niet gesproken van het Amerikaanse model. Dat is iets anders. Samenwerking wil niet zeggen dat er geen verschillende rol is weggelegd voor enerzijds de uitvoerende macht en anderzijds het Parlement. De Commissie voor de legeraankopen, mocht die ooit worden opgericht, zal moeten samenwerken met de minister van Landsverdediging, eventueel met de minister van Economische Zaken in verband met de compensaties, en met de commissie voor de Defensie.

In de voorbije twee weken heb ik overigens kunnen vaststellen dat ingevolge de bestaande procedures iets minder dan 50 pct. van de investeringen voor uitrustingsgoederen gepland zijn op het einde van het jaar. Het lijkt me nogal evident dat het overleg tussen Regering en Parlement geen vertraging tot gevolg kan hebben. Tot daar een paar bijkomende bedenkingen om het beleid in een juist perspectief te plaatsen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van het ontwerp van wet.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Artikel één luidt:

Artikel 1. De legersterkte voor het jaar 1995 wordt vastgesteld op ten hoogste 53 200 militairen.

Article 1er. Le contingent de l'armée pour l'année 1995 est fixé à 53 200 militaires au maximum.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Tot de in 1995 op te roepen dienstplichtigen behoren de dienstplichtigen van de klasse 1993 en van de daaraan voorafgaande klassen die, hoewel zij verder deel uitmaken van hun klasse, nog niet werden opgeroepen om hun werkelijke diensttermijn te vervullen.

Art. 2. Les miliciens à appeler en 1995 comprennent les miliciens de la classe 1993 et des classes antérieures qui, bien qu'ils continuent à appartenir à leur classe, n'ont pas encore été appelés pour accomplir leur terme de service actif.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Deze wet treedt in werking op 1 januari 1995.

Art. 3. La présente loi entre en vigueur le 1er janvier 1995.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1995

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE ALGEMENE UITGAVENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1995

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1995

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET GENERAL DES DEPENSES POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1995

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Dames en heren, wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1995.

Mesdames, messieurs, nous reprenons l'examen des projets de loi relatifs au budget des Voies et Moyens et au budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1995.

De minister van Landsverdediging heeft geantwoord op de vragen die hem tijdens de bespreking van de sectie Defensie werden gesteld. De bespreking van deze sectie is dus gesloten.

Le ministre ayant répondu aux questions qui lui ont été posées au cours de la discussion de la section Défense, je déclare close cette discussion.

Wij vatten de bespreking aan van de sectie Wetenschapsbeleid.

Nous abordons la discussion de la section Politique scientifique.

Het woord is aan de rapporteur.

Mevrouw Creyf (CVP), rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, als ik het goed voorheb is deze begroting voor minister Dehousse voorlopig de laatste die hij in het Parlement voorgelegd krijgt.

Ik zal het verslag niet toelichten, maar wil wel van de gelegenheid gebruik maken om een globale evaluatie te maken van het federaal wetenschapsbeleid. Elke kennis is pijn, verklaarde de bekende Italiaanse schrijver Umberto Eco.

De heer Vandenberghe (CVP). — Mevrouw Creyf, Eco heeft dat overgenomen van Bacon; die heeft dit als eerste gezegd.

Mevrouw Creyf (CVP), rapporteur. — Dan verbeter ik: elke kennis is pijn, zoals Bacon indertijd heeft gezegd!

Ik zou daaraan willen toevoegen dat ook het voorafgaande proces — met name kennis verwerven — een pijnlijke en noodzakelijke ontwikkeling is. Inderdaad, kennis vergaren via wetenschappelijk onderzoek vergt heel wat inspanningen en geduld niet alleen van de wetenschappers en wetenschappelijke onderzoekers, maar ook van de overheid. Bij de laatste knelt juist het schoentje. Ik ben er mij terdege van bewust dat elk departement — en dus ook dat van wetenschap en onderwijs — rekening moet houden met de strenge budgettaire beperkingen.

Maar hoe moeilijk en pijnlijk het ook is, wetenschappelijk onderzoek vereist heel wat investeringen. Deze zijn thans onvoldoende. Bovendien worden de middelen maar al te vaak op een weinig efficiënte manier gebruikt. Denken we maar aan allerlei promotiecampagnes en miljoenen opslorpemde projecten die na verloop van tijd worden afgevoerd omdat ze geen maatschappelijk nut hadden of gediend hebben voor onze traditionele wafelijzerpolitiek. Dit alles druist in tegen de interne logica die ten dele het wetenschappelijk onderzoek stuurt: een bepaalde keuze impliceert haast onvermijdelijk een andere keuze. De hoge investeringskost van sommige keuzen maakt het weinig waarschijnlijk dat hiervan zal worden afgeweken alvorens deze optie rendabel wordt gemaakt. Niet alleen in het verleden maar ook nog heden ten dage wordt er tot mijn spijt te weinig rekening gehouden met dit principe.

Investeren in de wetenschap en de technologie is in feite het fundament leggen van een welvarende Staat. In de recente modellen betreffende de economische groei van een natie wordt, naast kapitaal en arbeid, als productiefactor ook met de expliciete kennis rekening gehouden. Die wordt onder meer gemeten via de middelen die aan wetenschappelijk onderzoek worden besteed.

In vergelijking met de voornaamste handelspartners zijn deze middelen in ons land aan de lage kant. In tegenstelling tot de Vlaamse Gemeenschap, die sinds enige jaren een politiek voert ter verhoging van de werkingsmiddelen, blijft de federale overheid schromelijk ten achter. De OESO beschouwt een uitgaveniveau, weliswaar van overheid en privé samen, van 2 pct. van het BNP als een na te streven doelstelling om economisch en maatschappelijk concurrentieel te blijven. Acht landen voldoen thans aan deze norm: Japan, de Verenigde Staten, Zweden, Zwitserland, Duitsland, Frankrijk, Nederland en Groot-Brittannië, met andere woorden al onze voornaamste handelspartners.

Momenteel bedraagt de overheidsbijdrage voor wetenschapsbeleid in de vijf belangrijkste ons omringende landen gemiddeld 0,93 pct. van het BNP, tegenover slechts 0,49 pct. in België. Niet alleen de Gemeenschappen en de Gewesten, maar ook de federale overheid zal heel wat inspanningen moeten opbrengen om deze kloof weg te werken.

Ondanks het feit dat de stijging van de totale uitgaven voor Onderzoek en Ontwikkeling tussen 1985 en 1993 voor de federale overheid 2,5 pct. bedraagt — tegenover 7,4 pct. voor de Gewesten en Gemeenschappen —, is volgens de berekening van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven deze groei van de totale Belgische overheidsuitgaven schromelijk achtergebleven ten opzichte van onze belangrijkste concurrenten. Dit is eens te meer een bewijs dat de federale overheid de afgelopen jaren te weinig inspanning heeft geleverd om deze kloof te dichten. Hierdoor zijn we nog steeds te afhankelijk van het aanbod aan kennisproducten uit het buitenland. Nochtans is het eigen wetenschappelijk onderzoek de voedingsbodem voor een gezonde economie. Het is immers ten tijde van een economische recessie — en ook daarna — zéér belangrijk om toekomstgericht te investeren. Bovendien zal de mate waarin de overheid investeert in het wetenschappelijk onderzoek en de nieuwe technologieën het investeringsklimaat in gunstige zin beïnvloeden. Hierdoor trekt zij niet alleen privé-investeringen uit eigen land aan, maar ook buitenlandse investeerders die zich in de buurt van universiteiten en vermaarde onderzoeksinstellingen vestigen.

De voor ons land zo broodnodige wisselwerking tussen overheid, bedrijfsleven en universiteiten op het gebied van wetenschappelijk onderzoek laat nog veel te wensen over. Momenteel kan men eigenlijk niet veel anders verwachten, aangezien er nauwelijks sprake is van een samenwerking tussen federale overheid en Gemeenschappen. De uitwisseling van onderzoeksresultaten en informatie, en de samenwerking tussen wetenschappers over de gewestgrenzen heen, voorkomen nodeloze investeringen en menselijke energie waardoor deze schaarse en dure middelen in andere onderzoeksdomeinen kunnen worden geïnvesteerd. Het gebrek aan overeenstemming, de bevoegdheidsconflicten en vooral de tegenkantingen zijn nog te talrijk.

Ik meen, mijnheer de minister, dat u als federale minister de taak hebt de samenwerking te stimuleren om de bestaande projecten te coördineren en op elkaar af te stemmen. Een federaal wetenschapsbeleid met visie staat niet alleen op zich of is niet geïsoleerd, maar vormt een brugfunctie tussen de Gemeenschappen. Reeds meer dan een jaar is het Sint-Michielsakkoord gesloten en nog steeds hebt u geen initiatief genomen! Staat er in artikel 92bis en ter niet dat er voor de acties van de federale overheid inzake wetenschapsbeleid en voor de samenstelling van de Federale Raad voor het wetenschapsbeleid samenwerkingsakkoorden met de Gemeenschappen en/of de Gewesten nodig zijn? De instelling van een Commissie Federale Samenwerking binnen de Interministeriële Conferentie voor wetenschapsbeleid is een lovenswaardig initiatief, maar die samenwerking beperkt zich momenteel tot het louter uitwisselen van statistische gegevens. Wanneer zullen de onontbeerlijke fundamentele samenwerkingsakkoorden volgen? Wordt het niet hoog tijd dat de bestaande barrières tussen de overheden onderling, tussen de overheid en het bedrijfsleven en tussen de overheid en de universiteiten worden neergehaald?

Ik heb ook mijn bedenkingen bij de manier waarop u en uw voorgangers beslissen over de aanwending van de investeringen. Ik ben er mij terdege van bewust dat de wetenschappelijke ontwikkeling een complex proces is dat niet alleen een interne logica gehoorzaamt, maar dat ook onderworpen is aan de beïnvloeding van sociale krachten. Bij elke beslissing spelen immers twee basisvoorwaarden mee. Men moet ten eerste op korte termijn een antwoord formuleren op het aanbod van de concurrentie. Ten tweede is elke beslissing min of meer een anticipatie op mogelijke perspectieven op middellange en lange termijn. In dit laatste ligt juist de moeilijkheid, omdat er verschillende toekomstperspectieven openliggen. Het is de keuze tussen de alternatieven, zowel op economisch als op sociaal vlak, die onze toekomst vorm geeft.

Door te investeren in bepaalde wetenschappelijke projecten, waarbij rekening gehouden wordt met de daaraan verbonden risico's, kosten en voordelen, geeft de overheid de richting aan waarin zij de maatschappij op economisch en sociaal vlak wil zien evolueren. De politieke keuze die niet alleen de richting van het wetenschappelijk onderzoek bepaalt, maar ook de grootte van de investering, ontsnapt evenwel aan een fundamentele en reële controle door de bevolking en haar vertegenwoordigers. Het wordt hoog tijd dat ook het Parlement meer betrokken wordt bij de evaluatie van het wetenschappelijk onderzoek. Op deze wijze kan zij de doelgerichtheid en de doelmatigheid van het beleid op een efficiënte manier beoordelen alsook de gehanteerde criteria bij het toekennen van de kredieten.

Tot slot wil ik nog een niet te onderschatten probleem aankaarten dat voor een stuk bij de beoordeling aansluit. De minister pleit steeds voor doelmatigheid en rationalisatie van het wetenschapsbeleid. Ik denk dat het hoog tijd wordt om op een efficiënte manier gebruik te maken van de wetenschappelijke onderzoekers. Reeds in 1985 werd in een verslag aan de Koning Boudewijn stichting gewezen op de instabiliteit van de werkgelegenheid in deze sector. Bijna 10 jaar later is deze toestand nog niet verbeterd; wel integendeel. Ik beseft dat een zelfspreekende continuïteit van projecten niet overeenstemt met een te voeren overheidsbeleid. Evaluatie moet kunnen om te beantwoorden aan maatschappelijke noden en visies en om de garantie te kunnen bieden voor een hoogstaand kwalitatief onderzoek. Maar een snellere beoordeling en een zekere bestendigheid zijn even belangrijk.

Het verloop van onderzoekers ten gevolge van de onzekerheid over projecten is maatschappelijk onverantwoord. De kennis en ervaring die zij opgebouwd hebben, gaat dan ook verloren waardoor het project aan kwaliteit inboet.

De overheid is verantwoordelijk voor het verloren gaan van heel wat ervaring, kennis, menselijke energie en vooral schaarse middelen als gevolg van te late evaluaties.

Wij zijn ons allen bewust van het belang van het wetenschappelijk onderzoek. De daaruit verworven kennis en inzichten leveren immers een belangrijke bijdrage bij de aanpak van complexe maatschappelijke uitdagingen. Denken we maar aan het milieu, verstedelijking en urbanisatie, verkeer en mobiliteit, energie en grondstoffen, criminaliteit, werkgelegenheid en vorming. Is er niet dringend nood aan fundamenteel onderzoek op het vlak van gezondheid?

AIDS, de ziekte van Alzheimer, kanker en zovele andere kwalen veroorzaken nog te veel menselijk leed. Heeft de World Health Organisation onlangs niet aan de alarmbel getrokken en de wetenschappelijke milieus opgeroepen om opnieuw reserach te doen naar nieuwe geneesmiddelen — in casu antibiotica — om de reeds onder controle gewaande ziekten zoals TBC en longontsteking, te genezen.

Dit is eens temeer een bewijs dat onze maatschappij voor voortdurende uitdagingen staat, die zij op een efficiënte manier moet aanpakken. Kennis is macht. Het besef van de inhoud van deze drie woorden «Kennis is macht» is een eerste stap, maar de concretisering hiervan via wetenschappelijk onderzoek laat nog te wensen over.

Ik hoop, dat de minister, maar vooral zijn opvolger, in de toekomst werk zal maken van een duidelijk en efficiënt investeringsbeleid in samenwerking én met de Gemeenschappen en de Gewesten, én met de universiteiten en onderzoeksinstellingen én met het bedrijfsleven. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Dehousse, ministre.

M. Dehousse, ministre de la Politique scientifique et de l'Infrastructure. — Monsieur le Président, c'est sans doute la dernière fois que je prends la parole en tant que ministre de la Politique scientifique. Peut-être est-ce aussi la dernière fois que je prends la parole au Sénat, ce que j'aurai l'occasion de regretter, puisque, dans ma vie politique, j'ai été arraché à la saveur sénatoriale par des contraintes extérieures à ma volonté.

Cela dit, quoi de plus agréable que de répondre à Mme Creyf, puisque, par définition, on trouve toujours une oreille attentive auprès d'un ministre quand on lui dit qu'il devrait disposer d'un budget plus large. Ce n'est pas une idée révoltante; elle ne me déplaît pas!

En effet, j'ai plusieurs raisons de croire que l'on pourrait faire plus en Belgique pour la politique scientifique. Toutefois, il faut remettre les choses à leur place. Les souhaits que vous avez exprimés, madame, et que je partage grandement, doivent être resitués dans une série de contraintes.

La première d'entre elles est budgétaire. Elle n'est agréable pour aucun ministre mais elle s'applique à tous les membres du Gouvernement. Quand un Parlement — et celui-ci n'échappe pas à la règle — demande à un Gouvernement de maîtriser les finances publiques et quand une bonne partie des membres de ce Parlement manifestent leur volonté de réduire les dépenses publiques — je l'entends dire en français comme en flamand, sur les bancs de la Chambre comme sur ceux du Sénat — les ministres ne disposent pas toujours de l'écoute dont ils auraient besoin pour expliquer, comme vous venez de le faire avec éloquence, qu'il existe des méthodes pour dépenser mieux et des raisons de dépenser plus.

Je donnerai un exemple. De juillet 1994 à juillet 1997, la Belgique assumera la présidence de l'initiative Euréka. Nous avons à cet égard décidé de consacrer une somme de l'ordre de 120 à 160 millions que nous répartirons en trois exercices puisque c'est le système de la troïka qui prévaut pour Euréka. Pendant la première année, la Belgique est associée au président en titre, en l'occurrence le gouvernement suisse. En juillet 1995, le Gouvernement belge deviendra le président effectif et dans l'année ultérieure, le président belge restera associé à la préparation des déci-

sions Eurêka. La France, qui avait accepté cette présidence voici trois ans environ, a dépensé 400 millions à cette fin. Ainsi, l'effort accepté par la Belgique est plus faible, mais par habitant et par chercheur, il est incomparablement plus grand que celui consenti par la France.

Autre exemple douloureux: lorsqu'au conclave budgétaire de juillet, j'ai expliqué que nous avions besoin d'une somme — qui n'était pas démesurée — pour exercer la présidence d'Eurêka, le Conseil des ministres a unanimement décidé de ne pas renoncer à cette présidence. Le conseil a d'ailleurs marqué son accord sur les montants que j'avais avancés, à savoir 120 à 160 millions de francs. Le ministre du Budget, notre maître à tous dans ce domaine, a demandé — le mot est faible — que les budgets soient compensés. Etant solidaire de mon collègue du Budget, j'ai accepté la décision prise dans le cadre du conclave budgétaire et je l'applique. Par conséquent, nous ferons moins de recherche afin de pouvoir exercer la présidence Eurêka. La contrainte budgétaire est donc bien réelle. Nous devons vivre avec elle.

Je rappelle que ce Gouvernement est fondé sur plusieurs idées-clés dont celle de maîtriser tous les aspects des finances publiques, en ce compris les dépenses. Le programme gouvernemental affiche d'ailleurs des lignes de croissance zéro qui portent sur l'ensemble du budget. Nous avons tous ensemble accepté l'idée que des budgets étaient prioritaires dans le cadre du contrat avec le citoyen. Nous avons notamment estimé que le ministère de la Justice méritait une priorité.

Si l'on impose une croissance zéro à une masse budgétaire à l'intérieur de laquelle la croissance est réelle pour certains départements, une diminution est inévitablement imposée à d'autres ministères.

Le seul succès qui me tient réellement à cœur tient au fait qu'à l'occasion des neuf conclaves budgétaires qui ont eu lieu au cours des trois dernières années, j'ai maintenu l'accroissement — léger, j'en conviens — du budget de la Recherche alors que les autres budgets diminuaient parfois de manière douloureuse.

Je partage votre souci de faire plus et mieux. Vous n'ignorez cependant pas que nous sommes tenus par les délais imposés par l'Union européenne et par les objectifs de Maastricht. Ces contraintes ne nous permettent pas de donner libre cours à la propension — naturelle chez certains d'entre nous — à vouloir faire plus que ce qui est actuellement possible. Je me devais de formuler cette première remarque.

En Belgique, l'importance des dépenses destinées à la recherche se situe en dessous de la norme de la Communauté européenne. Pour différentes raisons — d'effets de taille, notamment —, nous dépensons moins que la France, que l'Allemagne et que la Hollande.

Je répète que rien n'est simple. Les grandes entreprises se font de plus en plus rares dans notre tissu économique, au nord comme au sud du pays. Nous sommes riches en petites et moyennes entreprises, naturellement plus réticentes à investir dans la recherche. Cet handicap structurel explique la faiblesse de nos investissements. La Région wallonne fournit un excellent exemple de ce phénomène lié à la transformation rapide du tissu économique.

Néanmoins, les statistiques de l'OCDE prouvent que, globalement, notre pays n'est pas en si mauvaise posture sur le plan de la recherche. En vérité, c'est surtout du côté des pouvoirs publics que le bât blesse. C'est la raison pour laquelle j'ai augmenté de près de 16 p.c. en trois ans le budget des établissements scientifiques de l'Etat et engagé mon budget à concurrence de 95 ou 96 p.c., ce qui est égal — sinon supérieur — à ce que font les autres départements. Je reconnais que cela n'a rien d'exceptionnel, la part de la recherche scientifique n'atteignant qu'environ 1 p.c. du budget de l'Etat.

Je pense pouvoir affirmer qu'il n'y a eu ni lenteur ni blocage. La coexistence harmonieuse avec les Régions et les Communautés a permis d'éviter, pour l'essentiel, les conflits de compétence. Vous ne trouverez dans les *Annales parlementaires* aucune trace d'interpellations ou de questions orales relatives à un quelconque problème de cet ordre. Lorsque, à deux reprises, j'ai présidé le Conseil européen des ministres de la recherche scientifique, je n'ai eu qu'à me louer de l'excellent esprit de collaboration qui s'est installé avec M. Van den Brande, responsable de la recherche et

ministre-président du Gouvernement flamand, qui présidait la délégation belge. Depuis lors, nous avons accompli un autre pas important dans la réforme de l'Etat. Je suis devenu ministre-assesseur, ou coadjuteur. M. Van den Brande a pris la direction de la représentation belge.

Pendant six mois, nous n'avons rencontré aucune difficulté pour déterminer de concert nos principaux objectifs dans le quatrième programme-cadre de la recherche scientifique mis en place au niveau européen, malgré l'arithmétique particulièrement complexe de ce plan quinquennal de 13 milliards d'écus, soit 520 milliards de francs belges.

Nous avions tout loisir d'avoir des avis différents en ce qui concerne l'ampleur de l'effort, mais tel n'a pas été le cas. De même, nous avions tout loisir de nous diviser quant aux moyens à accorder aux différents secteurs — par exemple les sciences marines et les sciences du vivant — mais nous sommes restés unis.

La position de la Belgique a donc été définie sans qu'existe l'ombre d'un besoin d'arbitrage, ni direct ni indirect.

J'entretiens le même type de rapports avec mon collègue francophone, M. Lebrun, qui a succédé à M. Van den Brande. Nous essayons même de trouver de petits accords — parfois plus difficiles à mettre au point que les grands — de façon à ce que le siège de la Belgique soit toujours occupé par un ministre.

Une telle harmonie ne peut qu'être souhaitée dans d'autres domaines.

Par ailleurs, je vous donne tout à fait raison lorsque vous réclamez des efforts plus importants en ce qui concerne l'évaluation de la recherche. Il est important que ce travail soit réalisé dans les enceintes parlementaires.

On a proposé la création de ce qu'on appelle, en anglais, le *technology assessment*, c'est-à-dire, en français, l'«évaluation» ou techniques d'évaluation.

Compte tenu de l'importance de la recherche dans le monde actuel, il est essentiel que le Parlement trouve des méthodes de travail adaptées. J'ai soutenu deux propositions faites à la Chambre en la matière. J'aurais soutenu de la même façon des propositions émanant du Sénat. Malheureusement, les auteurs ne sont pas parvenus à se mettre d'accord et je n'ai pas été capable de réaliser une médiation. Mais le Gouvernement ne peut prendre l'initiative de créer un office d'évaluation de la recherche au sein du Sénat ou de la Chambre.

Je suis également d'accord avec vous en ce qui concerne les chercheurs et leurs problèmes d'instabilité. Je vous rappelle — vous devez vous en souvenir car vous avez fréquenté assidûment la commission présidée par M. Garcia — que mes premiers propos ont été les suivants: «Je suis un ancien chercheur moi-même. Ce qui est essentiel à la recherche et aux chercheurs, c'est la continuité. Je ne changerai pas les programmes de mes prédécesseurs.»

J'ai respecté cet engagement. J'ai, par contre, renouvelé et prolongé certains programmes, utilisant ainsi les possibilités que m'offre, en la matière, la législation sur la réforme de l'Etat. Je ne regrette nullement d'avoir pris ces initiatives, favorables aux chercheurs.

On constate, il est vrai, une «instabilité de l'emploi» dans la recherche. Ce terme demande à être précisé. En effet, la rotation n'est pas si importante dans ce domaine car, une fois qu'un chercheur travaille pour un programme, il garde cet emploi. L'ennui est qu'au terme des cinq ans — les programmes sont en effet quinquennaux —, il existe une incertitude quant à son avenir. C'est une des raisons pour lesquelles j'ai pris, en accord avec mes collègues, au niveau fédéral, la décision — fortement contestée la première année, notamment par la Communauté flamande — de travailler en coopération avec le Fonds national de la recherche scientifique, d'une part, et le NFWO, d'autre part.

J'ai eu la joie de constater, à la fin de la deuxième année, que la Communauté flamande demandait la prolongation de nos rapports avec le NFWO parce que nous avions pu répondre à un certain nombre de vœux émis par les recteurs dans ce domaine. J'ai défendu, au sein du Gouvernement fédéral, le fait qu'il était stupide, octroyant des aides, de recréer un fonds national ou fédéral de la recherche scientifique alors qu'on pouvait travailler avec

l'infrastructure, les commissions et, surtout, l'expérience du NFWO et du FRNS. M. Dillemans, par exemple, est intervenu pour que ces efforts soient prolongés. Voilà ce que nous avons fait.

Par contre, nous n'avons pas su procéder à la mise sur pied du Conseil fédéral de la politique scientifique. J'ai présenté il y a quelque temps au Gouvernement fédéral l'arrêté royal portant la définition des établissements scientifiques de l'Etat, qui était aussi requis pour parfaire la réforme de l'Etat. Le Gouvernement s'est prononcé.

Je lui soumettrai vendredi un deuxième rapport sur la politique spatiale qui, comme vous le savez, est un des grands volets de la matière scientifique. Je suis le premier, par rapport à mes prédécesseurs, à déposer des rapports documentés sur l'évolution de la politique spatiale, qui représente une partie importante de notre budget. Toutefois, je ne suis parvenu à trouver un accord ni avec les Communautés ni avec les différents membres du Gouvernement en ce qui concerne la composition du Conseil fédéral de la politique scientifique. Je le regrette. Si j'avais disposé d'un peu plus de temps, je crois que j'y serais parvenu; mais ce n'est pas le cas et cette tâche reviendra donc à mon successeur.

Vous avez dit que les chercheurs partaient, madame. Lorsqu'on examine la situation, il faut avouer que vous avez parfois raison.

J'ai beaucoup de peine à expliquer dans la Communauté française — que j'ai l'avantage de mieux connaître de par ma fonction parlementaire — que les jeunes chercheurs ont intérêt à passer plusieurs années en dehors de leur port d'attache. Dans notre société, il est encore difficile de dire à un jeune d'une vingtaine d'années qu'il doit partir pendant trois, quatre ou cinq ans faire de la recherche ailleurs. Je ne sais pas si les jeunes se laissent plus facilement convaincre en Communauté flamande mais, chez nous, c'est encore très compliqué à l'heure actuelle.

C'est un départ à la fois volontaire et temporaire. Vous avez voulu souligner qu'en fait nous étions des exportateurs nés en matière de recherche. Nous le sommes pour une raison très simple que j'ai déjà signalée dans différentes assemblées et que je répète volontiers ici : nos Communautés produisent, dans les universités, plus de chercheurs qu'il n'y a, en Belgique, de places de recherche. Nous sommes donc des exportateurs de chercheurs. Très heureusement, la qualité de nos chercheurs fait qu'ils sont très demandés. Ils sont nombreux, originaires des deux Communautés, dans les différents centres que sont les organisations européennes, les organisations internationales, les universités américaines, les exemples abondent. Tant que notre pays comptera moins de postes de recherche que de personnes qui se destinent à la recherche, fatalement il faudra bien que les chercheurs s'en aillent. Ils croient toujours régler des problèmes personnels mais en fait, en le faisant, ils contribuent à régler un problème fondamental.

Vous avez raison de souligner, madame, que tant de frontières s'offrent à nous que nous aurions tort d'hésiter. Vous avez cité le sida et la maladie d'Alzheimer, et l'on pourrait en citer d'autres, encore que ces deux exemples relèvent davantage du budget de la Santé publique que de celui de mon département. En effet, à cet égard, je ne suis que le coordonnateur des masses affectées à la recherche scientifique, et je n'interviens pas directement dans la définition des programmes.

Il est bon également d'informer l'opinion publique qu'hélas, ce n'est pas parce que l'on cherche que l'on trouve. Encore sommes nous, vous et moi, d'accord pour dire que l'on trouverait encore moins si l'on ne cherchait pas ! En conséquence, la recherche est une activité nécessaire.

Mais le public manque quelquefois de patience, croyant que, si l'on dépensait deux fois plus, on irait deux fois plus vite pour trouver une solution au sida, à la maladie d'Alzheimer ou encore au cancer, que vous n'avez pas citée, mais qui trouve sa place dans la recherche médicale. Rien de tout cela n'est simple pour le public ni pour nous-mêmes.

Pensez-vous, madame, que le Sénat est prêt à discuter maintenant des efforts à consentir pour faire avancer nos chercheurs belges, flamands, wallons, bruxellois, dans les domaines brûlants de la recherche génétique et de la technologie génétique ? Ce sont des problèmes dont nous hésitons à discuter entre nous. Dès lors,

comment voulez-vous que nous puissions donner des impulsions à la recherche dans des domaines qui vont devenir extrêmement « compétitifs », pour utiliser un mot à la mode ?

Vous avez parlé, madame, des investisseurs. Il est vrai que les communautés au Nord, au Sud et à Bruxelles ont développé des universités qui sont autant de pôles d'attraction économique.

Je voudrais terminer ce discours en vous disant — et je pense que vous serez fondamentalement d'accord avec moi — que nous ne devons pas donner au public, aux chercheurs et à nous mêmes, l'illusion que la recherche est rentable au sens économique du terme. La rentabilité en matière économique, en matière financière, n'est pas le but principal de la recherche. Quelquefois, il faut savoir plaider que le chercheur qui ne sait pas ce qu'il cherche est peut-être plus utile pour la société que le chercheur qui cherche définitivement quelque chose, parce que celui-là, vous et moi, madame, par l'intérêt que nous portons à la recherche, nous savons qu'il sait ce qu'il cherche et qu'il est incapable de prévoir ce qu'il va trouver. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Creyf.

Mevrouw Creyf (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister niet alleen voor zijn uitvoerig antwoord, maar ook voor de beschouwingen die hij geformuleerd heeft. Ik dank hem ook voor de keren dat hij mij gelijk gegeven heeft en waardeert het wanneer hij mij heeft tegengesproken, toen hij meende dat ik ongelijk had. Ik heb zijn uiteenzetting ten zeerste op prijs gesteld.

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de bespreking van de sectie Wetenschapsbeleid, verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion de la section Politique scientifique, je la déclare close.

Nous abordons la discussion de la section Prévoyance sociale.

Wij vatten de bespreking aan van de sectie Sociale Voorzorg.

M. Dighneef, rapporteur, se réfère à son rapport.

Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer (SP). — Mijnheer de Voorzitter, ik was mijn uiteenzetting haast begonnen met de verwijzing naar een primeur omdat ik voor het eerst in de Senaat het woord zou voeren met vóór mij alleen de minister als in een *colloque singulier*. Ik prijs mij gelukkig dat nog enkele leden meer het debat bijwonen.

Allereerst bedank ik minister De Galan voor haar aanwezigheid. Zij heeft een vermoeiende dag achter de rug die trouwens nog niet beëindigd is, als ik haar goed begrepen heb. De hele dag heeft zij het standpunt van de Regering over de thema dat ik zal bespreken, verdedigd. Misschien vormt deze discussie een rust-pauze voor haar om even te mijmeren over de stellingname waarvoor zij vandaag is opgekomen en die zij verder zal bepleiten.

Mevrouw de minister, het is — ik kom nu tot mijn betoog — wellicht veelzeggend over de reële en de vermeende machtsverhoudingen in de sector van de ziekteverzekering en de volksgezondheid, dat de voorzitter van een belangrijke landsbond van ziekenfondsen op 9 december 1994 in zijn weekblad nog kon schrijven dat «het medico-mutualistisch akkoord voor 1995 tariefzekerheid waarborgt voor zijn leden».

Blijkbaar was die voorzitter, wiens naam ik hier niet zal noemen, maar die men als *un homme juste* kan omschrijven, in de vaste overtuiging dat het bereikte akkoord niet meer op de helling kon worden gezet, want anders zou hij niet met zo'n grote zelfzekerheid zijn vreugde over de opnieuw bereikte tariefzekerheid hebben uitgedrukt.

Vermoedelijk moeten we daaruit afleiden dat de goedkeuring die nog aan het tussen ziekenfondsen en geneesheren gesloten akkoord, moest worden gegeven door de algemene raad van het RIZIV, voor hem een pure formaliteit was.

Nu de algemene raad van de ziekteverzekering in toepassing van de wet-Moureaux waarin een budgettaire enveloppe werd vastgelegd, vorige maandag geweigerd heeft zijn goedkeuring te hechten aan de akkoorden voor de terugbetalingstarieven, is de aangekondigde tariefzekerheid uiteraard opnieuw onbestaande.

Het is de pers niet ontgaan dat die weigering een heel belangrijk feit betekent. Het is inderdaad de eerste keer dat de zogenoemde financiers van de ziekteverzekering, dit zijn de werkgevers en de vakbonden, maar ook de overheid, openlijk in conflict treden met de uitgevers van het geld, te weten de ziekenfondsen en de zorgenverstrekkers.

Ik vind persoonlijk de houding van deze nieuwe bestuurders van de ziekteverzekering prijzenswaardig. Met name de Regering en de vakbonden, maar blijkbaar ook de werkgevers, tillen zwaar aan het feit dat de zorgenverstrekkers hun prijzen meer optrekken dan toegestaan door de loonstop die geldt sinds het crisisplan van deze Regering.

Het argument van de «uitgevers» dat de tarieven die ze zijn overeengekomen binnen de budgetten blijven die vorige zomer werden opgesteld, gaat niet op om de simpele reden dat — mede door de gevoerde tarievenpolitiek — de medische consumptie gevoelig is gedaald. Bijgevolg zou het overeengekomen budget ook moeten worden herzien.

Mevrouw de minister, ik wens één van uw medewerkers, met name de heer Verhavert, te citeren die in een krantenartikel schrijft dat «de besparingen die in het kader van het Globaal Plan worden gerealiseerd via een niet-indexering van honoraria in 1994 niet teniet mogen worden gedaan door de recuperatie van deze indexering». Dit blijkt mij een gezond standpunt. Ik vermoed trouwens dat precies die overweging een belangrijke rol heeft gespeeld bij de beslissing van de algemene raad.

Ik ben het helemaal niet eens met dokter Beckers van het gelijknamig syndicaat, die meent dat de algemene raad van het RISIV helemaal niet het recht heeft zomaar te beslissen om dat akkoord niet goed te keuren. Volgens hem past het akkoord in de algemene begrotingsenveloppe en de algemene raad kan daarvan alleen maar akte nemen, als een soort notaris.

Ik neem aan dat de democraten in dit land een dergelijke houding toch moeilijk kunnen onderschrijven. De heer Beckers dreigt bovendien met een kort geding voor de Raad van State, maar misschien zal de soep niet zo heet worden gegeten als ze wordt opgediend.

Ik vind het zeer belangrijk dat de overheid nu opnieuw haar verantwoordelijkheid ter zake helemaal kan opnemen en ik durf er dan ook niet aan te twifelen, mevrouw de minister, dat u de belangen van de zorgbehoevenden in deze voor alles zult laten primeren. Ook al dienen de corporatistische organisaties in de sector daardoor enigszins aan macht in te boeten, we zullen de laatste zijn om daarover te treuren.

Mevrouw de minister, ik hoop ook dat u ons iets kunt vertellen over de mogelijke oplossing die nu vrijdag, wanneer de algemene raad opnieuw bijeenkomt, uit de bus zal komen. Welke houding zal de Regering aannemen indien er finaliter geen aangepast tariefakkoord tot stand zou komen vóór 1 januari 1995?

De wet-Moureaux biedt u in elk geval een wettelijke basis om soeverein — anderen zullen misschien zeggen autoritair — ter zake te beslissen. In elk geval zou het onaanvaardbaar zijn dat de artsen zouden behouden wat zij aanvankelijk hebben bedongen, maar dat de in het vooruitzicht gestelde remgeldverlagingen voor de patiënten worden opgeofferd. Ik hoop dat dit alvast niet het resultaat zal zijn.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Galan.

Mevrouw De Galan, minister van Sociale Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, ik apprecieer het dat de heer Pataer zo lang op mij heeft willen wachten en dat hij zoveel medelijden betoont, omdat ik de hele dag lang onderhandelingen heb moeten voeren.

Monsieur le Président, mon collègue, M. Santkin m'a saisie des questions relatives à la santé publique qui ont été posées mais l'absence des auteurs m'amènera, si vous le voulez bien, à y répondre par écrit.

A M. Pataer, je dirai qu'il convient de distinguer deux choses.

L'accord «médico-mut», qui est actuellement au centre de l'actualité, ne constitue pas un nouvel accord car il a été conclu le 13 décembre 1993 entre les organisations traditionnelles représentatives du secteur médical depuis la loi dite Leburton de 1963.

Vous n'êtes pas sans savoir que j'envisage de faire procéder au printemps 1995 à des élections au sein du corps médical. Une tentative similaire datant de 1974 n'a pas abouti.

Les modalités de cette élection ne sont pas fixées mais deux principes la sous-tendent. Elle ne sera pas sous-corporatiste et ne devra pas créer d'exclusion par rapport à certaines régions, certaines communautés. La représentation sera similaire à celle qui existe au CNT au plan interprofessionnel quant à la composition des organes représentatifs.

L'ambiguïté dans l'exécution de cet accord résulte du fait qu'il a été conclu avant l'arrêté de modération salariale inclus dans le Plan global. Celui-ci imposait une croissance limitée à l'index santé pour tous les salariés, les indépendants et les prestataires exerçant des professions libérales soumis à des barèmes. Il y a là un conflit juridique sur la détermination des barèmes entre le 13 et le 24 décembre 1993.

Nous sommes donc dans une situation de poursuite d'un accord conclu mais où deux dispositions s'opposent : une disposition contenue dans l'accord — notre droit civil considère que les conventions entre particuliers ont force de loi entre les parties — et une disposition impérative issue du Plan global relative à la modération salariale.

Comme vous le savez, monsieur Pataer, toutes les discussions qui ont eu lieu en 1993 concernant la fidélisation du patient n'ont pas pu aboutir. Cependant, en 1993, la sécurité tarifaire nous paraissait importante. L'accord «médico-mut» devait établir cette sécurité tarifaire. Celle-ci porte sur les montants à rembourser aux patients. Cette fidélisation n'ayant pu aboutir, et encore moins l'échelonnement, on s'est penché sur une autre formule, celle de l'accréditation, que tout le monde critique à présent mais à laquelle bon nombre de docteurs, y compris des généralistes s'empressent d'adhérer. En effet, ce système présente divers avantages, à savoir une prime forfaitaire ainsi qu'un forfait supplémentaire d'honoraires de 30 francs par prestation et par médecin accrédité.

Certains affirment qu'à défaut d'accord sur la convention «médico-mut», il n'y a plus de sécurité tarifaire. C'est partiellement inexact. En effet, nous nous trouvons dans le cadre du prolongement d'un accord existant en la matière, ce qui ne simplifie pas la question par ailleurs, j'y reviendrai.

Les conventions relatives aux bandagistes, aux orthopédistes, aux kinésithérapeutes, aux infirmières à domicile, etc. elles sont, quant à elles, de nouvelles conventions. A défaut d'approbation de ces conventions, bien déterminées, il n'y a pas de sécurité tarifaire. Nous nous trouvons donc dans deux cadres différents : d'une part, nous avons la convention «médico-mut» que tout le monde considère avec intérêt, mais qui constitue la prolongation d'un accord existant, et, d'autre part, les nouvelles conventions, à propos desquelles le commissaire du Gouvernement a déposé une demande d'explication, estimant qu'elle ne répondait pas à certains critères sur lesquels je reviendrai.

Quel est le but de la nouvelle structure du conseil général voulue par la loi Moureaux? Un principe général avait été instauré, à savoir celui du «qui paie décide», à savoir la responsabilisation des acteurs. Comme vous le savez, les interlocuteurs sociaux — patrons et syndicats — constituent les financiers en matière de sécurité sociale, avec l'Etat intervenant à concurrence d'une subvention bloquée à 192 milliards jusqu'en 1995 et à concurrence du financement alternatif de la sécurité sociale. Tous ces acteurs, bien entendu, sont comptables des «deniers du citoyen» comme le diraient certains membres d'une fraction non représentée ce soir au sein de cette assemblée.

Le conseil général permet de fixer des objectifs budgétaires, de déterminer l'enveloppe consacrée à l'ensemble des soins de santé, le comité de l'assurance subdivisant les montants fixés par sous-secteur.

Comme vous l'avez rappelé, à juste titre, au mois de juillet, le conseil général s'est prononcé en faveur d'une enveloppe. Les seuls partenaires ayant refusé de se prononcer dans ce sens à l'époque étaient les employeurs — ce qui n'est pas dénué d'intérêt pour ce qui concerne la suite de ce débat — car ils jugeaient cette enveloppe trop élevée. Comme le secteur des soins de santé est un secteur qui compte de nombreux travailleurs, les organisations

syndicales ont donc souhaité tenir compte des coûts en la matière et elles se sont prononcées en faveur de l'enveloppe fixée à l'origine. Par rapport à des accords déjà conclus, le conseil général — c'est l'esprit de la loi Moureaux — peut vérifier la conformité de ceux-ci avec l'enveloppe budgétaire prédéterminée.

Selon moi, des correctifs législatifs s'imposent après moins de deux ans d'application de la loi Moureaux. La loi Moureaux a voulu mettre en œuvre des mécanismes d'enveloppes fermées et éviter les explosions à la hausse. Dans les années 80, on enregistrait des augmentations en soins de santé de près de 8, 9 et parfois même 10 p.c. qui étaient inacceptables pour le maintien du régime. Ces augmentations ont entraîné la mise en œuvre du principe des enveloppes pour lesquelles des mécanismes de correction étaient prévus lorsqu'elles étaient dépassées.

Depuis 1993 et 1994, en raison des différentes mesures prises, notamment celles qui ont frappé les patients par le biais de la hausse du ticket modérateur, par des mesures prises en matière de biologie clinique, de radiologie, etc., on a assisté à une baisse sensible de la consommation. Le montant de l'enveloppe prévu n'a donc pas été atteint. Sur ce point, la loi ne prévoit pas de correction quand on reste dans les limites de l'enveloppe par rapport à la répartition entre les acteurs traditionnels.

Nous avons néanmoins estimé, au sein du Gouvernement, qu'il importait de donner un signal dans la mesure où nous considérons qu'une enveloppe n'implique en aucune manière un droit de tirage. Il devrait d'ailleurs en être de même dans tous les budgets des administrations, puisque le budget est une « prévision » et que les comptes représentent eux la réalité.

Par rapport aux autres citoyens, auxquels s'applique la modulation salariale, nous avons estimé devoir se poser des questions quant à la répartition d'une enveloppe. Les membres de la délégation gouvernementale ont tiré la sonnette d'alarme. Ils ont estimé que, même dans un système où la convention entre les parties fait loi, il n'y avait aucune raison d'admettre une absence de respect d'une juste modulation ou d'une juste évolution des barèmes et des traitements par rapport aux autres catégories de la population.

Deuxièmement, l'accréditation n'a pas été acceptée de la même manière par tous les médecins. Le fait de la concevoir comme une formation complémentaire des docteurs donnant droit à des honoraires supplémentaires ne faisait pas l'unanimité dans tous les cercles médicaux, universitaires et de sociétés scientifiques. Il importait donc que l'accréditation corresponde à une vraie formation permanente et pas simplement à 20 heures de congrès et colloques équivalant à X nombre de cachets au bas d'un formulaire qui donnerait automatiquement droit à un forfait ou à une augmentation d'honoraires. Sur ce point également, la sonnette d'alarme est tirée. Il est aussi vrai qu'au sein des structures représentées au sein de l'INAMI, les médecins représentant le GBO, soit l'autre fraction représentative des médecins, n'avaient pas donné leur accord. Parallèlement, les universités ont écrit aux organes représentatifs de l'INAMI; elles ont désormais droit de cité dans l'organisation de la formation complémentaire, de même que les sociétés scientifiques de médecine générale de Flandre et de Wallonie.

Une première réunion informelle mais connue de tout le monde est prévue demain jeudi, 22 décembre 1994, monsieur Pataer. Elle portera sur la manière dont une formation complémentaire de médecins pourrait être organisée de manière sérieuse.

Résumons la situation; nous nous trouvons, d'une part, devant une convention librement négociée entre les parties et, d'autre part, la responsabilité du Gouvernement de faire respecter l'arrêté royal du 24 décembre 1993 et d'être comptable des deniers et de la protection de l'ensemble de la population, puisque les soins de santé sont destinés à améliorer le bien-être des citoyens. Evidemment, la santé a un prix, ce que personne ne nie, sauf certaines parties qui croient que l'on peut prétendre que cela ne peut rien coûter en impôt ni en taxation mais qui souhaitent une couverture plus importante.

Le signal que le Gouvernement a donné a provoqué en quelque sorte un état de choc chez les partenaires traditionnels. En effet, on leur opposait la nécessité de revoir certains termes de leur accord. J'ai rencontré les partenaires durant six heures; je les retrouverai encore tout à l'heure, après cette séance. Ils ne renoncent au

système classique de signatures que l'on respecte quand elles sont apposées en bas d'une convention, système qui est le leur depuis plus de trente ans. Certes, nous leur adressons une demande exceptionnelle, mais je pense que nous avons raison de demander aux partenaires classiques de réfléchir à ce qu'est une enveloppe, une modulation salariale, un rattrapage. En effet, dans certaines conventions il arrive que l'on s'arroge en indexation le rattrapage que l'on a pas fait en économie.

Je retrouverai donc tout à l'heure les partenaires pour poursuivre la discussion. Vous savez que l'on m'a attribué la mission, non pas de démineur — elle est réservée à notre Premier ministre qui en a davantage la carrure — mais de conciliatrice, ce qui est plus dans mes cordes puisque je suis issue du secteur social et de la négociation collective. Je vais donc tenter de voir dans quelle mesure les positions des uns et des autres peuvent être conciliées dans le but d'atteindre plusieurs objectifs.

Premièrement, l'intérêt du patient doit être sauvegardé. Les formules d'accréditation et de formation ou autres ne doivent pas être de simples chèques en blanc pour des augmentations d'honoraires.

Deuxièmement, il faut éviter de créer deux catégories de médecins: ceux qui sont accrédités, formés de manière plus ou moins efficace, et les autres.

Troisièmement, il faut cesser de considérer qu'une enveloppe est nécessairement un minimum à dépenser, même si c'est un maximum à ne pas dépasser.

De toute manière, je demanderai au conseil général de revoir l'objectif budgétaire, et ce pour le printemps. En effet, les comptes transmis à l'INAMI démontrent que pour les dix premiers mois de l'année, nous sommes encore en dessous de l'objectif budgétaire tel qu'il a été approuvé par le conseil général, même si, monsieur Pataer, nous nous devons d'être prudents. En effet, la nouvelle facturation des hôpitaux par la voie magnétique entraîne un retard important de la facturation. Nous devons veiller à ne pas diminuer un objectif budgétaire et à ne pas imposer aux patients, en 1995, une intervention qui viserait à combler le déficit que l'on n'aurait pas estimé à sa juste mesure à la fin de 1994.

J'insiste sur le fait qu'il était important que le Gouvernement, les interlocuteurs sociaux et toutes les personnes responsables donnent un signal.

Les deniers de l'assurance maladie sont comptés, comme tous les deniers de la sécurité sociale. A la veille de son cinquantième anniversaire, nous sommes plus que jamais comptables de l'héritage de nos parents, de la survie de nos grands-parents et de l'avenir de nos enfants et petits-enfants. Chaque franc qui n'est pas dépensé pour de justes objectifs engage notre responsabilité. Tous les accords et tous les partenaires dans le système de l'assurance maladie, comme dans les autres secteurs dont je ne suis pas directement responsable, mais à propos desquels je réponds en ce qui concerne leur équilibre financier, doivent changer de logique.

Je crois que nous progressons dans le bon sens. Nous avons pu exprimer notre volonté d'être des partenaires à part entière, même si, juridiquement, les mécanismes classiques nous empêchent d'opposer un veto à une convention qui se poursuit dans le temps.

La réflexion sur la baisse éventuelle du ticket modérateur doit être poursuivie, monsieur Pataer. Comme vous le savez, une augmentation du ticket modérateur a été décidée en 1993 dans le but de freiner la consommation. Ce type de signal devrait aussi, à mon sens, être utilisé pour aboutir à une baisse des dépenses. Mais, lorsque la part à supporter par les patients devient trop importante, ils doivent effectuer des choix. Ces derniers interviennent malheureusement au détriment des objectifs poursuivis par la santé publique et pour lesquels nous nous battons tous. La part du patient ne doit donc plus être augmentée. Par ailleurs, les prestataires doivent faire un effort afin de délivrer plus judicieusement les prestations.

La « médico-mut » est une convention en cours d'application, et ce pour deux ans. Une nouvelle convention doit être conclue l'an prochain. Dans les autres conventions à renouveler, nous avons demandé la même logique: négation des droits de tirage, augmentation des prestations intervenant dans le cadre de la modulation

imposée sur les revenus de tous les travailleurs et, enfin, refus d'assumer des rattrapages qui ne sont pas liés à une simple indexation et à une évaluation normale. Je demanderai également qu'au sein de ces accords, une plus grande place soit faite aux personnes qui vivent des situations difficiles. Je pense notamment aux malades chroniques et aux malades de longue durée qui souffrent de maladies n'offrant aucune rémission et qui doivent actuellement dépenser, en médicaments, appareillages ou matériel de continence, des sommes qui ne sont pas prises en charge ou ne sont pas suffisamment couvertes par l'assurance maladie.

J'ai lancé ces pistes sur la table des négociations. Je ne manquerai pas de vous tenir directement informé des résultats obtenus. Je ne pense pas que la révolution aura lieu demain car j'estime qu'il convient de ne pas provoquer les partenaires. Le Gouvernement et les partenaires sociaux doivent, au contraire, donner un sérieux coup de semonce afin d'affirmer leur refus d'avaliser toutes les décisions prises par d'autres.

Je ne révélerai pas les pistes projetées puisque deux partenaires doivent encore consulter leurs bases ce soir. Je leur ai par ailleurs demandé la discrétion sur ces pistes qui seront, à mon sens, des signes révélateurs de la nouvelle politique que nous comptons mener ensemble. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer (SP). — Mijnheer de Voorzitter, vermits er onderhandelingen bezig zijn, heb ik er alle begrip voor dat mevrouw de minister niet veel tipjes van de sluier kan lichten. Ik heb, samen met alle aanwezigen, kunnen vaststellen dat wij in grote mate op dezelfde golflengte zitten. De minister heeft ons wel degelijk laten verstaan in welke richting zij wenst te gaan en welke fundamentele beginselen zij gerespecteerd wenst te zien. Ik kan er maar één zaak aan toevoegen: «*Madame le ministre, bonne chance.*»

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Galan.

Mevrouw De Galan, minister van Sociale Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, zulk een evolutie vergt tijd. Wij trachten een fundamentele mentaliteitsverandering tot stand te brengen, maar dat gaat meer dan één nacht in beslag nemen. Wij moeten het zaad nu zaaien, anders is het te laat. Voor sommige zaken is het misschien al te laat.

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de bespreking van de sectie Sociale Voorzorg, verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion de la section Prévoyance sociale, je la déclare close.

Wij vatten de bespreking aan van de sectie Tewerkstelling en Arbeid.

Nous abordons la discussion de la section Emploi et Travail.

In dit debat zijn geen sprekers ingeschreven. Mevrouw Van Cleuvenbergen, rapporteur, zal wellicht morgen bij de artikelsgewijze bespreking een of andere bemerking wensen te maken.

Daar niemand het woord vraagt in de bespreking van de sectie Tewerkstelling en Arbeid, verklaar ik ze voor gesloten.

Personne ne demandant la parole dans la discussion de la section Emploi et Travail, je la déclare close.

VOORSTEL — PROPOSITION

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De heer Van Hooland heeft ingediend een voorstel tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar een structureel beleid als duurzame en effectieve oplossing voor de aanhoudende dramatische verkeersonveiligheid in België.

M. Van Hooland a déposé une proposition créant une commission parlementaire d'enquête chargée de rechercher une politique structurelle qui constitue une solution durable et efficace à l'insécurité routière dramatique persistant en Belgique.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Over de inoverwegingneming zal later worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

Dames en heren, onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 22 december 1994, om 10 uur.

Le Sénat se réunira demain, jeudi 22 décembre 1994, à 10 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten om 22 h 35 m.*)

(*La séance est levée à 22 h 35 m.*)